

ANATOLE FRANCE

DEN RÖDA LILJAN

ÖFVERSÄTTNING AF **HJALMAR SÖDERBERG** ------------ STOCKHOLM 1906 A.-B. LJUS' FÖRLAG

ISAAC MARCUS' BOKTRYCKERI- AKTIEBOLAG STOCKHOLM 1906

Förord till den elektroniska utgåvan

Le Luys rouge (originalupplaga 1894) utkom i Hjalmar Söderbergs översättning 1902. Här har en andra billighetsutgåva i *Ljus' en-kronas bibliotek* från 1906 scannats direkt, anpassats och OCR-tolkats för Projekt Runeberg i juli 2015 av Bert H.

I.

Hon kastade en blick på fåtöljerna framför marmorspiseln, på tébordet, som glittrade i halfdunklet, och på de stora, bleka blomknippen som stego upp ur de kinesiska vaserna. Hon lät sin hand sjunka ned bland viburnumkvistarne för att sätta deras små silfverhvita kulor i rörelse. Därefter såg hon sig i en spegel, uppmärksamt och allvarligt. Hon böjde sig litet åt sidan, med halsen mot skuldran, för att kunna följa kroppens fina linje i den mjuka dräkten af svart satin, med en lätt öfverklänning strödd med pärlor, i hvilka det skälfde till då och då som af mörka gnistor. Hon närmade hufvudet till spegeln, nyfiken att få veta hvilket ansikte hon hade denna dag. Bilden i spegeln besvarade lugnt hennes blick, som om hon visste att den älskvärda kvinna, i hvars ansikte hon forskade och som hon icke tyckte illa om, lefde ett lif utan stor glädje och utan djup sorg.

Den stora salongen låg tyst och tom. På väggarne bleknade tapisseriernas figurer, matta som skuggor, med sina åldrade löjen och döende behag. Terrakottastatyetterna på sina små kolonner, grupperna af gammalt sachsiskt porslin och sèvresmålningarna i sina glasmontrer talade, också de, om det som varit. På en sockel, prydd med dyrbara bronser, sökte en byst i marmor af någon kunglig prinsessa, klädd till Diana, med ett täckt och oregelbundet ansikte och djärft blottad barm, komma lös ur sitt förvridna draperi, medan uppe i taket en allegorisk “Natt“, pudrad som en markisinna och omsvärmad af kärleksgudar, strödde blommor med fulla händer. Allt slumrade, och man hörde utom eldens knittrande blott det lätta rasslet af pärlorna på tyllen.

Hon vände spegeln ryggen och gick till fönstret, lyfte på ett hörn af en gardin och såg ut. Bakom de svartaskeletten på kajen drog Seinens gula vatten fram under en gråblek himmel. Hennes grå ögon speglade luftens och vattnets spleen. En liten båt passerade, en “svala“, den stack fram under ett af hvalfven i Pont de l’Alma och fortsatte med sina enkla passagerare till Grenelle och Billancourt. Hon följde den med ögonen medan den gled bort med strömmens smuts, därefter lät hon gardinen falla ned, satte sig i sitt vanliga soffhörn under viburnumkvistarna och tog en bok, som låg kastad på bordet, inom räckhåll för hennes hand. På en pärm af gult lärft lyste titeln i guld: *Yseult la Blonde,* af Vivian Bell. Det var en fransk diktsamling, författad af en engelska och tryckt i London. Hon slog upp den på en slump och läste:

Den fromma klockan, skapt att bedja och att sia, sjöng ut i rymdens blå: “jag hälsar dig, Maria!“ Men jungfrun, drömmande bland fruktträdgårdens träd, såg med en isning ängeln långsamt stiga ned och räcka henne stum en röd och sällsam lilja, som med en doft af död förkväfver hennes vilja.

I täppans slutna hägn och kvällens ro hon känner, hur hjärtats röda blod på hennes läppar bränner, och tror sig se sitt lif, sin sommar och sin höst, förrinna i en ström ur hennes hvita bröst.

Hon läste likgiltigt och förströdt, medan hon väntade på sina visiter, och hon tänkte mindre på poemet än på författarinnan, denna miss Bell, som hon kanske tyckte bäst om bland alla sina väninnor och som hon nästan aldrig såg, som, när de någon sällsynt gång träffades, omfamnade henne, kallade henne “darling“ och helt plötsligt kysste henne på kinden, medan hon pratade och kvittrade. På en gång ful och förtrollande, nästan litet löjlig och likväl alldeles utsökt, lefde hon ett estetiskt och filosofiskt lif i Fiesole, medan England firade henne som sin mest beundrade skaldinna. Liksom Vernon Lee och Mary Robinson hade hon blifvit betagen i Toskanas konst och lif; och utan att ens fullborda sin *Tristan,* hvars första del hade gifvit Burne Jones stoff till några drömmande akvareller, diktade hon nu provencalska och franska vers öfver italienska tankar. Hon hade sändt sin “Yseult la Blonde“ till “darling“ med ett bref, hvari hon bad henne tillbringa en månad i Fiesole. Hon hade skrifvit: “Kom, ni skall få se de vackraste saker i världen, och ni skall försköna dem.“Och “darling“ sade till sig själf att hon icke skulle resa, att hon var bunden vid Paris. Men tanken på att återse miss Bell och Italien lämnade henne icke likgiltig. Medan hon bläddrade i boken, stannade hon af en slump vid denna rad:

Amour et gentil cœur sont une même chose. Kärlek och ett ädelt hjärta äro samma sak.

Och hon frågade sig med en lätt och mycket mild ironi, om miss Bell någonsin hade älskat och i så fall hvem eller hvilka. Skaldinnan hade i Fiesole en uppvaktande kavaljer, prins Albertinelli. Han var mycket vacker, men föreföll väl fet och vulgär för att behaga en kvinnlig estet, som i kärleken ville lägga in något af mysticismen i en bebådelse.

— Goddag, Thérèse! Jag är rådbråkad.

Det var furstinnan Seniavine, mjuk och yppig i sitt pälsgarnityr, som tycktes höra ihop med hennes egen bruna och vilda hy. Hon satte sig häftigt och sade med en hård och likväl smekande röst, i hvilken det fanns något af man och också något af en fågel:

— I dag på morgonen har jag gått till fots genom hela Boulogneskogen med general Larivière. Jag mötte honom i allée des Potins och drog honom med mig ända till bron vid Argenteuil, där han nödvändigt ville köpa en dresserad skata åt mig af portvakten, en skata som exercerar med ett litet gevär. Jag är alldeles förbi.

— Men hvarför släpade ni generalen med er ända till Argenteuil?

— Därför att han har gikt i stortån.

Thérèse ryckte på axlarna och smålog.

— Ni slösar för mycket med er elakhet. Ni är en liten slarfva.

— Ni vill alltså, min älskling, att jag skulle hushålla med min godhet och min elakhet med tanke på att placera dem förnuftigt?

Och hon drack tokayer.

General Larivière trädde in med tunga steg, föregången af sin högljudda andhämtning, kysste bägge damernas händer och tog plats mellan dem med en min af orubbligt själfförtroende och leende med ögonens och tinningarnas alla rynkor.

— Hur står det till med hr Martin-Bellème? Alltjämt lika upptagen?Thérèse trodde att han var i deputeradekammaren, han skulle visst hålla ett tal till och med.

Furstinnan Seniavine, som åt en sandwich med kaviar, frågade fru Martin hvarför hon inte hade varit hos fru Meillan dagen förut. Det hade spelats komedi där.

— En skandinavisk pjes. Gjorde den lycka?

— Ja. Jag vet inte. Jag satt i gröna salongen, under ett porträtt af hertigen af Orléans. Hr Le Ménil kom fram till mig och gjorde mig en af de tjänster, som man aldrig glömmer. Han räddade mig från hr Garain.

Generalen, som var en kalenderbitare och hvars tjocka hufvud var ett magasin för alla upplysningar, som kunde vara honom till nytta, spetsade öronen vid detta namn.

— Garain, frågade han, han var ju med i det kabinett som landsförvisade prinsarna?

— Just han. Han blef mycket förtjust i mig. Han talade om sitt hjärtas kraf och betraktade mig med en ömhet, som var skräckinjagande. Då och då betraktade han suckande hertigens af Orléans porträtt. Jag sade till honom: hr Garain, ni tar miste. Det är min svägerska som är orléanist. Jag är det inte alls. I detta ögonblick kom hr Le Ménil och förde mig till buftéten. Han komplimenterade mig mycket ... för mina hästar. Han sade mig också att det inte finns något, som går upp emot skogen om vintern. Han talade om vargar och vargungar. Det friskade upp mig.

Generalen, som inte tyckte om unga män, sade att han hade mött Le Ménil i Boulogneskogen dagen förut, galopperande för lösa tyglar. Han förklarade att de gamla kavaljererna voro de enda som bevarade den goda traditionen, och att gentlemännen nu för tiden redo som jockeyer.

— På samma sätt är det med fäktningen, tillade han. Förr i världen ...

Furstinnan Seniavine afbröt honom plötsligt:

— General, se då på fru Martin, hvad hon är vacker! Hon är alltid förtjusande, men i detta ögonblick mer än någonsin. Det beror på att hon har tråkigt. Ingenting klär henne så som att vara uttråkad. Ända sedan vi kommo ha vi hållit på med att tråka ihjäl henne. Se på henne: pannan rynkad, blicken irrande ut i rymden, ett smärtsamt uttryck kring munnen. En martyr!

Hon sprang upp, omfamnade Thérèse våldsamt och försvann, lämnande generalen förbluffad.Fru Martin-Bellème bad honom att inte fästa sig vid hvad den lilla tokan sade.

Han hämtade sig och frågade:

— Och edra poeter, min fru?

Han hade svårt att förlåta fru Martin hennes smak för folk som skref och som icke tillhörde deras kretsar.

— Ja, edra poeter? Hvad har det blifvit af den där hr Choulette, som gick på visit till er klädd i röd yllehalsduk?

— Mina poeter, de ha glömt bort mig, de ha öfvergifvit mig. Man skall aldrig räkna på någon. Människorna och tingen, ingenting är säkert. Lifvet är en oafbruten följd af trolösheter. Den stackars miss Bell är den enda, som inte glömmer bort mig. Hon har skrifvit till mig från Florens och skickat mig sin bok.

— Miss Bell, är det inte den där unga damen, som ser ut som en knähund med sitt burriga ljusa hår?

Han räknade öfver i hufvudet och kom till det resultatet, att hon borde vara ungefär trettio år vid det här laget.

En gammal dam, som med blygsam värdighet bar sin krona af hvitt hår, och en liten liflig herre med skarpa ögon

inträdde i detta ögonblick tätt efter hvarandra: det var fru Marmet och hr Paul Vence. Därefter syntes hr Daniel Salomon, elegansens mästare, mycket rak och med en fyrkantig glasbit i ögat. Generalen försvann.

Man talade om veckans roman. Fru Marmet hade flera gånger träffat författaren på middagar; det var en mycket älskvärd ung man. Paul Vence fann boken tråkig.

— Ack, suckade fru Martin, alla böcker äro tråkiga. Men människorna äro ännu tråkigare än böckerna. Och dessutom fordra de mer af oss.

Fru Marmet antydde att hennes man, som hade haft mycken litterär smak, ända till sin sista stund hade afskytt naturalismen.

Hon hade varit gift med en medlem af Académie des Inscriptions, och det var som änka efter en berömd man hon nu uppträdde i salongerna, för öfrigt stilla och tillbakadragen med sin svarta klädning och sitt vackra hvita hår.

Fru Martin sade till hr Daniel Salomon att hon ville fråga honom till råds angående en porslinsgrupp, som föreställde några barn.

— Det är från Saint-Cloud. Ni skall säga mig om ni tycker om den. Ni skall också säga mig er mening, hr Vence, så vida ni inte föraktar sådana bagateller.Hr Daniel Salomon betraktade Paul Vence genom sin glasbit, med en obehagligt högdragen min.

Paul Vence såg sig med en hastig blick omkring i salongen.

— Ni har vackra saker, min fru. Det betyder för resten ingenting. Men ni har vackra saker, som passa er förträffligt.

Hon dolde icke att hon tyckte om att höra honom säga det. Hon betraktade Paul Vence som den ende verkligt intelligente man i hennes umgänge. Hon hade uppskattat honom redan innan hans böcker hade gjort honom till en berömdhet. Hans svaga hälsa, hans bittra lynne och hans rastlösa arbete höllo honom på afstånd från sällskapslifvet. Denne lille gallsprängde man var föga tilldragande. Likväl tyckte hon om hans sällskap. Hon satte ett mycket högt värde på hans djupa ironi, hans stolta afskildhet och hans talang, som mognat i ensamheten, och hon beundrade honom med rätta som en utsökt skribent, som författare till utmärkta essays öfver konst och seder.

Salongen fylldes småningom af en lysande skara. I den stora kretsen af fåtöljer sågs nu fru de Vresson, om hvilken man berättade förskräckliga historier och som efter tjugu år af halfkväfda skandaler ännu alltjämt såg sig omkring med klara barnaögon i en ung flickas ansikte; den gamla fru de Morlaine, som med en genomträngande röst skrek ut sina kvickheter, medan hon i högsta exstas sprang omkring och motionerade sina oerhörda former som en simmerska, omgifven af simdynor; fru Raymond, akademikerns hustru; fru Garain, gift med f. d. ministern, och ännu tre andra damer; hr Berthier d’Eyzelles medarbetare i Journal des Débats, deputerad, stod med ryggen mot spiseln och smekte sina hvita polisonger och bröstade sig, medan fru de Morlaine ropade till honom:

— Er artikel om bimetallismen, en pärla, en juvel! Slutet i synnerhet, man blir formligen hänryckt!

I bakgrunden af rummet stodo några unga klubbherrar, mycket allvarliga, och talade på sin jargon:

— Hvad har han gjort för att få vara med på prinsens jakt?

— Han, ingenting. Hans fru, allt.

De hade sin filosofi. En af dem trodde icke längre på några löften:

— Det finns folk som jag inte kan med: hjärtat i handen och på läpparna. Ni vill komma in i klubben? Jag lofvarer en hvit kula. Hvit? En alabasterkula, en snöboll! Man röstar: pang, en svart! Lifvet är en ruskig affär, när man tänker på det.

— Tänk inte på det då, sade en tredje.

Daniel Salomon hade slutit sig till dem och hviskade med sin kyska stämma alkovhemligheter i deras öron. Och

hvar gång han berättade något besynnerligt om fru Raymond, fru Berthier d'Eyzelles eller furstinnan Seniavine, tillade han vårdslöst:

— Det vet hela världen.

Skaran af besökande började glesna. Det återstod bara fru Marmet och Paul Vence.

Vence närmade sig grefvinnan Martin och frågade henne:

— När vill ni att jag skall presentera Dechartre för er?

Det var andra gången han frågade henne om det. Hon tyckte icke om att se nya ansikten. Hon svarade mycket likgiltigt:

— Er skulptör? När ni vill. Jag har sett några vackra medaljonger af honom på Marsfältet. Men han producerar inte mycket. Det är en amatör, inte sant?

— Det är en stor självkritiker. Han behöfver inte arbeta för att lefva. Han låter sina figurer bli till under långsamma smekningar. Men tag inte miste på honom, min fru: han både vet och känner; han skulle vara en mästare om han inte lefde så ensam. Jag känner honom sedan vår barndom. Man tror i allmänhet att han är människohatare och dyster. Han är i verkligheten passionerad och blyg. Hvad som fattas honom, och hvad som alltid kommer att fattas honom för att nå det högsta i sin konst, det är enkelhet och enfald. Han är orolig och fördärfvar sina bästa intryck för sig. Jag tror att han är mindre skapad för skulpturen än för poesien eller filosofien. Han vet mycket, och ni kommer att bli förvånad öfver hur rik och omfattande hans begåfning är.

Fru Marmet instämde välvilligt.

Hon gjorde sig omtyckt i sällskapslifvet genom att själf synas tycka om det. Hon lyssnade mycket och talade föga. Antingen hon verkligen höll af fru Martin eller hon öfverallt förstod att diskret antyda, att hon föredrog just det hus där hon befann sig — hon värmde sig med en belåten min af gammal släkting i ett hörn framför denna spisel i ren Louis XVI, som passade så väl till hennes typ af en vacker och öfverseende gammal dam. Man saknade bara hennes silkespudel.— Hur mår Toby? frågade henne fru Martin. Herr Vence, känner ni Toby? Han har långt silkeshår och en liten allra som käraste nos, alldeles svart.

Fru Marmet njöt af det beröm Toby fick, då en gammal gubbe med rosiga kinder och hvitt, lockigt hår, närsynt, nästan blind bakom sina guldbågade glasögon, stultade in, snubblande mot möblerna, hälsande på tomma fåtöljer och stötande mot speglarna. Han stack sin krokiga näsa nästan i ansiktet på fru Marmet, som gaf honom en indignerad blick.

Det var hr Schmoll, medlem af Académie des Inscriptions. Han smålog med koketta grimaser; han sade älskvärdheter åt grefvinnan Martin med den sträfva och tjocka röst som han ärft af sina judiska fäder och med hvilken de fordom hade kräft sina gäldenärer, bönderna i Elsass, i Polen och på Krim. Han talade med tunga och oeleganta vändningar. Denne store filolog, medlem af institutet, kunde alla språk utom franska. Och fru Martin smålog för sig själf åt hans tungfotade artigheter, rostiga som gammalt järnskrot hos lumphandlarna, och uppblandade med några torra blomster från den poetiska allmänningen. Hr Schmoll höll af poesi och kvinnor, och han var för öfrigt spirituell.

Fru Marmet låtsade icke känna honom och aflägsnade sig utan att besvara hans hälsning.

Då hr Schmoll kommit till botten på sin poetiska repertoar, blef han plötsligt dyster. Han suckade djupt. Han beklagade sig bittert: han hade icke nog stora ordnar, han behöfde flera sinekurer, och den bostad staten bestod honom räckte icke till för honom, hans hustru och fem döttrar. Det låg en viss storhet i hans klagan. Det fanns i honom något af Hezekiels och Jeremias ande.

I det han lät sina guldglasögon krypa utefter bordskifvan upptäckte han plötsligt Vivian Bells bok.

— Åh, utropade han bittert, *Yseult la Blonde!* Läser ni i den, min fru? Nå väl, ni skall veta att fröken Vivian Bell har stulit en grafskrift af mig och att hon till på köpet har förvanskat den genom att sätta den på vers! Se här, sid.

— Gråt ej, du som jag älskat har: det som ej är ej heller var. — Låt fritt min smärtas flöden dugga: en skugga gråta kan en skugga.

— Ni hör själf: *En skugga gråta kan en skugga.* Nå väl, dessa ord äro ordagrant öfversatta från en grafskriftsom jag först af alla har publicerat och illustrerat. Förra året satt jag en gång till bords med miss Bell på en middag hos er; jag citerade denna fras för henne, och hon tyckte mycket om den. Dagen därpå öfversatte jag på hennes begäran hela inskriptionen till franska och sände henne den. Nu återfinner jag den i detta dikthäfte, stympad och vanställd, och med titeln: *På Via sacra.* — Via sacra, den heliga vägen, det är jag, det!

Och han återtog, i ett anfall af komiskt misshumör:

— *Via sacra*, det är jag, min fru!

Han var förargad öfver att författarinnan icke hade nämnt honom i sammanhang med denna inskription. Han hade helst velat läsa sitt namn ofvanför poemet, inne i versen också, som ett rim. Han ville se sitt namn öfverallt. Han sökte det i de tidningar af hvilka han jämt hade fickorna fulla. Men han var icke hämndlysten, och han var icke ond på miss Bell. Han erkände gärna att hon var en mycket distingerad dam och att ingen skaldinna gjorde England mera ära än hon.

Då han gått frågade grefvinnan Martin mycket oskyldigt hr Paul Vence om han visste hvarför den goda fru Marmet, som eljes var så full af välvilja, hade betraktat hr Schmoll med en sådan stum ovilja. Han blef öfverraskad af att hon icke visste det.

— Jag vet aldrig någonting, sade hon.

— Men tvisten mellan Joseph Schmoll och Louis Marmet upprörde ju på sin tid hela Institutet, och man talar om den ännu. Den slutade först med Marmets död. Hans obarmhärtiga kollega förföljde honom ända till Père-Lachaise.

Den dag då den stackars Marmet begrafdes, regnade det våt snö. Vi voro våta och genomfrusna inpå bara benen. Vid grafven, i dimman, i blåsten, i smutsen, läste Schmoll under sitt paraply upp ett tal fullt af jovialisk grymhet och triumferande medlidande. Med detta tal for han sedan omkring till tidningarna i en af begrafningsvagnarne. En oförsiktig vän till fru Marmet visade det för henne, och hon föll i vanmakt. Är det möjligt, min fru, att ni aldrig har hört talas om detta ursinniga, lärda gräl?

Det var det etruskiska språket som var orsaken. Marmet hade gjort detta språk till sitt enda studium. Han kallades också “etrusken“. Hvarken han eller någon annan kände emellertid till ett enda ord af detta språk, som blifvit utplånadt ända till sista spåret. Schmoll tröttnade aldrig att upprepa för Marmet: “Ni vet att ni inte kan ett ord etruskiska,kära kollega; och det är just hvad som gör er till en respektabel vetenskapsman och en man med godt hufvud.“ Sårad af detta grymma beröm, föresatte sig Marmet att trots allt lära sig en smula etruskiska. Han föreläste för sina kolleger i Académie des Inscriptions en studie öfver böjningarnes betydelse i den gamla toskanska munarten.

Fru Martin frågade hvad som menades med böjningar.

— Åh, min fru, om jag skulle förklara allt, skulle vi bara krångla bort oss. Det är nog för er att veta, att den stackars Marmet i sitt föredrag citerade latinska texter, och att han citerade dem alldeles uppåt väggarna. Schmoll är emellertid en stor latinare och världens förnämste kännare af inskriptioner, näst Mommsen.

Han förebrådde sin unga kollega (Marmet var ännu icke femtio år) att han kunde för mycket etruskiska och för litet latin. Sedan dess fick Marmet ingen ro. Vid hvarje sammanträde blef han persifflerad med munter grymhet och utsatt för sådant gyckel, att han till sist blef ond, oaktadt sitt milda lynne. Schmoll hatar emellertid ingen. Det är en af de dygder som tillhöra hans race. Han är inte ond på dem som han förföljer. En dag, då han gick uppför trappan till Institutet med Renan och Oppert, mötte han Marmet och räckte honom handen. Marmet tog den icke

och svarade: “Jag känner er inte.“ — “Tar ni mig för en latinsk inskription?“ replikerade Schmoll. Dessa ord voro kanske icke utan sin del i att Marmet dog och blef begrafven. Ni förstår nu hvarför hans änka, som pietetsfullt vakar öfver hans minne, betraktar hans fiende med rysning.

— Och jag som har bjudit dem på middagar tillsammans och placerat dem bredvid hvarandra!

— Min fru, det var visserligen inte omoraliskt, men det var grymt.

— Jag kommer kanske att stöta er för hufvudet, min herre; men om jag nödvändigt måste välja, skulle jag hellre begå något omoraliskt än en grymhet.

En lång och högväxt ung man, mager, med ett brunt ansikte och ett par långa mustascher, trädde in och hälsade med en något kort artighet.

— Herr Vence, ni känner ju hr Le Ménil?

De hade mött hvarandra förut hos fru Martin och träffades stundom på fäktsalarna, där hr Le Ménil var en trägen gäst. Dagen förut hade de mött hvarandra hos fru Meillan.— Fru Meillan, sade Paul Vence, hos henne har man just inte roligt.

— Det kommer ju i alla fall akademici dit, sade hr Le Ménil. Jag öfverskattar inte deras betydelse, men det är ju i alla fall ett slags elit.

Fru Martin smålog:

— Vi vet nog, hr Le Ménil, att ni sysselsätter er mera med damerna hos fru Meillan än med akademikerna. Ni följde furstinnan Seniavine till buffeten och talade med henne om vargar.

— Hvad? Om vargar?

— Om vargar, varginnor och vargungar, och om vintern och mörka skogen. Vi tyckte att det var något vilda samtalsämnen med en så vacker dam.

Paul Vence reste sig.

— Ni tillåter alltså, min fru, att jag tar med mig min vän Dechartre. Han längtar mycket efter att få göra er bekantskap, och jag hoppas att ni inte skall tycka illa om honom. Det är rörelse och lif i hans tanke. Han är full af idéer.

Fru Martin hejdade honom:

— Åh, så mycket begär jag inte. Människor med temperament, och som visa sig sådana de äro, tråka sällan ut mig, och stundom roa de mig.

Då Paul Vence gått, lyssnade Le Ménil till det bortdöende ljudet af steg i antichambren och till dörrarna som föllo igen; därefter närmade han sig henne:

— I morgon klockan två, hemma hos oss, inte sant?

— Ni älskar mig då ännu?

Han ville tvinga henne att svara medan de voro ensamma; hon sade, en smula trumpet, att det var sent, att hon icke väntade flera visiter och att ingen mer än hennes man kunde komma nu.

Han tiggde om ett svar. Och hon lät icke länge bedja sig:

— Du vill? Nå hör då, jag är ledig hela dagen i morgon. Vänta mig vid rue Spontini klockan tre. Vi kunna gå ut och gå efteråt.

Han tackade henne med en blick. Därefter återtog han sin plats framför henne, på andra sidan om spiseln, och frågade hvem den där Dechartre var, som hon tänkte låta presentera för sig.

— Jag “låter“ inte presentera honom för mig. Det ären vän till honom, som vill presentera honom. Han är

bildhuggare.

Han klagade öfver hennes behof af att se nya ansikten.

— En bildhuggare? De äro i allmänhet litet grofva, bildhuggarne.

— Åh, den här skulpterar så litet! Men om ni inte tycker om att jag tar emot honom, så skall jag inte göra det.

— Jag skulle inte tycka om att ert umgänge tog bort en del af den tid, som ni brukar skänka mig.

— Min vän, ni kan inte beklaga er öfver att jag är för mycket mondän. Jag gick ju inte ens till fru Meillan i går.

— Ni gör rätt i att visa er där så sällan som möjligt: det är inte något hus för er.

Han förklarade sig närmare. Alla kvinnor som umgingos där hade haft något äfventyr som man visste af och som man pratade om. Fru Meillan gynnade för öfrigt alla kärleksintriger och gaf dem stödet af sitt exempel.

Hon satt emellertid med händerna utsträckta på fåtöljens armar, i en behaglig ställning af hvila, med hufvudet böjdt åt sidan, och såg elden slockna. Hennes tanke hade flugit bort: det fanns intet spår af den längre i hennes litet sorgsna ansikte och hennes smäktande gestalt, som denna själens slummer gjorde ännu mera värd att åtrå.

Han frågade henne hvad hon tänkte på. Hon vaknade till hälften upp ur den vemodiga förtrollning som glöd och aska utöfvar, och hon sade:

— Om ni vill, så skola vi i morgon gå ut till aflägsna kvarter, till de sällsamma kvarter där man ser de fattiga lefva. Jag älskar gamla fattiga gator.

Han lofvade att tillfredsställa hennes smak på samma gång som han lät henne förstå, att han fann den absurd. Dessa långa promenader på hvilka hon drog honom med tråkade ut honom, och han ansåg dem för öfrigt farliga; man kunde bli sedd.

— Och efter som vi ända hittills ha lyckats undgå pratet ...

Hon skakade på hufvudet.

— Tror ni att man aldrig har talat om oss? Antingen man vet något eller ej, så pratar man om oss. Man kan inte veta allt, men man kan säga allt.Hon föll tillbaka i sina drömmerier. Han trodde att hon var missnöjd eller ond af något skäl som hon ej ville säga. Han böjde sig fram öfver hennes vackra, irrande ögon, som speglade eldskimret från härden. Men hon lugnade honom:

— Jag vet inte alls om man talar om mig. Och hvad skulle det för resten göra mig? Ingenting gör något.

Han lämnade henne; han skulle äta middag på klubben, där han väntades af sin vän Caumont, som var i Paris på genomresa. Hennes ögon följde honom med ett uttryck af lugn sympati. Därefter satte hon sig åter och stirrade in i askan.

Hon tyckte sig återse sin barndom, herrgården där hon tillbragte de långa, tråkiga somrarne: de klippta häckarne, den dystra och fuktiga parken, dammen med sitt sofvande gröna vatten, marmornymferna under kastanjeträden och bänken på hvilken hon hade suttit och gråtit och önskat att få dö. Ännu den dag i dag visste hon icke hvad orsaken var till dessa anfall af förtviflan, som föllo öfver henne i den första ungdomen, då hennes plötsligt vaknade fantasi och det sällsamma öfvergångsskede, som hennes kropp genomgick, på en gång kastade henne in i ett virrvarr af begär och fruktan. Hon var ännu ett barn, och lifvet på en gång lockade och skrämde henne. Hon visste nu, att det att lefva hvarken är värdt så mycken oro eller så högtspända förhoppningar, att det tvärtom är någonting mycket alldagligt. Hon borde ha väntat sig det. Hvarför hade hon icke förutsett det? Hon tänkte:

— Jag såg ju mamma. Hon var en god kvinna, mycket enkel och inte synnerligt lycklig. Jag drömde om ett helt annat öde än hennes. Hvarför? Jag kände hur lifvet rundt omkring mig hade en fadd smak, och jag andades in framtiden som en luft full af sälta och doft. Hvarför? Hvad var det jag ville, hvad var det jag väntade? Borde jag inte ha varit tillräckligt väl förberedd på alltings värdelöshet?

Hon var född rik, midt i glansen af en alltför ny förmögenhet. Hon var dotter till den bekante Montessuy, som efter att ha börjat som en liten bokhållare i en parisisk bank hade grundat och administrerat två stora penninginstitut; som under kritiska tider hade hållit dem uppe genom en outtömlig uppfinningsrikedom, en oböjlig viljestyrka och enenastående förening af slughet och redbarhet, och som underhandlade med regeringen som en makt med en annan. Hon hade vuxit upp på det historiska herresätet Joinville, som hennes far hade köpt, restaurerat och möblerat med den största lyx, och som med sin park och sina stora dammar på sex år hade blifvit jämförligt med ett furstligt lustslott. Montessuy förstod att pressa ut af tillvaron allt hvad den kunde gifva. Ateist af instinkt, ville han skaffa sig alla köttets njutningar och allt hvad denna jord kan frambringa åtråvärdt. Han fyllde Joinvilles salar med mästares taflor och med dyrbara skulpturer. Han hade vid femtio års ålder de vackraste teaterdamer i Paris och några kvinnor af värld, hvilkas lyx han bekostade. Med hela sitt våldsamma temperament och hela sitt klara och fina förstånd njöt han af allt det kostbara som ett mondänt lif kan bjuda.

Under tiden trånade den stackars fru Montessuy bort i Joinville, sparsam och noggrann, med ett uttryck af fattigdom i sitt smala ansikte, medan hon kände sig helt obetydlig inför de tolf jättekaryatider, som uppburo sängkammartaket i hviket Lebrun hade målat "Titanerna, slagna med blixten af Jupiter". Och det var där hon dog en afton, i en järnsäng som hon låtit ställa vid foten af den stora paradsängen, dog af ledsnad och kraftlöshet. Hon hade aldrig älskat något annat på jorden än sin man och sitt lilla röda förmak vid rue Maubeuge.

Hon hade aldrig stått på förtrolig fot med sin dotter, därtill kände hon instinktmässigt att afståndet mellan dem var alltför stort: hon kände, att dottern hade en starkare själ och ett mera fritt sinne; och i denna dotter, som likväl var mild och god, anade hon Montessuys mäktiga blod, detta brinnande i själ och i sinnen, som hade förorsakat henne så många lidanden, och som hon lättare kunde tillgifva hos sin man än hos sin dotter.

Men han, Montessuy, kände igen sin dotter och höll af henne. Som alla stora syndare i köttet hade han sina ögonblick af smittande och oemotståndlig glädtighet. Ehuru han lefde mycket utomhus, ställde han det så att han nästan hvarje dag kunde äta frukost med henne, och stundom tog han henne med sig ut på promenad. Han förstod sig utmärkt på nipper och toaletter. Han upptäckte med ett ögonkast de brister i den unga flickans dräkt, som härrörde från fru Montessuys ledsamma smak, och afhjälpte dem genast. Han undervisade och uppfostrade sin Thérèse. Med sinöppenhet och sin litet brutala lifskraft roade han henne och fäste henne vid sig. I hennes närhet kände han ännu något af sin eröfrarinstinkt som man; och han, som ville vinna allt och alla, vann också sin dotter. Han tog henne från modern. Hon beundrade och tillbad honom.

Som hon nu satt i sina drömmerier, såg hon honom mot det förflutnas bakgrund, och hon såg i honom sin barndoms enda glädje. Hon var ännu i dag öfvertygad om att det icke i hela världen fanns en mera älskvärd man än hennes far.

Då hon gjorde sitt inträde i lifvet, misströstade hon ända från början om att hos någon annan man finna en sådan naturlig rikedom, ett sådant öfverflöd af kraft i handling och tanke. Denna misströstan hade varit bestämmande för henne också i valet af make, och kanhända också senare i ett mera hemligt och fritt val.

Hvad hennes man beträffar, hade hon i verkligheten alldeles icke valt honom. Hon visste knappt hur det hade gått till; hon hade låtit gifta bort sig af sin far, som då var änkling, och som kände sig en smula besvärad af att ha en fullvuxen dotter att taga vara på midt i sitt rastlösa och jäktande lif. Han ville enligt sin vana handla raskt och väl. Han tog alla yttre fördelar i betraktande, han uppskattade till dess fulla värde grefve Martins åttio år gamla bonapartistiska adelskap, och han lade därtill den ärfda glansen hos en släkt som hade gifvit ministrar åt julimonarkien och åt andra kejsardömet. Han föll aldrig på den idén att hans dotter skulle kunna finna kärleken inom äktenskapet.

Han smickrade sig med att hon där skulle kunna finna tillfredsställelse för den ärelystnad som han tilltrodde henne, glädjen att vara något och att synas, kort sagdt denna rent yttre och materiella känsla af att vara ofvanpå, som för honom utgjorde lifvets hela värde. För öfrigt hade han icke någon rätt klar föreställning om hvad en dygdig kvinna menar med att vara lycklig här i världen; men han var fullkomligt säker om att hans dotter alltid

skulle förblifva dygdig. Detta var en punkt som han aldrig hade gjort till föremål för reflexioner, en visshet a priori.

Och då hon tänkte på hans medfödda, absurda förtroende i det hänseendet, ett förtroende som så föga öfverensstämde med Montessuys erfarenhet om kvinnorna och med hans tankar om dem, måste hon småle med en vemodig ironi. Och hon fann däri blott en anledning att ännu mera beundrasin far, som var alltför klok att vilja förstå mera än han hade godt af.

När allt kom omkring, hade han föröfrigt icke gift bort henne alltför illa, när man tänker på hvad äktenskapet är inom de klasser, som icke arbeta. Hennes man kunde vara så god som någon annan. Han var icke omöjlig att komma öfverens med. Af allt hvad hon nu läste i askan, under lampans beslöjade ljus, af alla de minnen hon där gräfde upp, voro minnena från samlifvet med mannen de otydligaste. Hon återfann några enstaka drag, som stodo fram med en pinsam tydlighet, några scener, som föreföllo henne absurda, och ett obestämdt intryck af något tråkigt. Men denna tid hade varit kort och icke lämnat något efter sig. Efter sex år hade hon återtagit sin frihet, hon erinrade sig knappt hur, till den grad lätt hade det varit för henne att undandraga sig denne kylige, sjuklige, polerade och egoistiske mans kärlek — en man, torkad, gulnad i affärer och politik, arbetsam af ärelystnad, medelmåttig. Han älskade icke kvinnorna annat än af fåfänga, och han hade aldrig älskat sin hustru. Den hemliga skilsmässan mellan dem var uppriktig och fullständig. Och sedan de väl blifvit främlingar för hvarandra, voro de ömsesidigt tacksamma för att ha återfått sin frihet, och hon skulle kunnat fatta vänskap för honom om hon icke hade funnit honom allt för småslug, då det gällde att aflocka henne hennes namnteckning, när han behöfde pengar för sina företag, affärer i hvilka han deltog mera för att synas än af snikenhet. För öfrigt hade denne man, med hvilken hon bodde tillsammans och som hon åt middag, pratade och reste med, ingen betydelse för henne.

Där hon satt, försjunken i sig själf, med kinden i handen, framför den slocknade elden, liknade hon en vetgirig, som rådfrågar en sibylla. Och medan hon i tankarne genomgick dessa ensamma år, återsåg hon markis de Ré. Hon tyckte sig se hans ansikte så tydligt, att det nästan öfverraskade henne. Hennes far hade fört honom till henne och talat om honom med beundran. Markis de Ré tycktes henne förstorad och förskönad af trettio års galanta triumfer och mondän ryktbarhet. Hans äfventyr följde honom som en kortége. Han hade förfört tre generationer af kvinnor, och han hade aldrig älskat någon utan att lämna ett outplånligt minne i hennes hjärta. Hans manlighet, hans nyktra elegans och vanan att behaga förlängde hans ungdom långt öfver det vanliga måttet. Han visade den unga grefvinnan Martin enalldeles särskild uppmärksamhet. Denne kännares hyllning smickrade henne. Ännu i denna stund beredde det henne ett nöje att erinra sig honom. Hans konversation hade ett sällsynt behag. Han roade henne; hon lät honom märka det, och han lofvade sig i en stämning af heroisk frivolitet att göra en värdig afslutning på sitt lyckliga lif genom att eröfra denna kvinna, som han lärt sig uppskatta före någon annan, och som tydligen hade en viss böjelse för honom. Han utvecklade de mest utstuderade konstgrepp för att vinna henne. Men hon undgick honom med lätthet.

Två år senare gaf hon vika för Robert Le Ménil, som hade åtrått henne häftigt, med ungdomens hela värme och med hela sin föga sammansatta själ. Hon sade till sig själf: “Jag har gifvit mig åt honom emedan han älskade mig.“ Och det var sant. Det var också sant, att en blind och mäktig instinkt hade drifvit henne och att hon hade lydt dunkla makter i sin varelse. Men hvad som utgick från henne själf, medvetet, det var att hon hade trott på en uppriktig känsla och velat känna den själf. Hon hade gifvit vika så snart hon såg sig älskad med en styrka, som öfvergick till ett lidande. Hon hade då gifvit sig snart, enkelt, utan många omständigheter. Han trodde att hon hade gifvit sig lätt. Han misstog sig. Hon hade känt hvad man känner inför det, som icke kan göras ogjordt, och hon hade också känt blygsel öfver att plötsligt ha något att dölja. Allt hvad hon hade hört hviskas omkring sig om kvinnor, som hade älskare, kände hon nu surra i sina heta öron. Men hon var stolt och fin, och hon hade den fulländade smaken att dölja hvad den gåfva kostade, som hon skänkte honom, och att icke säga något som kunde förplikta hennes vän till något utöfver hvad han kände. Han anade aldrig detta moraliska illabefinnande, som för öfrigt knappt räckte mer än några dagar för att sedan lämna rum åt ett fullständigt lugn. Efter tre år gillade hon sitt handlingssätt som oskyldigt och naturligt. Hon hade icke handlat orätt mot någon och kände ingen ånger. Hon var nöjd. Denna förbindelse var dock det bästa lifvet hade bjudit henne. Hon älskade, och hon var älskad. Det är

sant, hon hade icke känt den berusning hon drömt om. Men känner man den någonsin? Hon var väninna åt en god och präktig man, som kvinnorna skattade högt och som var mycket eftersökt ute i världen, en man som ansågs nogräknad i sin smak och som visade henne en sann och äkta känsla. Den glädje hon gjorde honom och nöjet attvara väcker för honom bundo henne vid denna vän. Han gjorde väl icke hennes lif till en oafbruten njutning, men han gjorde det lätt att bära och stundom angenämt.

Han hade lärt henne känna hvad hon icke hade anat i sin ensamhet, trots vissa ögonblick af obestämdt illabefinnande och af melankoli utan orsak — hennes temperament, hennes verkliga kallelse. Hon lärde känna sig själf genom honom. Det gjorde henne gladt förvånad. Deras sympatier lågo hvarken inom tankens eller själens områden. Hennes smak för honom var enkel, af ett visst bestämdt slag och sådan att hon icke snart ledsnade. Och just i detta ögonblick gladde hon sig åt tanken att hon nästa dag skulle möta honom i den lilla våningen vid rue Spontini, där de brukade träffas sedan tre år tillbaka. Och med en rätt kraftig liten skakning på hufvudet och en axelryckning, som var en smula mera brutal än man kunnat vänta af denna utsökta världsdam, hviskade hon för sig själf, där hon satt ensam framför elden, som nu var utslocknad: “Jag behöfver kärlek, jag!“

*

II.

Det var redan mörkt när de lämnade den lilla entresolen vid rue Spontini. Robert Le Ménil gjorde ett tecken åt en ledig droska och steg upp i åkdonet med Thérèse, i det han kastade en orolig blick på hästen och kusken. Tryckta mot hvarandra rullade de fram mellan konturlösa skuggor, afbrutna af plötsliga ljusglimtar, genom den spöklika staden, med själen fylld af intryck, ljufva och bortdöende liksom dessa ljusningar som stego upp och försvunno på fönsterglasens imma. Allt omkring dem tycktes förvirradt och stadt på flykt, och de kände ett ljuft tomrum i själen. Vagnen körde tätt förbi Pont-Neuf på Augustinerkajen.

De stego ur. Den dystra januariluften kryddades af en torr kyla. Thérèse inandades med välbehag under sin slöja de luftdrag, som kommo från andra sidan floden och somdrefvo framför sig öfver den frusna marken ett damm, skarpt och hvitt som salt. Hon tyckte om att ströfva fritt omkring bland ting, som voro nya för henne. Hon höll af att betrakta detta stenlandskap, insvept i ett mattadt och fördjupadt ljusskimmer; att gå raskt och rakt fram längs med kajerna, på hvilka träden sträckte sitt tylliknande kvistverk upp öfver en horisont, rödaktig af stadens rök; att böjd öfver bröstvärnet betrakta Seinens trånga strömfåra, i hvilken vattnet flöt med en rytm som hade något af tragik; att njuta melankolien i denna flod utan strandbädd, och som hvarken skuggas af pilar eller bokar. Men på himmelen skälfde redan de första stjärnorna.

— Man skulle kunna tro, sade hon, att blåsten kommer att släcka dem.

Han anmärkte också att de tindrade mycket. Han trodde icke, liksom bönderna, att det betydde regn. Han hade tvärtom iakttagit att det nio gånger af tio förebådade vackert väder, då stjärnorna tindrade.

I det de närmade sig Petit-Pont, funno de till höger några stånd med gammalt järnskrot, upplysta af rykande lampor. Hon skyndade dit och öfverfor med blicken de utlagda varornas damm och rost. Hennes uppsökarinstinkt vaknade, hon vände om gathörnet och vågade sig fram till en barack, stödd mot en mur, och i hvilken det hängde några mörka paltor under takets fuktiga bjälkar. Bakom smutsiga glasrutor lyste där ett ljus öfver kastruller, porslinsvaser, en klarinett och en brudkrona.

Han förstod icke hvad hon kunde finna för nöje i detta:

— Ni får ohyra på er. Hvad finns det som kan intressera er bland allt detta?

— Allt. Jag tänker på den stackars bruden, hvars krona sitter där, under en glaskupa. Bröllopet stod vid Porte Maillot. Det var en man ur republikanska gardet i brudföljet. Det brukar det vara i nästan alla bröllopståg som man ser i Boulogneskogen om lördagarne. Ni känner ingen rörelse, min vän, inför alla dessa stackars löjliga och

olyckliga varelser, som i sin tur få något af det förflutnas storhet öfver sig?

Midt ibland spräckta och omaka blomstervaser upptäckte hon en liten knif, hvars ebenholtsskaft föreställde en lång och platt kvinnofigur med håret å la Maintenon. Hon köpte den för några sous. Hvad som gjorde henne förtjust var att hon hade en likadan gaffel förut. Le Ménil tillstod att han icke hade något sinne för antikviteter. Men hans tantde Lannoix var en kännare. I Caen talade antikvitetshandlarne blott om henne. Hon hade restaurerat och möbleradt sin herrgård i tidens stil. Det var ett landställe som fordom hade tillhört Jean le Ménil, parlamentsråd i Rouen år 1779. Huset fanns emellertid långt före honom, och det omtalas med beröm i en bok från 1690, under namn af buteljhuset. I ett rum på nedra botten fanns där ännu Jean le Ménils boksamling, nedpackad i hvita lårar med ståltrådsnät öfver. Hans tant de Lannoix hade haft för afsikt att ordna dem, sade han. Men hon hade bland dem funnit en del lätta arbeten, prydda med så ekivoka gravyrer att hon hade bränt upp dem.

— Hon är alltså mycket dum, er tant? sade Thérèse.

Hans historier om fru de Lannoix hade redan länge irriterat henne. Hennes vän hade en talrik släkt nere i landsorten, en mor, systrar, en mängd tanter, som hon icke kände och som retade henne. Han talade om dem med beundran. Hon fattade humör öfver detta. Hon blef otålig öfver de långa sejourer han tillbragte i denna familj, och hon inbillade sig att han förde med sig därifrån en instängd lukt, trånga idéer, känslor som sårade henne. Han å sin sida var naivt förvånad öfven denna antipati och led af den.

Han teg. Åsynen af ett värdshus, hvars smårutiga fönster lyste, ledde plötsligt hans tankar till skalden Choulette, som ansågs böjd för att supa. Han frågade i en ton af litet dåligt lynne Thérèse om hon ännu tog emot den där Choulette, som gjorde visiter hos henne i en stor slängkappa och med en röd yllehalsduk ända upp till öronen.

Hon blef sårad af att höra honom tala som general Lariviere. Hon tillstod icke för honom att hon icke hade sett till Choulette sedan hösten och att han försummade henne helt ogeneradt, mycket upptagen och nyckfull som han var, och af en helt annan värld.

— Han är intelligent, sade hon, han har fantasi och ursprunglighet. Jag tycker om honom.

Och då han förebrådde henne att ha en bisarr smak, svarade hon litet häftigt:

— Jag har inte en smak, jag har flera. Och jag tänker att ni inte vill klandra min smak i alla hänseenden?

Nej, han klandrade henne icke. Han var bara rädd att hon skadade sig själf genom att mottaga en gammal bohemien på femtio år, som icke hade sin rätta plats i ett respektabelt hus.Hon utropade:

— Choulette, skulle inte han ha sin plats i ett respektabelt hus? Ni vet alltså inte att han hvarje år tillbringar en månad i Vendée hos markisinnan de Rieu ... Jo, hos markisinnan de Rieu, hon som är bigott och rojalist, *la vielle chouane*, som hon kallar sig själf. Men eftersom ni tycks intressera er för Choulette, skall jag tala om hans senaste äfventyr för er, som Paul Vence har berättat det för mig. Man förstår det bäst här, på en gata där man ser natttröjor och blomkrukor i fönsterna.

En regnig kväll nu i vinter träffade Choulette på ett litet likörställe vid en gata hvars namn jag glömt, men som förmodligen var lika fattig och eländig som den här, en stackars flicka, som icke ens kyparne på stället ville röra vid, och som han fattade kärlek till för hennes ödmjukhets skull. Hon hette Maria. Och inte ens detta namn var egentligen hennes; hon hade funnit det uppspikadt på sin dörr, högt uppe vid ändan af en trappa i ett litet hotell där hon bodde. Choulette blef rörd öfver denna höjdpunkt af fattigdom och förnedring. Han kallade henne sin syster och kysste hennes händer. Och sedan viker han icke mera från hennes sida. Han tar henne med sig, barhufvad och med en sjal om axlarne, på kaféerna i Quartier Latin, där de rikare studenterna sitta och läsa tidskrifter. Han säger henne mycket vackra saker. Han gråter; hon gråter också. De dricka; och när de ha druckit, slåss de. Han älskar henne. Han kallar henne den kyska, sitt kors och sin frälsning. Hon var barfota; han har gifvit henne en härfva groft ullgarn och strumpstickor, så att hon kan sticka strumpor åt sig. Och han halfsular själf den stackars flickans skor med enorma spikar. Han lär henne versstycken, som äro sådana att hon kan fatta dem. Af fruktan att hennes moraliska skönhet kunde taga skada vill han icke draga henne upp ur den skam och den nöd

hvari hon lefver och som hon bär med en beundransvärd hjärtats enfald.

Le Ménil ryckte på axlarne.

— Men har är ju tokig, den där Choulette, och hr Paul Vence berättar just vackra historier för er. Jag är ingen moralist; men det finns saker som inge mig afsmak.

De promenerade på måfå. Hon blef tankfull.

— Ja, moralen, plikten! ... Men plikten, den kan ju inte ens den onde upptäcka. Jag försäkrar er, att i tre fall af fyra vet jag inte på hvilken sida plikten ligger. Det är medplikten som med en igelkott, som min guvernant hade hemma på Joinville: vi tillbragte hela kvällen med att leta efter den under möblerna, och när vi hade fått rätt på den gingo vi till sängs.

Han trodde att det låg en del sanning i hvad hon sade, till och med mera än hon själf trodde. Han tänkte stundom på det då han var ensam.

— Det är detta som stundom kommer mig att ångra att jag tog afsked ur armén. Jag vet hvad ni vill säga: man blir dum i det yrket. Ja, helt visst; men man vet precis hvad man bör göra, och det betyder mycket i lifvet. Den tillvaro som min morbror, general de la Briche, för, finner jag både vacker, ärofull och rätt behaglig. Men nu, sedan armén har uppslukat hela folket, finns det inte längre hvarken officerare eller soldater. Det hela erinrar om en järnvägsstation på en söndag, då konduktörerna packa in en mängd villrådiga passagerare i deras kupéer. Min morbror de la Briche kände personligen alla officerare och alla soldater i sin brigad. Han har ännu deras namn på en stor tafla, som hänger i matsalen. Han läser om listan då och då för att förströ sig. Men nu, hur vill ni att en officer skall kunna känna sitt folk?

Hon hörde icke på honom. Hon hade fått syn på en månglerska, som sålde stekta potatisar i hörnet af rue Galande, hopkrupen i ett stånd med glasväggar. Hennes ansikte lyste fram ur mörkret, upplyst af en koleld. Hon rörde om med skumslefven i det puttrande stekflottet, tog upp några guldglänsande halfmånformiga skifvor och stoppade dem i en strut af gult papper, i hvilket ett halmstrå syntes här och där, medan en rödhårig flicka stod och väntade och sträckte fram två sous i sin röda hand.

Thérèse bief afundsjuk, då flickan hade fått sin strut, hon kände sig hungrig och ville absolut smaka på dessa stekta potatisar.

Han stretade emot:

— Man vet inte hvad hon steker dem i.

Men till slut måste han begära en strut till två sous af månglerskan och se efter att hon saltade väl på dem.

Medan hon med slöjan uppdragen öfver näsan tuggade på de gula halfmånarne, förde han henne med sig in på folktomma gator, långt bort från gasblossen. På detta sätt kommo de tillbaka till kajen och sågo katedralens svarta massa resa sig på andra sidan om den smala flodarmen.Månen hängde midt på skeppets spetsprydda köl och försilfrade takets sluttning.

— Notre Dame! sade hon. Se, hon är tung som en elefant och på samma gång fin och lätt som en insekt. Månen klättrar på hennes tak och betraktar henne elakt som en liten apa. Han har ingen likhet med den landtliga månen hemma på Joinville. Jag hade en älsklingsväg på Joinville, en jämn och rak väg med månen i andra ändan. Den sitter inte där alla kvällar; men den kommer troget tillbaka dit, full, röd, förtrogen och hemvan. Det är som en granne på landet, en dam från någon herrgård i trakten. Jag går efter henne mycket allvarsam, både af artighet och af vänskap. Men månen här i Paris känner man ingen lust att umgås med. Det är ingen dam af god familj. Hvad har hon inte allt varit med om under den tid hon har smugit sig fram på taken!

Han smålog ömt.

— Åh, din lilla väg, där du gick ensam och som du tyckte om — som du har sagt — därför att där den tog slut, där var himmelen, icke särdeles högt, och icke så långt bort — jag ser den som om jag vore där!

Det var på Joinville, dit han blifvit bjuden af Montessuy för att jaga, som han hade sett henne för första gången, det var där han plötsligt hade älskat henne och velat äga henne. Det var där han en afton i skogsbrynet hade sagt henne, att han älskade henne; och hon hade lyssnat, tyst, med ett smärtsamt drag vid munnen och ett obestämdt uttryck i ögonen.

Minnet af denna väg, på hvilken hon hade brukat gå ensam om höstkvällarna, gjorde honom rörd och förvirrad; han tyckte sig åter upplefva den första längtans och de första skygga förhoppningarnas förtrollande timmar. Han sökte hennes lilla hand och tryckte den under pälsverket.

En liten flicka, som bar violer i en korg, flätad af grankvistar, såg att det var två älskande och skyndade sig att bjuda ut sina blommor. Han köpte en bukett för två sous och gaf den åt Thérèse.

Hon gick åt katedralen till. Hon tänkte: “Det är ett stort djur; det är ett vilddjur ur Uppenbarelseboken.“

Vid andra ändan af bron förföljdes de af en blomsterförsäljerska — men hon var rynkig och skäggig och grå af ålder och smuts — och hon räckte emot dem sin korg, full af mimosor och Nizzarosor. Thérèse, som höll sina violeri handen och försökte låta dem glida ned i sin barm, svarade vänligt den gamla:

— Nej tack, jag har redan hvad jag behöfver ...

— Det syns att ni är ung! ropade gumman till henne i en förtrolig ton och gick sin väg.

Thérèse förstod henne, och det gled ett litet småleende öfver hennes läppar och hennes ögon. De gingo in i förhusets skugga, förbi stenfigurerna, som stodo i rad i sina nischer med spiror och kronor i händerna.

— Låt oss gå in, sade hon.

Han hade icke lust. Han var en smula generad, nästan rädd, för att visa sig med henne i en kyrka. Han försäkrade att den var stängd. Han trodde det, han ville tro det. Hon sköt upp dörren och gled in i det ofantliga skeppet hvars pelare likt liflösa träd stego upp mot höjdens mörker. Långt borta gick ett tåg af vaxljus framför prästernas skuggor, medan orgelns brus dog bort i en suck. Hon frös i tystnaden, och hon sade:

— Melankolien i en kyrka om natten upprör mig. Jag känner något af intighetens storhet.

Han svarade:

— Vi måste likväl tro på någonting. Det skulle vara alltför tröstlöst om det icke funnes en Gud och om vi icke hade en odödlig själ.

Hon stod en stund orörlig under skuggorna, som tycktes hänga ned likt draperier från hvalfven, och sade därefter:

— Min vän, vi veta knappt hvad vi skola göra af detta lif, som är så kort, och ni vill ha ett annat, som skall räcka evigt!

När de sutto i droskan, som förde dem hemåt, sade han gladt, att han hade tillbragt en skön dag. Han kysste henne, nöjd med henne och med sig själf. Men hon smittades icke af hans goda lynne. Och detta hände dem ofta. De sista ögonblicken af deras samvaro fördärfvades för henne genom förkänslan af att han icke skulle komma att säga just det ord, som ögonblicket kräfde af honom. Han gjorde vanligen afskedet kort, som om han icke kände något behof af att förlänga ögonblicket och dess stämning. Hvar gång de skildes på detta sätt hade hon en obestämd känsla af att det var en brytning. Hon led i förväg af denna tanke, och hon blef retlig.Under träden i Cours-la-Reine fattade han hennes hand och kysste den gång på gång.

— Inte sant, Thérèse, en kärlek sådan som vår är sällsynt?

— Sällsynt, ja, jag vet inte. Men jag tror att ni älskar mig.

— Och ni själf?

— Jag älskar också er.

— Och ni kommer alltid att älska mig?

— Det vet man ju aldrig.

Och hon tillade, då hon såg att han mörknade:

— Skulle ni känna er mera trygg med en kvinna som svor på att hon skulle älska er hela lifvet?

Han förblef orolig, och han såg olycklig ut. Hon hade ett godt hjärta, och hon lugnade honom fullständigt:

— Ni vet nog, min vän, att jag inte är flyktig. Jag är inte en liten slarfva, som furstinnan Seniavine.

Nära ändpunkten af Cours-la-Reine sade de farväl åt hvarandra under träden. Han behöll droskan för att köra till rue Royale. Han skulle äta på klubben och sedan gå på teatern. Han hade ingen tid att förlora.

Thérèse återvände hem till fots. Då hon såg Trocadéros kulle, som sprutade gnistor som ett diamantsmycke, erinrade hon sig den gamla blomsterförsäljerskan vid Petit-Pont. De ord hon hade kastat till henne med vinden och mörkret: “Det syns att ni är ung!“ stego åter upp för hennes minne, men de tycktes henne icke längre skämtsamma och frivola, utan oroande och sorgsna. “Det syns att ni är ung!“ Ja, hon var ung, hon var älskad, och hon hade tråkigt.

*

III.

Borduppsatsen midt på bordet inneslöt en tät häck af blommor inom sin långa oval af guldbrons, i hvars ram örnar bredde ut sina vingar bland stjärnor och gyllene bin under de tunga handtagen, som voro formade tillymnighetshorn. På ömse sidor uppburo bevingade segergudinnor kandelabrarnes flammande armar. Denna borduppsats i kejsarstil var en gåfva af Napoleon, som år 1812 hade skänkt den till grefve Martin de l’Aisne, den nuvarande grefve Martin-Bellèmes farfar. Martin de l’Aisne, som var deputerad i lagstiftande kåren från 1809, blef följande år utnämnd till medlem af finanskommittén, hvars trägna och hemliga arbeten passade för hans flitiga och litet rädda natur. Ehuru hans åsikter från början voro liberala, vann han kejsarens ynnest genom sin noggrannhet och genom en fullkomlig hederlighet, som han likväl aktade sig för att falla besvärlig med. I två år regnade det utmärkelser öfver honom. År 1813 tillhörde han den moderata majoritet, som gillade den rapport i hvilken hr Lainé tillät sig att gifva det vacklande kejsardömet en något sen läxa och att kritisera olyckan medan den ännu satt vid makten. Den 1 januari 1814 följde han sina kolleger till Tuilerierna. Kejsaren beredde dem ett förfärligt mottagande. Han gick löst på dem med handgripligheter. Dyster och våldsam, rasande i känslan af sin makt för ögonblicket och sitt förestående fall, krossade han dem med sin vrede och sitt förakt.

Han gick fram och tillbaka mellan deras förskräckta led, tills han plötsligt fattade grefve Martin i skuldrorna och ruskade honom, i det han skrek: “En tron, är det kanske fyra bräder och ett stycke sammet? Nej! En tron, det är en man, och den mannen är jag. Ni ha velat kasta smuts på mig. Är det rätta ögonblicket att göra mig föreställningar, när två hundra tusen kosacker äro på väg öfver gränsen? Er hr Lainé är en dålig människa. Man tvättar sitt smutsiga linne inomhus.“ Och medan han bredde ut sig i sitt raseri, än sublim och än trivial, kramade han i sin hand deputeradens från Aisne broderade krage. “Folket känner mig. Det känner inte er. Jag är nationens utkorade. Ni äro några obskyra delegerade från ett departement.“ Han förutspådde dem girondisternas öde. Ljudet af hans sporrar ledsagade klangen af hans röst. Grefve Martin blef lidande af darrningar och stamning för hela sitt återstående lif, och han darrade ännu, då han hopkrupen i sitt hus i Laon deltog i att återkalla bourbonerna efter kejsardömets fall. Det var förgäfves som de båda restaurationerna, julimonarkien och andra kejsardömet höljde hans ständigt betryckta bröst med ordnar och band. Ställd på de högsta poster, öfverhöljd med ynnestbevis af tre konungar och en kejsare, kände hanännu alltjämt korsikanens hand på sin skuldra. Han dog som senator under Napoleon III, efterlämnande en son, som led af ärftlig darrning och stamning.

Denne son hade blifvit gift med fröken Bellème, dotter till förste presidenten vid domstolen i Bourges, och hon

förde med sig i boet de lysande politiska traditionerna hos en familj som hade gifvit tre ministrar åt den konstitutionella monarkien. Familjen Bellème, som varit hofmän under Ludvig XV, adlade familjen Martins jakobinska ursprung. Den andre grefve Martin var medlem af alla lagstiftande församlingar till sin död, som inträffade 1881. Hans son, Charles Martin-Bellème, lyckades utan stor möda få en plats i kammaren. Efter sitt giftermål med fröken Thérèse Montessuy, hvars hemgift blef ett stöd för hans politiska karriär, markerade han försiktigt sin plats bland de fyra eller fem rika och betitlade borgare, som efter att ha försonat sig med demokratien och republiken icke blefvo allt för illa mottagna af de ledande republikanerna, som kände sig smickrade af de aristokratiska namnen och på samma gång lugnade af deras bärares medelmåttighet.

I matsalen, öfver hvars dörrar skymtade några af Oudrys fläckiga hundar, framför borduppsatsen med dess stjärnor och gyllene bin, mellan de båda ljusbärande segergudinnorna, utöfvade grefve Martin-Bellème värdskapet vid sitt bord med den något ledsamma välvilja och den dystra förbindlighet, som man i Elyséepalatset ännu helt nyligen hade funnit så lämplig att vid ett stort nordiskt hof representera det isolerade Frankrike. Han vände sig då och då med några betydelselösa ord, än till höger, till fru Garain, hustru till för detta finansministern, och än till vänster, till furstinnan Seniavine, som dignade under diamanter och som hade så tråkigt att hon hade lust att skrika. Midt emot honom, på andra sidan om borduppsatsen, satt fru Martin mellan general Larivière och hr Schmoll, medlem af Académie des Inscriptions; hon smekte sina hvita och ädelt formade skuldror med fläktarna från sin solfjäder. I de bägge halfcirklar, i hvilken bordet var utdraget, sutto hr Montessuy, starkt byggd, med blå ögon och kraftigt färgad hy, en ung kusin, fru Bellème de Saint-Nom, generad öfver sina långa magra armar, målaren Duviquet, hr Daniel Salomon, Paul Vence, deputeraden Garain, hr Bellème de Saint-Nom, en okänd senator, och Dechartre, som första gången var på middag i huset. Konversationen, som i början var tunnsådd och sparsam, breddesmåningom ut sig och drunknade i ett förvirradt sorl, öfver hvilket höjde sig Garains röst:

— Alla falska åsikter äro farliga. Man tror att drömmare icke göra någon skada, men det är misstag: de göra mycket ondt. De utopier som förefalla mest oskadliga utöfva i verkligheten ett skadligt inflytande. De tjäna till att ingifva afsmak för verkligheten.

— Det beror kanske också på att verkligheten inte just är skön, sade Paul Vence.

F. d. finansministern försäkrade att han var anhängare af alla reformer som hade någon möjlighet för sig. Han ville inte erinra om att han redan under kejsardömet hade fordrat afskaffandet af stående arméer, och att han 1880 hade arbetat för kyrkans skiljande från staten; men han förklarade, att han alltjämt var trogen sitt program och att han stod kvar som en trogen tjänare åt demokratien. Hans valspråk var, sade han: ordning och framsteg. Han trodde sig ha funnit det rätta.

Montessuy replikerade med sin öppna godmodighet:

— Låt oss vara uppriktiga, hr Garain. Erkänn att det är omöjligt att genomföra en enda verklig reform, och att man på sin höjd kan ändra färgen på frimärkena. Bra eller dåligt, världens tillstånd är sådant det måste vara. Ja, sade han: sådant det måste vara. Men det förändras oafbrutet. Sedan 1870 har landets industriella och ekonomiska ställning genomgått fyra eller fem revolutioner, som nationalekonomerna icke hade förutsett och som de ännu icke förstå. I samhället som i naturen ske omgestaltningarna inifrån.

Hvad regeringsproblemen beträffade, höll han på de korta men klara vyerna. Han var starkt bunden vid det närvarande och bekymrade sig föga om framtiden; socialismen oroade honom därför icke synnerligt. Han njöt af kapitalet liksom af solen, utan att oroa sig för att det ena en dag skulle försvinna och den andra slockna. Han ansåg att man måste låta bära sig af strömmen. Man måste vara dum för att streta emot den, och en narr för att vilja gå den i förväg.

Men grefve Martin, som var melankolisk af naturen, hade dystra förkänningar. Han talade i dunkla ordalag om katastrofer, som skulle inträffa.

Hans räddhåga uppfångades midt öfver bordet af hr Schmoll, som började sucka och profetera. Han förklarade

att de kristna folken voro oförmögna att ensamma och af egen kraft arbeta sig upp ur barbariet, och att Europa utanjudarne och araberna ännu i dag, som på korstågens tid, skulle vara försänkt i elände, okunnighet och grymhet.

— Medeltiden, sade han, är icke slut annat än i de läroböcker i historia, som man sätter i händerna på skolpojkarna för att förfalska deras begrepp. I verkligheten ha barbarerna förblifvit barbarer. Israels mission är att undervisa folken. Det var Israel som på medeltiden förde Asiens visdom till Europa. Socialismen gör er förskräckta. Den är ett ondt som kristendomen har fört med sig, liksom klosterväsendet. Och anarkismen? Känner ni inte i den igen albigensernas gamla spetälska? Judarna, som ha undervisat och ordnat Europa, äro de enda som nu kunna rädda det från det evangeliska onda som söndersliter det. Men de ha svikit sin plikt. De ha låtit göra sig till kristna bland de andra kristna. Och Gud straffar dem. Han tillåter att man plundrar dem och drifver dem i landsflykt. I Ryssland jagas mina trosförvanter som vilda djur. Antisemitismen gör öfverallt förfärande framsteg. I Frankrike stänger man mer och mer de civila och militära ämbetena för judarna. De ha icke längre tillträde till aristokratiska kretsar. Min systerson, den unge Isaac Coblentz, har sett sig nödsakad att afstå från den diplomatiska banan efter att ha tagit en lysande examen. Flera af mina kollegers fruar breda ostentativt ut antisemitiska blad, när min fru kommer på visit till dem. Och, skulle ni tro det, undervisningsministern har vägrat mig det kommendörskors som jag har bedt honom om! Hvilken otacksamhet, hvilken förblindelse! Antisemitismen, det är döden för den europeiska civilisationen!

Denne lille man hade ett temperament, som trotsade all sällskaplig polityr. Grotesk och skräckinjagande, förbluffade han bordssällskapet genom sin uppriktighet. Fru Martin, som var road af honom, komplimenterade honom för den:

— Ni försvarar åtminstone edra trosförvanter, hr Schmoll, sade hon; ni är icke som en mycket vacker judisk dam bland mina bekanta, som då hon hade läst i en tidning att hon mottog eliten af den israelitiska societeten, skrek öfver allt att man förolämpade henne.

— Ni vet förmodligen icke, min fru, i hvilken grad den judiska moralen är öfverlägsen alla andra. Känner ni till parabeln om de tre ringarna?

Denna fråga drunknade i sorlet och pratet, i hvilket utrikespolitiken och konstutställningarna korsades med den eleganta världens skandaler och akademiska föreläsningar.Man talade om den nya romanen och om nästa pjäs. Det var en komedie. Napoleon hade en biroll där.

Konversationen samlade sig kring Napoleon, som man flera gånger hade framställt på scenen och som nyligen gjorts till föremål för studier i mycket lästa böcker. Han hade blifvit föremål för nyfikenhet, en person på modet. Han var icke längre en folkhjälte, en patriotisk halfgud i stöflar, som i de dagar då Norvins och Béranger, Charlet och Raffet skapade legenden om honom; men en intressant personlighet, en roande typ i sitt intima lif, en gestalt i hvars stil konstnärerna funno behag och hvars minsta rörelse blef föremål för nyfikenhet.

Garain, som hade grundat hela sin politiska karriär på hatet mot kejsardömet, förklarade som sin uppriktiga åsikt att detta återvändande af den nationella smaken bara var en absurd förblindelse. Han såg ingen fara däri, och den ingaf honom ingen fruktan. När han var rädd, bröt denna känsla ut, vild och plötslig. För ögonblicket var han mycket lugn; han talade hvarken om att förbjuda teaterföreställningarna eller att undertrycka böckerna eller att fängsla författarna, öfverhufvud taget icke om några kraftåtgärder. Lugn och sträng, såg han i Napoleon blott den kondottier, Taine skildrade, och som gaf Volney en spark i magen.

Hvar och en ville säga sin mening om den verklige Napoleon. Grefve Martin, som hade blicken riktad på den kejserliga borduppsatsen och de bevingade segergudinnorna, talade i mycket passande ordalag om Napoleon som organisatör och administratör och satte honom mycket högt som president i statsrådet, i hvilken egenskap han ofta hade spridt ljus öfver mörka punkter.

Garain försäkrade att Napoleon under dessa alltför väl kända seancer ofta, under förevändning af att han ville ha en pris snus, bad statsråden att få låna deras briljanterade gulddosor, som voro prydda med miniatyrer, och som

man sedan aldrig fick se mera. Till sist tog man bara med sig tuggtobak i statsrådet. Han hade själf hört anekdoten af en son till Monnier.

Montessuy värderade Napoleon för hans ordningssinne.

— Han tyckte om välgjordt arbete, sade han. Det är en smak som börjar bli sällsynt.

Målaren Duviquet, som såg saken ur en målares synpunkt, var villrådig. Han kunde icke i den dödsmask som blifvit hemförd från St. Helena återfinna karaktären i detvackra härskaransikte, som medaljer och byster ha förevigat. Han kunde lätt öfvertyga sig därom nu sedan bronsafgjutningarna efter denna mask blifvit framletade från vindskontoren och hängde hos alla antikvitetshandlare, omgifna af örnar och sfinxer i färgyldt trä. Och han trodde, att eftersom Napoleons verkliga ansikte alldeles icke var napoleonskt, så var det mycket möjligt att hans själ icke var det heller. Den var kanske snarare en hygglig borgares själ; han hade hört sägas det, och han var böjd för att tro det. Och för öfrigt, Duviquet, som smickrade sig med att ha porträtterat århundradets märkligaste män, visste rätt väl att ryktbarheterna alldeles icke se ut som man tänker sig dem.

Hr Daniel Salomon anmärkte att den mask, som Duviquet talade om, en gipsafgjutning af kejsarens liflösa ansikte, som fördes till Europa af läkaren Antommarchi, för första gången hade blifvit gjuten i brons och utsläppt i handeln under Louis-Philippe, år 1833, och att den då hade mottagits med öfverraskning och misstroende. Man misstänkte att denne italienare, typen för en apotekare i en komedi, pratsjuk och utsvulten, hade velat roa sig på världens bekostnad. D:r Galls system var på den tiden mycket på modet, och hans elever ansågo masken för misstänkt. De kunde icke få rätt på några geniknölar, och när man undersökte pannan enligt mästarens system visade den sig icke ha något märkvärdigt att bjuda på.

— Alldeles, sade furstinnan Seniavine, det var ingenting märkvärdigt med Napoleon, mer än att han gaf Volney en spark i magen och att han stal briljanterade snusdosor. Det är hr Garain som säger oss det.

— Och till på köpet, sade fru Martin, är man inte riktigt säker på att han gaf den där sparken.

— Hur allting blir förklaradt till sist! återtog furstinnan muntert. Napoleon har ingenting uträttat, han har inte ens gifvit Volney en spark i magen, och han hade en kretins hufvud.

General Larivière kände sig skyldig att ge eld i sin tur. Han utslungade dessa ord:

— Napoleon, ja, hans fälttåg 1813 är mycket omtvistadt.

Generalens tanke var att slå an på Garain, och han hade ingen annan tanke; med en smula ansträngning lyckades han likväl formulera ett något mera samladt omdöme:

— Napoleon begick fel; i sin ställning hade han icke rätt att begå några.

Och han tystnade mycket röd.

Fru Martin frågade:— Och ni, herr Vence, hvad tänker ni om Napoleon?

— Min fru, jag har föga smak för slagskämpar; och eröfrarne förefalla mig i all enkelhet som farliga dårar. Men trots allt intresserar detta kejsarhufvud mig som det intresserar allmänheten. Jag finner det fullt af lif och karaktär. Det finns hvarken en dikt eller en äfventyrsroman som går upp mot hans *Mémorial*, och likväl är det skrifvet i en löjlig stil. Hvad jag tänker om Napoleon — efter ni vill veta det — är att han var skapad för äran, och att han i dess belysning visar sig enkel och strålande som hjälten i epopée. En hjälte bör vara mänsklig. Napoleon var mänsklig.

— Åh, sade man.

Men Paul Vence fortsatte:

— Han var våldsam och flyktig, och så till vida djupt mänsklig. Jag menar: lik alla andra. Han ville med en enastående styrka allt det som mängden af människor värderar och åtrår. Han hade själf de illusioner som han gaf åt folken. Det var hans styrka och hans svaghet, det var det vackra hos honom. Han trodde på äran. Han tänkte på

ett ungefär detsamma om lifvet och världen som en af hans grenadjärer. Han bevarade ständigt detta barnsliga allvar, som finner glädje i sablar och trummor, och det slags oskuld som skapar goda officerare. Han hyste en uppriktig beundran för styrkan. Han var männens man, kött af människornas eget kött. Han hade aldrig en tanke som icke redan var en handling, och hans handlingar voro stora och vulgära. Det är denna vulgära storhet som gör en människa till hjälte. Och Napoleon är den fullkomlige hjälten. Hans hjärna nådde aldrig längre än hans hand, denna lilla och vackra hand, som smulade sönder världen. Han bekymrade sig aldrig ett ögonblick om det som han icke kunde nå.

— Ni anser alltså, sade Garain, att han icke var något intellektuellt geni. Jag delar er åsikt.

— Helt visst, sade Paul Vence, hade han det slags geni som behöfs för att på ett lysande sätt göra sina konster i den civila och militära världens cirkus. Men han var intet spekulativt geni. Den sortens geni, det är ett par andra manschetter, som Buffon säger. Vi ha ju hans skrifna och talade ord samlade. Stilen är liflig och bildrik. Och i denna hög af tankar finner man intet spår af ett filosofiskt intresse, ingen tanke på det ovetbara, intet grubbel öfver det mysterium i hvilket vårt öde är insvept. När han på S:t Helena talar om Gud och om själen, förefaller han som en liten snällskolgosse på fjorton år. Då han slungades ut i världen, fann han sin själ stå i jämnhöjd med världen och omfattade den helt och hållet. Ingenting af denna själ förlorade sig i rymden. Han var diktare, men han kände icke till någon annan poesi än handlingens. Sin mäktiga dröm om lifvet begränsade han till denna jord. Han trodde i sin rörande och fruktansvärda barnslighet, att en människa kan vara stor; och denna barnslighet lämnade honom icke ens med åren och olyckan. Hans ungdom, eller rättare hans sublima ynglingaålder, räckte lika länge som han själf, emedan hans lefnads dagar aldrig hade lagt sig en till en för att utbilda honom till medveten mognad. Det är i detta underbara tillstånd handlingens män befinna sig. De samla sig helt och hållet i ögonblicket, och deras geni koncentrerar sig i en enda punkt. De förnya sig ständigt, de fortsätta sig icke. Tillvarons timmar förenas icke hos dem genom en kedja af allvarliga eller oegennyttiga meditationer. De *fortsätta* icke att lefva: de efterträda sig själfva i en serie af handlingar. Därför sakna de ett inre lif. Denna brist gör sig särskildt starkt gällande hos Napoleon, som aldrig fördjupade sig i sig själf. Däraf denna sinnets flyktighet, som satte honom i stånd att med sådan lätthet bära den oerhörda tyngden af sina olyckor och sina fel. Hans själ föddes på nytt hvarje morgon. Han hade mer än någon annan förmågan att förströ sig. Första dagen han såg solen gå upp öfver sin dystra klippö, S:t Helena, hoppade han ur sängen hvisslande en romans. Det var den sinnesro som stod öfver ödet, men det var också flyktigheten hos en själ som med lätthet lät sig födas på nytt. Han lefde ett utåtvändt lif.

Garain, som egentligen icke tyckte om ett så skarpsinnigt och subtilt sätt att tänka och tala, ville skynda på konklusionen.

— Kort sagdt, sade han, denne man var ett vidunder.

— Det finns inga vidunder, replikerade Paul Vence. Och de människor som gälla för vidunder ingifva fasa. Napoleon var älskad af ett helt folk. Det var hans styrka att han tvingade människorna att älska sig. Hans soldater funno glädje i att dö för honom.

Grefvinnan Martin hade gärna velat att också Dechartre hade låtit höra sin mening. Men han afböjde med ett slags förskräckelse.

— Säg, sade Schmoll, känner ni till parabeln om de tre ringarne, en sublim dikt af en portugisisk jude?Garain lyckönskade Paul Vence till hans briljanta paradoxer, men beklagade att tanken på detta sätt skulle göra sig gällande på moralens och rättvisans bekostnad.

— Det finns en grundsats, sade han; det är att man måste döma männen efter deras handlingar.

— Och kvinnorna? frågade plötsligt furstinnan Seniavine, dömer ni också dem efter deras handlingar? Och hur får ni veta dem?

Ljudet af rösterna blandade sig med det klingande rasslet af bordssilfret. Salen badade i en varm luft, tung af

dunster. Rosorna fällde sina blad på bordduken. Tankarne började brinna hetare i hjärnorna.

General Larivière sjönk i drömmar.

— När de ha spräckt öronen på mig, sade han till sin bordsdam, skall jag draga mig tillbaka till Tours, och där skall jag odla blommor.

Han skröt med att vara en skicklig trädgårdsmästare. Man hade gifvit hans namn åt en ros. Det smickrade honom.

Schmoll frågade ännu en gång om man kände till parabeln om de tre ringarne.

Furstinnan retades med deputeraden.

— Ni vet då inte, hr Garain, att man kan begå samma sak af mycket olika motiv.

Montessuy gaf henne rätt.

— Det är mycket sant hvad ni säger, min fru, och handlingarne bevisa ingenting. Denna idé kommer särskildt tydligt fram i en episod ur Don Juans lif, som hvarken Molière eller Mozart hade reda på, och som finns upptagen i en engelsk legend, hvilken min vän James Lovell i London har fäst min uppmärksamhet på. Man får där veta att den store förföraren brände sina kol förgäfves för tre kvinnor. Den första var en borgarhustru: hon älskade sin man. Den andra var en nunna: hon ville icke bryta sitt klosterlöfte. Den tredje hade länge fört ett utsväfvande lif, men hade nu blifvit ful och tjänade som piga på ett dåligt ställe. Efter allt hvad hon hade sett och varit med om hade kärleken icke längre något att säga henne. Dessa tre kvinnor handlade på samma sätt, men af mycket olika motiv. En handling bevisar ingenting. Det är mängden af handlingar, deras vikt, deras summa, som utgör en människas värde.

— Några af våra handlingar, sade fru Martin, likna oss och ha vårt ansikte; de äro våra verkliga döttrar. Andra åter likna oss icke alls.Hon reste sig och tog generalens arm.

Furstinnan sade, i det hon gick genom salongen vid Garains arm:

— Thérèse har rätt ... Några likna oss icke alls. Små negresser som man har fått i sömnen.

Tapeternas nymfer med sin passerade skönhet smålogo förgäfves mot gästerna, som icke märkte dem.

Fru Martin serverade kaffet tillika med sin unga kusin, fru Bellème de Saint-Nom. Hon komplimenterade Paul Vence för hvad han hade sagt vid bordet.

— Ni talade om Napoleon med en frihet i omdömet som är mycket sällsynt i de konversationer jag i regeln får höra på. Jag har märkt att små barn, om de äro vackra men vid dåligt lynne, ofta erinra om Napoleon vid Waterloo. Ni har lärt mig förstå den djupa orsaken till denna likhet.

Därefter vände hon sig mot Dechartre:

— Och ni, tycker ni om Napoleon?

— Min fru, jag tycker inte om revolutionen. Och Napoleon, det är revolutionen i stöflar.

— Hvarför sade ni inte detta under middagen, herr Dechartre? Men jag ser att ni inte har lust att vara spirituell annat än i undangömda vrår.

Grefve Martin Bellème förde herrarne till rökrummet. Paul Vence stannade ensam med damerna. Furstinnan Seniavine frågade honom om han hade skrifvit färdig sin roman och hvad den handlade om. Det var en studie, i hvilken han ansträngde sig att nå fram till det slags sanning, som utgöres af en logisk serie af sannolikheter, hvilka lagda till hvarandra gränsa till det påtagliga.

— Romanen, sade han, når på detta sätt en moralisk kraft som historien med sin blandning af tyngd och lättfärdighet aldrig ägt.

Hon ville veta om det var en bok för kvinnor. Han försäkrade motsatsen.

— Ni gör orätt i att icke skrifva för kvinnorna, herr Vence. Det är det enda en öfverlägsen man kan göra för dem.

Och hon tillade, då han ville veta hur hon hade kommit på denna tanke:

— Jo, sade hon, jag ser alla intelligenta kvinnor taga dumma män.

— Som tråka ut dem.— Helt säkert. Men öfverlägsna män skulle tråka ut dem ännu mera. De skulle ha ännu flera resurser för att lyckas därmed ... Men säg mig, hvad handlar er bok om?

— Ni fordrar att få veta det?

— Jag fordrar ingenting.

— Nåväl. Det är en studie öfver folkets seder. Det är historien om en ung arbetare, nykter och kysk, vacker som en ung flicka och med en jungfrus själ, en tillsluten själ. Han är gravör och skicklig i sitt arbete. Om kvällarne studerar han vid sin moders sida, och han håller af sin mor. Han läser böcker. I hans enkla och tomma själ slå idéerna in som kulor i en mur. Han har inga behof. Han har inga af de lidelser och laster som hålla oss fast vid lifvet. Han är ren, och han lefver ett ensamt lif. Han är utrustad med stora dygder och är stolt öfver dem. Han lefver bland eländiga och djuriska stackare. Han ser dem lida. Han är utrustad med medlidande utan mänsklighet; han har denna kyliga barmhärtighet som kallas altruism. Han är icke mänsklig, emedan han icke är sinnlig.

— Man måste alltså vara sinnlig för att kunna vara mänsklig?

— Utan det ringaste tvifvel, min fru. Medlidandet sitter i inälfvorna, liksom ömheten i skinnet. Men han är icke intelligent nog att ana detta. Han är en troende. Han tror på det som han har läst. Och han har läst, att för att bygga upp allas lycka är det nog att förstöra samhället. Törsten efter martyrskapet bränner honom. En morgon kysser han sin mor och går ut; han ställer sig på lur efter den socialistiske deputeraden för sitt arrondissement; han får se honom, kastar sig öfver honom och borrar en gravörstickel i magen på honom med utropet: “lefve anarkismen!“ Man häktar honom; man mäter honom, fotograferar honom, förhör honom, dömer honom till döden och giljotinerar honom. Det är min roman.

— Den blir just inte rolig, sade furstinnan. Men det är inte ert fel: edra anarkister äro lika försiktiga och moderata som ni öfriga fransmän. Ryssarne ha mera djärfhet och fantasi, när de slå sig på sådana saker.

Grefvinnan Martin frågade Paul Vence om han kände denne herre, som såg så snäll ut, som ingenting sade och som följde henne med sina blickar som en vilsekommen hund. Det var hennes man som hade inbjudit honom. Hon visste hvarken hans namn eller något annat.Paul Vence kunde blott upplysa om att det var en senator. Han hade händelsevis sett honom i senatspalatset en dag, i det galleri som begagnas till bibliotek.

— Jag hade kommit dit för att studera kupolen, i hvilken Delacroix har målat antikens hjältar och vise i en skog af blå myrten. Han hade just detta uttryck af fattigdom, som inger medlidande; han värmde sig. Han luktade våta kläder. Han talade med några af sina gamla kolleger, och han sade, medan han gnuggade sina händer: “Hvad som i mina ögon bevisar att republiken är den bästa af alla styrelseformer, det är att den år 1871 kunde låta skjuta sextio tusen insurgenter på en vecka utan att bli impopulär. Hvarje annan styrelse skulle ha gjort sig omöjlig efter något sådant.“

— Men det är ju en elak människa, sade fru Martin. Och jag som kände medlidande med honom, då jag såg honom så skygg och tafatt.

Fru Garain slumrade fredligt med hakan mot bröstet, medan hon i sitt husliga sinne drömde om sin köksträdgård på stranden af Loire, och om hur hon skulle bli mottagen med sång af byns sångkör.

Joseph Schmoll och general Larivière kommo ut ur rökrummet, ännu pigga i ögonen efter de oanständiga historier de hade berättat för hvarandra. Generalen slog sig ned mellan furstinnan Seniavine och fru Martin.

— Jag mötte i morse baronessan Warburg i skogen; hon red ett präktigt djur. Hon sade till mig: “General, hur bär ni er åt för att alltid ha så vackra hästar?“ Jag svarade: “Min fru, för att ha vackra hästar måste man antingen vara mycket rik eller bära sig mycket slugt åt.“

Han var så nöjd med detta svar, att han upprepade det två gånger, i det han blinkade med ögonen.

Paul Vence närmade sig grefvinnan Martin:

— Nu vet jag hvad senatorn heter: han heter Loyer, han är vice ordförande i en grupp och författare till en broschyr med titeln: *Brottet af den 2 december*.

Generalen fortsatte:

— Det var ett hundväder. Jag spände upp mitt paraply. Så mötte jag Le Ménil. Jag var vid dåligt lynne. Han skrattade åt mig i tysthet, jag såg det nog. Han föreställer sig att jag måste tycka om blåst, hagel och våt snö, därför att jag är general. Det är ju tokigt! Han sade mig att han inte tyckte illa om vädret och att han i nästa vecka tänkte fara bort och jaga räf med sina vänner.Det blef ett ögonblicks tystnad; generalen återtog:

— Jag önskar honom mycket nöje, men jag afundas honom inte. Räfjakt är ett måttligt nöje.

— Men den är nyttig, sade Montessuy.

Generalen ryckte på axlarne:

— Räfven inte farlig för fjäderfät annat än om våren, då han har sin familj att försörja.

— Räfven, svarade Montessuy, föredrar harsnåren framför bakgården. Han är en skicklig tjufskytt och gör bönderna långt mindre skada än jägarne. Jag skulle kunna berätta åtskilligt om den saken.

Thérèse satt i tankar, och hon hörde icke att furstinnan talade till henne. Hon tänkte:

— Han har inte ens talat om för mig att han tänker resa bort!

— Hvad tänker ni på, min vän?

— På ingenting af intresse.

*

IV.

I det lilla skumma och tysta rummet, där luften var kvaf af nedfällda gardiner, draperier, kuddar, björnhudar och orientaliska mattor, lyste två korsade värjor i eldskenet från härden på väggens cretonne, midt ibland skottaflor och dekorationer från tre vintrars kotiljonger. På chiffoniern af rosenträ stod en silfverbägare, ett pris vunnet i någon sportförening. På fönsterbordets målade porslinsskifva stod ett glas af kristall, kring hvilket slingrade sig konvolver af förgylld brons, och ur glaset steg det upp några kvister af hvit syrén. Och öfverallt tindrade ljusgnistor i det ljumma halfmörkret. Thérèse och Robert, hvilkas ögon hade vant sig vid dunklet, rörde sig obehindradt bland alla dessa föremål, som de kände så väl. Han tände en cigarrett, medan hon satte upp sitt hår, upprätt framför spegeln, i hvilken hon knappt såg sin bild, och med ryggen mot elden. Men hon ville hvarken ha lampa eller ljus. Hon tog nålarne ur den lilla skålen af bömiskt glas, som sedan tre år tillbaka stod på bordet, inom räckhåll för hennes hand. Han betraktade henne medan hon hastigtlät sina fingrar, som lyste i eldskenet, glida genom hårets floder af matt guld. Hennes ansikte, som tycktes hårdnadt, nästan bronslikt i skuggan, hade fått ett mystiskt och nästan oroande uttryck. Hon talade icke.

Han sade till henne:

— Du är inte ond längre, min älskade?

Och då han tvingade henne att svara, att säga något:

— Hvad vill ni att jag skall svara, min vän? Jag kan bara upprepa för er hvad jag sade er då jag kom. Jag finner det besynnerligt att jag blir underrättad om edra planer af general Larivière.

Han visste mycket väl att hon ännu icke hade förlåtit honom detta, att hon hela tiden hade förblifvit kall och sluten och utan den hängifvenhet som eljest gjorde henne så förtrollande. Men han låtsades tro att det bara var en liten misstämning, som redan var på väg att försvinna.

— Min älskade, jag har ju redan förklarat saken för er. Jag har sagt er, och jag upprepar det, att då jag mötte general Larivière hade jag nyss fått ett bref från Caumont i hvilket han påminde mig om mitt löfte att komma och göra slut på räfvarna i hans skog, och jag hade svarat pr omgående. Jag hade tänkt tala om det för er i dag. Det är tråkigt att general Larivière kom mig i förväg, men det har ju ingen betydelse.

Med armarna lyftade öfver sitt hufvud, liksom handtagen på en urna, riktade hon mot honom en lugn blick, som han icke förstod.

— Ni reser alltså?

— Nästa vecka, på tisdag eller onsdag. Jag kommer att vara borta på sin höjd tio dar.

Hon tog sin mössa af utterskinn, prydd med en mistelkvist.

— Och det är en sak som inte tål något uppskof?

— Ah, nej, inom en månad duga räfskinnen inte längre till någonting. Och dessutom har Caumont bjudit några goda kamrater som skulle bli ledsna om jag inte kom.

Hon rynkade ögonbrynen, medan hon fäste mössan på sitt hufvud med en lång nål.

— Den är spännande, den där jakten?

— Ja, mycket spännande, ty räfven är slug, och det gäller att öfverlista honom. Dessa djur ha en klokhet som verkligen är beundransvärd. Jag har sett räfvar, när de jaga harar om natten. De organisera en formlig klappjakt, med särskilda uppdrifvare. Jag försäkrar er att det inte är lätt att narra ut en räf ur hans kula. Dessa episoder af jaktenäro mycket roliga. Caumont har en utsökt vinkällare. För min del fäster jag mig inte mycket vid det, men den skattas i allmänhet mycket högt. Vill ni tro att en af hans arrendatorer en dag kom till honom och sade, att en trollkarl hade lärt honom hur man skall göra för att fånga räfven genom att uttala trollformler? Det är inte sådana vapen jag tänker använda, och jag lofvar att ha med mig hem åt er ett halft dussin vackra räfskinn.

— Hvad vill ni att jag skall göra med dem?

— Man gör mycket vackra mattor af dem.

— Så ... Och ni tänker jaga i åtta dar?

— Inte fullt. Eftersom jag är alldeles i närheten af Sémanville, tänker jag tillbringa ett par dar hos min tant de Lannoix. Hon väntar mig. Förra året vid den här tiden var det en mängd släktingar där och mycket trefligt. Hon hade hos sig sina bägge döttrar och tre nièces med deras män: de äro vackra alla fem, glada, behagliga, och det är ingen som kan säga något ondt om dem. Jag träffar dem förmodligen allesammans hos min tant i början af nästa månad, ty hon har sin födelsedag då, och jag tänker stanna två dagar på Sémanville.

— Men, min vän, stanna där så länge det roar er. Det skulle göra mig otröstlig om ni för min skull tänkte förkorta en så angenäm sejour.

— Men ni då, Thérése!

— Jag, min vän, jag reder mig nog.

Elden domnade af. Mörkret bredde sig tätare mellan dem. Hon sade i en drömmande ton och liksom i väntan:

— Det är sant att det aldrig är riktigt klokt att lämna en kvinna ensam.

Han närmade sig henne och sökte hennes blick i mörkret. Han tog hennes hand.

— Ni älskar mig?

— Åh, jag försäkrar er att jag inte älskar någon annan ... Men ...

— Hvad är det ni vill säga?

— Ingenting. Jag tänker ... Jag tänker att vi äro skilda från hvarandra hela sommaren, att ni om vintern tillbringar hälften af er tid hos er släkt och hos edra vänner, och att om man skall träffas så sällan, lönar det knappt mödan att träffas alls.

Han tände ljusen. Hans ansikte lyste upp, klart och öppet. Han betraktade henne med ett förtroende, som mindrehade sin grund i den egenkärlek hvilken är gemensam för alla älskare än i det behof af värdighet och regelrätthet som fanns hos honom. Han litade på henne — af uppfostran, af vana och med hela sin oreflekterade natur.

— Thérèse, jag älskar er, och ni älskar mig, jag vet det. Hvarför skall ni plåga mig? Ni har ibland ögonblick af kyla och hårdhet, som verkligen göra mig smärta.

Hon skakade häftigt sitt lilla hufvud.

— Hvad begär ni af mig? Jag har starka begär och en seg vilja. Det ligger i blodet. Jag brås på min far. Ni har varit på Joinville; ni har sett slottet, Lebruns takmålningar, de väfda tapeterna som gjordes i Maincy åt Fouquet, ni har sett trädgårdarna, anlagda efter Le Nôtres ritningar, parken, jaktmarkerna — ni sade själf att de äro de bästa i Frankrike — ; men ni har inte sett min fars arbetsrum: ett hvitmåladt bord och ett dokumentskåp af mahogny. Det är därifrån det kommer alltsammans, min vän. Vid detta bord, framför detta dokumentskåp, har min far arbetat med siffror i fyrtio år, först i ett litet rum vid Bastiljplatsen, sedan i våningen vid rue de Maubeuge, där jag föddes. Vi voro icke särdeles rika ännu på den tiden. Jag har sett det lilla förmaket i röd damast, som min far möblerade då han gifte sig och som mamma tyckte så mycket om. Jag är dotter till en uppkomling, eller till en eröfrare, det är samma sak. Vi äro egennyttiga i vår familj. Min far har velat förtjäna pengar, äga allt som kan köpas med pengar, det vill säga allt. Jag, jag vill vinna och behålla — hvad? Jag vet inte ... Lyckan — den lycka som jag äger, eller som jag inte äger. Jag är girig på mitt sätt, girig efter drömmar, efter illusioner. Åh, jag vet väl att allt detta inte är värdt den möda man gör sig, men det är mödan som är värd något, det är sträfvan; ty min sträfvan, det är jag själf, det är mitt lif. Jag är girig i att njuta af det som jag älskar, af det som jag tror mig älska. Jag vill icke förlora något. Jag är som pappa: jag drifver in mina fordringar. Och dessutom ...

Hon sänkte rösten:

— Och dessutom har jag sinnen, jag. — Men jag tråkar ut er, min vän. Ni hade icke bort taga mig.

Dessa utbrott förstörde hans nöje, ehuru han var van vid dem. Men han oroade sig icke öfver dem. Han var ytterst känslig för allt hvad hon gjorde, men föga för hvad hon sade, och han var icke van att fästa stor vikt vid ord, allra minst vid en kvinnas. Han talade själf föga, och hanvar mycket långt ifrån att ana, att också ord äro handlingar.

Ehuru han älskade henne, eller rättare emedan han älskade henne starkt och förtroendefullt, trodde han sig böra göra motstånd mot infall hvilka han betraktade som absurda. Det lyckades honom också att spela herre i de fall, då han icke på allvar motsatte sig hennes önskningar; därför ville han helt naivt göra det alltid.

— Ni vet väl, Thérèse, att jag icke har någon annan önskan än att vara er behaglig i allt. Var därför inte nyckfull mot mig.

— Och hvarför skulle jag inte vara det mot er? Om jag har låtit er taga mig — eller om jag har gifvit mig åt er — så var det helt visst hvarken af förnuftsskäl eller af plikt. Det var ... af nyck.

Han betraktade henne öfverraskad och ledsen.

— Detta ord sårar er, min vän? Nå, jag medger att det var af kärlek. Och det var verkligen af godt hjärta och emedan jag kände att ni älskade mig. Men kärleken bör vara ett nöje, och om jag inte i den finner tillfredsställelse för hvad ni kallar mina nycker, men hvad som i verkligheten är mina begär, mitt lif, min kärlek

själf, då vill jag inte vara med längre, då är det bättre att lefva ensam. Ni förvånar mig! Mina nycker! Finns det då något annat i lifvet? Er räfjakt, den skulle inte vara en nyck?

Han svarade fullkomligt uppriktigt:

— Jag svär er, att om jag inte hade gifvit mitt ord, Thérèse, skulle jag gärna offra det lilla nöjet för er skull.

Hon förstod att han talade sanning. Hon visste att han var mycket noga med att hålla sina löften i de minsta småsaker. Ständigt bunden af sitt ord, visade han den mest minutiösa samvetsgrannhet i de förbindelser som sällskapslifvet ålade honom. Hon trodde sig visserligen märka, att hon genom att vara envis skulle kunna förmå honom att icke fara bort på jakt; men det var för sent, hon ville icke längre vinna spelet. Hon sökte nu blott den bittra njutningen att förlora. Och ehuru hon i verkligheten fann hans skäl enfaldigt, låtsades hon taga det mycket allvarligt:

— Så, ni har gifvit ert ord!

Och hon gaf efter, trolöst.

Han blef först öfverraskad, men lyckönskade sig snart inom sig själf till att ha lyckats bringa henne till förnuft igen. Han var tacksam för att hon icke envisades längre.Han tog henne om lifvet och gaf henne till belöning några små ärbara kyssar i nacken och på ögonlocken. Han visade sig mycket angelägen att ägna henne all den tid han hade kvar före sin afresa.

— Min älskade, sade han, vi kunna ännu träffas tre eller fyra gånger innan jag reser, och ännu mer om ni vill. Jag väntar er här hemma så ofta ni vill komma. Vill ni i morgon?

Hon tillät sig den hämnden att hvarken kunna komma dagen därpå eller någon af de andra dagarna. Hon räknade i mycket mild ton upp sina förhinder. Dessa förhinder föreföllo först obetydliga: visiter, som hon måste göra, en klädning som skulle profvas, en välgörenhetsbasar, utställningar, tapisserier, som hon ville se och kanske köpa. Men då han gick dessa svårigheter närmare inpå lifvet, växte de och bredde ut sig: visiterna kunde icke uppskjutas längre; det var icke *en* välgörenhetsbasar hon måste gå på, utan tre; utställningarna skulle stängas i dagarna; tapisserierna skulle skickas till Amerika. Kort sagdt, det var omöjligt för henne att träffa honom innan han reste.

Emedan det låg i hans natur att böja sig för skäl af detta slag, förbisåg han att de knappast voro rätt naturliga för Thérèse. Själf intrasslad i samma fina väfnad af mondäna förpliktelser, gjorde han inga invändningar mer utan blef stående tyst, olycklig.

Med sin vänstra hand lyfte hon upp portièren öfver sitt hufvud och lade högra handen på dörrvredet. Och med den orientaliska väfnadens färger af safir och rubin till bakgrund och med hufvudet vändt mot honom, som hon lämnade, sade hon i en på en gång litet gycklande och nästan tragisk ton:

— Farväl, Robert! Roa er duktigt. Mina visiter, mina inköp, edra små resor — allt det där är bagateller. Men det är sant att vårt öde är sammanfogadt af sådana bagateller. Farväl!

Hon gick. Han hade velat göra henne sällskap, men han hade betänkligheter mot att visa sig med henne på gatan, då hon icke direkt bad honom om det.

Väl ute kände Thérèse sig plötsligt ensam, ensam i hela världen, utan glädje och utan sorg. Hon gick hem till fots, som vanligt. Det var mörkt, luften var isande, klar och lugn. Men de avenyer längs hvilka hon gick i en skugga strödd med ljuspunkter, omgåfvo henne med denna tempererade stadsluft, så kär för dem som bo i städer, och som de kännaännu genom vinterkölden. Hon gick mellan rader af små kåkar och gamla värdshus, minnen från den tid då Auteuil ännu var "landet", och här och där afbrutna af höga hus, som visade sina tråkiga blindmurar. Dessa små butiker och dessa enformiga fönsterrader hade ingenting att säga henne. Likväl kände hon sig under inflytande af en hemlighetsfull vänskap för de döda tingen och hade ett intryck af att stenarna, portarna och

ljusskenet bakom fönsterglasen där högt uppe voro vänligt stämda mot henne. Hon var ensam, och hon ville vara ensam.

Den väg hon gick, vägen mellan hennes bägge hem, som vanan i lika hög grad band henne vid, denna väg, som hon hade gått så många gånger, tycktes henne i dag utan återvändo. Hvarför? Hvad var det som händt denna dag? Knappt en meningsskiljaktighet, icke ens en tvist. Och likväl hade denna dag en sällsam, svag men genomträngande smak, en okänd smak som icke ville gå bort. Hvad hade inträffat? Ingenting. Och detta intet utplånade allt annat. Hon hade ett slags dunkel visshet om att hon aldrig mera skulle vända tillbaka till denna kammare, som ännu helt nyss inneslöt hvad som var henne mest hemligt och kärt i lifvet. Det var en allvarlig förbindelse. Hon hade gifvit sig med det allvar som den glädje kräfver, hvilken man icke kan undvara. Hon var skapad för kärleken, men emedan hon var mycket förnuftig, hade hon, hur helt hon än gaf sitt jag, aldrig lämnat ur sikte detta begär att reflektera och detta behof af trygghet som voro så starka hos henne. Hon hade icke valt; man väljer öfverhufvud taget knappast. Hon hade icke heller låtit taga sig af en slump eller med öfverrumpling. Hon hade gjort det som hon ville göra, för så vidt man alls gör hvad man vill när det gäller dessa affärer. Hon hade ingenting att ångra. Han hade varit för henne hvad han kunde och borde vara; den rättvisan måste hon göra en man, som var mycket eftersökt och som kunde äga hvilken kvinna han ville. Men trots allt kände hon att det var slut, och att det måste vara det. Hon tänkte med en torr melankoli: "Tre år af mitt lif; en förträfflig man, som älskar mig och som jag har älskat, ty det har jag. Det var också nödvändigt för att jag skulle kunna gifva mig åt honom. Jag är ingen fallen kvinna." Men hon kunde icke återfinna sina känslor från den tiden, hvad hon kände i själen och i blodet, då hon gaf sig åt honom. Hon erinrade sig biomständigheter utan all betydelse: pappersblommorna och taflorna på väggen irummet; det var ett hotellrum. Hon erinrade sig några litet löjliga och nästan rörande ord, som han hade sagt henne. Men det föreföll henne som om detta äfventyr hade händt en annan, en främmande kvinna, som hon icke tyckte något vidare om och som hon icke riktigt förstod.

Och det som hade händt nyss, hans smekningar öfver hennes hud, allt detta var långt borta. Sängen, syrenerna i kristallglaset, den lilla skålen af bömiskt glas i hvilken hon hade sina nålar, allt detta såg hon liksom genom ett fönster, som man går förbi på gatan. Hon kände ingen bitterhet, och icke ens någon sorg. Hon hade ingenting att förlåta — tyvärr. Denna bortresa för en vecka var ingen trolöshet, det var ingen orätt som var begången mot henne, det var ingenting, och det var allt. Det var slut. Hon visste det. Hon ville det, liksom stenen, som faller, vill falla. Det var en tyst öfverenskommelse mellan alla de hemliga krafterna i hennes varelse och i naturen. Hon sade till sig själf: "Jag har intet skäl att älska honom mindre än förut. Älskar jag honom då inte längre? Har jag någonsin älskat honom?" Hon visste det icke, och hon brydde sig icke om att veta det.

Tre år, under hvilka hon hade gifvit sig åt honom två och fyra gånger i veckan. Det var hela månader under hvilka de hade träffats hvarje dag. Allt detta var då ingenting? Men lifvet har inte mycket att betyda. Och det som man lägger in i det, hvad det i grunden är obetydligt!

När allt kom omkring hade hon ingen rätt att klaga. Men det var bäst att sluta. Alla hennes reflexioner förde henne till denna punkt. Det var intet beslut; ett beslut kan ändras. Det var allvarsammare: det var ett själstillstånd, och en röst i blodet.

Då hon kom till den öppna platsen, som har en bassäng i midten och vid hvars ena sida reser sig en kyrka i landtlig stil, hvars klockor synas i en arkad, som öppnar sig mot himmelen, erinrade hon sig den violbukett för två sous som han hade gifvit henne en afton på Petit-Pont, invid Notre-Dame. Hennes hjärta blef vekt vid detta minne. De hade kanske den dagen älskat hvarandra med mera lidelse och fantasi än eljes. Hon sökte, men fann intet. Den lilla buketten blef ensam kvar i hennes minne, ett stackars litet skelett af blommor.

Medan hon gick sin väg fram i tankar, följde en och annan förbigående herre efter henne, missledd af hennesenkla dräkt. En af dem gjorde henne ett förslag: en middag i enskildt rum, och sedan teatern. Detta roade och förströdde henne. Hon var icke förvirrad; hon genomgick ingen kris. Hon tänkte: "Hur göra andra kvinnor? Och jag som smickrade mig med att inte slarfva bort mitt lif. Hvad det nu kan vara värdt, lifvet."

Då hon närmade sig Religionernas museum med dess neo-grekiska lanternin, fann hon marken upprifven för

underjordiska arbeten. En spång, gjord af en smal planka, som böjde sig under hennes steg, ledde öfver en djup graf, mellan högar af svart jord, upprifna gatstenar och gatläggarstampar. Just då hon gick öfver spången, såg hon på andra sidan en man, som stannade för att invänta henne. Han hade känt igen henne och hälsade på henne. Det var Dechartre. Då hon gick förbi honom, trodde hon sig se att detta sammanträffande gjorde honom lycklig; och hon belönade honom med ett leende. Han bad henne om tilllåtelse att få följa henne några steg. Och de trädde tillsammans ut på den öppna platsen, som låg framför dem badande i kylig luft. På detta ställe veko de höga husen undan och lämnade ett stycke af himlen öppen.

Han sade henne, att han hade känt igen henne redan på långt håll på den säregna rytmen i hennes linjer och hennes rörelser, som icke liknade någon annans.

— Vackra rörelser, sade han, äro musik för ögonen.

Hon svarade att hon tyckte om att gå mycket; det var hennes största nöje, och hennes hälsa också.

Också han fann nöje i långa promenader till fots genom folkrika städer eller genom en vacker trakt. De stora vägarnas stämning hade något betagande för honom. Han höll af att resa: låt vara att detta nöje numera var banalt och tillgängligt för alla, för honom hade det alltjämt något mäktigt tilldragande. Han hade sett gyllene dagar och genomskinliga nätter, Grekland, Egypten, Bosporen. Men han kom alltid tillbaka till Italien som till sin själs rätta hem.

— Jag reser dit i nästa vecka, sade han. Jag vill återse Ravenna, där det ligger inslumradt mellan den ödsliga kustens svarta pinier. Har ni varit i Ravenna, min fru? Det är en graf, men en förtrollad graf, full af skimrande gengångare. Dödens hela trolleri finns där. San Vitales mosaiker och de bägge San Apollinaris med sina barbariska änglar och sina kejsarinnor, omstrålade af glorior, låta en ana orientens vidunderliga lockelser. Galla Placidias graf, plundrad påsarkofagens silfverbeslag, inger fasa i kryptan med dess ljusdunkel. Då man ser in genom en springa i sarkofagen, tror man sig ännu se Teodosius' dotter sitta därinne på sin stol af guld, upprätt i sin dräkt, som är strödd med juveler och målad med scener ur gamla testamentet; hennes sköna och grymma ansikte har bevarats hårdt och mörkt af likbalsamet, och hon håller sina elfenbenshänder orörliga på knät. I tretton århundraden bevarade hon verkligen detta graflika majestät, ända tills ett barn stack in ett ljus i grafven och brände upp både liket och kåpan.

Fru Martin-Bellème frågade hvad den döda, som så envist hade bevarat sitt högdragna majestät, hade gjort i lifstiden.

— Hon var två gånger slafvinna, svarade Dechartre, och blef två gånger åter kejsarinna.

— Hon var helt visst vacker, sade fru Martin. Ni har låtit mig se henne nästan allt för lefvande i sin graf: hon skrämmer mig. Reser ni inte till Venedig, herr Dechartre? Eller är ni trött på gondolerna, på kanalerna med sina palats vid stränderna, och på San Marco-platsen? Jag tillstår att jag håller af Venedig ännu, oaktadt jag har varit där tre gånger.

Han gaf henne rätt. Han tyckte också om Venedig. Ehuru han eljes var bildhuggare, blef han målare hvarje gång han kom dit, och började göra studier. Det var luften där han skulle velat måla.

— Öfverallt annorstädes, sade han — till och med i Florens, är himmelen långt borta, högt uppe. I Venedig är den öfverallt; den smeker jorden och vattnet, den höljer domernas bly och fasadernas marmor med sin kärlek och spränger in pärlor och kristaller i den irisfärgade rymden. Venedigs skönhet, det är dess himmel och dess kvinnor. Hvilka vackra skapelser, dessa venetianskor! Hvilka ädla och fina gestalter! Man anar deras späda, men fasta och fylliga former under den svarta själen. Om det icke blef mera kvar åt eftervärlden af en sådan kvinna än ett enda af skelettets ben, skulle man af detta ben kunna sluta sig till det utsökta behaget i hennes struktur. Om söndagarna bilda de leende och rörliga grupper i kyrkorna, ett vimmel af något för skarpt betonade höfter, af fina nackar, blomlika och leende munnar och eldiga blickar. Och allt detta böjer sig mot jorden med unga kroppars mjukhet, då en präst går förbi med ett hufvud som Vitellius, med isterhakan hvilandemot messhaken, med den upplyfta kalken i händerna och företrädd af två korgossar.

Han gick med en ojämn gång, i takt med sina tankar, som än ilade snabbt och än saktade af. Hon gick mera regelmässigt och tycktes komma litet före. Han betraktade henne från sidan och fann, att hon just hade den smidiga och fasta hållning som han tyckte så mycket om. Han iakttog de små darrningar, i hvilka mistelkvistarna i hennes mössa då och då försattes af hennes hufvud.

Utan att tänka på det, stod han under inflytande af tjusningen i detta nästan förtroliga möte med en ung kvinna, som han knappt kände.

De hade kommit till den punkt där gatan breder ut sig till en aveny med fyra rader af plataner. De följde bröstvärnet af sten, klädt med en häck af buskager, som lyckligt dolde de fula militäretablissementen på kajen. På andra sidan anade man Seinen af denna mjölkaktiga luft, som hvilar öfver vattnet de dagar då det icke är dimma. Himlen var klar. Stadens ljusprickar blandade sig med stjärnorna. I söder tindrade de tre gyllene spikarna i Orions bälte.

— Förra året såg jag hvarje morgon i Venedig, då jag gick hemifrån, en härlig ung flicka, som satt utanför sin port, med litet hufvud, kraftig och fyllig hals och präktiga höfter. Hon satt där midt i solen och ohyran, ädel som en amfora, berusande som en blomma. Hon smålog. Hvilken mun! Det rikaste juvelsmycke i den vackraste belysning. Jag upptäckte i tid att hennes leende gällde en slaktardräng, som gick bakom mig med sin korg på hufvudet.

Fru Martin saktade sina steg vid hörnet af den korta gata som mellan två rader af trädgårdar leder ned till kajen.

— Ja, sade hon, det är sant att kvinnorna äro vackra i Venedig.

— Ja, de äro vackra nästan allesamman, min fru. Jag menar folkets döttrar, arbeterskorna vid glasbruken och cigarrfabrikerna. De andra äro likadana som öfver allt annorstädes.

— De andra; ni menar kvinnorna af värld. Ni tycker alltså inte om dem?

— Kvinnorna af värld? Ah, det finns de som äro förtjusande. Men hvad det beträffar att älska dem, så är det en vidlyftig affär ...

— Tror ni?

Hon räckte honom handen och vek hastigt om hörnet.

*

V.

Hon åt middag ensam med sin man denna dag. På det hopskjutna bordet fanns hvarken borduppsatsen med de gyllene örnarne eller armstakarne med de bevingade segergudinnorna. Inga vaxfacklor belyste Oudrys hundar öfver dörrarne. Hon sjönk in i ett dödt drömmeri, medan han pratade om nyheterna för dagen. Hon tyckte sig gå genom en dimma vilsekommen och långt borta. Det var ett fredligt och nästan ljuft lidande. Midt igenom dimman tyckte hon sig, svart och obestämdt, se den lilla kammaren vid rue Spontini bäras upp på toppen af Himalaya af änglar. Och han, hennes vän, hade försvunnit i en jordbäfning à la yttersta domen, medan han i största lugn stod och knäppte sina handskar. Hon kände sig på pulsen för att se om hon hade feber. Plötsligt vaknade hon upp vid att det klingade till i silfret på serveringsbordet. Hon hörde sin man säga:

— Min kära vän, Gavaut hade ett utmärkt anförande i kammaren i dag, i frågan om pensionskassorna. Det är förvånande hur sunda åsikter han har fått och i hvilken grad han förstår att träffa det rätta. Han har förändrats mycket till sin fördel.

Hon kunde icke afhålla sig från att le.

— Men, min vän, Gavaut, det är ju en stackare som aldrig har haft någon annan tanke än den att komma fram och att armbåga sig upp ur den svärm af utsvultna, dit han hör. Åsikter, Gavaut! Han har samma åsikter som sin

mage. Tar man honom verkligen på allvar i politiska kretsar? Var öfvertygad om att han aldrig har lyckats dupera en kvinna, inte ens sin hustru. Och jag kan likväl försäkra er om att det inte kräfs mycket för att lyckas i det hänseendet.

Och hon tilläde plötsligt:

— Som ni vet har miss Bell inbjudit mig att tillbringa en månad hos henne i Fiesole. Jag har svarat ja, och jag reser.

Mera missnöjd än öfverraskad frågade han med hvem hon tänkte resa.

Hon fann sig ögonblickligen och svarade:

— Med fru Marmet.

På detta fanns det ingenting att svara. Fru Marmet var ett mycket korrekt sällskap och särskildt lämplig förItalien, där hennes man, Marmet, "etrusken", hade gjort gräfningar i kyrkogårdarne. Han frågade blott:

— Har ni underrättat henne? Och när tänker ni resa?

— Nästa vecka.

Han var nog klok att icke göra några invändningar för ögonblicket. Han beräknade att ett motstånd från hans sida blott skulle gifva ökad styrka åt hvad han betraktade som ett löst infall, och han fruktade att gifva kött och blod åt denna tokiga nyck. Han vek undan.

— Ja, det är utan fråga en mycket behaglig förströelse att resa. Jag har tänkt att vi i vår kunde fara till Kaukasien, Turkestan och trakterna bortom Kaspiska hafvet. Det är ett intressant och tämligen okändt land. General Annenkoff skulle ställa vagnar och hela järnvägståg till vår disposition på den bana han har byggt där. Det är en vän till mig, och ni har slagit mycket an på honom. Han kommer att ge oss en eskort af kosacker. Det kommer att ta sig rätt bra ut.

Han envisades att vilja taga henne på fåfängans väg, ty han kunde icke föreställa sig annat än att hon tänkte och kände mondänt och att egenkärleken var hennes driffjäder, liksom den var hans. Hon svarade vårdslöst, att det kanske kunde bli en vacker resa. Han började då berömma bergen i Kaukasus, de gamla städerna, basarerna, dräkterna, vapnen. Han tillade:

— Vi kunna taga med oss några vänner, furstinnan Seniavine, general Larivière, kanske också Vence eller Le Ménil.

Hon svarade med ett litet torrt löje, att det alltid blef tids nog att bestämma hvilka man skulle bjuda.

Han var uppmärksam och förekommande.

— Ni äter ingenting. Ni förstör er mage.

Ehuru han ännu icke ville tro på hennes plötsliga beslut att resa, oroade det honom likväl. De hade båda återtagit sin frihet; men han tyckte icke om att vara ensam. Han hade icke den rätta förnimmelsen af sitt eget jag annat än då hans hustru var hemma och allt i hans hus gick sin vanliga gång. Dessutom hade han bestämt sig för att gifva två eller tre stora politiska middagar innan kamrarne skildes. Han såg sitt parti växa. Det var rätta ögonblicket att stärka sin ställning, att träda fram och göra sig gällande. Han sade med en mystisk betoning:— Det kan inträffa vissa omständigheter under hvilka vi kunna behöfva alla våra vänner omkring oss. Ni har inte följt med hur händelserna ha utvecklat sig, Thérèse?

— Nej, min vän.

— Det gör mig ledsen. Ni har omdöme och vyer. Om ni hade följt med händelsernas gång, skulle det ha frapperat er med hvilken hastighet landet är på väg att återföras till de moderata strömningarne. Landet har tröttnat på öfverdrifterna. Det stöter ifrån sig de män, som ha komprometterat sig genom en radikal och religionsfientlig politik. Endera dagen måste man bilda en ny ministär Casimir-Périer med andra män, och den dagen ...

Han hejdade sig: hon lyssnade verkligen alltför illa till hvad han sade.

Hon satt i tankar, nedstämd och misslynt. Det föreföll henne som om den vackra kvinna, som nyss hade borrat sina nakna fötter i den bruna björnhuden därborta i den slutna kammarens ljumma halfdager, och som en vän hade kysst i nacken medan hon satte upp sitt hår framför spegeln — det föreföll henne som om denna kvinna icke vore hon, som om det icke ens vore någon som hon kände nära eller som hon skulle vilja bli bekant med, men en dam hvars små affärer icke intresserade henne. En hårnål som blifvit litet slarfvigt instucken, en af nålarne i den lilla skålen af bömiskt glas, lossnade och gled ner på hennes hals. Det gick en rysning öfver henne.

— Men, sade hr Martin-Bellème, vi måste i alla fall ge tre eller fyra middagar för våra politiska vänner. Vi kunna bjuda några för detta radikaler tillsammans med personer ur vår egen krets. Det skulle också vara bra att ha några vackra damer. Man kan mycket väl bjuda fru Bérard de la Malle; på tre år har man inte haft något att säga om henne. Eller hvad tycker ni?

— Men, min vän, jag reser ju i nästa vecka ...

Han satt förbluffad.

Tysta och vid dåligt lynne gingo de in i lilla salongen, där Paul Vence väntade dem. Han brukade ofta komma om kvällarne, som gammal vän.

Hon räckte honom handen.

— Det gläder mig riktigt att se er. Jag får tillfälle att säga er farväl, ja, bara för en kort tid. Paris är kallt och mörkt. Det här vädret gör mig trött och nedstämd. Jag tänker tillbringa sex veckor i Florens, hos miss Bell.Herr Martin-Bellème lyfte ögonen mot höjden.

Vence frågade henne om hon icke redan hade varit i Italien några gånger.

— Tre gånger. Men jag såg ingenting. Den här gången vill jag se, kasta mig in i allt, bada mig i hvad som finns därborta. Från Florens tänker jag göra små utfärder i Toscana och Umbrien. Och till sist ämnar jag resa till Venedig.

— Det gör ni rätt i, Venedig är en verklig söndagshvila efter det öfriga Italiens stora, underbara skapelsevecka.

— Er vän Dechartre har sagt mig många vackra saker om Venedig och om luften där, som har ett skimmer af pärlor.

— Ja, i Venedig är himlen kolorist. I Florens är den mera andlig. En gammal författare har sagt: “Florens’ lätta och rena himmel föder vackra tankar hos människan.“ Jag har tillbragt några härliga dagar i Toscana. Jag skulle vilja lefva om dem.

— Kom dit och hälsa på mig.

Han suckade.

— Tidningarne, tidskrifterna, de dagliga bestyren!

Hr Martin-Bellème sade att man måste böja sig inför dessa skäl och att man hade alltför mycket nöje af att läsa de böcker och artiklar hr Paul Vence skref för att vilja draga honom ifrån sitt arbete.

— Åh, mina böcker ... Man får aldrig sagdt det som man skulle vilja säga i en bok. Att uttrycka hvad man tänker, det är omöjligt. Nåja, jag kan tala genom min penna, lika bra som andra. Men hvilket elände att tala och att skrifva! Det är ett elände att bara tänka på dessa små tecken af hvilka man bildar stafvelser, ord och meningar. Hvad blir det af tanken, den vackra tanken, under dessa små elaka hieroglyfer, som på en gång äro så triviala och så besynnerliga. Hvad är det läsaren gör af min skrifna sida? En följd af missförstånd, af bakvänd uppfattning, af nonsens. Att läsa och att lyssna, det är egentligen att öfversätta. Det finns kanske vackra öfversättningar. Men det finns inga trogna. Hvad har jag för glädje af att de beundra mina böcker, då de blott beundra det som de själfva lägga in i dem? Hvarje läsare ser sina egna syner i stället för mina. Vi gifva honom blott ett medel att sätta sin

fantasi i rörelse med. Det är förskräckligt att leverera material till sådant. Det är ett gement yrke.— Ni skämtar, sade hr Martin.

— Det tror jag knappt, sade Thérèse. Han har märkt att själarne alltid äro ogenomträngliga för hvarandra, och han lider af det. Han känner sig ensam då han tänker, ensam då han skrifver. Hur man än gör, är man alltid ensam i världen. Det är det han vill säga. Han har rätt. Man går ständigt och förklarar sig, och man förstår hvarandra aldrig.

— Man har gesten, sade Paul Vence.

— Tror ni inte, herr Vence, att också gesten är ett slags hieroglyf? Men låt mig höra något nytt om hr Choulette. Jag ser aldrig till honom mera.

Vence svarade att Choulette för närvarande var strängt sysselsätt med att reformera den heliga franciskanerorden.

— Denna idé kom öfver honom på ett nästan öfvernaturligt sätt en dag då han skulle gå och hälsa på Maria vid den gata där hon bor, bakom Hôtel Dieu, en gata som alltid är fuktig och med lutande hus. Som ni vet är Maria helgonet och martyren, som försonar folkets synder. Han drog i klocksträngen, hvars handtag utgöres af en gammal hjortfot, flottig af beröringen med två århundradens människohänder. Antingen nu martyren var på krogen eller hon var upptagen i sin kammare, alltnog, hon öppnade icke. Choulette ringde länge, och han drog så hårdt att han fick både hjortfoten och klocksträngen i handen. Med sin ovanliga lätthet för att spåra upp symboler och genomtränga tingens dolda mening förstod han ögonblickligen att denna klocksträng icke hade lossnat utan makternas medgifvande. Han grubblade. Repet var betäckt af svart och illaluktande smuts. Han knöt det om sin midja och förstod nu att han hade blifvit utvald för att återföra den heliga franciskanerorden till dess ursprungliga renhet. Han afstod från kvinnornas skönhet, diktens njutningar och ärans glans, och han började studera den helige Franciski lif och lära. Samtidigt har han emellertid till sin förläggare sålt ett häfte vers med titeln *Smekningar*, som efter hvad han påstår innehåller beskrifningar af alla sorters kärlek. Han smickrar sig med att i denna bok ha visat sig brottslig med en viss elegans. Men långt ifrån att komma i konflikt med hans mystiska företag står den tvärtom i fullkomlig samklang med detta; ty för det första blir den, när den ses i samband med ett följande arbete och korrigeras af detta, en mycket hederlig lärorik bok; och för det andra kommer guldet — han säger tilloch med “guldstyckena“ — som han har fått i betalning för den och som han icke skulle ha fått för en mera kysk bok, att hjälpa honom till att göra en pilgrimsfärd till Assisi.

Fru Martin, som blef road af denna historia, frågade hur mycket som var sant i den. Vence svarade, att man icke borde försöka få veta det.

Han tillstod att han var skaldens idealistiske biograf och att man icke borde taga de historier, som han berättade om honom allt för bokstafligt.

Men han försäkrade åtminstone att Choulette skulle ge ut sina *Smekningar* och att han tänkte besöka den heliga Franciski cell och graf.

— Men i så fall, utropade fru Martin, tar jag honom med mig till Italien. Herr Vence, tag rätt på honom och för honom till mig. Jag reser i nästa vecka.

Hr Martin bad om ursäkt för att han icke kunde stanna längre. Han måste afsluta en rapport som skulle lämnas in dagen därpå.

Fru Martin sade att hon icke intresserade sig för någon så mycket som för Choulette. Paul Vence ansåg honom också för en mycket sällsam varietet:

— Det är i verkligheten inte mycket som skiljer honom från de helgon om hvilkas ovanliga lefnad vi ha läst. Han är uppriktig liksom de, han har en utsökt förfinad känsla och en fruktansvärdt våldsam själ. Om han väcker anstöt med många af sina handlingar så beror det på att han är svagare än de, att han är mindre uppburen af troende meningsfränder, eller kanske bara på att man ser honom på för nära håll. Och för resten finns det svarta helgon liksom det finns svarta änglar: Choulette är helt enkelt ett svart helgon. Men hans dikter äro verkliga och

inspirerade dikter och stå långt öfver allt hvad det sjuttonde århundradets hofpredikanter och teaterpoeter åstadkommo i den vägen.

Hon afbröt honom.

— Medan jag tänker på det måste jag komplimentera er för er vän Dechartre. Det är en fängslande och sällsynt intelligent man.

Och hon tillade:

— Kanske bara litet för inåtvänd.

Vence påminde henne om att han hade förutsagt, att Dechartre skulle väcka hennes intresse.

— Jag kan honom utantill; vi äro barndomsvänner.

— Ni kände hans familj?— Ja. Han är ende son till Philippe Dechartre.

— Arkitekten?

— Ja, arkitekten, han som restaurerade så många kyrkor och herrgårdar i Touraine och Orléanais under Napoleon III. Han hade både kunskaper och smak. Han var en fredsälskande man och en enstöring, men han hade likväl den oklokheten att angripa Viollet-le-Duc, som då var allsmäktig. Hvad han förebrådde honom var att han ville återställa byggnaderna i deras ursprungliga skick, sådana de hade varit eller bort vara från början. Philippe Dechartre ville däremot att man skulle respektera hvad gångna århundraden småningom hade lagt till, antingen det gällde en kyrka, ett kloster eller ett slott. Att aflägsna anakronismerna och återföra en byggnad till dess ursprungliga enhet syntes honom vara ett vetenskapligt barbari, lika farligt som okunnighetens. Han sade och upprepade det utan att tröttna: “Det är ett brott att vilja utplåna de spår, som våra förfäders händer och själar småningom ha lämnat efter sig i stenen. Nya stenar, tillhuggna i gammal stil, äro falsk vittnen.“ Han ville att den arkeologiska arkitektens omsorg skulle inskränka sig till att vidmakthålla och stärka murarne. Han hade rätt och fick orätt. Han lyckades blott tillfoga sig själf skada, och han dog ung, midt i sin rivals triumf. Han efterlämnade likväl en anständig förmögenhet åt sin änka och sin son. Jacques Dechartre blef uppfostrad af sin mor, som tillbad honom. Jag tror aldrig att en mors ömhet har varit mera stormande. Jacques är en förtjusande människa; men han är ett bortskämdt barn.

— Han förefaller dock så likgiltig, så långt borta från allt, så lätt i sitt grepp på lifvet.

— Lita inte på det. Han har en fantasi som plågar honom, och som kan plåga andra.

— Tycker han om kvinnor?

— Hvarför frågar ni det?

— Ah, det är inte fråga om giftermål ...

— Ja, han tycker om kvinnor. Jag har sagt er att han är en egoist. Det är i verkligheten bara egoister som på allvar tycka om kvinnorna. Efter sin mors död har han haft en lång förbindelse med en känd skådespelerska, Jeanne Tancrède.

Fru Martin erinrade sig mycket väl Jeanne Tancrède, en icke särdeles vacker, men mycket välväxt kvinna, som spelade sina älskarinneroller med ett något trånsjukt behag.— Ja, just hon, återtog Paul Vence. De lefde nästan helt och hållet tillsammans i ett litet hus i “Jasminstaden“ i Auteuil. Jag var ofta och hälsade på dem. Jag fann honom alldeles borta i sina drömmar, medan han glömde att modellera en figur, som stod och torkade under sina skynken; han var ensam med sig själf, han följde sina egna tankar och var alldeles oförmögen att lyssna till en annan. Och hon, hon gick och läste på sina roller, med hyn uppbränd af smink, ömma och hängifna ögon och ett vackert uttryck af intelligens och verksamhetslust. Hon beklagade sig för mig öfver att han var tankspridd och nyckfull. Hon älskade honom, och hon bedrog honom aldrig annat än då det gällde att få en roll. Och då hon bedrog honom var det ett ögonblicks verk; efteråt tänkte hon icke på det. Hon var en allvarlig flicka. Men hon

visade sig offentligt med Josef Springer i hopp att genom honom kunna komma in vid Théâtre Français. Dechartre blef ond och bröt. Numera finner hon det mera praktiskt att lefva med sina direktörer, och Jacques finner mera nöje i att resa.

— Saknar han henne?

— Hur vill ni att man skall kunna veta hvad som försiggår inom honom, orolig och liflig som han är, egoistisk och lidelsefull — en man, som tycker om att gifva bort sig och är snabb att taga igen gåfvan, och som passioneradt älskar sig själf i allt skönt han möter i världen?

Hon böt plötsligt om samtalsämne.

— Och er roman, herr Vence?

— Jag håller på med sista kapitlet, min fru. Min lille gravör har just blifvit guillotinerad. Han har dött med samma likgiltighet som en jungfru utan begär, som aldrig har känt lifvets heta smak på sina läppar. Tidningarne och allmänheten uttala i de mest passande ord sitt gillande af den akt af rättvisa, som nyss blifvit utförd. Men i en vindskupa sitter en annan arbetare, nykter, melankolisk och hemmastadd i kemi, och svär att utföra försoningsmordet.

Han reste sig och sade farväl.

Hon kallade honom tillbaka:

— Herr Vence, ni förstår väl att jag menar allvar; tag reda på Choulette.

Då hon gick upp till sitt sofrum, mötte hon sin man. Han väntade henne på öfversta trappsteget, klädd i en nattrock af rödbrun plysch och med det bleka och håliga ansiktet inramadt i ett slags mössa som kom honom att erinra omen doge. Han såg allvarlig ut. Bakom honom skymtade genom den öppna dörren till hans arbetsrum en hög af papper och dokument i lampljuset, häften i blåa omslag, årsbudgeten uppslagen, i kvartformat. Innan hon hann gå in till sig gjorde han ett tecken att han ville tala med henne.

— Min kära vän, jag förstår mig inte på er. Ni går till väga med en obetänksamhet som kan skada er i högsta grad. Ni reser bort, ni lämnar ert hus utan anledning, utan en förevändning ens. Och ni vill fara Europa rundt — och med hvem? Med en bohémien, en fyllbult — Choulette!

Hon svarade att hon skulle resa med fru Marmet, och att det inte fanns något att anmärka på det.

— Men ni talar om för alla människor att ni tänker resa, och ni vet inte ens om fru Marmet kan följa er.

— Åh, den goda fru Marmet, hon har snart packat sina kappsäckar. Hennes hund är det enda som håller henne fästad vid Paris. Honom kan hon ju anförtro åt er, ni sköter nog om honom.

— Och er far, är han underrättad om edra planer?

Det var alltid hans sista utväg att mana fram Montessuys auktoritet, då hans egen icke respekterades. Han visste att hans hustru mycket ogärna ville göra sin far emot och att hon var mycket rädd för ett ogillande från honom. Han fortfor:

— Er far är en man med mycken takt och känsla för det passande. Jag har redan förut några gånger haft den glädjen att finna honom på min sida, då jag har tillåtit mig att gifva er några råd. Han, liksom jag, anser att fru Meillans hus icke passar för en dam som ni. Sällskapet där är mycket blandadt, och husets värdinna gynnar kärleksintriger. Jag måste säga er att ni har gjort mycket orätt i ett hänseende: ni har icke fäst tillbörligt afseende vid världens omdöme. Det skulle förvåna mig om inte er far skulle finna det besynnerligt att ni ger er af så ... lättsinnigt. Och er frånvaro kommer att väcka så mycket mera uppseende, som omständigheterna just under denna kammarsession ha gjort, att uppmärksamheten blifvit riktad på mig — tillåt mig att erinra er om det, min kära vän. Min egen förtjänst har helt visst en mycket ringa del i detta förhållande. Men om ni hade velat höra på mig under middagen, skulle jag ha visat er, att den grupp af politiska personligheter till hvilken jag hör blott står

på två stegs afstånd från makten. Det är icke det rätta ögonblicket för er att glömma edra plikter som husets värdinna. Det inser ni helt visst själf.Hon svarade honom.

— Ni tråkar ut mig.

Och hon vände honom ryggen och stängde in sig i sitt rum.

Innan hon somnade öppnade hon en bok som vanligt. Det var en roman. Hon vände bladen förströdt, tills hon kom till dessa rader:

“Det är med kärleken som med fromheten: den kommer sent. Man är sällan hvarken förälskad eller from vid tjugu år, så vida man icke har speciella anlag, ett slags medfödd helighet. Äfven den kvinna som är bestämd för kärleken kämpar länge emot denna nåd, som är mera förfärlig än den blixt, hvilken träffade vandraren på vägen till Damaskus. En kvinna ger i allmänhet icke vika för den kärlek, som är lidelse, förr än vid en ålder då ensamheten icke längre skrämmer henne. Ty sanningen är, att lidelsen är en ödemark, en brännande öken. Lidelsen, det är den profana asketismen, och den är lika sträng som den religiösa.

Därför kan man också iakttaga, att de stora älskande äro lika sällsynta som de stora helgonen. De som känna lifvet och världen veta alltför väl, att den verkliga kärleken efterlämnar ett ärr, med hvilket en kvinna icke gärna vill vanpryda sin hvita barm. Ingenting är så sällsynt som ett långvarigt offrande. Och kom ihåg hvad en mondän kvinna måste offra, då hon älskar. Frihet, sinnesro, koketteri, en fri varelses alla förströelser och nöjen, allt förlorar hon.

Flirten är tillåten. Den låter förena sig med alla det eleganta lifvets fordringar. Icke så kärleken. Den är den minst mondäna af alla passioner, den mest antisociala, den vildaste och mest barbariska. Därför dömer världen den också vida strängare än galanteriet eller lättheten i seder. Och på ett sätt har den rätt. En parisiska som älskar, förnekar sin natur och går på sidan om sin kallelse, som är att tillhöra alla, liksom ett konstverk. Ty hon är ett konstverk, och ett af de underbaraste som mannens konstfärdighet någonsin har frambragt. Hon är ett beundransvärdt konststycke, frukten af samverkan mellan alla fria och ofria konster, hon är allas verk och tillhör alla. Hennes plikt är att synas.“

Thérèse lade igen boken och tänkte, att detta var en fantasi af en romanförfattare som icke kände lifvet. Hon visste godt, hon, att det i verkligheten hvarken fanns något lidelsens Karmel eller något ärr efter kärleken eller någon fruktansvärd och skön kallelse, mot hvilken man förgäfvesgjorde motstånd; hon visste att kärleken blott var en kort och obetydlig berusning, ur hvilken man vaknade litet sorgsen ... Och dock, om hon kanske inte visste allt ännu; om det verkligen funnes en kärlek i hvilken man kunde sjunka ned som i en ljuf afgrund ...

Hon släckte lampan. Hennes första ungdoms drömmar stego upp ur det förflutna och kommo tillbaka.

*

VI.

Det regnade. Fru Martin-Bellème såg genom de drypande fönsterglasen i sin kupé en förvirrad mängd af paraplyer vandra likt svarta sköldpaddor under himmelens rinnande vatten. Hon tänkte. Hennes tankar voro grå och konturlösa som gatorna och torgen i regnet.

Hon visste knappt längre hvarför hon hade fallit på den idén att tillbringa en månad hos miss Bell. Och noga räknadt hade hon egentligen aldrig vetat det. Detta beslut var som en bäck, hvars källa låg dold under några groblad, och som nu hade svällt ut till en djup och stark ström. Hon erinrade sig att hon på tisdag afton vid middagsbordet plötsligt hade sagt att hon tänkte resa, men hon kunde icke återfinna den första impulsen till detta begär. Det var icke lusten att handla mot Robert Le Ménil så som han handlade mot henne. Det är sant, hon tyckte att det passade henne utmärkt att göra en tur till Florens medan han var borta och jagade räf. Det låg en tilltalande symmetri i detta. Robert, som alltid var glad åt att träffa henne, skulle icke återfinna henne vid sin

hemkomst. Hon ansåg lämpligt att göra honom denna rättvisa lilla ledsamhet. Men från början hade hon inte tänkt på det. Sedan tänkte hon icke stort på det heller, och i verkligheten reste hon alldeles icke för det nöjet att göra honom ledsen eller för att hämnas på honom med ett litet spratt. Hennes stämning mot honom var mindre retlig, men kallare och mera hård. Hon ville framför allt icke återse honom så snart. Utan att det på något sätt hade inträffat en brytning, hade han blifvit en främling för henne. Han föreföll henne vara en man som andra män, bättre än deflesta, med mycket fördelaktigt utseende, fint sätt och aktningsvärd karaktär, och han misshagade henne icke, men han sysselsatte henne icke mycket. Han hade plötsligt kommit bort ur hennes lif. Hon ville icke gärna erinra sig hur nära det hade varit förbundet med hans. Tanken att hon tillhörde honom stötte henne och föreföll henne opassande. Föreställningen att de ånyo skulle träffa hvarandra i den lilla våningen vid rue Spontini var henne så pinsam att hon genast sköt bort den. Hon ville hellre tänka sig att någon oförutsedd och oundviklig omständighet skulle hindra deras återförening: yttersta domen, till exempel. Hr Lagrange, medlem af vetenskapsakademien, hade dagen förut hos fru Morlaine talat med henne om en komet, som kanske en dag på sin färd genom rymden skulle möta jorden, svepa in den i sitt hår af lågor, bränna upp den med sin andedräkt, låta växterna och djuren inandas okända gifter och bringa människorna döden i ett frenetiskt skratt eller en känslolös dvala. Det var någonting i den vägen hon behöfde i nästa månad. Det var alltså icke oförklarligt att hon hade velat resa bort. Men hon kunde icke förstå orsaken till att det blandade sig en obestämd känsla af glädje i hennes begär att komma bort och att hon på förhand kände sig stå under ett slags förtrollning af det som väntade henne.

Vagnen förde henne till hörnet af den lilla rue La Chaise.

Det var där fru Marmet bodde efter sin mans död, tätt under taket i ett högt hus, i en liten mycket nätt hållen våning bakom fem fönster, som hvarje morgon värmdes af solen.

Grefvinnan Martin hade valt hennes “dag“ för att hälsa på henne. I den anspråkslösa och välstädade salongen fann hon hr Lagrange, som satt och halfslumrade i en fåtölj i sällskap med den goda damen, mild och lugn som alltid under sin krona af hvitt hår.

Denne gamle mondäne vetenskapsman hade förblifvit henne trogen. Det var han, som dagen efter Marmets begrafning hade visat den stackars änkan Schmolls giftiga tal i tanke att trösta henne, och som hade sett henne tillintetgjord af sorg och ursinne. Hon hade svimmat i hans armar. Fru Marmet ansåg att han saknade omdöme. Det var hennes bästa vän. De träffade hvarandra ofta vid de rikes bord.

Fru Martin — smärt och elegant i sin sobelväst, som öppnade sig för en flod af spetsar — väckte med en blick ur sina strålande grå ögon upp den gamle herrn, som var känslig för kvinnliga behag. Han hade dagen förut, hos fruMorlaine, talat om för henne hur världen skulle sluta. Han frågade henne om hon icke hade varit rädd, då hon sedan på natten hade återsedt denna tafla af hur jorden slukades upp af lågor, eller hur den låg död och kall, hvit som månen. Medan han talade med henne med ett litet tillgjordt galanteri, betraktade hon bokhyllan af mahogny, som upptog hela väggen midt emot fönsterna. Det var knappt några böcker kvar där, men på den nedersta hyllan låg ett skelett utsträckt med rustning och vapen. Man blef förvånad öfver att hos denna goda dam finna denne etruskiske krigare med en hjälm af grön brons fastsatt på kraniet och med ärgiga och sönderfrätta lämningar af ett harnesk öfver det sönderfallna bröstet. Tilltrasad och med en vild uppsyn slumrade han där mellan bonbonniärer, förgyllda porslinsvaser, madonnor i gips och små nätta träsnideriarbeten, minnen från Luzern och Rigi. Fru Marmet hade som änka blifvit nödsakad att sälja sin mans vetenskapliga boksamling; och af alla de föremål den aflidne fornforskaren samlat hade hon blott behållit denne etrusk. Det var icke emedan hon icke hade lyckats finna köpare till honom; Marmets gamla kolleger hade lyckats placera det åt henne. Paul Vence hade utverkat hos styrelsen för muséerna att han skulle inköpas för Louvren. Men den goda änkan hade icke velat skilja sig från honom. Det föreföll henne, som om hon med denne krigare, hvars gröna bronshjälm var omgifven af ett tunt bladverk af guld, på samma gång skulle ha förlorat det namn, som hon bar med så mycken värdighet, och upphört att vara änka efter Louis Marmet, medlem af Académie des Inscriptions.

— Ni kan vara lugn, min fru; det kommer inte så snart någon komet och törnar emot jorden. En sådan sammanstötning har en ytterligt ringa sannolikhet för sig.

Fru Martin svarade, att så vidt hon kunde finna skulle det inte medföra någon allvarsam olägenhet om jorden och människorna blefvo tillintetgjorda nu genast.

Den gamle hr Lagrange gaf till ett utrop af uppriktig förskräckelse. För honom var det af största vikt att världens undergång blefve uppskjuten.

Hon betraktade honom. Hans sterila kranium gaf knappt näring åt några få hårstrån, som voro färgade svarta. Hans ögonlock släpade som gamla trasor öfver hans ännu småleende ögon; stora skinnlappar hängde ned från hans gula ansikte, och under kläderna anade man en förtorkad kropp.

Hon tänkte: “Han älskar lifvet.“Fru Marmet ville icke heller att den yttersta dagen skulle vara så nära.

— Herr Lagrange, sade fru Martin, bor ni inte i ett litet vackert hus med slingerväxter, vid Botaniska trädgården? Jag tycker det skulle vara en glädje att lefva i denna trädgård som kommer mig att tänka på Noaks ark och på det jordiska paradiset, sådant man ser det i gamla biblar.

Men han var icke förtjust. Huset var litet, illa underhållet och öfversvämmadt af råttor.

Hon insåg att man ingenstädes hade det bra och att det öfverallt fanns råttor, antingen verkliga eller symboliska, legioner af små varelser som plåga oss. Hon höll likväl af Botaniska trädgården; hon föresatte sig alltid att gå dit, och hon gick aldrig. Det fanns också ett naturhistoriskt museum, där hon aldrig hade varit, och där hon gärna skulle vilja göra ett besök.

Han erbjöd sig småleende och förtjust att visa henne hvad som var att se där. Han var så godt som hemma där. Han skulle visa henne meteorstenar; man hade några som voro ståtliga där.

Hon visste icke hvad en meteorsten var. Men hon erinrade sig att hon hade hört, att det på detta museum skulle finnas benknotor af ren, bearbetade af de första människorna, och elfvenbensbitar, i hvilka voro ristade bilder af djur, som för längesedan voro utdöda. Hon frågade om det var sant. Lagrange smålog icke längre; han svarade motvilligt och likgiltigt, att dessa föremål icke föllo inom hans fack.

— Ah, sade fru Martin, de ligga inte under er glasruta.

Hon hade märkt att de lärda äro föga vetgiriga och att det är ogrannlaga att fråga dem om hvad som icke hör till deras fack. Lagrange hade byggt sin vetenskapliga karriär på stenar, som falla ned från himmelen. Detta hade kommit honom att sysselsätta sig med kometerna. Men han var en vis man; och sedan tjugu år tillbaka sysselsatte han sig icke med stort annat än att gå bort på middagar.

Då han hade gått, framförde fru Martin sitt ärende.

— Jag reser till Fiesole i nästa vecka, för att hälsa på miss Bell, och ni skall följa med mig.

Den goda fru Marmet satt ett ögonblick tyst med ett spejande uttryck i sina ögon under den lugna pannan; hon vägrade lamt, lät bedja sig och samtyckte.

*

VII.

Snälltåget till Marseille stod färdigt att gå. På perrongen sprungo bärare om hvarandra, och kärrorna med resgods rullade fram i röken och larmet under det bleka ljus, som föll in genom glastaket. Resande i länga kappor kommo och gingo framför kupéernas rad af öppna dörrar. Vid yttersta ändan af galleriet, hvars luft var tjock af svett och damm, lyste ett litet segment af himmelen, som i ändan af en kikare. Icke större än handen, och hela resans oändlighet. Grefvinnan Martin och den goda fru Marmet sutto redan i sin vagong under näthyllan med kappsäckarne och med tidningar strödda omkring sig på dynorna. Choulette kom icke, och fru Martin hade redan uppgifvit hoppet att han skulle komma. Han hade likväl lofvat att infinna sig vid stationen. Han hade träffat alla anstalter för afresan och lyft honoraret för “Smekningarna“ hos förläggaren. Paul Vence hade en kväll tagit

honom med sig till huset vid Billykajen. Han hade visat sig mild, artig, full af muntra infall och barnslig glädje. Hon hade beredt sig på ett visst nöje af att resa i sällskap med en så originell och snillrik man, pittoresk i sin fulhet och roande i sin galenskap, en gammal förlorad son, full af laster, uppriktighet och oskuld. Dörrarne slogos igen: hon väntade honom icke längre. Hon hade varit dum, då hon trodde sig kunna räkna på denne vagabond, ögonblickets barn som han var. Men just i det ögonblick då lokomotivet började sucka och pusta, sade fru Marmet lugnt, i det hon såg ut genom fönstret:

— Där kommer visst hr Choulette.

Han banade sig väg längs med tåget, haltande, med hatten på nacken öfver sitt knöliga kranium, med skägget ovårdadt och en gammal broderad nattsäck i handen. Han var nästan skräckinjagande, och han såg ung ut trots sina femtio år, tack vare sina klara blå ögon och uttrycket af barnslig oförskräckthet i det gula och fårade ansiktet, och tack vare den poetens och konstnärens eviga ungdom som lyste genom alla porer hos denne gamle och härjade man. Då Thérèse såg honom komma, ångrade hon nästan att ha valt en så besynnerlig följeslagare på sin resa. Han gick sin väg fram och kastade en hastig blick in i hvarje kupé, en blick som småningom blef elak och misstänksam. Men då han kom fram till den vagn, där de båda damerna sutto,och kände igen grefvinnan Martin, smålog han så intagande och sade god dag med en så smekande röst, att ingenting hos honom längre erinrade om den förvildade vagabond, som nyss ströfvade omkring på perrongen, ingenting annat än den urgamla broderade nattsäcken, som han släpade med sig vid ett par trasiga handtag.

Han placerade den med minutiös omsorg i nätet, där den bildade en lysande och smutsig fläck bland damernas korrekta resväskor, öfverdragna af grått lärft. Den var broderad med gula blommor på blodröd botten.

Han var vid mycket godt lynne och komplimenterade fru Martin för hennes kappa, som var i karmelitfason och med en kapuschong.

— Ursäkta mig, mina damer, tillade han, jag kommer visst litet sent. Jag har varit i messan på morgonen, i min församlings kapell, Saint-Séverin, i den heliga jungfruns kapell, mellan dessa vackra och absurda pelare som stiga mot höjden likt karamelldeviser, i spiral, alldeles som vi självfva, fattiga syndare som vi äro.

— Ni är alltså from i dag, sade fru Martin.

Och hon frågade honom om han bar på sig repet kring lifvet, ordenstecknet för den munkorden som han höll på att grunda.

Han fick ett sorgset och lidande uttryck.

— Min fru, jag är rädd att Paul Vence har berättat er en mängd löjliga lögner om dessa saker. Det har kommit för mina öron att han har gått omkring i salongerna och spridt ut, att mitt rep skulle vara en klocksträng, och hvilken klocksträng! Jag skulle djupt beklaga om ett så eländigt förtal skulle ha lyckats vinna någon tilltro. Mitt rep är ett symboliskt rep, min fru. Det består blott af en smal tråd, som man bär under kläderna sedan man först låtit en tiggare vidröra den till tecken af att fattigdomen är helig och att det är den som skall frälsa världen. Det finns ingenting godt utom den; och sedan jag fick honoraret för Smekningarne känner jag mig redan orättfärdig och hård. Men det är mig en tröst att veta, att jag har några af dessa mystiska, symboliska rep i min nattsäck.

Och han tilläde, i det han pekade på det förskräckliga tapisseriet med dess smutsiga blodfärg:

— Jag har också packat ned en hostia, som jag har fått af en dålig präst, Joseph de Maistres böcker, några skjortor och en del andra saker.Fru Martin lyfte på ögonen med ett uttryck af lindrig förskräckelse. Men den goda fru Marmet satt lugnt som alltid.

Medan tåget rullade fram genom banlieun, som omger staden likt en svart frans af sot och smuts, drog Choulette upp en gammal plånbok ur fickan, och satte sig att bläddra i den. Den var full af papperslappar. Skribenten kröp nu fram under vagabonden. Choulette var bläcksuddare utan att vilja synas vara det. Han förvissade sig om att han icke hade tappat bort hvarken de papperslappar, på hvilka han i kaféerna antecknade hvarje uppslag till en dikt, eller det dussin smickrande bref från beundrare och beundrarinnor, som han ständigt bar på sig, smutsiga,

fläckiga och söndervikta, och hvilka han ständigt var färdig att läsa upp för hvem han träffade, midt i natten, vid skenet af en gaslykta. Då han öfvertygat sig om att ingenting fattades, drog han upp ur plånboken ett bref, inlagdt i ett öppet kuvert. Han viftade länge med det i handen med ett uttryck, i hvilket det låg både frivolitet och hemlighetsmakeri, och räckte det slutligen till grefvinnan Martin. Det var ett introduktionsbref som markisinnan de Rieu hade gifvit honom till en prinsessa af huset Frankrike, en nära anförvant till grefven af Chambord och som nu, gammal och änka sedan många år tillbaka, lefde ett tillbakadraget lif i en villa utanför Florens. Efter att ha njutit af den effekt, som han antog att detta bref måste göra, sade han att han kanske skulle gå och hälsa på prinsessan, och att hon var en god kvinna och mycket from.

— En verkligt stor dam, tillade han, och en dam som icke visar sin höghet i klädningar och hattar. Hon bär sina linnen i sex veckor och stundom ännu längre. Herrarne i hennes uppvaktning ha sett henne med smutsiga hvita strumpor, nedhasade på vristerna, ända ned på hälen. De stora spanska drottningarnas dygder lefva upp i henne. Hvilken sann ära i dessa smutsiga strumpor!

Han tog tillbaka brefvet och lade in det i sin plånbok. Därefter drog han upp en knif med hornskaft och började tälja på ett ansikte, hvars konturer ännu blott otydligt trädde fram på handtaget till hans käpp. Samtidigt berömde han sig af sina talanger:

— Jag är skicklig i alla de konster, som tiggare och vagabonder kunna. Jag kan öppna ett lås med en spik, och jag kan skära i trä med en slö knif.

Hufvudet började nu träda fram. Det var ett magert kvinnoansikte, som grät.Choulette ville därmed symbolisera det mänskliga eländet, icke det enkla och rörande elände, som forna dagars människor kände till på en tid, då världen ännu var en blandning af råhet och godhet, men det hemska och sminkade eländet, sådant det i tröstlös fulhet hade skapats af det samhälle af religionslösa borgare och patriotiska soldater, som framgått ur den franska revolutionen. Han såg i det nuvarande samhället ingenting annat än hyckleri och brutalitet. Militarismen ingaf honom fasa.

— Kasärnen är en vedervärdig uppfinning af den moderna tiden. Dess anor gå icke längre tillbaka än till det sjuttonde århundradet. Förut fanns bara den beskedliga högvakten, där några fyllbultar spelade kort och berättade röfvarhistorier. Ludvig XIV var en förelöpare till konventet och till Bonaparte. Men det onda har nått sin höjdpunkt just med införandet af den monstruösa institutionen: militärtjänsten som allmänt tvång. Att ha gjort det till en plikt för människorna att döda, det är kejsarnes och republikernas vanära, det är brottens brott. Under de tider som man kallar barbariska anförtrodde städerna och furstarne sitt försvar åt legoknektar, som förde krig med måtta och förstånd; i ett stort fältslag var det stundom bara fem eller sex döda. Och då riddarne drogo ut i krig, voro de åtminstone icke tvungna till det; de läto slå ihjäl sig för sitt nöjes skull. Det var förmodligen också det enda de dugde till. På Ludvig den heliges tid skulle ingen ha fallit på den idén att skicka ut en man med bildning och förstånd i krig. Och man slet icke heller bonden från torfvan för att föra honom i fält. Nu däremot gör man det till en plikt för hvarje stackars bonde att vara soldat. Man drifver honom bort från hans stuga, ur hvars skorsten röken stiger upp i sommarkvällens tystnad, från den frodiga ängen, där oxarne beta, från hans fäderneärfda fält och skogar; man lär honom på en gemen kaserngård att döda människor efter vissa regler; man hotar honom, okväder honom och sätter honom i arrest; man säger honom att allt detta är mycket ärofullt, och om han inte vill förvärfva detta slags ära, arkebuserar man honom. Han lyder därför att han är rädd och emedan han är det fogligaste, godmodigaste och mest läraktiga af alla husdjur. I Frankrike äro vi alla soldater, och vi äro medborgare. Också något, att vara stolt öfver: man är medborgare! För de fattiga betyder det att stödja och uppehålla de rika i deras makt och deras sysslolöshet. Det betyder att arbeta i hägn af denvördnadsbjudande likhet inför lagen, som förbjuder den rike såväl som den fattige att sofva under broarne, att tigga på gatorna och att stjäla bröd. Det är en af revolutionens välgärningar. Efter som denna revolution gjordes af narrar och idioter till förmån för köparne af konfiskerade egendomar — nationalgodsen — och efter som den i stort sedt icke tjänade till något annat än att rikta sluga bönder och ockrarne inom borgarklassen, upprättade den under namn af jämlikhet rikedomens välde. Den utlämnade Frankrike åt penningmännen, som nu i hundra år ha hållit på att

fräta upp det. De äro våra herrar och mästare. Den nuvarande regeringen, som består af några fattiga satar — fattiga, lappiga, raggiga, skabbiga — står i finansmännens sold. Sedan hundra år tillbaka anser man i detta förgiftade land hvar och en som älskar de fattiga för en förrädare mot samhället. Man är en farlig man, om man säger att det finns olyckliga. Man har till och med stiftat lagar mot harmen och mot medlidandet. Och hvad jag nu säger skulle aldrig kunna tryckas.

Choulette retade upp sig och fäktade med sin knif, medan bruna fält, violetta grupper af nakna träd och rader af popplar längs med försilfrade åar ilade förbi i det frusna solljuset.

Han betraktade med ett uttryck af ömhet det ansikte, som han hade skurit ut i handtaget på sin käpp.

— Se, sade han, där är du, arma mänsklighet, mager och gråtande, förslöad af skam och olycka, sådan som dina herrar, soldaten och den rike, ha gjort dig.

Den goda fru Marmet, hvilken hade en brorson som var kapten vid artilleriet, en älskvärd ung man, som var fäst vid sitt yrke, blef sårad af den våldsamhet hvarmed Choulette anföll armén. Fru Martin såg däri blott en roande fantasi. Choulettes åsikter gjorde henne icke förskräckt. Hon var icke rädd för något. Men hon fann dem litet tokiga, ty hon trodde alldeles icke att det förflutna hade varit bättre än det närvarande.

— Jag tror, herr Choulette, att människorna i alla tider ha varit likadana som nu, egennyttiga, våldsamma, giriga och obarmhärtiga. Jag tror att lagarne och bruken alltid ha varit hårda mot de olyckliga.

Mellan La Roche och Dijon åto de frukost i restaurationsvagnen, och när de hade ätit lämnade de Choulette ensam där med sin pipa, sin munklikör och sin harmfyllda själ.

Fru Marmet talade i kupén med lugn ömhet om sin man, som hon hade förlorat. Han hade gift sig med henne af kärlek; han hade skrifvit de allra vackraste poem till henne,som hon ännu hade kvar och som hon aldrig visade för någon. Han var liflig och munter. Man skulle icke ha trott det, då man många år senare såg honom uttröttad af arbete och försvagad af sjukdom. Han hade fortsatt med sina studier ända till sista ögonblicket. Han led af fettbildning kring hjärtat och kunde icke ligga till sängs, utan tillbragte natten i sin skrifstol med sina böcker på en skifva framför sig. Ännu två timmar före sin död försökte han läsa. Han var öm och god. Hans milda lynne förnekade sig icke i lidandet.

Fru Martin sade i brist på bättre:

— Ni har haft långa år af lycka, och ni har minnet kvar; det är en lycka också det, sådan världen är.

Men den goda fru Marmet suckade, och det drog ett moln öfver hennes jämna panna.

— Ja, sade hon, Louis var den bästa man i världen, och den bästa äkta man. Likväl gjorde han mig mycket olycklig. Han hade bara ett enda fel, men det tillfogade mig grymma lidanden. Han var svartsjuk. Han, som var så god, så öm och så ädel, blef under inflytande af denna lidelse orättvis, despotisk och våldsam. Jag kan likväl säga att mitt uppträdande icke kunde gifva näring åt några misstankar. Jag var icke kokett. Men jag var ung och blomstrande; jag ansågs nästan för att vara en vacker kvinna. Det var tillräckligt. Han hindrade mig från att gå ut; han förbjöd mig att taga emot besök i hans frånvaro. Då vi voro på bal tillsammans, darrade jag på förhand för det uppträde han skulle ställa till på hemvägen.

Och den goda fru Marmet tillade suckande:

— Det är sant att jag tyckte om att dansa. Men jag måste afstå från det. Han led för mycket af det.

Grefvinnan Martin dolde icke sin öfverraskning. Hon hade alltid föreställt sig Marmet som en tankspridd och skygg gammal herre, litet löjlig mellan sin feta, hvita, milda hustru och skelettet af den etruskiske krigaren med sin hjälm af brons och guld. Men den goda änkan anförtrodde henne att Louis ännu vid femtiofem års ålder, då hon var femtiotre, hade varit lika svartsjuk som dagen efter bröllopet.

Och Thérèse tänkte, att Robert aldrig hade plågat henne med svartsjuka. Var det från hans sida ett bevis på takt och god smak, ett tecken på förtroende, eller älskade han henne icke nog högt för att tillfoga henne lidanden?

Hon visste det icke, och hon hade icke hjärta att vilja veta det.Hon skulle då ha varit tvungen att draga ut lådor i sin själ som hon helst ville låta vara stängda.

Hon mumlade utan att märka det:

— Vi vilja bli älskade, och när en man älskar oss plågar han oss, eller också tråkar han ut oss.

Resten af dagen gick under läsning och drömmerier. Choulette visade sig icke. Skymningen strödde sin gråa aska öfver Dauphinés mullbärsträd. Fru Marmet föll i en fridfull slummer, hvilande på sig själf som på ett berg af kuddar. Thérèse betraktade henne och tänkte:

— Det är sant att hon är lycklig, eftersom hon finner glädje i att minnas.

Nattens svårmod trängde sig in i hennes hjärta. Och då månen steg upp öfver fältens olivträd och Thérèse såg fältens och kullarnes mjuka linier och de blå skuggorna, som ilade förbi — då hon såg detta landskap där allt talade om ro och glömska och där ingenting fanns som talade om henne själf, längtade hon efter Seinen, Triumfbågen och de avenyer som strålformigt utgå ifrån den, och efter alléerna i Boulogneskogen, där åtminstone stenarne och träden voro hennes bekanta.

Plötsligt störtade Choulette in i kupén, med lömsk häftighet. Beväpnad med sin knöliga käpp, med ansiktet och hela hufvudet insvept i rödt ylle och en sjövild pälsmössa, gjorde han henne nästan förskräckt. Det var det han ville. Hans våldsamma uppträdande och hans ociviliserade dräkt voro alltid studerade. Han var ständigt upptagen af tanken på att göra effekt med barnsliga och bisarra medel, och han fann ett nöje i att vara skräckinjagande. Han var själf lättskrämd och fann behag i att hos andra injaga den fasa för hvilken han själf var offer. Ett ögonblick förut, då han satt ensam och rökte sin pipa längst borta i vagongens korridor och såg hur månen ilade genom dimmorna öfver La Camargue, hade han fått ett af dessa plötsliga anfall af skräck utan orsak, som barnen stundom få, och det hade skakat upp hans lättrörda och bilduppfyllda själ. Han skyndade till grefvinnan Martin för att åter bli lugn.

— Arles, sade han. Känner ni till Arles? Det är den renaste skönhet! Jag har sett dufvorna i Saint-Trophimes kloster sätta sig på statyernas skuldror, och jag har sett de små grå ödlorna värma sig i solen på Aliscampernas sargofager. Grafvarne äro numera ordnade i led på båda sidor om vägen, som leder till kyrkan. De ha formen af fat ochtjäna om natten till bäddar ât de hemlösa. Då jag en afton promenerade där med Paul Arène, mötte vi en gammal kvinna som bredde ut hö i en jungfrus graf, en jungfru som hade dött på sin bröllopsdag. Vi önskade henne god natt! Hon svarade: “Gud välsigne er. Men ett elakt öde vill att det skall vara en spricka här i fatet just åt det håll som mistralen blåser ifrån. Om sprickan vore på andra sidan, skulle jag ligga bra som drottning Jeanne.“

Thérèse svarade icke. Hon halfsof. Och Choulette frös i natten och kölden och fruktade för döden.

*

VIII.

I sin engelska dog-cart, som hon körde själf, hade miss Bell fört grefvinnan Martin och fru Marmet från järnvägsstationen i Florens öfver kullarnes sluttningar till sitt hus i Fiesole, där det låg rosenfärgadt och omgifvet af balustrader och såg ut öfver den underbara staden. Kammarjungfrun följde efter med bagaget. Choulette, hvilken genom miss Bells omsorger hade fått logis hos en kyrkvaktares änka i skuggan af Fiesoles katedral, väntades icke förrän till middagen. Ful och intagande, med kortklippt hår, klädd i en kort jacka och med en herrskjorta öfver en gosses bröst, smal öfver höfterna och nästan graciös, visade skaldinnan sina franska vänner sin bostad, som i allt återspeglade hennes utsökta smak. På salongens väggar härskade sienesiska jungfrur, bleka och med långa, smala händer, midt ibland de trekantiga takfältens änglar, patriarker och helgon. Från en sockel reste sig en Magdalena, klädd blott i sitt hår, gammal och ohyggligt mager, någon tiggerska, som en okänd

föregångare till Donatello hade funnit på vägen till Pistoja, bränd af sol och barkad af snö, och som han med hemsk och rörande trohet hade afbildat i lera. Och öfverallt miss Bells vapen: små och stora klockor. De största reste sig likt berg af brons i rummens hörn, andra bildade kedja utmed panelerna. De allra minsta löpte längs med gardinstängerna. Det fanns klockor på kaminafsatsen, på kistor och på byråar. Glasskåp stodo fulla af klockor af förgyldt silfver. Storaklockor af brons, märkta med Florens' lilja, små ringklockor från renässansen i form af en dam med en vid styfkjortel, klockor, till minne af aflidna, prydda med tårar och korslagda benknotor, genombrutna klockor, betäckta med löfverk och symboliska djur, sådana klockor som ringde i kyrkorna på Ludvig den heliges tid, bordsklockor från sjuttonde århundradet med en statyett till handtag, släta och klara koskällor från Rütlis dalar, hinduiska klockor, af hvilka man får en mjuk klang genom att slå på dem med ett hjorthorn, kinesiska klockor i cylinderform; från alla tider och alla länder hade de kommit på denna lilla miss Bells magiska kallelse.

— Ni ser på mina sjungande vapen, sade hon till grefvinnan Martin. Jag tror att alla dessa fröknar Bell *Bell* betyder klocka. trifvas här, och det skulle icke öfverraska mig om de en dag började sjunga i kör. Men de äro icke alla värda samma beundran. Man måste gömma sitt varmaste och mest hängifna beröm åt den här.

Och hon fortsatte, i det hon med fingret knäppte på en mörk och naken klocka, som gaf en skärande klang till svar.

— Den här, sade hon, är en from borgarfru från femte århundradet. Det är en andlig dotter till den helige Paulinus af Nola, hvilken var den förste som tvingade himmelen att sjunga öfver våra hufvuden. Hon är af en sällsynt metall som kallas campanisk mässing. Snart skall jag vid hennes sida visa er en utsökt florentiska, drottningen bland klockor. Hon skall komma. Men jag tråkar ut er med alla dessa leksaker, darling. Och jag tråkar också ut den goda fru Marmet. Det är illa af mig!

Hon förde dem till deras rum.

En timme senare steg fru Martin ned på terrassen, uthvilad och klädd i en nattrock af siden och spetsar. Miss Bell väntade henne. Den fuktiga luften, ljum af en sol som ännu var svag och dock redan var mäktig, andades vårens ljufva oro. Thérèse stödde sig mot balustraden och badade sina ögon i ljuset. Vid hennes fötter reste cypresserna sina svarta konturer, och olivträden krusade sluttningarne. Nere i dalen bredde Florens ut sina kupoler och torn och sina många röda tak, mellan hvilka man anade Arnos buktiga linje. På andra sidan blånade kullarne.Hon sökte med blicken efter Bobolis trädgårdar, dit hon hade gjort en promenad på sin första resa, efter Cascinæ, som hon icke tyckte något vidare om, efter Palazzo Pitti och Santa Maria della Fiore. Därefter drog himmelens lockande oändlighet henne till sig. Hon följde med ögonen molnens skiftande former.

Efter en lång tystnad sträckte Vivian Bell ut handen mot horisonten.

— Darling, jag kan ingenting säga, jag vet inte hvad jag skall säga. Men se, darling, se ännu en gång. Det som ni här ser är något enastående i hela världen. Ingenstädes är naturen så ädel och så elegant. Den gud som gjorde Florens kullar var en konstnär. Åh, han var på en gång juvelerare, medaljgravör, skulptör, bronsgjutare och målare; han var en äkta florentinare. Han har icke gjort något annat i världen än detta, darling! Allt det andra härrör från en mindre säker och känslig hand, det är icke ett så fullkomligt arbete. Hur skulle man kunna tro att denna violetta San Miniato, hvars relief är så fast och ren, skulle ha samma upphofsman som Mont-Blanc? Det är icke möjligt. Darling, detta landskap har samma slags skönhet som en antik medalj och som en sällsynt målning. Det är ett fulländadt och noga afvägdt konstverk. Och det är ännu något annat som jag icke kan säga, som jag icke förstår, och som likväl är något verkligt. I detta land känner jag mig till hälften lefvande och till hälften död, jag känner mig i ett mycket ädelt, mycket melankoliskt och mycket ljuft tillstånd, och ni kommer att känna det som jag, darling. Se er omkring, se mycket; ni skall få upp ögonen för melankolien i de kullar som omgifva Florens, och ni skall se ett ljuft svårmod stiga upp ur de dödas jord.

Solen sjönk mot horisonten. Bergens toppar glödde upp och släcktes, en efter en, medan skyarne på himmelen brunno i flammor.

Fru Martin ryste till.

Miss Bell lät hämta schalar och upplyste fransyskorna om att kvällarne voro kyliga och opålitliga.

Och plötsligt sade hon:

— Darling, ni känner ju herr Jacques Dechartre? Han har skrifvit till mig att han kommer till Florens i nästa vecka. Jag är glad öfver att herr Jacques Dechartre kommer att träffa er i denna stad. Han skall följa med oss i kyrkorna och museerna, och han kommer att bli en utmärktvägvisare. Han förstår vackra saker emedan han älskar dem. Och han har en utsökt talang som bildhuggare. Hans figurer och medaljonger äro ännu mera beundrade i England än i Frankrike. Åh, hvad jag är glad öfver att herr Jacques Dechartre kommer att träffa er i Florens, darling!

*

IX.

När de följande dag kommo ut ur Santa Maria Novella och gingo midt öfver torget, där man har ställt två vändstenar af marmor liksom på en antik kapplöpningsbana, sade fru Marmet till grefvinnan Martin:

— Där är visst herr Choulette.

Choulette satt i en skomakares bod med sin pipa i handen; han utförde rytmiska gester och tycktes deklamera vers. Den florentinska skoflickaren lyssnade med ett godmodigt leende, medan han arbetade med sylen. Det var en liten flintskallig man med en ansiktstyp, som är vanlig i flamländarnes måleri. På bordet stod en kaktus med sitt gröna, runda hufvud midt ibland läster, spikar, läderbitar och beckkulor. En sparf, hvars ena ben var borta och ersattes af en tändsticka, hoppade muntert omkring på gubbens hufvud och axlar.

Fru Martin blef glad vid denna syn och ropade på Choulette, som reciterade någonting i en mildt sjungande ton, och hon frågade honom hvarför han icke hade följt med henne till spanjorernas kapell.

Han reste sig och svarade:

— Min fru, ni sysselsätter er med tomma bilder, men jag hör hemma i lifvet och sanningen.

Han tryckte skoflickarens hand och följde de båda damerna.

— Då jag var på väg till Santa Maria Novella, sade han fick jag se denne gamle man, som satt böjd öfver sitt arbete med lästen tryckt mellan sina knän som i ett skrufstäd och sydde grofva skor. Jag förstod att han var enkel och god. Jag sade till honom på italienska: “Far lilla, vill ni dricka ett glas Chiantivin med mig?“ Det ville han gärna.Han gick och skaffade en butelj och ett par glas, och jag stannade kvar och såg efter hans hus.

Och Choulette pekade på en butelj och två glas som stodo på spiseln.

— Då han kom tillbaka, drucko vi tillsammans; jag talade dunkla och goda ord till honom, och jag tjusade honom med deras milda klang. Jag tänker söka upp honom på nytt i hans bod; han skall lära mig att göra skor och att lefva utan begär. Därefter skall jag icke längre veta hvad sorg vill säga. Ty det är blott begären och sysslolösheten som göra oss sorgsna.

Grefvinnan Martin smålog.

— Herr Choulette, jag åtrår ingenting, och likväl är jag icke glad. Måste jag kanske också göra skor?

Choulette svarade allvarligt:

— Tiden är ännu icke kommen.

När de kommo till Oricellariernas trädgårdar, sjönk fru Marmet ned på en bänk. Hon hade i Santa Maria Novella betraktat Ghirlandajos lugna fresker, Cimabues jungfru och målningarne i klostret. Hon hade gjort det

samvetsgrant, för att hedra sin mans minne; ty han sades ha satt Italiens konst högt. Hon var trött. Choulette satte sig bredvid henne och sade:

— Min fru, kan ni säga mig om det är sant att påfven låter sy sina klädningar hos Worth?

Fru Marmet trodde icke det. Choulette hade likväl hört det omtalas på kaféerna. Fru Martin blef öfverraskad af att höra Choulette, som var troende katolik och socialist, tala så litet vördnadsfullt om en påfve, som var republikens vän. Men han tyckte icke något vidare om Leo XIII.

— Furstarnes vishet ser icke långt, sade han, kyrkans frälsning skall komma från den italienska republiken, som Leo XIII tror och önskar, men kyrkan skall icke frälsas på det sätt som denne fromme Machiavelli tror. Revolutionen skall beröfva påfven hans orättrådigt förvärfvade skatter tillika med återstoden af hans arf. Och däri ligger räddningen. Först då påfven blifvit utplundrad och fattig, skall han bli mäktig. Han skall sätta hela världen i rörelse. Man skall ännu en gång få se en Petrus, en Linus, Cletus, Anacletus och Clemens, dessa ödmjuka och okunniga, dessa de första dagarnes helige, som förändrade världens utseende. Om det genom en omöjlig slump inträffade, att en verklig biskop och en sann kristen i morgon toge plats på Petri stol, skullejag gå till honom och säga: “Var icke en gubbe, lefvande inmurad i en graf af guld, visä bort edra skattmästare, edra drabanter och edra kardinaler, lämna ert hof och allt maktens falska sken. Tag min arm, följ mig och tigg ert bröd af folken. Var klädd i trasor, var fattig och sjuk och döende, gå ut på vägarne och visa världen en bild af Jesus i er själf. Säg: “Jag tigger mitt bröd till de rikes fördömelse.“ Gå in i städerna och ropa med sublim enfald från port till port: “Varen ödmjuka, varen saktmodiga, varen fattiga!“ Förkunna i städernas mörker fred och barmhärtighet, förkunna det i kyffena och i kasärnerna. Man skall förakta er, man skall kasta sten på er. Gendarmerna skola släpa er i fängelse. Ni skall bli ett föremål för åtlöje, för motvilja och medlidande bland de ringa som bland de mäktiga, bland de fattiga som bland de rika. Edra präster skola afsätta er och de skola välja en motpåfve emot er. Alla skola säga att ni är galen. Och de skola tala sant: ni måste bli en vansinnig: det är de vansinniga som ha frälst världen. Människorna skola gifva er törnekronan och spiran af rör, och de skola spotta er i ansiktet, och detta skall vara tecknet på att ni är kristen och en sann konung; och med dessa medel skall ni upprätta den kristna socialismen, som är Guds rike på jorden.“

Sedan Choulette sagt detta, tände han en af dessa långa, vridna italienska cigarrer, genomstuckna af ett halmstrå. Han drog några stinkande bloss och återtog därefter lugnt:

— Och det vore dessutom praktiskt. Man kan frånkänna mig allt, utom en klar uppfattning af ställningar och förhållanden. Åh, fru Marmet, ni anar icke hur sant det är att alla storverk här i världen ha blifvit utförda af dårar. Tror ni, fru Martin, att om sankt Franciskus af Assisi hade varit klok, han då skulle ha gjutit ut sin barmhärtighets lefvande vatten och alla kärlekens dofter öfver jorden för att vederkvicka folken?

— Jag vet inte, svarade fru Martin. Men kloka människor ha alltid förefallit mig ytterst tråkiga. Jag kan säga det till er, herr Choulette.

De vände tillbaka till Fiesole med ångspårvagnen, som flåsande arbetade sig upp för sluttningen. Det regnade. Fru Marmet somnade och Choulette uppstämde klagovisor. Alla olyckor strömmade öfver honom på en gång: den fuktiga luften förorsakade smärtor i hans ena knä och han kunde icke böja sitt ben; hans nattsäck, som dagen förut hade kommit bort vid stationen i Fiesole, stod icke att finna, ochdet var en olycka som icke kunde repareras; en parisisk tidskrift hade publicerat en af hans dikter med tryckfel, enorma tryckfel, långa som vigvattenskvastar och breda som Afrodites snäcka.

Han anklagade människorna och tingen för att vara fientliga mot honom. Han var barnslig, absurd, afskyvärd. Fru Martin blef sorgsen både af att höra på Choulette och af regnet, och hon trodde att backen aldrig skulle ta slut. Då hon kom tillbaka till huset med klockorna, satt miss Bell i salongen och skref rent en dikt, som hade fallit henne in under natten; hon skref på ett pergamentsblad med en handstil, som imiterade gammalitalienska handskrifter. Vid väninnans ankomst lyfte hon upp sitt lilla fula hufvud, upplyst af ett par strålande ögon.

— Darling, låt mig presentera prins Albertinelli.

Prinsen stod stödd mot kaminen, skön som en ung gud, med ett svart och krusigt skägg. Han hälsade:

— Ni skulle komma oss att älska Frankrike, min fru, om icke denna känsla redan vore hemmastadd i våra hjärtan.

Grefvinnan och Choulette bådo miss Bell att läsa upp dikten, som hon skref. Hon ursäktade sig för de osäkra rytmer som hon, en främling, nu skulle låta höra inför den som hon skattade högst af alla franska poeter efter François Villon; därefter reciterade hon med sin vackra kvittrande röst:

Där invid klippans fot en rännil ringlar ner bland grönt, najaden lik, som sjunger och som ler, två vackra barn en kväll i gräset bytte ringar i hägn af guden Pan och af en gud med vingar. Gemma var hennes namn, men ingen känner hans.

Om dagen dessa två med själ och blod i dans all världen glömde bort i skuggan under träden, men när mot kvällen månen röd steg öfver säden och bonden satt i ro på bänken vid sitt hus, de vände åter in till stadens larm och brus. Bland hopen där — två fåglar utan reden — de kände dunkelt, utan fristad eller hem, en aning om att lifvet ej var godt för dem.

Men djupt i skogens ro, där deras lycka bodde, i skuggans hägn en vild och yppig flora grodde, och invid bäckens rand bland gräs och timjan stod en stum och sällsam ört med blommor utaf blod. Och Gemma visste, att i plantans saft det bodde en evig sömn och drömmar utan morgondag.

En kväll, då skymningen med mera ljuft behag än eljes drog kring dem sin skira töckenslöja, och mun vid mun de två för evigt ville dröja, hon smög liksom på lek, än leende och röd, och innan natten än gjort själ och ögon tomma, mellan hans läppar in ett blad af dödens blomma och sög begärligt själf pistillens matta glöd. Blott skogens vilda dufvor gräto deras död.

— Det är mycket vackert, sade Choulette. Det är ett stycke Italien, men lätt beslöjadt af Thules dimmor.

— Ja, sade grefvinnan Martin, det är vackert. Men, kära Vivian, hvarför ville ert vackra och oskuldsfulla par nödvändigt dö?

— Åh darling, därför att de voro så lyckliga de kunde bli, så lyckliga att de icke mera hade något att önska. Och detta måste göra dem förtviflade. Hur är det möjligt att ni inte förstår det?

— Ni menar att om vi vilja lefva så är det emedan vi ännu ha något att hoppas?

— Ja, darling, ja, vi lefva i väntan på hvad morgondagen kan bringa oss i sin svarta eller blå mantel, strödd med stjärnor, med blommor, med tårar, morgondagen, sagolandets kung. *Oh bright king To-Morrow!* Strålande kung Morgondag!

*

X.

Man hade klädt sig till middagen. Miss Bell satt i salongen och ritade vidunder, imiterade efter Léonard. Hon ritade dem för att få se hvad de sedan skulle kunna ha att säga henne; hon var säker om att de skulle tala och att de skulle gifva uttryck åt sällsamma idéer i bisarra rytmer. Hon ämnade lyssna till dem. Det var oftast på detta sätt hon fick uppslagen till sina dikter.

Prins Albertinelli gnolade en sicilienne vid pianot: *O Lola!* Hans mjuka fingrar vidrörde knappt tangenterna.

Choulette, som var ännu bistrare än vanligt, bad om nål och tråd för att laga sina kläder; han ville göra det själf. Han suckade öfver att ha förlorat en mycket anspråkslös gammal necessär som han hade burit på sig i trettio år, ochsom var honom kär på grund af gamla minnen och emedan den ofta brukade gifva honom goda råd. Han trodde att han hade förlorat den i en af de profana salarna i palazzo Pitti; och han anklagade Medicéerna och alla

Italiens målare för förlusten.

Och han fortsatte i det han kastade en elak blick på miss Bell:

— Jag hittar på mina dikter medan jag lappar mina trasor. Jag tycker om att arbeta med mina händer. Jag sjunger mina visor för mig själf medan jag sopar min kammare; och därför tränga dessa visor till människornas hjärtan liksom de visor som arbetare och handtverkare göra, visor som äro ännu vackrare än mina, men icke mera naturliga. Jag sätter en ära i att icke låta betjäna mig af någon annan än mig själf. Kyrkvaktarens änka har bedt att få laga mina kläder. Jag tillät henne icke att göra det. Det är orätt att låta andra som slafvar utföra ett arbete, som vi kunna göra själfva i ädel frihet.

Prinsen spelade nonchalant sin nonchalanta melodi. Thérèse, som i en vecka hade gått omkring i kyrkorna och museerna i sällskap med fru Marmet, tänkte på hur hennes följeslagarinna tråkade ut henne genom att oupphörligt i de gamla mästarnes taflor finna likheter med någon person, som hon kände. Bara på Benozzo Gozzolis fresker i palazzo Ricardi hade hon denna morgon känt igen hr Garain, hr Lagrange, hr Schmoll, furstinnan Seniavine som page och hr Renan till häst. Hr Renan var hon själf förskräckt öfver att återfinna öfver allt. Alla hennes idéer återvände ständigt till hennes lilla krets af akademici och societetsmänniskor, med en lätthet i vändningen, som oroade hennes väninna. Med sin milda röst ledde hon ständigt erinringen tillbaka till de offentliga sammankomsterna i Institutet, föreläsningarne vid Sorbonne och soaréerna, på hvilka de spiritualistiska och mondäna filosoferna lyste. Hvad damerna beträffade voro de alla i hennes tanke charmanta och höjda öfver allt tadel. Hon gick på middagar hos dem alla. Och Thérèse tänkte: “Hon är *för* klok, den goda fru Marmet. Hon tråkar ut mig.“ Och hon tänkte på att lämna henne kvar i Fiesole och gå ensam i kyrkorna. Och med ett slanguttryck, som Le Ménil hade lärt henne, sade hon till sig själf:

— Jag sätter fru Marmet på hyllan.

En smärt gammal herre trädde in i salongen. Hans vaxade mustascher och hans hvita pipskägg gaf honomutseende af en gammal militär. Men hans blick under pince-nezen förrådde ett par ögon, förfinade af studier och af njutningar. Det var en florentinare, en vän till miss Bell och till prinsen, professor Arrighi, fordom afgudad af kvinnorna och nu ryktbar i Toscana och Emilien för sina arbeten om jordbruk.

Han gjorde genast ett behagligt intryck på grefvinnan Martin, och ehuru hon icke gjorde sig någon gynnsam föreställning om landtlifvet i Italien, frågade hon professorn om hans metoder och om de resultat han hade uppnått.

Han gick tillväga med klokhet och energi.

— Jorden, sade han, liknar kvinnorna; den tycker icke om att bli behandlad hvarken med försynthet eller med brutalitet.

Ave Maria, som nu tonade från alla stadens campaniler, gjorde himmelen till ett enda ofantligt instrument för religiös musik.

— Darling, sade miss Bell, har ni märkt att Florens’ luft är klangfull och att den om kvällarne blir helt och hållet försilfrad af klockornas klang?

— Det är besynnerligt, sade Choulette, vi göra intryck af människor som vänta på någon.

Vivian Bell svarade att de i själfva verket också väntade på hr Dechartre. Han var litet försenad; hon var rädd att han hade kommit för sent till tåget.

Choulette närmade sig fru Marmet och sade mycket allvarligt:

— Fru Marmet, kan ni se på en dörr, en vanlig dörr af måladt trä, sådan som er egen — efter hvad jag antar — eller som min, eller som den där dörren, eller hvilken dörr som helst — kan ni se på en dörr utan att genomilas af en rysning vid tanken på den, som i hvilket ögonblick som helst kan komma in genom den? Dörren till vår boning öppnar sig utåt det okända, fru Marmet. Har ni någonsin tänkt på det? Veta vi väl någonsin det verkliga

namnet på den som i mänsklig gestalt, med ett bekant ansikte och i vulgära kläder, träder in till oss?

Hvad honom själf beträffade, kunde han icke betrakta dörren till sitt rum, då han satt ensam hemma, utan att håret reste sig på hans hufvud.

Men fru Marmet kunde utan att känna någon fasa se dörren till sin salong öppnas. Hon kände alla som kommo och hälsade på henne: charmanta personer.Choulette betraktade henne melankoliskt och skakade på hufvudet:

— Fru Marmet, fru Marmet, de som vi nämna med deras jordiska namn ha ett annat namn, som vi icke känna, och som är deras verkliga namn.

Fru Martin frågade Choulette, om han trodde att olyckan behöfde öppna dörren för att komma in till en människa.

— Olyckan är uppfinningsrik och slug. Hon går genom fönstret, hon smyger tvärs igenom väggen. Hon visar sig icke alltid, men hon är alltid där. De stackars dörrarne ha ingen skuld i den ovälkomne gästens besök.

Choulette varnade strängt fru Martin för att kalla olyckan en ovälkommen gäst.

— Olyckan är vår störste lärare och vår bäste vän. Det är af henne vi lära oss lifvets mening. Mina damer, när ni lida, veta ni det som man bör veta, ni tro det som man bör tro, ni göra det som man bör göra. Och ni ha den glädje, som jagar bort förströelsen. Glädjen är skygg och trifs inte vid fester.

Prins Albertinelli sade att miss Bell och hennes båda franska väninnor icke hade behof af olyckan för att bli fullkomliga och att åsikten om förädlingen genom lidandet var ett grymt barbari, som var Italiens vackra himmel en fasa. Då konversationen domnade af satte han sig åter ned vid pianot och letade efter siciliennens graciösa och banala melodi, rädd att komma in på en aria ur Trubaduren, som gick i samma stil.

Vivian Bell utfrågade helt lugnt sina vidunder, som hon hade ritat, och beklagade sig öfver att deras svar voro absurda och narraktiga.

— I detta ögonblick, sade hon, skulle jag blott vilja lyssna till några gobelinfigurer och höra dem berätta om bleknade ting, gamla och sällsynta som de självfva.

Den vackra prinsen var nu långt ute på melodiens dansande ström, och han sjöng. Hans röst svällde och bredde ut sig som en påfågels stjärt, den aftog åter och dog bort i några “ah! ah! ah!“

Den goda fru Marmet sade med blicken fästad vid glasdörrarne:

— Där kommer visst herr Dechartre.

Han trädde in med ett lifligt och besjäladt uttryck af glädje öfver det allvarliga ansiktet.

Miss Bell mottog honom med sitt fågelkvitter.— Herr Dechartre, vi ha längtat mycket efter att få se er. Hr Choulette har talat illa om dörrarne ... ja, om dörrarne i husen, och han sade oss också att olyckan är en mycket angenäm gammal gentleman. Allt detta har ni gått miste om. Ni har låtit vänta på er länge, herr Dechartre; hvarför?

Han ursäktade sig: han hade blott gifvit sig tid att gå till sitt hotell och att göra en smula toalett. Han hade icke ens gått och hälsat på sin gamle vän, San Marco i brons, han som var så rörande i sin nisch i muren af Or San Michele. Han komplimenterade skaldinnan och hälsade på grefvinnan Martin med en glädje som han knappt kunde dölja:

— Innan jag lämnade Paris, gick jag på visit till er vid quai de Billy, och där fick jag veta att ni hade rest till Fiesole för att här hos miss Bell invänta våren. Jag hoppades då på att få träffa er här i detta land, som jag nu håller mera af än någonsin.

Hon frågade honom om han först hade rest till Venedig, och om han hade stannat i Ravenna för att återse de spöklika kejsarinnorna med sina stråldiadem.

— Nej, han hade icke gjort några uppehåll på vägen.

Hon sade ingenting. Hennes blick hade stannat vid Sankt Paulini klocka i ett hörn af rummet.

Han sade till henne:

— Ni ser på den där klockan.

Vivian Bell kastade bort papper och penna.

— Ni skall snart få se ett underverk som kommer att göra ännu starkare intryck på er, herr Dechartre. Jag har fått fatt i drottningen bland alla små klockor. Jag kom öfver den i Rimini, i en förfallen vinpressningslokal som nu gör tjänst som magasin, och dit jag hade gått för att snoka upp sådant där gammalt trä, ni vet, som är genomdränkt af olja, och som är så hårdt, mörkt och glänsande. Jag köpte den och lät själf packa in den. Jag väntar på den, och jag dör af otålighet. Ni skall själf få se. På själfva klockan ser man en Kristus på korset mellan den heliga jungfrun och Johannes, tillika med årtalet 1400 och familjen Malatestas vapen. Herr Dechartre, ni hör inte på nog uppmärksamt. Lyssna noga. År 1400 hade Lorenzo Ghiberti, stadd på flykt undan kriget och pesten, tagit sin tillflykt till Rimini, hos Paolo Malatesta. Det är med all säkerhet han som har ciselerat figurerna på min klocka. Nästa vecka får ni alltså här se ett arbete af Ghiberti.Det sades till att det var serveradt.

Hon bad om ursäkt för att middagen var efter italiensk smak. Hon hade en poet från Fiesole till kock.

Vid bordet talade de framför faten med *fiasconi,* garnerade med majsbröd, om detta lyckliga femtonde århundrade som de älskade så högt. Prins Albertinelli prisade den tidens konstnärer för deras allsidighet, för den brinnande kärlek de lade ned i sin konst och för det öfvermått af geni, som förtärde dem. Han talade patetiskt och med en smekande röst.

Dechartre beundrade dem. Men han beundrade dem på ett annat sätt.

— För att rätt berömma dessa män, sade han, hvilka från Cimabue till Masaccio arbetade så trohjärtadt, skulle jag önska att jag kunde finna blygsamma och exakt träffande loford. Man måste först och främst visa dem i deras verkstäder och deras bodar, där de lefde som handtverkare. Det är först då man ser dem vid deras arbete som man förstår att uppskatta deras enfald och deras geni. De voro okunniga och råa. De hade läst litet och sett föga. De kullar som omgifva Florens stängde horisonten för deras ögon och deras själar. De kände blott sin stad, den heliga skrift och några fragment af antikens skulptur, som de studerade, ja smekte med kärlek.

— Ni har rätt, sade professor Arrighi. De bekymrade sig blott om att finna de bästa arbetsmetoderna. Deras sträfvan gick ut på att preparera ytorna och blanda färgerna så väl som möjligt. Den som först fann upp att limma ett stycke väf öfver trädet för att målningen icke skulle spricka sönder liksom det, gällde för att vara en underbar man. Hvarje mästare hade sina formler och recept, som han bemödade sig om att hålla hemliga.

— Lyckliga tid, återtog Dechartre, då man ännu icke hade en aning om den personliga originalitet, som vi i våra dagar jaga efter med sådan häftighet. Lärlingen försökte att göra likadant som mästaren. Han hade ingen annan ärelystnad än den att likna honom, och de olikheter som skilde honom från de andra uppstodo mot hans vilja. De arbetade icke för äran, men för att lefva.

— Det gjorde de rätt i, sade Choulette. Det finns ingenting bättre än att arbeta för sitt uppehälle.

— Begäret att nå fram till eftervärlden oroade dem icke, fortfor Dechartre. De visste ingenting om det förflutna och hade icke heller någon uppfattning af det tillkommande, ochderas drömmar gingo icke utom gränserna för deras lif. De satte in en stark vilja i att göra sin sak väl. Emedan de voro föga sammansatta, misstogo de sig icke mycket utan sågo den sanning som vår intelligens döljer för oss.

Emellertid började Choulette berätta för fru Marmet om det besök som han på förmiddagen hade gjort hos den prinsessa af huset Frankrike, till hvilken markisinnan de Rieu hade gifvit honom ett introduktionsbref. Det roade honom att visa att han, bohémienen och vagabonden, hade blifvit mottagen af denna kungliga prinsessa, till hvilken hvarken miss Bell eller grefvinnan Martin skulle kunnat få tillträde, och som prins Albertinelli var

smickrad öfver att en dag ha träffat vid en ceremoni.

— Hon ägnar sig åt de mest samvetsgranna religionsöfningar, sade prinsen.

— Hon är beundransvärd i sin förnäma enkelhet, sade Choulette. Hemma hos sig, omgifven af herrarne och damerna i sin svit, iakttar hon den strängaste etikett, för att göra sin höga ställning till en botöfning; och hvarje morgon går hon till kyrkan och skurar stengolfvet i förhuset. Det är en liten landskyrka, där hönsen gå omkring medan prästen spelar briscola med kyrkvaktaren.

Och Choulette böjde sig ned öfver bordet och imiterade med servetten i handen en nedhugad skurmadam. Därefter lyfte han åter hufvudet och sade med allvar:

— Efter att ha väntat en passande stund i de angränsande gemaken, blef jag införd och fick kyssa hennes hand.

Och han tystnade.

Fru Martin frågade otåligt:

— Nå, hvad sade hon till er, denna prinsessa som är så beundransvärd i sin förnäma enkelhet?

— Hon sade: “Har ni varit i Florens? Jag har hört sägas att man nyligen har öppnat mycket vackra butiker där, som äro upplysta om kvällarne.“ Och vidare sade hon: “Vi ha en mycket skicklig läkare här. De österrikiska läkarne äro icke bättre. För sex veckor sedan satte han en plåsterlapp på benet på mig, och den sitter kvar ännu.“ Dessa voro de ord som Maria-Theresia värdigades yttra till mig. Hvilken enkel storhet! Hvilka kristliga dygder! O, Ludvig den heliges dotter! Hvilket underbart eko af din röst, heliga Elisabeth af Ungern!

Fru Martin smålog. Hon trodde att Choulette dref med dem. Men han försvarade sig upprörd mot en sådanmisstanke. Och miss Bell gaf sin väninna orätt. Fransmännen äro alltid böjda för att tro att man skämtar, sade hon.

Därefter kom man åter in på att tala om konst, ett samtalsämne som ligger i luften i detta land.

— Hvad mig beträffar, sade grefvinnan Martin, är jag icke nog lärd att kunna beundra Giotto och hans skola. Men hvad som slår mig är sinnligheten i denna det femtonde århundradets konst, som man har kallat kristen. Fromhet och renhet har jag blott sett i Fra Angelicos för resten mycket vackra taflor. De öfriga, alla dessa bilder af jungfrur och helgon, äro vällustiga, smeksamma och stundom pervest naiva. Hvad finns det för religiöst hos dessa unga konungar och mager, vackra som kvinnor, eller hos denne sankt Sebastian, som strålar af ungdom och som är ett slags lidande Backus inom kristendomen.

Dechartre svarade att han var af samma mening som hon och att de förmodligen hade rätt, eftersom Savonarola hade haft samma tanke; han ville bränna alla konstverk, emedan han icke fann någon fromhet i ett enda af dem.

— Redan på Manfreds tid, hvilken till hälften var muselman, fanns det i Florens män som man sade tillhöra Epikurs sekt och som förebragte bevis mot Guds existens. Den vackre Guido Cavalcanti föraktade de okunniga, som trodde på en odödlig själ. Man upprepade detta yttrande af honom: “Människorna dö på alldeles samma sätt som djuren.“ Senare, då antikens skönhet reste sig ur grafvarne, föreföll de kristnes himmel ledsam. Målarne, som arbetade för kyrkorna och klostren, voro hvarken fromma eller kyska. Perugino var ateist och dolde det icke.

— Ja, sade miss Bell, men man sade att han hade en hård hufvudskål och att de himmelska sanningarna icke kunde tränga igenom hans tjocka skalle. Han var hård och girig och helt och hållet upptagen af sina matriella intressen. Han tänkte bara på att köpa hus.

Professor Arrighi ville försvara Pietro Vanucci från Perugia.

— Det var en hederlig man, sade han. Och priorn i Gesuatiklostret i Florens gjorde mycket orätt i att misstro honom. Denne andlige var hemma i konsten att tillverka ultramarinblått af pulvriseradt lapis lazuli. Ultramarin vägdes på den tiden upp med guld; och priorn, som helt visst kände till någon hemlighet i fabrikationen, värderade sin blåa färg högre än rubiner och safirer. Han anmodade Pietro Vanucciatt dekorera de bägge salarna i

sitt kloster, och han väntade sig en underbar verkan, mindre af mästarens konst än af sin vackra ultramarinfärg, då den lades på till himmel. Hela den tid under hvilken målaren i klostret arbetade på Kristi historia, stod priorn vid hans sida och räckte honom det dyrbara pulvret ur en liten påse som han aldrig lämnade ifrån sig. Pietro tog i den fromme mannens egen åsyn färg ur påsen med sin pensel och doppade den därefter i vatten, innan han strök på murens yta. På detta sätt gjorde han slut på en stor kvantitet af pulvret. Och den gode munken suckade, då han såg innehållet i sin påse minskas och försvinna: “Jesus, hvad den där karlen slukar ultramarin!“ Då freskerna voro färdiga och Perugino hade fått den öfverenskomna betalningen af munken, lämnade han honom ett paket med blått pulver. “Det här tillhör er, min far“, sade han. “Ert ultramarin, som jag tog med min pensel, föll till stor del ned i mitt färgfat, och jag tog hvarje dag vara på affallet. Här har ni det. Lär er hädanefter att hysa förtroende till en hederlig man.“

— Åh, sade Thérèse, det ligger ingenting märkligt i att Perugino på en gång var girig och hederlig. De egennyttiga människorna äro icke alltid de minst samvetsgranna. Det finns många hederliga girigbukar.

— Naturligtvis, darling! sade miss Bell. De giriga vilja icke vara skyldiga någon något, medan däremot en slösare icke är besvärad af att ha skulder. De tänka knappt på de pengar de äga, och de tänka ännu mindre på dem som de äro skyldiga. Jag har icke sagt att Pietro Vanucci från Perugia var en ohederlig man. Jag har sagt att han hade en hård hufvudskål och att han köpte hus, många hus. Jag är glad att höra att han gaf priorn i Gesuati igen hans ultramarin.

— Eftersom er Pietro var rik, sade Choulette, så var det hans skyldighet att gifva igen ultramarinet. För de rika är det en plikt att vara hederliga; men icke för de fattiga.

I detta ögonblick räckte hofmästaren fram en silfverskål åt Choulette, som sträckte fram sina händer för att doppa dem i det parfymerade vattnet ur handkannan. Det var en ciselerad vas och en kopp med dubbla bottnar, som miss Bell enligt antikt bruk lät servera sina gäster efter måltiden.

— Jag tvår mina händer, sade han, för det onda som fru Martin gör eller kan komma att göra med sina ord eller på annat sätt.Och han reste sig bister och följde efter miss Bell, som lämnade bordet vid professor Arrighis arm.

I salongen sade hon i det hon serverade kaffet:

— Herr Choulette, hvarför vill ni döma oss till ett vildt och ledsamt tillstånd af jämlikhet? Hvarför? Dafnis’ flöjt skulle icke spela så vackert, om den vore gjord af sju likadana rör. Ni vill förstöra det vackra ackord som heter herre och tjänare, aristokrat och handtverkare. Ni är en barbar, herr Choulette. Ni hyser medlidande med de utblottade, men ni har ingen barmhärtighet för den gudomliga Skönheten, som ni vill drifva ut ur denna värld. Ni kör ut henne, herr Choulette, ni stöter bort henne naken och gråtande. Var säker om att hon icke kommer att stanna längre på jorden då de stackars små människorna alla blifvit lika svaga, ömkliga och okunniga. Åh, att vilja upplösa de sinnrika grupper som människorna af olika stånd och villkor bilda i samhället, de ringa och de mäktiga, det är att vara den fattiges ovän liksom den rikes, det är att vara människosläktets fiende.

— Människosläktets fiender, svarade Choulette i det han lade socker i sitt kaffe, det var så den hårde romaren kallade de kristna som ville lära honom kärlek.

Under tiden satt Dechartre vid fru Martins sida, frågade henne om hennes smak i konst och skönhet, stödde, vägledde, eldade upp hennes förtjusning för det som hon beundrade, skyndade stundom på med en smekande våldsamhet, ville att hon skulle se allt hvad han hade sett och älska det som han älskade.

Icke mindre lifligt önskade han att hon skulle gå och promenera i trädgårdarna så snart den första våren kom. Han tyckte sig redan se henne på terasserna, han såg redan ljuset leka i hennes nacke och hennes hår. I hans ögon hade Florens’ jord och himmel i detta nu ingen annan uppgift än att tjäna till ram kring denna unga kvinnas skönhet.

Han berömde den enkelhet med hvilken hon klädde sig, alldeles i stil med hennes gestalt och med den bedårande uppriktigheten i de linjer som uppstodo vid hvarje hennes rörelse. Han älskade dessa besjälade och liksom

lefvande dräkter, mjuka, förandligade och fria, dessa dräkter som man så sällan ser och som man icke glömmer.

Hon var mycket smickrad; hon hade aldrig fått ett beröm som gjort henne mera nöje. Hon visste att hon klädde sig mycket väl, med en djärf och säker smak. Men ingen man, med undantag af hennes far, hade af denna anledningkomplimenterat henne från en kännares synpunkt. Hon trodde att männen blott voro i stånd att förnimma verkan af en toalett utan att förstå den i alla dess sinnrika detaljer. Några förstodo visserligen kläder, men de ingåfvo henne afsmak genom en viss kvinnlighet och en korrumperad smak. Hon hade fått nöja sig med att låta sin elegans uppskattas af kvinnorna, och dessa inlade småsinne, elakhet och afund i sina omdömen. Dechartres på en gång konstnärliga och manliga beundran öfverraskade och gladde henne. Hon mottog med nöje de loford han slösade på henne, utan att det föll henne in att finna dem allt för intima eller nästan närgångna.

— Ni ser alltså på toaletter, herr Dechartre?

Nej, han såg nästan icke på dem. Man såg så få väl klädda damer, till och med i dessa tider då kvinnorna kläda sig lika väl och till och med bättre än någonsin förr. Han fann intet nöje i att se paket gå omkring och spatsera. Men om en kvinna med rytm och linjer gick förbi honom, välsignade han henne.

Han fortsatte med litet högre röst:

— Jag kan icke tänka på en kvinna, som hvar dag lägger ned omsorg på att smycka sig, utan att samtidigt begrunda den betydelsefulla läxa hon ger konstnärerna. Hon klär sig och ordnar sitt hår blott för några få timmar, och det är en möda som icke är bortkastad. Vi böra liksom hon smycka lifvet utan att tänka på framtiden. Att måla, skulptera och skrifva för eftervärlden är blott dumhet och fåfänga.

— Herr Dechartre, frågade prins Albertinelli, hvad säger ni om en malvafärgad peignoir, strödd med blommor af silfver, på miss Bell?

— Jag, sade Choulette, jag tänker för min del så föga på mitt eftermäle här på jorden att jag skrifver mina vackraste dikter på cigarrettpapper. Ofta ha de försvunnit och blott lämnat kvar åt mina vers ett slags metafysisk tillvaro.

Han tyckte om att affektera detta slags vårdslöshet. I verkligheten hade han aldrig låtit en skrifven rad af sin hand gå förlorad. Dechartre var uppriktigare. Han kände intet begär att öfverlefva sig själf. Miss Bell klandrade honom därför.

— Herr Dechartre, för att vårt lif skall bli fullt och stort, måste vi lägga in i det både det förflutna och det tillkommande. Vi måste utföra våra verk i dikt och konst till de dödas ära och med tanke på dem som ännu icke äro födda. På detta sätt skola vi få del i det som var, det som är ochdet som skall komma. Ni vill icke bli odödlig, herr Dechartre. Akta er, Gud kan bönhöra er!

Han svarade:

— För mig är det nog att lefva en liten stund till.

Han sade farväl och lofvade att komma tillbaka tidigt följande dag för att ledsaga fru Martin till Brancaccis kapell.

En timme senare drömde Thérèse vid lampan med hufvudet mot örngåttskudden och den vackra nakna armen böjd öfver hufvudet, ensam i sin estetiskt inredda kammare, tapetserad med väfnader, på hvilka citronträd, dignande under gyllene frukter, bildade en skog ur en fésaga. Förvirradt drogo bilderna ur hennes nya lif förbi henne: Vivian Bell och hennes klockor, alla dessa prerafaelitiska gestalter, lätta som skuggor, dessa ensamma damer och riddare, som midt i scener, hämtade ur fromma legender, stå likgiltiga och en smula sorgsna med blicken riktad mot åskådaren, och som därigenom bli mera roande och mera förtroliga i sin ljufva sömnighet; och aftonen i villan i Fiesole, prins Albertinelli, professor Arrighi, Choulette, deras lätta infall, den bizarra leken med idéer, och Dechartre med sina unga ögon i ett ansikte, som var litet trött, med något af afrikan öfver den mörka

hyn och med skägget i en spets.

Hon tänkte att han hade en betagande fantasi, en rikare själ än någon af dem som dittills hade öppnat sig för henne, och en dragningskraft mot hvilken hon icke längre gjorde motstånd. Hon hade alltid vetat att han hade gåfvan att behaga. Hon märkte nu att han också hade viljan. Denna tanke beredde henne njutning; hon slöt ögonen liksom för att hålla den kvar. Därefter skälfde hon plötsligt till.

Hon hade känt ett slag, en smärtsam stöt, längst inne i sin varelses dolda djup. Hon såg i en plötslig och oväntad vision sin vän, med bössan under armen, i skogen. Han gick allt längre in mellan träden, med sin fasta och regelmässiga gång. Hon kunde icke se hans ansikte, och det oroade henne. Hon var icke ond på honom längre. Det var med sig själf hon var missnöjd nu. Och Robert gick rakt fram utan att vända på hufvudet, längre och längre bort, ända tills han blott var en svart prick i skogens ödslighet. Hon fann att hon hade varit nyckfull och hård som hade lämnat honom utan att säga farväl, utan ett bref ens. Det var ju hennes vän, hennes enda vän. Hon hade aldrig haftnågon annan. Hon tänkte: “Jag skulle icke vilja att han blef olycklig för min skull.“

Småningom lugnade hon sig. Han älskade henne visserligen; men han var icke mycket känslig och lyckligtvis icke mycket uppfinningsrik i att oroa och plåga sig själf. Hon tänkte: “Han jagar. Han är belåten. Han träffar sin tant de Lannoix, som han beundrar ...“ Hon lugnade sig och försatte sig åter in i Florens’ djupa och bedårande glädje. Hon hade icke sett tillräckligt på en tafla som Dechartre höll af. Det var ett afhugget Medusahufvud, ett verk i hvilket Léonard, som skulptören sade, hade lagt in sitt snilles hela facetterade djup och ädla tragik. Hon ville återse den, och det retade henne att hon icke af sig själf hade upptäckt skönheten i den. Hon släckte sin lampa och somnade.

På morgonen drömde hon att hon mötte Robert le Ménil i en öfvergifven kyrka; han var insvept i en päls som hon icke kände igen. Han väntade henne, men en skara präster och troende hade plötsligt kommit emellan dem och skilt dem åt. Hon visste icke hvart han hade tagit vägen. Hon hade icke kunnat se hans ansikte, och detta skrämde henne. Då hon vaknade, hörde hon ett litet entonigt och sorgset pip utanför sitt fönster, som hon hade lämnat öppet, och hon såg en svala flyga förbi i den mjölkaktiga gryningen. Då började hon gråta, utan orsak eller skäl. Hon grät öfver sig själf med ett barns förtviflan.

*

XI.

Hon steg upp i god tid och fann ett nöje i att kläda sig utsökt och med en omsorg som hon sökte dölja. Hennes toalettrum, som var frukten af en af Vivian Bells estetiska fantasier, liknade ett kök med sitt groft glaserade lergods, sina stora krukor och kärl af koppar och de schackbrädsrutiga väggarne af fajans; men ett kök ur en fésaga. Det var landtligt och sällsamt till den grad att fru Martin hade den angenäma öfverraskningen att tro sig vara Askungen. Medan hennes kammarjungfru kammade henne, hörde hon Dechartre och Choulette prata med hvarandra nedanförfönstret. Hon gjorde om allt hvad Pauline hade gjort och framhäfde djärft nackens kontur, som hos henne var ren och ädel. Hon såg sig en sista gång i spegeln och gick ned i trädgården.

I trädgården, som var planterad med idegranar som en lycklig kyrkogård, upprepade Dechartre vers ur Dante, medan han såg ut öfver Florens: “Den timme då vår själ, mer främmande för köttet ...“

Bredvid honom satt Choulette på terassens balustrad med dinglande ben och näsan ned i skägget och täljde på Eländets ansikte i sin vagabondpåk.

Och Dechartre återupprepade stansernas rim: “Den timme då vår själ, mer främmande för köttet och mindre fången i tankar, är nästan gudomlig i sina syner ...“

Hon gick längs med den klippta häcken, under sin parasoll, i en majsfärgad klädning. Den späda vintersolen omgöt henne med ett blekt guld.

Dechartre fick ett tonfall af glädje, då han sade goddag åt henne.

Hon sade till honom:

— Ni läser upp vers, som jag inte känner till. Jag känner bara Metastasio. Min lärare i italienska tyckte mycket om Metastasio och tyckte icke om någon annan. Hvad är det för en timme då själen är gudomlig i sina syner?

— Min fru, det är gryningstimmen. Men det kan också vara trons gryning, eller kärlekens gryning.

Choulette misstänkte att skalden hade tänkt på morgonens drömmar, som lämna ett så lefvande och stundom så pinsamt intryck efter sig vid uppvaknandet, och som icke äro främmande för köttet. Men Dechartre hade blott citerat dessa vers i hänförelsen öfver den gyllene morgonrodnad som han denna morgon hade sett flamma öfver kullarne. Han hade sedan länge grubblat öfver de bilder som formas under sömnen, och han trodde att de i allmänhet mindre härröra från de saker som sysselsätta oss mest än från de tankar som vi under dagens lopp skjutit ifrån oss.

Då erinrade Thérèse sig sin dröm på morgonen, jägaren som aflägsnade sig in i skogen.

— Ja, sade Dechartre, hvad vi se om natten, det är de sorgliga spillrorna af det som vi ha försummat på dagen. Drömmen är ofta en vedergällning från ting som vi förakta och en förebråelse från varelser som vi ha öfvergifvit. Detär därför den förefaller oss så öfverraskande och ofta så smärtsam.

Hon satt ett ögonblick i tankar, innan hon sade:

— Det är kanhända så.

Därefter frågade hon lifligt Choulette om han hade gjort färdig bilden af Eländet på sin käppkrycka. Detta Elände hade nu blifvit till en “Pieta“, och Choulette kände i henne igen den heliga jungfrun. Han hade till och med författat en strof på fyra rader, en moralisk och lärorik strof, som han tänkte anbringa nedanför, i spiral. Han ville hädanefter blott skrifva i en stil, som gjorde intryck af befallningar från Gud, satta på fransk vers. De fyra versraderna, som han lät öfvertala sig att läsa upp, voro af detta enkla och välgörande slag:

Jag gråter invid korsets fot. Gråt, hjärta, vid det trädets rot, hvars stam din frälsnings träd är vorden och som skall öfverskygga jorden.

Thérèse stod stödd mot terrassens balustrad liksom den dag, då hon först kom dit, och sökte med blicken längst bort i ljushafvet efter de bergtoppar som resa sig öfver Vallombrosa, och som tycktes lika genomskinliga som himlen. Jacques Dechartre betraktade henne. Han trodde sig se henne för första gången, så mycken ny skönhet upptäckte han i detta ansikte, som lifvets och själens erfarenheter hade bidragit att fördjupa utan att störa dess friska ungdomlighet. Ljuset, som hon älskade, var gynnsamt för hennes skönhet. Och hon var också verkligen vacker där hon nu stod, badande i Florens' lätta ljus, som smeker sköna former och ger näring åt ädla tankar. En svag rosenfärg hade stigit upp på hennes mjuka kinder. Hennes gråblå ögon logo, och då hon talade lyste hennes tänder skimrande hvita. Han omslöt med en blick hennes fylliga bröst, hennes mjuka höfter och gestaltens djärfva båglinjer. Hon höll parasollen i vänstra handen, den andra lekte obehandskad med några violer. Dechartre var betagen i vackra händer. Händerna voro i hans ögon lika uttrycksfulla som ansiktet; de hade karaktär, de hade själ. Hennes händer bedårade honom. Han fann dem på en gång sensuella och förandligade. Det föreföll honom som om de voro nakna af vällust. Han tillbad de smala fingrarne, de rosiga naglarne, den litet feta och nästan ömma innerhanden, genomskurenaf eleganta linjer, liknande arabesker och med små graciösa upphöjningar där fingrarne började. Han studerade dem uppmärksamt och förtjust ända tills hon slöt dem kring sitt parasoll. Han betraktade henne då ännu en gång, en smula bakifrån. Bystens och armarnes smärta och rena linjer, de yppiga höfterna och den fina fotknölen, hela hennes form af en lefvande amfora, allt hos henne behagade honom.

— Herr Dechartre, den svarta fläcken där borta, det är Bobolis trädgårdar, inte sant? Jag har sett dem förr, för tre år sedan. Det fanns nästan inga blommor där. Likväl tyckte jag om dem med deras stora, sorgsna träd.

Han blef nästan öfverraskad af att höra henne tala och tänka. Den klara klangen i hennes stämma förvånade

honom som om han aldrig förr hade hört den.

Han svarade något, hvad som helst, och smålog ansträngdt för att dölja sitt brutala och bestämda begär. Han var tafatt och förlägen. Hon tycktes icke märka det. Hon föreföll nöjd.

Hans djupa röst, som tycktes beslöjad och obehärskad, smekte hennes öron utan att hon visste det. Hon sade, liksom han, ord som ingenting betydde:

— Den är vacker, utsikten här. Luften är ljum.

*

XII.

Thérèse låg vaken på morgonen med hufvudet på ett örngått, broderadt med ett vapen i form af en klocka, och tänkte på gårdagens ströftåg, på dessa Heliga jungfrur, så utsökta i sin omgifning af änglar, dessa otaliga barn, målade eller skulpterade, alla vackra och lyckliga, som oskuldsfullt sjunga ut behagets och skönhetens halleluja öfver staden. Framför freskerna i Brancacciernas ryktbara kapell, bleka och skimrande som en öfverjordisk morgonrodnad, hade han talat med henne om Masaccio i ett så lefvande och färgrikt språk att hon hade trott sig se honom framför sig, ynglingen som var mästarnes mästare, med munnen halflöppen, ögonen blå och mörka, förströdd, döende, hänförd. Och hon hade blifvit intagen af kärlek till dessa underbara verk från engryningstid, som var mera hänförande än själfva dagen. Dechartre var för henne själen i dessa storslagna former och i alla dessa härliga ting. Det var genom honom och i honom hon förstod konsten och lifvet. Hon intresserade sig för det skådespel denna värld har att bjuda på blott i den mån det intresserade honom.

Hur hade denna sympati kommit öfver henne? Hon kunde icke erinra sig det med bestämdhet. I början, då Paul Vence ville presentera honom för henne, hade hon icke känt någon lust att lära känna honom, ingen förkänsla af att han skulle komma att slå an på henne. Hon erinrade sig en del eleganta bronser och fina vaxskisser signerade med hans namn, som hon hade observerat på salongen, på Marsfältet eller i Durand-Ruels konsthandel. Men hon hade icke föreställt sig att han själf skulle kunna vara behagligare eller mera intagande än så många andra konstnärer och konstälskare som hon fann ett nöje i att samla till sina intima frukostar. Då hon såg honom, tyckte hon om honom, och hon föresatte sig mycket lugnt att söka draga honom till sig och se honom hos sig ofta. Den afton, då han var hos henne till middagen, märkte hon, att han på ett särskildt, mycket distingueradt sätt föll henne i smaken, och hon var stolt öfver det. Men senare irriterade han henne en smula; hon blef otålig, då hon fann honom allt för innesluten i sig själf och sin inre värld och allt för litet upptagen af henne. Hon hade velat störa hans sinnesro en smula. Det var i denna stämning af otålighet, och för öfrigt i ett ögonblick då hon var upprörd och kände sig ensam i hela världen, som hon en afton hade mött honom framför staketet utanför Religionernas museum, den kväll då han hade talat med henne om Ravenna och om denna kejsarinna, som satt upprätt i sin graf på en stol af guld. Hon hade funnit honom allvarlig och intagande i kvällens skymning, hans röst hade varit varm och blicken mild, men hon hade funnit honom alltför främmande, för obekant och för långt borta. Hon kände det som något obehagligt, och ännu i det ögonblicket visste hon icke, om hon ville träffa honom hvarje dag eller om hon aldrig mer ville se honom.

Sedan den dag då hon återsåg honom i Florens fann hon ett odeladt nöje i att känna honom i sin närhet och höra honom tala. Han gjorde lifvet mångskiftande och färgrikt och värdt att älska; han gjorde det nytt för henne, alldeles nytt. Han invigde henne i tankens förfinadenjutningar och utsökta vemod, han väckte i henne nya arter af vällust, som dittills hade slumrat hos henne. Nu var hon fast besluten att behålla honom. Men hur? Hon förutsåg svårigheterna: hennes klara förstånd och hennes temperament kom henne att se dem, alla. Ett ögonblick försökte hon bedraga sig själf: hon sade sig, att han kanhända, en drömmare som han var, hänförd och förströdd, försjunken i sina konststudier, kanske icke hade något våldsamt begär efter kvinnor, och att han skulle förblifva en trofast vän utan att fordra något annat. Men hon skakade på det vackra hufvudet, där det låg på kudden i en

flod af mörkt hår, och ville icke slå sig till ro med denna tanke. Om Dechartre icke var en erotiker, förlorade han därmed för henne all lockelse. Hon vågade icke mera tänka på hvad som skulle ske. Hon lefde i nuet; lycklig, orolig och med slutna ögon.

På detta sätt drömde hon i rummets halfskymning, som genomkorsades af ljusstrimmor, då Pauline kom in med hennes post på tebrickan. På ett kuvert, märkt med klubbens vid rue Royale monogram, kände hon igen Le Ménils raska och enkla handstil. Hon väntade detta bref och kände ingen annan öfverraskning än öfver att det, som måste ske, också verkligen skedde, liksom då hon var barn och den obevekliga klockan slog den timme, då hon skulle ta sin pianolektion.

Robert gjorde henne förnuftiga förebråelser i brefvet. Hvarför hade hon rest utan att säga något, utan att sända honom ett ord till afsked? Sedan sin återkomst hade han hvarje morgon väntat ett bref från henne, och det hade icke kommit. Han hade varit lyckligare året förut, då han två à tre gånger i veckan väcktes af bref från henne, förtjusande bref och så väl skrifna, att han var ledsen öfver att han icke kunde låta trycka dem. Han hade blifvit orolig och skyndat att söka henne hemma hos henne.

“Jag blef förbluffad, då jag hörde att ni hade rest bort. Jag träffade er man. Han sade mig att ni på hans inrådan hade rest till Florens för att tillbringa resten af vintern där, hos miss Bell. Han hade sedan en tid tillbaka trott sig märka, att ni hade blifvit blek och mager. Han hade tänkt att ett ombyte af luft skulle göra er godt. Ni ville inte resa; men då ni med hvar dag blef sämre, hade han till sist lyckats öfvertala er. Jag har för min del icke märkt, att ni hade magrat. Det föreföll mig tvärtom som om er hälsa icke lämnade något öfrigt att önska. För öfrigt är Florensicke särskildt att rekommendera som uppehållsort öfver vintern. Jag förstår ingenting af er resa, och den har gjort mig mycket ledsen. Lugna mig ju förr dess hellre, jag ber er ...

Tror ni kanske att det är behagligt för mig att få underrättelser från er genom er man och att taga mot hans förtroenden? Han är ledsen öfver er frånvaro, och han är olycklig öfver att det politiska lifvets förpliktelser i denna stund hålla honom kvar i Paris. Jag har hört sägas på klubben att han har utsikter att bli minister. Det förvånar mig, ty man brukar eljes icke välja ministrarne ur sociétén.“

Därefter berättade han om sin jakt. Han hade med sig hem tre räfskinn åt henne, och ett af dem var mycket vackert; det var skinnet af ett präktigt djur, som han hade tagit i svansen för att rycka det undan sin hund, och som hade vändt sig om och bitit honom i handen. “Noga räknadt“, skref han, “var djuret i sin goda rätt.“

Han hade ledsamheter i Paris. En syssling till honom ville komma in i klubben. Han var rädd, att han skulle få en svart kula. Kandidaturen var redan tillkännagifven. Under sådana omständigheter vågade han icke råda honom att taga den tillbaka; det skulle vara att taga på sig ett allt för stort ansvar. Å andra sidan skulle det vara obehagligt om han föll igenom. Han slutade med att bedja henne skrifva och komma snart tillbaka.

Då hon hade läst detta bref, ref hon sönder det helt sakta, kastade det på elden och såg det brinna upp, medan hon satt i drömmar som icke voro henne behagliga.

Helt visst, han hade rätt. Han sade hvad han borde säga; han beklagade sig så, som han borde beklaga sig. Hvad skulle hon svara honom? Skulle hon draga ut deras dumma tvist, skulle hon fortsätta att gräla på honom? Det var just rätta tillfället att gräla på honom nu! Anledningen till deras tvist hade blifvit henne så likgiltig, att hon måste tänka efter för att erinra sig den. Ack nej, hon kände ingen lust att plåga honom längre. Tvärtom, hur vek kände hon sig icke nu vid tanken på honom! Då hon såg att han älskade henne förtroendefullt och med ett envist lugn, blef hon sorgsen och förskräckt. Han hade icke förändrat sig, han. Han var densamme som förut. Men hon var icke densamma. De voro nu skilda åt genom omständigheter, ofattliga och mäktiga liksom dessa egenskaper hos luften,som förorsaka lif eller död. Då hennes kammarjungfru kom in för att klä henne, hade hon ännu icke börjat skrifva svaret.

Hon tänkte bekymrad: “Han litar på mig. Han är lugn.“ Och detta gjorde henne allra mest otålig. Hon retade upp sig mot detta slags osammansatta människor som aldrig tvifla hvarken på sig själfva eller andra.

Då hon kom ned i salongen med klockorna, fann hon Vivian Bell vid skrifbordet, och hon sade:

— Vill ni veta hvad jag har gjort, medan jag väntade på er, darling? Allt och ingenting. Jag har skrifvit vers. Åh, darling, poesien, den måste vara vår egen själ, som af sig själf slår ut i blom.

Thérèse kysste miss Bell och sade med hufvudet mot sin väninnas skuldra:

— Får man se?

— Åh, darling, gärna. Det är några vers, gjorda med ert lands folkliga visor som förebild.

Och Thérèse läste:

Hon kastade hvita stenen i sjön den blå. Hon såg, hur den hvita stenen mörknade då. Men aldrig mer hennes hjärta sen dess var gladt, ty hon hade kastat sitt hjärtas dyraste skatt.

— Det är en symbol, Vivian? Förklara den för mig.

— Åh, darling, hvarför skall jag förklara, hvarför? En poetisk bild bör ha mer än en betydelse. Den betydelse ni lägger i den bör för er vara den rätta. Men den har en mycket klar betydelse, min älskling: det är den, att man inte lättsinnigt bör kasta ifrån sig det som man har gifvit ett rum i sitt hjärta.

Hästarne voro förspända. De skulle enligt öfverenskommelse fara och bese Albertinellis galleri, via del Moro. Prinsen väntade dem och Dechartre skulle stöta till dem i palatset. Medan vagnen rullade fram öfver vägens stora, flata stenar, gaf Vivian Bell luft åt sin intagande munterhet i små sjungande utrop. Där vägen sluttade nedåt mellan ljusröda och hvita hus och trädgårdar i terrasser, prydda med statyer och springvatten, visade hon sin väninna mellan blånande pinier det landthus, i hvilket Decamerons damer och kavaljerer togo sin tillflykt undan pesten, som härjadeFlorens, och roade sig med att berätta galanta historier, dels lustiga, dels sorgliga. Därefter berättade hon det goda infall hon haft dagen förut.

— Ni hade gått till Carmina med hr Dechartre, darling, och ni hade lämnat fru Marmet kvar i Fiesole. Det är en behaglig gammal dam, en blygsam och belefvad gammal dam. Hon kan många historier om de mera bemärkta personerna i Paris. Och då hon berättar dem, gör hon som min kock Pampaloni då han serverar förlorade ägg: han saltar dem icke, men han ställer saltkaret bredvid. Fru Marmets tunga är mycket mild. Saltet är bredvid, i ögonen. Det är som Pampalonis ägg, min älskling: hvar och en får efter sin smak. Åh, jag tycker mycket om fru Marmet. I går, sen ni hade gått, fann jag henne ensam och nedstämd i ett hörn af salongen. Hon tänkte på sin man, och det var en sorgetanke. Jag sade till henne: “Vill ni att jag också skall tänka på er man? Jag skall gärna hjälpa er att tänka på honom. Jag har hört att han var en lärd man, och medlem af kungliga sällskapet Miss Bell tänker på sitt hemlands vetenskapsakademi: *Royal Society*. Öfvers. anm. i Paris. Fru Marmet, tala med mig om honom.“ Hon svarade att han hade ägnat sig åt etruskerna och att han hade offrat dem hela sitt lif. Åh, darling, jag blef strax förälskad i minnet af denne herr Marmet som lefde för etruskerna. Och det var då jag fick mitt goda infall. Jag sade till fru Marmet: “Vi ha ett litet anspråkslöst etruskiskt museum i Fiesole, i palazzo Pretorio. Följ med mig dit! Vill ni?“ Hon svarade mig att det var hvad hon helst ville se i hela Italien. Vi gingo bägge två till palazzo Pretorio; vi sågo en lejoninna och en mängd små människofigurer af brons, groteska, mycket feta och mycket magra. Etruskerna voro ett folk som utmärkte sig för en allvarlig munterhet. De gjorde karrikatyrer i mässing. Men fru Marmet betraktade med en smärtblandad beundran dessa små dockor, några nedtyngda af sina stora magar, andra förvånade öfver att visa sina nakna benknotor. Hon betraktade dem som ... det finns ett mycket vackert franskt ord som jag söker efter ... som monument och troféer efter herr Marmet.

Fru Martin smålog. Men i verkligheten var hon nedstämd. Hon fann himmelen hotfull, gatorna fula, de förbigående vulgära.— Åh, darling, prinsen skall bli mycket glad att få taga emot er i sitt palats.

— Det tror jag knappt.

— Hvarför inte, darling, hvarför inte?

— Därför att han knappast tycker vidare om mig.

Vivian Bell försäkrade att prinsen tvärt om var en liflig beundrare af grefvinnan Martin.

Hästarne stannade framför Albertinellis palats. På den mörka fasaden i rustik sutto ännu dessa ringar af brons, som fordom under nattliga fester uppburo brinnande facklor. Dessa ringar äro i Florens ett kännetecken på de ryktbaraste släkternas bostäder. Palatset fick därigenom något vildt och stolt i sitt yttre. Invändigt gjorde det ett tomt, sömnigt och tråkigt intryck. Prinsen skyndade dem till mötes och förde dem genom en rad af salar utan möbler in till galleriet. Han bad om ursäkt för att de taflor han hade att visa dem icke just smekte ögat. Galleriet var bildadt af kardinal Giulio Albertinelli, vid en tidpunkt då Guido Reni och Carraggierna, som nu hade sjunkit i kurs, ännu behärskade smaken. Kardinalen hade funnit ett nöje i att samla bologneserskolans verk. Men han skulle visa fru Martin några målningar, som hade tilltalat miss Bell; en Mantegna, bland andra.

Grefvinnan Martin såg vid första ögonkastet att det var ett banalt och litet misstänkt galleri; hon hade tråkigt bland denna mängd små Parocelli, på hvilka ett stycke af en rustning och bakdelen af en hvit häst lyste fram ur ett hörn, belysta af skenet från en eld.

En betjänt kom in med ett visitkort.

Prinsen läste högt Jacques Dechartres namn. Han vände i detta ögonblick ryggen åt sina båda gäster. Hans ansikte fick detta grymma uttryck af missnöje, som man blott ser på de romerska kejsarnes byster. Dechartre var redan i stora trappan.

Prinsen gick emot honom med ett smäktande leende. Det var icke längre Nero, det var Antinous.

— Jag bad själf i går hr Dechartre att komma med till palazzo Albertinelli, sade miss Bell. Jag visste att det skulle göra er ett nöje. Han ville gärna se ert galleri.

Och det var sant att Dechartre hade velat träffa fru Martin där. De gingo nu alla fyra omkring bland dessa Guido Reni och Albano.

Miss Bell kvittrade vackra saker till prinsen om dessa gubbar och jungfrur, hvilkas blå mantlar fladdrade för enstelfrusen vind. Dechartre närmade sig Thérèse, blek och enerverad, och hviskade till henne.

— Detta galleri är ett magasin, dit all världens konsthandlare skicka hvad de icke ha kunnat bli af med. Och prinsen säljer här det som judarne icke ha kunnat sälja.

Han förde henne till en “helig familj“, som stod på ett staffli draperadt med grön sammet, och som bar Michel Angelos namn i kanten.

— Denna heliga familj har jag sett hos konsthandlare i London, Basel och Paris. Då de icke ha kunnat få de femhundra francs för den, som den möjligen är värd, ha de gifvit den siste Albertinelli i uppdrag att begära femtio tusen.

Prinsen, som såg dem hviska, och som mycket väl gissade hvad det var fråga om, närmade sig dem mycket älskvärdt:

— Det finns en dubblett af denna tafla, som man har bjudit ut litet hvarstans. Jag kan icke med säkerhet påstå att det här är originalet. Men den har alltid varit i familjens ägo, och i de gamla inventarierna står den angifven som en Michel Angelo. Det är allt hvad jag vet om den.

Dechartre var misslynt. Han hade tänkt på Thérèse ända sedan gårdagen. Han hade hela natten drömt om henne och arbetat med hennes bild. Han återsåg henne nu, förtrollande, men förtrollande på ett annat sätt och ännu mera åtråvärd än i hans sömnlösa dröm; mindre sväfvande, med en starkare arom af lefvande kött, men också med en själ mera hemlighetsfull och ogenomtränglig. Hon var sorgsen; hon föreföll honom kall och förströdd. Han sade sig själf att han ingenting betydde för henne, att han kom olägligt och att han blef löjlig. Han blef dyster och retade upp sig. Han hviskade bittert i hennes öra:

— Jag hade tänkt öfver det. Jag ville icke komma. Hvarför gick jag hit?

Hon förstod strax hvad han ville säga, att han fruktade henne nu, och att han var otålig, skygg och tafatt. Han behagade henne så, och hon var honom tacksam för att hon förvirrade honom och väckte hans begär.

Hon kände hjärtat klappa. Men hon låtsade som om hon hade uppfattat hans ord så, att han var förargad öfver att ha gjort sig besvär för denna dåliga tafvelsamlings skull, och hon svarade, att detta galleri verkligen icke hade mycket som kunde intressera. Och han, som redan var rädd att ha misshagat henne, blef lugnad och trodde att hon verkligen,likgiltig och tankspridd som hon föreföll, icke hade uppfattat hans tonfall och meningen med de ord som undfallit honom.

Han återtog:

— Nej, här finns ingenting af intresse.

Prinsen bad sina båda gäster att stanna och äta frukost och frågade deras vän om han ville göra dem sällskap. Dechartre ursäktade sig. Han var på väg ut då han i den stora, tomma salongen plötsligt fann sig ensam med fru Martin. Han hade tänkt fly undan henne, nu hade han ingen tanke på något annat än på att få återse henne. Han erinrade henne om att hon nästa dag skulle gå till Bargello.

— Ni har lofvat mig att få följa er.

Hon frågade honom om han icke hade funnit henne tråkig och vid dåligt lynne i dag. Ah, nej, han hade icke funnit henne tråkig, men han hade trott sig se, att hon var litet nedstämd.

— Tyvärr, tilläde han, har jag icke ens rätt att fråga er om orsaken till er sorg eller glädje.

Hon gaf honom en hastig och nästan hård blick.

— Ni tror väl inte att jag tänker ta er till förtrogen?

Hon aflägsnade sig hastigt.

*

XIII.

Den goda fru Marmet värmde sig efter middagen framför kaminen, med en hvit katt i knät, i salongen med klockorna, vid lamporna, hvilkas stora skärmar blott släppte ut ett dunkelt ljusskimmer öfver de siennisiska madonnorna med deras långa händer. Kvällen var kylig. Fru Martin smålog, trött och lycklig, med ögonen ännu fulla af den lätta luften, af kullarnes violetta toppar och af de urgamla ekarne med sina vidunderligt vridna armar längs med vågarne. Hon hade varit till kartusianerklostret vid Ema med miss Bell, Dechartre och fru Marmet. Och berusad af sina syner glömde hon nu sin oro från gårdagen, hon glömde alla ovälkomna bref och alla förebråelser långt bortifrån, och hon trodde knappt att det fanns något annat till i världen än utsirade och målade kloster med en brunn midt i gräset på gårdsplanen, byarmed röda tak och vägar, på hvilka hon vaggades fram af ljufva ord, medan hon såg våren spricka ut. Dechartre hade nyss modellerat en liten Beatrice i vax åt miss Bell. Vivian målade änglar. Prins Albertinelli stod böjd öfver henne i en mjuk ställning med bredt rundade höfter; han smekte sitt skägg och kastade en kurtisans blickar omkring sig.

Han sade till svar på en anmärkning af Vivian Bell om äktenskapet och kärleken:

— En kvinna måste välja. Med en man, som är älskad af kvinnorna, är hon icke lugn. Och med en man, som kvinnorna icke älska, är hon icke lycklig.

— Darling, frågade miss Bell, hvad skulle ni välja, om ni hade att välja för en annan, för en väninna som vore er kär?

— Jag skulle önska, Vivian, att min väninna kunde bli lycklig, och jag skulle också önska henne att få lefva lugn. Hon skulle kunna det genom att förakta allt förräderi och alla förödmjukande misstankar.

— Men, darling, eftersom prinsen säger att en kvinna icke på en gång kan lefva lycklig och lugn, så säg hvad ni skulle vilja att er väninna valde, säg det, darling.

— Man väljer icke, Vivian, man väljer icke. Tvinga mig icke att säga hvad jag tänker om äktenskapet.

I detta ögonblick inträdde Choulette, ståtlig som en af dessa tiggare, hvilka äro en prydnad för de små städernas portar. Han hade spelat briscola med några bönder på en krog i Fiesole.

— Se, herr Choulette, sade miss Bell. Det blir han som får upplysa oss om hvad vi böra tänka om äktenskapet. Jag är böjd för att lyssna till honom som till ett orakel. Han ser icke det som vi se, och han ser det som vi icke se. Herr Choulette, hvad tänker ni om äktenskapet?

Han satte sig och lyfte ett sokratiskt finger i höjden:

— Tala ni, min fröken, om den högtidliga föreningen mellan man och kvinna? I denna betydelse är äktenskapet ett sakrament. Hvaraf följer, att det nästan alltid är ett helgerån. Men hvad äktenskapet i borgerlig mening beträffar, så är det en formalitet. Den vikt man tillmäter det i vårt samhälle är en dumhet som kvinnorna från förra århundradet skulle ha skrattat åt. För denna fördom, liksom för många andra, ha vi att tacka denna bourgeoisiens uppblomstring och detta lössläppande af fiskaler och notarier, som man har kallat revolutionen, och som förefaller de människor beundransvärd, hvilka lefva af den. Det är jätten Gluff-gluff bland dumheter. Sedan ett århundrade tillbaka släpper han dagligenut nya fånerier ur sina trefärgade byxor. Del borgerliga äktenskapet är i själfva verket bara en inskrifningsakt bland sa många andra, som staten fordrar för att hålla reda på folks lefnadsomständigheter: ty i en ordnad stat måste hvar och en ha sin skylt. Och i guds sons ögon ha alla dessa skyltar samma värde. Ur sedlig synpunkt sedt har denna inskrifning i ett smutsigt register icke ens den förtjänsten att den kan fresta en kvinna till att taga en älskare. Att bryta en ed, som man har svurit inför en magistratsperson — hvem tänker ens på att kalla det ett edsbrott? För att kunna bestå sig den njutning, som ligger i äktenskapsbrottet, måste man vara troende.

— Men, min herre, sade Thérèse, jag gifte mig i kyrkan. Och hon fortsatte med ett tonfall af uppriktighet:

— Jag förstår hvarken att en man vill gifta sig eller att en kvinna vill begå en sådan dårskap sedan hon hunnit den ålder, då man vet hvad man gör.

Prinsen betraktade henne misstänksamt. Han var icke dum, men han var alldeles oförmögen att fatta, att man någonsin kunde resonera utan någon afsikt, blott för att uttrycka allmänna idéer. Han föreställde sig att grefvinnan Martin-Bellème hade genomskådat vissa planer hos honom och att hon ville korsa dem. Och emedan han redan tänkte på att försvara sig och att hämnas, riktade han en sammetslen blick på henne och sade i en ton af ömt galanteri:

— Min fru, ni visar den stolthet som är naturlig för en vacker och intelligent fransyska, som oket trycker. Fransyskorna älska friheten, och ingen skulle vara den mera värdig än ni. Jag har själf lefvat en smula i Frankrike. Jag har lärt känna och beundra den eleganta världen i Paris, salongerna, festerna, konversationen, spelet. Men när vi komma tillbaka till våra berg, under våra olivträd, blifva vi åter landtbor. Vi återtaga våra landtliga seder, och äktenskapet är för oss en idyll, full af friskt behag.

Vivian Bell studerade vaxmodellen som Dechartre hade ställt kvar på bordet.

— Åh, just så såg Beatrice ut, det är jag säker på. Men vet ni af, herr Dechartre, att det finns elaka människor som säga att Beatrice aldrig har funnits till?

Choulette förklarade att han anslöt sig till dessa elaka människor. Han trodde icke att Beatrice hade varit mera verklig än alla andra damer, genom hvilka de gamla kärlekspoeterna ville symbolisera någon löjligt subtil, skolastisk idé.Otålig efter de hänförda loford, som ingen gaf honom, afundsjuk på Dante liksom på hela världen, ehuru för resten en mycket fin litteraturkännare, trodde han sig finna en spricka i rustningen och slog till:

— Jag misstänker, sade han, att denna änglarnes yngsta syster aldrig har funnits till annat än i den sublime skaldens något torra fantasi. Hon förefaller som en ren allegori, eller rent af som ett räkneexempel eller en astrologisk formel. Dante, som oss emellan sagdt var en beskedlig doktor i Bologna och som hade många besynnerliga idéer i hufvudet under sin spetsiga hätta, Dante trodde på dolda krafter hos siffrorna. Denne inbitne

matematiker låg och drömde om nummer och hans Beatrice var ett aritmetikens blomster — det är hela historien.

Och han tände sin pipa.

Vivian Bell skrek till:

— Åh, tala icke så, herr Choulette. Ni gör mig ledsen, och om vår vän herr Gebhard Emile Gebhart: fransk litteraturhistoriker och kännare af den italienska medeltidslitteraturen. hörde er, skulle han bli mycket ond på er. Till straff måste ni nu höra prins Albertinelli läsa upp för er den sång, i hvilken Beatrice förklarar månens fläckar. Tag hit *Den gudomliga komedien,* Eusebio. Det är den hvita boken, som ligger där på bordet. Slå upp den och läs.

Medan prinsen läste vid lampan, satt Dechartre på en kanapé bredvid grefvinnan Martin och talade lågt och hänfördt om Dante som den mest plastiske af alla diktare. Han erinrade Thérèse om den målning, som de hade sett tillsammans några dagar tidigare vid Santa-Maria, på Serviernas port, en nästan utplånad fresk, där man ännu nätt och jämt kunde ana sig till skaldens hufvud med kapuschongen krönt af lagrar, Florens och de sju cirklarne. Det var nog för att komma konstnären i honom att flamma upp. Men hon hade icke kunnat urskilja något och icke känt något inför detta. Och för öfrigt tillstod hon, att den dystre Dante icke hade någon stor dragningskraft på henne: Dechartre, som vant sig vid att finna henne dela alla hans tycken i konst och poesi, blef öfverraskad och litet missnöjd. Han sade helt högt till henne:

— Det finns stora och betydande ting, som ni icke har sinne för.Miss Bell lyfte upp hufvudet och frågade hvad det var som darling icke hade sinne för; och då hon hörde, att det var Dantes geni, utropade hon med låtsad vrede:

— Åh, ärar ni inte honom, urfadern, mästaren, som är värd alla loford, guden själf? Jag älskar er icke längre, darling. Jag afskyr er.

Och som en förebråelse åt Choulette och grefvinnan Martin erinrade hon om den fromme florentinske borgaren, som tog de tända vaxljusen från Jesu Kristi altare och ställde dem framför Dantes byst.

Prinsen hnde återtagit den afbrutna läsningen.

Dechartre envisades att vilja tvinga Thérèse att beundra det, som hon icke kände till. Visserligen skulle han gärna ha offrat henne Dante och alla andra skalder och hela den öfriga världen. Men där hon satt bredvid honom, lugn och åtrådd, irriterade hon honom, utan att han visste det, genom självfva sin tjusande och leende skönhet. Han envisades att vilja påtvinga henne sina idéer, sina lidelsefulla tycken i fråga om konst, ända till sina fantasier och nycker. Han talade lågt och häftigt till henne. Hon sade:

— Min Gud, hvad ni är våldsam.

Då böjde han sig intill hennes öra och hviskade med cn brännande röst som han försökte dämpa:

— Ni måste taga mig med min själ. Jag skulle icke ha någon glädje af att vinna er med en främmande själ.

Thérèse kände vid dessa ord en rysning af fruktan och glädje.

*

XIV.

Då hon vaknade följande morgon, sade hon sig själf, att hon måste svara på Roberts bref. Det regnade. Hon lyssnade trånsjukt till dropparne, som föllo på terrassen. Vivian Bell hade med vanlig raffinerad omsorg ställt en helt artistisk brefskrifningsattiralj på hennes bord; pappersark som imiterade gammalt pergament, och andra ark, blekt violfärgade och strödda med silfverstoft; lätta, hvita pennor af celluloid, som måste handteras liksom penslar; ett regnbågsskiftande bläck som skimrade i azur och guld på papperet.Thérèse blef irriterad af allt detta

utstuderade raffinemang, som föga var på sin plats då det gällde ett bref, som hon önskade så enkelt och litet i ögonen fallande som möjligt. Det gled ett halft småleende öfver hennes läppar, då hon såg hur detta ord “vän“, som hon gaf Robert på första raden, skiftade som duffjädrar och som perlemor på det silfverskimrande papperet. De första meningarne föllo henne besvärliga. Sedan skyndade hon på, talade mycket om Vivian Bell och prins Albertinelli, en smula om Choulette, sade att hon hade sett Dechartre på genomresa i Florens. Hon berömde några museitaflor, men utan smak och blott för att fylla sidan. Hon visste att Robert icke förstod det ringaste af konst; att han icke beundrade något annat än en liten kyrassiär af Detaille, som han hade köpt hos Goupil. Hon tyckte sig se honom, den lille kyrassiärn, som han en dag med stolthet hade visat henne i sin sängkammare, där han hade hängt upp den invid spegeln, under familjeporträtten. Allt detta tycktes henne nu på afstånd smått, tarfligt och ledsamt. Hon afslutade sitt bref med några vänliga ord som icke voro hycklade. Ty sanningen var, att hon aldrig hade känt sig så mild och öfverseende mot sin vän. På fyra sidor hade hon sagt föga och låtit ana ännu mindre. Hon talade blott om att hon ämnade stanna ännu en månad i Florens, emedan luften gjorde henne godt. Hon skref sedan bref till sin far, sin man och furstinnan Seniavine. Hon gick ned för trappan med sina bref i handen. I tamburen kastade hon tre af dem på den silfverbricka, som var afsedd för husets post. Rädd för fru Marmets spanande blickar smög hon brefvet till Le Ménil i sin ficka; hon hoppades att i något obevakadt ögonblick under en promenad kunna lägga det i en breflåda.

Nästan i samma ögonblick kom Dechartre för att hämta de tre väninnorna till en utfärd nere i staden. Medan han väntade ett ögonblick i tamburen, såg han de tre brefven på brickan.

Utan att tro på någon möjlighet att gissa sig till en människas själ genom hennes handstil, var han likväl känslig för skriftecknens form som för ett slags teckning, som, också den, kan äga en viss elegans. Thérèses stil tjusade honom emedan den erinrade om henne, som en färsk relik, och han njöt också af dess enkla och markerade form och af dess klara uppriktighet. Han betraktade adresserna utan att läsa dem, med en sensuell beundran.De besökte denna förmiddag Santa Maria Novella, där grefvinnan Martin redan hade varit med fru Marmet. Men miss Bell hade skämt ut dem för att de icke hade observerat den vackra Ginevra de’ Benci på en fresk i koret. “Det är en gestalt som hör morgonen till“, hade Vivian sagt, “och man måste besöka henne på morgonen.“ Medan skaldinnan och Thérèse pratade med hvarandra, lyssnade Dechartre, som hade fastnat för fru Marmet, med tålamod till annekdoter i hvilka akademici åto middagar hos eleganta damer; och han blef invigd i denna dams bekymmer — hon hade i flera dagar varit upptagen af tanken på att köpa en tyllslöja. Men hon fann ingen som var i hennes smak i butikerna i Florens, och hon saknade rue du Bac.

Vid utgåendet från kyrkan gingo de förbi den skoflickares bod, som Choulette hade valt till sin mästare. Den gode mannen var sysselsatt med att laga grofva skodon. Kaktusplantan med sitt gröna klot stod bredvid honom, och sparfven med träbenet kvittrade.

Fru Martin frågade gubben om han mådde bra, om han hade tillräckligt med arbete för att lefva, och om han var nöjd. Alla frågor besvarade han med italienskans förtjusande “ja“, detta “si“, som han mildt sjöng fram ur sin tandlösa mun. Hon lät honom berätta historien om hans sparf. Det stackars lilla djuret hade en dag doppat foten i det kokande becket.

— Jag gjorde honom ett träben af en tändsticka, och nu hoppar han lika muntert på min skuldra som förr.

— Det är denna goda gubbe, som undervisar hr Choulette i visdom, sade miss Bell. Det fanns i Atén en skomakare vid namn Simon, som skref arbeten i filosofi och som var Sokrates’ vän. Jag har alltid tyckt att herr Choulette erinrar om Sokrates.

Thérèse frågade skomakaren hvad han hette och bad honom berätta om sitt lif. Han hette Serafino Stoppini och var bördig från Stia. Han var gammal. Han hade haft det svårt i lifvet.

Han sköt upp glasögonen i pannan och blottade därvid ett par blå ögon mycket milda och med en nästan slocknad blick under de röda ögonlocken.

— Jag har haft hustru och barn, sade han, nu har jag det inte mera. Jag har vetat saker, som jag nu har glömt.

Miss Bell och fru Marmet hade gått ut på spaning efter en tyllslöja.“Han äger ingenting i världen“, tänkte Thérèse, “mera än sina verktyg, en handfull spikar, baljan i hvilken han blöter sitt läder, och en kruka med en kaktus; och han är lycklig“.

Hon sade till honom:

— Denna växt luktar godt, och hon blommar snart.

Han svarade:

— Om den lilla stackaren blommar, så dör hon.

Thérèse lade ett mynt på hans bord, då hon gick.

Dechartre var tätt intill henne. Han sade till henne, allvarligt och nästan strängt:

— Ni vet det ...?

Hon betraktade honom och väntade.

Han fullbordade meningen:

— ... Att jag älskar er.

Ännu ett ögonblick höll hon sina klara ögon under de skälfvande ögonlocken fästa på honom. Därefter nickade hon jakande. Och utan att han gjorde något försök att hålla henne kvar, gick hon bort till miss Bell och fru Marmet, som väntade henne vid ändan af gatan.

*

XV.

Då Thérèse hade lämnat Dechartre, följde hon med sin väninna och fru Marmet till frukost hos en mycket gammal florentinsk dam, som Viktor Emanuel hade älskat då han var konung af Savojen. På trettio år hade hon icke en enda gång lämnat sitt palats vid Arno, där hon sminkad och målad och med en violett peruk på hufvudet spelade gitarr i de stora hvita salarne. Hon hade mottagningar för societeten i Florens, och miss Bell gick ofta och hälsade på henne. Vid bordet utfrågade denna åttiosjuåriga kvinnliga eremit grefvinnan Martin om den eleganta världen i Paris, hvars företeelser hon följde med i tidningarne och som hon talade om med en frivolitet som åldern gjorde vördnadsbjudande. I sin ensamhet bevarade hon ännu kulten för nöjet.

Då de kommo ut från palatset förde miss Bell, för att undgå vinden som blåste från andra sidan floden, den bitande“libeccio“, sina väninnor genom smala gamla gator med svarta stenhus, gator som plötsligt öppnade sig mot horisonten, där en leende kulle med tre skarpt tecknade träd höjde sig mot den rena luften. Under promenaden pekade Vivian på de grå fasaderna och visade sin väninna en härlig detalj här och där, juveler i marmor, en madonna, en florentinsk lilja, en sankta Katarina i ett stiliseradt löfverk. Genom dessa den gamla stadens gränder gingo de till kyrkan Or San Michele, där det var öfverenskommet att Dechartre skulle träffa dem. Thérèse tänkte på honom nu, med spänd eftertanke. Fru Marmet tänkte på floret, som hon skulle köpa; man hade sagt henne att hon kanske skulle finna ett vid Corson. Detta kom henne att tänka på en distraktion af hr Lagrange, som en dag i katedern midt under en offentlig föreläsning hade dragit upp ett flor med guldstänk på ur fickan och torkat sin panna med den i tanke att det var hans näsduk. Åhörarne hade blifvit öfverraskade, och man började hviska. Det var ett flor som hans nièce, fröken Janne Nichot, hade anförtrott honom dagen förut, då han hade varit på teatern med henne. Och fru Marmet förklarade, hur han hade funnit det i fickan på sin öfverrock, hur han hade stoppat det på sig i afsikt att lämna igen det till niècen, och hur han af misstag hade tagit upp det under föreläsningen och vecklat ut det under auditoriets munterhet.

Vid namnet Lagrange erinrade sig Thérèse den flammande stjärna, om hvilken den lärde hade talat med henne,

och med en löjeblandad melankoli sade hon till sig själf att det nu kunde vara på tiden att den där stjärnan kom och gjorde slut på världen för att hjälpa henne ur hennes dilemma. Men öfver den gamla kyrkans underbara murar såg hon nu himmelen, uppklarnad af hafsvinden, lysa med ett ljust och hårdt blått. Miss Bell visade henne på en af de bronsstatyer, som i sina skulpterade nischer pryda kyrkans fasad.

— Se, darling, hur skön och stolt denne sankt Georg är. Sankt Georg var den riddare, som de unga flickorna drömde om förr. Och som ni vet utropade Julia, då hon fick se Romeo: “Sannerligen, det är en vacker sankt Georg!”

Men darling tyckte att han såg inskränkt, tråkig och korrekt ut. Och just i detta ögonblick kom hon att tänka på brefvet, som hon ännu hade i fickan.

— Där är visst herr Dechartre, sade den goda fru Marmet.Han hade sökt dem i kyrkan, framför Orcagnas tabernakel. Han borde ha erinrat sig den oemotståndliga dragningskraft som Donatellos sankt Georg utöfvade på miss Bell. Han beundrade också denna berömda figur. Men han gömde på en särskild vänskap för San Marco, hvars enkla och frimodiga ansikte de kunde se i nischen till vänster, vid gränden öfver hvilken det går en hvälfd gång, hvars andra ända stödjer sig på ullkardargillets hus.

Då Thérèse närmade sig den staty, som han pekade på, upptäckte hon, att det satt en breflåda på den mur, som vette åt gränden. Dechartre hade emellertid ställt sig på den plats, hvarifrån han bäst kunde se sin gode San Marco, och talade om honom med öfverflödande vänskap.

— Hos honom gör jag alltid min första visit, när jag kommer till Florens. En enda gång har jag försummat det. Men han förlåter mig nog; det är en förträfflig man. Mängden skattar honom icke högt, och han drar icke uppmärksamheten till sig. Men jag finner alltid nöje i hans sällskap. Han lefver. Jag förstår att Donatello sade till honom, efter att ha gifvit honom en själ: “Marco, hvarför talar du inte?“

Fru Marmet, som var trött på att beundra San Marco och kände libeccion bränna i ansiktet, tog miss Bell med sig in på Calzaioligatan för att söka rätt på ett flor.

De aflägsnade sig båda och lämnade darling och hr Dechartre ensamma med sin beundran. Man skulle träffas i modebutiken.

— Jag blef förtjust i honom, återtog bildhuggaren, jag blef förtjust i denne San Marco, emedan jag i honom ännu mer än i sankt Georg kände Donatellos hand och själ, Donatello, som i hela sitt lif var en god och fattig arbetare. Och jag tycker ännu mera om honom nu, emedan han i sin rörande och vördnadsbjudande enfald erinrar mig om den gamle skoflickaren vid Santa Maria Novella, som ni talade så vänligt med i dag på morgonen.

— Ah, sade hon, jag minns inte längre hans namn. Med herr Choulette bruka vi kalla honom Quentin Matsys, emedan han liknar denne målares gubbar.

Då de vände om kyrkhörnet för att betrakta den fasad som vetter åt ullkardargillets gamla hus med det heraldiska fåret under ett förstugutak af rödt tegel, fann hon sig plötsligt stå framför breflådan, en breflåda så dammig och förrostad som om aldrig någon brefbärare brukade röra vid den.Hon lät sitt bref glida ned i den, under San Marcos oskuldsfulla blickar.

Dechartre såg det och kände det som ett tungt slag för bröstet. Han försökte tala, småle, men han kunde icke få den behandskade handen, som kastade ned brefvet, bort från sina ögon. Han erinrade sig att han på morgonen hade sett några bref, skrifna af Thérèse, ligga på brickan i tamburen. Hvarför hade hon icke låtit detta bref följa med de andra? Skälet var icke svårt att gissa.

Han stod orörlig och drömmande och såg framför sig utan att se något. Han försökte lugna sig själf: kanske var det ett bref utan vikt, som hon hade velat dölja för fru Marmets retsamma nyfikenhet.

— Herr Dechartre, det är på tiden att vi söka upp våra vänner hos modisten vid Corson.

Kanske korresponderade hon med fru Schmoll, som var brouillerad med fru Marmet. Men han förstod med ens

hur barnsliga dessa antaganden voro.

Det var alldeles tydligt. Hon hade en älskare. Hon skref till honom. Hon skref kanske till honom: “Jag har träffat Dechartre i dag; den stackars token är kär i mig.“ Men antingen hon skref detta eller något annat, så hade hon en älskare. Han hade icke tänkt på detta förut. Vid tanken på att hon tillhörde en annan kände han en häftig smärta i hela sin kropp och hela sin själ. Och denna hand, denna lilla hand, som släppte ned brefvet, hade bränt sig fast i hans ögon.

Hon förstod icke hvarför han plötsligt hade blifvit tyst och mörk. Men hon anade det, då hon såg honom kasta en ängslig blick på breflådan. Hon fann det besynnerligt af honom att vara svartsjuk utan att ha någon rätt till det; men hon blef icke ond på honom för det.

Då de kommo till Corson, sågo de på långt håll miss Bell och fru Marmet komma ut ur modehandeln.

Dechartre sade till Thérèse, med en röst som på en gång var befallande och ödmjuk:

— Jag har något att tala med er om. Jag måste träffa er ensam i morgon. Kom till Lungarno Acciaoli klockan sex i morgon eftermiddag.

Hon svarade ingenting.

*

XVI.

Då hon fram emot klockan half sju kom till Lungarno Acciaoli, klädd i sin karmeliterkappa, mottog Dechartre henne med en på en gång ödmjuk och strålande blick, som rörde henne. Arnos vatten, som svällde i vårflödet, skimrade rödt i solnedgången. De stodo tysta ett ögonblick. Hon var den första som talade, medan de följde den enformiga raden af palats i riktning mot gamla bron.

— Ni ser att jag har kommit. Jag ansåg att jag borde göra det. Jag känner mig icke utan skuld i att det har blifvit som det är. Jag vet det väl: jag har gjort allt för att ni skulle vara sådan gent emot mig som ni nu är. Mitt sätt har ingifvit er tankar, som eljes icke skulle ha fallit er in.

Han låtsades icke förstå henne. Hon fortsatte:

— Jag har varit egoistisk och oförståndig. Ni slog an på mig; jag fann behag i det andliga umgänget med er, jag kunde icke vara utan er. Jag har gjort hvad jag har kunnat för att draga er till mig, för att hålla er kvar. Jag har varit kokett ... Jag har hvarken varit kall eller bedräglig i mitt koketteri; men jag har varit kokett.

Han skakade på hufvudet. Han förnekade att ha märkt det.

— Jo, jag har varit kokett. Det hör likväl icke till mina vanor. Men jag har varit det med er. Jag säger icke att ni har gjort något försök att begagna er däraf, hvad ni föröfrigt skulle haft rätt att göra, och icke heller att det har kittlat er fåfänga. Jag har aldrig märkt någon fåfänga hos er. Det är möjligt att ni inte har märkt något. Öfverlägsna män äro icke alltid skarpsynta i det hänseendet. Men jag vet mycket väl att jag icke har varit sådan jag borde ha varit. Och jag ber er att förlåta det. Det är därför jag har kommit. Låt oss förblifva goda vänner, medan det ännu är tid.

Han sade henne, mildt och svårmodigt, att han älskade henne. Den första tiden af denna kärlek hade varit ljuf och lätt att bära. Han vill blott se henne och se henne på nytt. Men snart hade hon förvirrat honom, gjort honom utom sig, slitit sönder honom. Det onda hade brutit ut en dag, plötsligt och våldsamt, när de stodo på terrassen i Fiesole. Nu hade han icke längre mod att lida i tysthet. Allt inom honom ropade efter henne. Han hade icke kommit med någon bestämd afsikt. Om han hade bekänt sin lidelse, så hade det skett mot hans vilja och under inflytande af en annanmakt, i ett oemotståndligt begär att tala med henne om henne själf, efter som hon för honom var det enda som fanns till i världen. Han lefde icke längre i sig själf, han lefde i henne. Så skulle hon då

veta att han älskade henne, och att hans kärlek icke var en vek och obestämd ömhet, men en grym och brännande låga. Tyvärr, hans fantasi var sådan att han ständigt såg för sina ögon det som han åtrådde. Och det var en tortyr.

Det föreföll honom också som om de tillsammans med hvarandra skulle kunna finna den glädje som gör lifvet värdt att lefva. Deras tillvaro skulle bli som ett vackert och undangömdt konstverk. De skulle tänka, förstå och känna tillsammans. Det skulle bli en sällsam värld af intryck och tankar.

— Vi skola göra lifvet till en underbar trädgård.

Hon låtsade taga denna dröm från dess oskyldiga sida.

— Ni vet att jag är fängslad af ert geni och er intelligens. Det har blifvit ett behof för mig att se och höra er. Jag har blott allt för väl låtit er märka det. Räkna på min vänskap, och plåga er icke längre själf.

Hon räckte honom sin hand. Men han tog den icke, och han svarade häftigt.

— Jag vill icke ha er vänskap. Jag vill icke ha den! Jag måste äga er helt och hållet, eller också aldrig se er mera. Det vet ni mycket väl. Hvarför räcker ni mig er hand med löjliga fraser? Antingen det har varit er afsikt eller icke, har ni ingifvit mig ett förtvifladt begär efter er, en längtan till döds. Ni har blifvit min sjukdom, min plåga, mitt elände. Och ni vill att jag skall vara en behaglig vän! Nu, om någonsin, är ni kokett och grym. Om ni icke kan älska mig, så låt mig resa! jag vet icke hvart, men jag vill glömma er, hata er. Ty jag känner längst inne ett djup af hat och förbittring mot er. Åh, jag älskar er, jag älskar er.

Hon trodde hvad han sade, hon fruktade att han skulle gå ifrån henne, och hon ryste för den långa ledsnaden i ett lif utan honom. Hon sade:

— Jag har funnit er i lifvet. Jag vill inte förlora er. Jag vill det inte.

Han stammade, på en gång skyggt och häftigt; orden stockade sig i hans hals. Skymningen steg ned öfver bergen i fjärran, och de sista solreflexerna bleknade på San Miniatos kulle. Hon fortsatte:— Om ni kände mitt lif, om ni visste hur tomt det var innan jag mötte er, skulle ni förstå hvad ni är för mig, och ni skulle icke kunna tänka på att öfvergifva mig.

Men den lugna timbren i hennes röst och det regelmässiga ljudet af hennes jämna steg mot stenläggningen irriterade honom. Han ropade ut till henne hur han led, hur brännande hans åtrå efter henne var, hur hon pinade honom som en fix idé, hur han såg henne öfverallt, ständigt, om natten och om dagen, hur han skrek efter henne och sträckte armarne mot henne. Den gudomliga sjukdomen, den kände han nu.

— Er tankes behag, er utsökta oförskräckthet, er andliga stolthet, allt detta inandas jag liksom doften af er hud. Då ni talar, tycker jag att er själ flyter på edra läppar, och jag dör af att icke kunna trycka den till min mun. Er själ är för mig som doften af er skönhet. Jag gömmer djupt inom mig en primitiv människas instinkter, och ni har väckt dem. Jag känner att jag älskar er enkelt och okonstladt som en vilde.

Hon betraktade honom mildt och svarade icke. Det hade blifvit natt, och de sågo ljus röra sig ur fjärran fram emot dem och hörde klagande sånger. Liksom skuggor, drifna af vinden, visade sig ett tåg af svarta botgörare. Ett krucifix gick framför dem. Det var barmhärtighetens bröder, som buro ett lik till kyrkogården, medan de sjöngo psalmer med facklor i händerna och kapuschonger öfver ansiktena, med hål för ögonen. Liktåget gick efter italienskt bruk på natten och i snabb takt. Korsen, likkistan och baneren fyllde upp den tomma kajen. Jacques och Thérèse tryckte sig in till muren för att låta liktåget gå förbi — prästerna, korgossarne, männen utan ansikten och deras följeslagare, den ovälkomna Döden, som man så ogärna hälsar på denna vällustfyllda jord.

Det svarta tåget gick förbi. Kvinnorna sprungo gråtande efter kistan, som bars bort af dessa skuggor med grofva, järnbeslagna skor.

Thérèse suckade:

— Hvad gagnar det oss att vi plåga oss på denna jord!

Han låtsades icke förstå henne och återtog med lugnare röst:

— Innan jag kände er, var jag icke olycklig. Jag älskade lifvet. Mina drömmerier och en viss vetgirighet höll mig fast vid det. Jag njöt af formerna och af formernas själ; af det som smeker och berusar ögat och sinnena. Jag njöt af att se och att drömma. Jag njöt af allt och berodde afintet. Jag lät mig ledas af mina många och lätta begär utan att det tröttade mig. Jag intresserade mig för allt, och jag ville intet: det är blott genom att vilja som man lider. Jag vet det nu. Men jag hade ingen mörk och pockande vilja. Jag var lycklig utan att veta det. Åh, inte mycket, det är sant; bara så mycket som behöfs för att lefva. Nu är jag det inte längre. Genom er har jag förlorat allt, mina nöjen, det intresse jag fann i lifvets och konstens bilderböcker, det utsökta nöjet att med mina händer gifva lif åt en drömd gestalt — allt detta förlorade jag, då jag mötte er, och icke ens någon saknad efter allt detta har ni lämnat kvar åt mig. Jag ville icke längre veta af min förlorade frihet, mitt försvunna lugn. Det tycks mig som om jag icke har lefvat förr än jag mötte er. Och nu, då jag känner mig lefva, kan jag hvarken lefva i er närhet eller skild ifrån er. Jag är eländigare än de tiggare, som ni mötte på vägen till Ema. De hade luften att andas. Och jag, jag kan icke andas något annat än er, er som jag icke har. Likväl är det min glädje, att jag har mött er. Det är det enda som har någon betydelse i mitt lif. Ännu helt nyss trodde jag att jag hatade er. Jag misstog mig. Jag tillber er, och jag välsignar er för det onda ni har gjort mig. Jag älskar allt som kommer från er.

De hade närmat sig de svarta träd, som stå på båda sidor om San Niccolas bro. På andra sidan floden bredde fälten ut sig i obestämda former, hvilkas melankoli förstorades i natten. Då hon såg honom lugn, fylld af en ljuf trånad, trodde hon att hans kärlek blott var rotad i hans fantasi, att den tog sitt utlopp i ord och att hans begär mynnade ut i drömmar. Hon hade icke väntat sig en så snabb resignation. Hon kände sig nästan en smula besviken att så lätt ha sluppit ur den fara hon nyss hade darrat för.

Hon räckte honom sin hand, modigare nu än första gången.

— Låt oss vara vänner. Det är sent. Vi måste vända om, följ mig till min vagn, som väntar på mig vid piazza della Signoria. Jag skall vara en god väninna för en framdeles liksom hittills. Jag är inte ond på er.

Men han drog henne med sig öfver bron till andra stranden, i fältens stigande ödslighet.

— Nej, jag låter er icke gå innan jag har sagt er det som jag måste säga. Men jag kan icke tala längre, jag finner inga ord. Jag älskar er. Jag vill äga er. Jag vill veta attni tillhör mig. Jag svär er att jag icke ämnar tillbringa en enda natt till i ovisshet om detta, den förfärliga ovissheten.

Han tog henne och tryckte henne i sina armar, och ansikte mot ansikte med henne sade han, i det han med blicken spanade efter hennes blickars lågor under floret:

— Ni måste älska mig. Jag vill det, och det är också ni själf som har velat det. Säg att ni tillhör mig. Säg det!

Hon gjorde sig lös helt sakta och svarade med en svag och dröjande röst:

— Jag kan icke. Jag kan icke. Ni ser ju att jag är uppriktig mot er. Jag sade er nyss att jag inte är ond på er. Men jag kan icke göra det som ni begär af mig.

Och hon återtog, med en tanke på den frånvarande, som väntade henne:

— Jag kan icke.

Han stod böjd öfver henne och spanade full af ångest i denna blick, som darrade och beslöjades likt en dubbelstjärna.

— Hvarför? Ni älskar mig, jag känner det, jag ser det. Ni älskar mig. Hvarför vill ni göra mig illa, hvarför vill ni inte tillhöra mig?

Han drog henne in till sitt bröst, han ville trycka sin mun och sin själ mot hennes mun där under slöjan. Denna gång gjorde hon sig lös med en smidig viljeansträngning och sade:

— Jag kan icke. Fråga mig icke mera. Jag kan icke tillhöra er.

Hans läppar skälfde, hela hans ansikte ryckte konvulsiviskt. Han ropade:

— Ni har en älskare, och det är honom ni älskar. Hvarför drifver ni gäck med mig?

— Jag svär er att jag icke känner någon lust att drifva gäck med er, och att om jag skulle älska någon i världen, då skulle det vara er.

Men han hörde icke på henne.

— Låt mig vara!

Och han flydde bort öfver det svarta fältet. Arno, som här steg upp öfver stranden, bildade i den sanka marken laguner i hvilka den halft beslöjade månen bröt sitt osäkra ljus. Han gick midt igenom vattenpussarne och smutsen, med en snabb, blind och hemsk gång.Hon blef rädd och utstötte ett skrik. Hon ropade på honom. Men han vände icke på hufvudet och svarade icke. Han flydde för henne med en likgiltighet som förskräckte henne. Hon sprang efter honom. Hon gjorde illa sina fötter på kiselstenarna, och då hon ändtligen hann upp honom med kjolen drypande af vatten, drog hon honom häftigt till sig:

— Hvad tänker ni göra?

Han betraktade henne och såg skrämseln i hennes ögon. Han sade till henne:

— Var icke rädd. Jag gick utan att se framför mig. Jag försäkrar er att jag icke hade någon tanke på att söka döden. Åh, var lugn. Jag är förtviflad, men jag är fullkomligt lugn. Jag flydde för er. Jag ber er om förlåtelse. Men jag kunde icke se er mer, nej, jag kunde icke. Lämna mig, jag ber er, jag bönfaller. Farväl!

Hon svarade, förvirrad och svag:

— Kom! Vi skola göra hvad vi kunna.

Han stod mörk och sade intet.

Hon upprepade:

— Kom med mig!

Hon tog hans arm. Beröringen med denna hand gaf honom lif på nytt. Han sade:

— Ni vill?

— Jag vill icke förlora er.

— Ni lofvar mig? ...

— Jag måste väl.

Och midt i sin oro och sin ångest smålog hon nästan vid tanken på att han hade lyckats så fort genom sin galenskap.

Han sade till henne:

— I morgon!

Men hon svarade häftigt, med en instinkt att försvara sig ännu:

— Nej, nej, inte i morgon.

— Ni älskar mig inte. Ni ångrar ert löfte.

— Nej, jag ångrar ingenting, men ...

Han tiggde, han bad. Hon betraktade honom ett ögonblick, vände bort hufvudet, tvekade ännu och sade till sist helt sakta:

— Om lördag.

*

XVII.

Miss Bell satt i salongen och tecknade efter middagen. Hon ritade skäggiga profiler af etrusker på stramalj för en kudde som fru Marmet skulle brodera. Prins Albertinelli valde ut garnerna med en kvinnlig känsla för nyanserna. Det var redan långt fram på kvällen då Choulette, som enligt sin vana spelat briscola på ett värdshus med kocken, trädde in, munter och uppspelt som en gud. Han satte sig på kanapén bredvid fru Martin och betraktade henne ömt. En sjudande vällust gnistrade i hans gröna ögon. Han talade till henne och insvepte henne i poetiska och pittoreska loford. Det var som en hel, plötsligt framsprungen kärleksvisa, som han improviserade till hennes ära. I korta meningar, vridna och bizarra, skildrade han för henne den förtrollning som hon utstrålade.

Hon tänkte:

— Han också!

Hon roade sig med att retas litet med honom. Hon frågade honom om han icke i de mörka kvarteren i Florens hade funnit någon af de kvinnor som han helst vände sig till. Ty man visste hvilken sort han föredrog. Det lönade sig icke för honom att förneka det: man visste nog från hvilken dörr han tagit det symboliska repet till sin orden. Hans vänner hade mött honom på boulevard Saint-Michel med barhufvade mamseller. Hans smak för dessa olyckliga varelser gick igen i hans vackraste dikter.

— Åh, herr Choulette, så vidt jag kan döma, kunna de inte vara särdeles frestande, edra favoriter.

Han svarade högtidligt:

— Min fru, det står er fritt att skära upp den sådd af förtal som hr Paul Vence har strött ut och att kasta mig den i ansiktet med fulla händer. Jag skall icke försvara mig. Det är icke nödvändigt för er att veta, att jag är kysk och att min själ är ren. Men ni bör icke lättsinnigt döma dem, som ni kallar olyckliga varelser, och som borde vara er heliga, eftersom de äro olyckliga. Den föraktade och fallna flickan är som en mjuk lera i den gudomlige krukomakarens hand: hon är ett försoningsoffer och ett altare för brännoffer. De prostituerade äro närmare Gud än de ärbara kvinnorna: de ha förlorat sin stolthet och lagt af sitt högmod. De skryta icke med det ömkliga intet, som matronan yfs öfver. Debesitta den ödmjukhet, som är alla de dygders hörnsten hvilka äro himmelen behagliga. Det behöfs bara en kort ånger för att de skola bli de främsta där, ty deras synder, i hvilka de hvarken lägga någon ondska eller någon glädje, bära i sig själfva återlösningen och förlåtelsen. Deras synder äro lidanden och äga del i den förtjänst som tillkommer lidandet. I det de tjäna den brutala driften nödgas de försaka all vällust, och de närma sig därigenom de män, som ha gjort sig till evnucker för Guds rikes skull. De äro brottsliga liksom vi, men öfver deras brott lägger sig vanäran som en balsam, och det renas i lidandet liksom i glödande kol. Därför skall Gud lyssna till den första suck som de höja till honom. En tron står beredd för dem vid Faderns högra sida. I Guds rike skola drottningen och kejsarinnan prisa sig lyckliga, om de fått sitta vid gatstrykerskans fötter. Ty ni skall icke tro att det himmelska huset är byggdt efter människornas ritning. Det fattas mycket, min fru.

Han medgaf likväl att det fanns mer än en väg som förde till saligheten. Man kunde följa kärlekens väg.

— Människornas kärlek är låg, sade han, men den höjer sig i smärtsamma stigningar, och den leder till Gud.

Prinsen hade rest sig. Han kysste miss Bells hand och sade:

— Vi ses igen om lördag.

— Ja, i öfvermorgon, om lördag, svarade Vivian. Thérèse darrade. Om lördag! De talade om lördagen helt lugnt, som om en vanlig dag och en dag som var nära. Ända dittills hade hon icke velat föreställa sig att lördagen skulle komma så snart och så naturligt.

Thérèse hade gått upp till sig för en halftimme sedan. Hon drömde i sin bädd, bedöfvad och trött, då hon hörde

en knackning på sin dörr. Dörren öppnades och Vivian stack in sitt lilla hufvud mellan portièrens stora citronträd.

— Jag tråkar väl inte ut er, darling? Är ni sömnig?

Nej, darling kände ingen lust att sofva. Hon reste sig upp på armbågen. Vivian satte sig på sängen, och hon var så lätt att hon knappt gjorde någon grop i den.

— Darling, jag vet att ni är mycket förnuftig. Åh, jag är säker på det. Ni är lika förnuftig som hr Sadler är skicklig violinist. Han spelar litet falskt när han vill. Och på samma sätt är det med er, när ni någon gång inte resonerar alldeles riktigt, så är det för att ni finner ett virtuosnöje i att göra så. Åh, darling, ni är mycket förnuftig och har ett säkert omdöme. Och nu vill jag be er om ett råd.Thérèse blef öfverraskad och litet orolig, och hon förnekade att hon var förnuftig. Hon förnekade det med full uppriktighet. Men Vivian hörde icke på henne.

— Jag har läst mycket i Francois Rabelais, my love. Det är genom Rabelais och Villon jag har lärt mig franska. De äro ett par gamla förträffliga språkmästare. Men darling, känner ni *Pantagruel?* Åh, Pantagruel är en vacker och härlig stad, full af palats — i morgongryningen, innan gatsoparne ha börjat. Ja, darling; gatsoparne ha ännu icke skaffat bort orenligheten, och tjänstflickorna ha ännu icke skurat förhusens marmorplattor. Och jag har märkt att franska damer icke läsa Pantagruel. Ni har inte läst den? Nej? Nå, det är inte heller nödvändigt. Men i Pantagruel frågar Panurge sig själf, om han skall gifta sig, och han drunknar i åtlöje, my love. Nåväl, jag är lika löjlig som han, ty jag gör er nu samma fråga.

Thérèse svarade med en olust som hon icke kunde dölja:

— Åh, hvad det beträffar, käraste, så fråga mig icke. Jag har ju redan sagt er min mening.

— Men, darling, ni har bara sagt att männen göra orätt i att gifta sig. Och det rådet kan ju inte jag taga åt mig.

Fru Martin betraktade miss Bells lilla gossaktiga hufvud, som gaf ett så bizarrt uttryck åt kärlekens skamfullhet.

Hon kysste henne och sade:

— Käraste, det finns ingen man i världen, som är fin och utsökt nog för er.

Och hon tillade, vänligt och allvarligt:

— Ni är inte något barn: om ni är älskad och om ni älskar tillbaka, så gör hvad ni tror att ni bör göra, utan att blanda in i kärleken intressen och kombinationer som icke ha något med känslorna att skaffa. Det är en väns råd.

Det dröjde ett ögonblick innan miss Bell förstod. Därefter rodnade hon och reste sig upp. Hon var chockerad.

*

XVIII.

På lördag klockan fyra kom Thérèse, som hon hade lofvat, till Engelska kyrkogårdens port. Hon fann Dechartre framför grinden. Han var allvarlig och upprörd; han talade knappt. Det gladde henne att han icke visade sin glädje.Han förde henne längs med de ödsliga trädgårdsmurarne till en smal gata där hon aldrig hade varit förr. Hon läste på en hörnskylt: Via Alfieri. När de hade gått femtio steg, stannade han vid ingången till en mörk allée:

— Här, sade han.

Hon betraktade honom med ett oändligt svårmod.

— Ni vill att jag skall gå in?

Hon såg att han var orubblig och följde honom utan att säga något in i alléens fuktiga skymning. De gingo midt öfver en gård där gräset spirade mellan stenplattorna. I fonden reste sig ett litet hus med tre fönster i bredd, med kolonner och med en fronton prydd med getter och nymfer. På de mossiga trappstenarne stannade han och vred om en nyckel i låset; den gnisslade och gick trögt. Han mumlade:

— Den är rostig.

Hon svarade, utan tanke och utan själ:

— Alla nycklar äro rostiga här i landet.

De stego upp för en trappa, som tycktes ha glömt ljudet af steg. Han öppnade en dörr och lät Thérèse stiga in i rummet. Utan att se något gick hon rakt fram till det öppna fönstret, som vette åt kyrkogården. Öfver muren reste sig piniernas toppar, hvilka icke göra något sorgligt intryck här på denna mark, där sorgen mänger sig med glädjen utan att störa den och där lifvets sötma räcker till också för de dödas örter och gräs. Han tog henne vid handen och förde henne till en armstol. Hon blef stående upprätt och såg sig omkring i rummet, som han hade ordnat så, att hon hvarken skulle känna sig allt för främmande där eller få ett intryck af att hon var ute på äfventyr. Några längder af gammalt kattun med komedifigurer på gåfvo åt väggarne något af det älskvärda vemodet af förflutna fröjder. I ett hörn hade han hängt upp en bleknad pastell, som de hade sett tillsammans hos en antikvitetshandlare och hvars vissnade behag hade föranledt henne att kalla den Rosalbas skugga. En farfarsstol, några andra stolar, hvita; på fönsterbordet målade koppar och venetianska glas. I alla hörn stodo skärmar af färgadt papper, på hvilka man såg masker, grottesker och herdescener, hela Florens', Bolognas och Venedigs lätta själ från storhertigarnes och de sista dogernas tid. Hon iakttog att han hade dolt sängen bakom en af dessa skärmar med deras muntra historier. Vidare en spegel, mattor, och ingenting vidare. Han hade inte vågat gå längre i en stad där företagsammamöbel- och antikvitetshandlare följde honom i hälarne som spioner.

Han stängde fönstret och gjorde upp eld. Hon satte sig i karmstolen, och medan hon satt där rak och stel, föll han på knä framför henne, tog hennes händer och kysste dem och betraktade henne länge med en skygg och stolt beundran. Därefter tryckte han i extas sina läppar mot spetsen af hennes sko.

— Hvad är det ni gör?

— Jag kysser edra fötter för att de ha kommit.

Han reste sig, drog henne sakta till sig och tryckte en lång kyss på hennes mun. Hon satt orörlig, med hufvudet bakåtkastadt och ögonen slutna. Hennes mössa gled ned, hennes hår kom i oordning.

Hon gaf sig åt honom utan att längre neka honom något af sig själf.

Två timmar senare, då den fallande solen redan förlängde alla skuggor öfver gatstenarne, stod Thérèse, som ville gå ensam hem genom staden, plötsligt framför Santa Maria Novellas bägge obelisker, utan att hon visste hur hon hade kommit dit. I ett hörn af torget såg hon där den gamle skoflickaren, som med samma eviga gest drog sin becktråd genom lädret. Han smålog med sin sparf på skuldran.

Hon steg in i boden och satte sig på en pall. Och hon sade på franska:

— Quentin Matsys, min vän, hvad har jag gjort, och hvad skall det bli af mig?

Han betraktade henne lugnt, med ett godt leende, utan att hvarken förstå eller låta störa sig. Ingenting förvånade honom vidare. Han skakade på hufvudet.

— Hvad jag har gjort, min goda Quentin, det har jag gjort emedan han led och emedan jag älskade honom. Jag ångrar ingenting.

Han svarade, som vanligt, med Italiens klingande "ja":

— Si, si!

— Inte sant, Quentin, jag har ju inte gjort något ond? Men hvad kommer att hända nu, min Gud?

Hon reste sig för att gå. Han gjorde ett tecken åt henne att vänta litet. Han valde omsorgsfullt ut ett frö af sin växt åt henne och gaf henne det.

— Det luktar godt, signora!

*

XIX.

Det var dagen efter.

Choulette lade försiktigt ifrån sig sin knöliga käpp, sin pipa och sin gamla broderade nattsäck på bordet i salongen och hälsade på fru Martin, som satt vid fönstret och läste. Han skulle gå till Assisi. Han hade klädt sig i en jacka af fårskinn och liknade en af de gamla herdarne från “Kristi födelse“.

— Farväl, min fru. Jag lämnar Fiesole, er, Dechartre, den allt för vackra prins Albertinelli och den förtjusande varulfven miss Bell. Jag ämnar besöka berget Assisi, hvilket, som skalden säger icke längre bör benämnas Assisi utan Österns berg, emedan det var där kärlekens sol gick upp öfver världen. Jag ämnar knäböja framför det saliga grafhvalf, på hvars botten den helige Franciskus hvilar naken i en urhålkad sten och med en sten till hufvudkudde. Ty han ville icke ens taga med sig en svepning från denna värld, för hvilken han hade uppenbarat all glädje och all godhet.

— Farväl, herr Choulette. Tag med er en medalj med den heliga Klara åt mig. Jag tycker mycket om den heliga Klara.

— Det gör ni rätt i, min fru. Det var en dam, full af kraft och klokhet. Då den helige Franciskus, sjuk och nästan blind, kom för att tillbringa några dagar i San Damiano hos sin väninna, byggde hon med sina egna händer en hydda åt honom i trädgården. Han gladde sig. En smärtsam trånad tillika med hans brännande ögonlock beröfvade honom sömnen. En här af enorma råttor anföllo honom om natten. Då diktade han en lofsång, fylld af glädje, i hvilken han välsignade vår lysande broder Solen och vår kyska, nyttiga och rena syster Vattnet. Mina vackraste dikter, till och med de i *Den slutna trädgården,* höja sig icke till en sådan glans och ett så naturligt behag. Och det måste vara så, emedan den helige Frans hade en skönare själ än jag. Ehuru jag är bättre än alla de bland mina samtida, som har haft tillfälle att lära känna, så är jag likväl ingenting värd. Då Frans hade diktat sin visa till Solen, var han mycket nöjd. Han tänkte: Vi skola gå omkring i städerna, mina bröder och jag, vi skola ställa oss på torget med en luta, då det är marknad. Det goda folket skall samlas kring oss, och vi skola säga till dem: “vi äro den gode Gudens komedianter, och vi vilja sjunga en liten visa för er. Om ni bli nöjda med den, sågif oss en liten belöning.“ Detta skola de lofva oss. Och då vi ha sjungit, skola vi påminna dem om deras löfte. Vi skola säga till dem: “Ni har lofvat oss en belöning. Och den lön vi begära består däri, att ni älska hvarandra inbördes.“ Och för att hålla sitt löfte och icke göra Guds fattiga komedianter någon orätt, skola de sluta upp med att göra hvarandra ondt.

Fru Martin fann, att den helige Frans var det älskvärdaste af alla helgon.

— Hans verk, återtog Choulette, blef fördärfvadt redan medan han lefde. Likväl dog han lycklig, emedan hans själ var full af glädje och ödmjukhet. Han var verkligen en mild och ljuf Herrens sångare. Och det passar bra att en annan fattig poet återupptar hans verk och lär världen den sanna tron och den sanna glädjen. Och det skall bli jag som gör det, min fru, åtminstone om det lyckas mig af befria mig från mitt förnuft och mitt högmod. Ty all sedlig skönhet i denna värld härrör från denna ofattbara visdom, som kommer från Gud och som liknar dårskap.

— Jag vill icke nedslå ert mod, herr Choulette. Men jag är litet orolig öfver det öde, som ni tillämnar kvinnorna i ert nya samhälle. Jag är rädd att ni kommer att stänga in dem allesammans i kloster.

— Jag tillstår, svarade Choulette, att kvinnorna bereda mig ett visst besvär i mitt reformatoriska förslag. Den våldsamhet med hvilken man älskar dem är bitter och ond. Det nöje de skänka bringar ingen frid och leder icke till glädjen. Jag har för deras skull begått två eller tre oerhörda förbrytelser i mitt lif, som ingen känner till. Jag betviflar att jag kommer att inbjuda er, min fru, till supé i min nya församling.

Han tog sin pipa, sin broderade nattsäck och sin käpp med det snidande människoansiktet:

— Men kärlekens synder skola blifva tillgifna. Eller rättare sagdt, man begår ingen synd så länge man blott älskar. Men den sinnliga kärleken är sammansatt af hat, egennytta och vrede lika mycket som af kärlek. Blott för att jag en kväll satt bredvid er där på kanapén och såg hur vacker ni var, blef jag öfverfallen af en störtflod af mörka och våldsamma tankar. Jag kom från värdshuset, där jag hade hört miss Bells kock improvisera tolf hundra magnifika vers till våren. Jag var uppfylld af en himmelsk glädje som er åsyn var nog för att förjaga. Det måste ligga en djup sanningdold i den förbannelse, som uttalades öfver Eva. Ty i er närhet blef jag sorgsen och ond. Jag hade ljufva ord på läpparne. Men de ljögo. Jag kände mig i mitt innersta som er motståndare och er fiende, jag hatade er. Och då jag såg er småle, hade jag lust att döda er.

— Verkligen?

— Åh, min fru, det är en mycket naturlig känsla, och en känsla som ni måste ha ingifvit många. Men hos mängden af människor tränger denna känsla icke upp till deras medvetande, medan däremot min lefvande inbillning ständigt låter mig se hvad som finns i mig. Jag begrundar min själ; den är stundom strålande, ofta afskyvärd. Och om ni hade kunnat se den i ansiktet den kvällen, skulle ni ha skrikit högt af förfäran.

Thérèse smålog:

— Farväl, herr Choulette, glöm icke medaljen med den heliga Klara.

Han ställde sin nattsäck på golfvet; och han höjde sitt pekfinger liksom den, hvilken vill lära och undervisa:

— Ni har ingenting att frukta af mig. Men den, som ni kommer att älska och som älskar er, skall göra er mycket ondt. Farväl, min fru.

Han tog sina saker och gick. Hon såg hans långa, landtliga gestalt försvinna bakom trädgårdens klängväxter.

På eftermiddagen gick hon till San Marco, där Dechartre väntade henne. Hon både önskade och fruktade att återse honom så snart. Hon kände en ångest som dämpades af en annan, okänd, ny och ljuf känsla. Hon återfann ingenting af den förlamande skräck, som hade följt af att det var första gången hon gifvit sig af kärlek, ingenting af den plötsliga fasan inför det oåterkalleliga. Hon stod nu under inflytande af andra känslor, mera stilla och obestämda och dock mäktigare. Denna gång stego minnena af hans smekningar upp i ett ljuft drömmeri och badade brännsåret i hennes själ. Hon kände sig i en afgrund af förvirring och oro, men hon kände hvarken blygsel eller ånger. Hon hade handlat mindre med ledning af sin vilja än af en annan kraft, som hon anade var betydelsefullare. Hon förlät sig själf vid tanken på sin oegennytta. Hon hade icke beräknat något och väntade sig inga fördelar. Det är sant, hon hade gjort orätt i att gifva sig, då hon icke var fri, men så hade hon heller icke begärt något. Kanske var hon för honom blott en våldsam och pockande nyck. Hon kände honom icke. Hon hade ickepröfvat på någon af dessa oroliga och lefvande fantasier, som både i godt och ondt lämna den vanliga medelmåttigheten långt bakom sig. Om han plötsligt aflägsnade sig från henne och försvann, skulle hon icke förebrå honom det, och hon skulle icke vara ond på honom — åtminstone trodde hon så. — Hon skulle bevarat minnet och intrycket af det kostbaraste och mest sällsynta man kan möta i världen. Han var kanske ur stånd att låta fängsla sig på allvar. Han hade trott sig älska henne. Han hade älskat henne en timme. Hon vågade icke hoppas eller önska mera, förvirrad som hon var öfver att befinna sig i en falsk situation, som irriterade hennes uppriktighet och hennes stolthet och lade en dimma öfver hennes klara tanke. Och medan droskan förde henne till San Marco, lyckades hon öfvertyga sig själf om att han icke skulle säga något om hvad hon hade varit för honom dagen förut, och att minnet af den kärleksmättade kammaren, från hvars fönster man såg piniernas svarta knippen afteckna sig mot himlen, hos dem båda blott skulle stanna kvar som en dröm bland drömmar.

Han räckte henne sin hand vid droskans fotsteg. Innan han ännu hade sagt något, såg hon på hans blick att han älskade och åtrådde henne ännu, och hon märkte på samma gång att det var så hon ville det.

— Ni är här, sade han, ... ni, du! ... Jag har varit här sedan klockan tolf, jag har väntat, jag visste att ni inte skulle komma förr, men jag kunde icke vara någon annan stans än där jag visste att jag skulle få se er. Det är ni! ... Tala, låt mig se på er och höra er.

— Ni älskar mig då ännu?

— Nu först älskar jag dig. Jag trodde mig älska er då ni ännu blott var en skugga, som jag hade belastat med mina begär. Nu är du det kött i hvilket jag har begraft min själ. Det är sant att ni är min, det är ju sant? Hvad har jag då gjort för att nå det högsta, det enda goda i denna värld? Och alla dessa män, af hvilka jorden vimlar, de tro att de lefva! Jag ensam lefver! Säg, hvad har jag gjort för att vinna dig?

— Åh, den som har gjort något, det är jag. Jag säger er det uppriktigt. Om vi ha kommit dit där vi nu äro, så är det mitt fel. Ser ni, de vilja icke alltid tillstå det; men det är alltid kvinnornas fel. Därför skall jag heller aldrig göra er några förebråelser, hvad som än må hända.En rörlig och skrikande hop af tiggare, vägvisare och kopplare störtade fram ur kyrkans förhus och kringsvärmade dem med en närgångenhet, i hvilken det blandade sig ett visst behag som aldrig helt och hållet öfverger de rörliga italienarne. Deras slughet lät dem ana ett förälskadt par, och de visste att älskande äro frikostiga. Dechartre kastade till dem några silfvermynt, och de återvände alla till sin lyckliga lättja.

En stadstjänare mottog de besökande. Fru Martin var ledsen öfver att det icke var en munk. Dominikanernas hvita dräkter togo sig så bra ut i Santa Maria Novella, under klostrets arkader.

De besågo cellerna, på hvilkas nakna väggar fra Angelico, biträdd af sin bror Benedetto, hade målat oskuldsfulla bilder för sina bröder munkarne.

— Minns ni den vinterkväll, då jag mötte er på en spång af bräder öfver en upprifven gata framför religionshistoriska muséet? Jag följde er ända fram till den lilla gata, som mellan en rad af trädgårdar för ned till quai de Billy. Innan vi skildes, stodo vi stilla en stund framför bröstvärnet, på hvilket det löper en tunn häck. Ni hade betraktat denna häck; den var förtunnad och uttorkad af kölden. Och då ni hade gått, stod jag länge och såg på den.

De befunno sig i den cell som Savonarola, prior i klostret San Marco, hade bebott. Förevisaren pekade på martyrens bild och reliker.

— Hvad kunde ni finna för vackert hos mig den dagen? Det var mulet.

— Jag såg er gå. Det är genom rörelserna som formerna tala. Hvart steg ni tog hade något att säga mig om hemligheten i er förtrollande och utpräglade skönhet. Åh, jag har aldrig kunnat lägga tyglar på min fantasi gent emot er. Jag vågade icke tala till er. Jag blef rädd, då jag betraktade er. Jag var slagen af förskräckelse inför den, som kunde göra allt för mig. Då ni var närvarande, beundrade jag er och darrade. Då jag var långt ifrån er, begick jag begärets alla helgerån.

— Det anade jag icke. Men kommer ni ihåg när vi sågo hvarandra första gången, då Paul Vence presenterade er? Ni hade satt er bredvid skärmen, ni vet, och ni betraktade miniatyrerna som hänga på den. Ni sade till mig: “Detta damporträtt af Siccardi erinrar om André Cheniers mor.“ Jag svarade: “Det är min mans farmor. Hurudanvar André Cheniers mor?“ Och ni sade: “Det finns ett porträtt af henne: en vinddrifven levantisk judinna."

Han trodde icke att han hade talat i så nonchalant ton.

— Jo, svarade hon, jag har lagt det bättre på minnet än ni.

De gingo omkring i klostrets hvita tystnad. De besågo den cell som den trefaldt sälle Fra Angelico prydde med de ljufvaste målningar. Och där, framför den “Heliga jungfru“, som i en blek himmel mottar evighetens krona ur Gud faders hand, tog han Thérèse i sina armar och tryckte en kyss på hennes mun, nästan inför ögonen på två engelskor som gingo förbi i korridoren läsande i Bædeker. Hon sade till honom:

— Vi hade så när glömt bort sankt Antonini cell.

— Thérèse, jag lider midt i min lycka af allt som är ert och som undslipper mig. Jag lider af att ni icke lefver blott af mig och för mig. Jag vill äga er hel och hållen, och jag vill äga er också i ert förflutna.

Hon gjorde en liten axelryckning.

— Åh, det förflutna ...

— Det förflutna, det är det enda verkliga i människolifvet. Allt hvad som är, är förflutet.

Hon lyfte sina ögon mot honom, dessa ögon som liknade de förtrollande himlar i hvilka det finns både sol och regn:

— Nå väl, sade hon, jag kan säga er det: jag har aldrig känt mig lefva annat än med er.

Vid sin återkomst till Fiesole möttes hon af ett kort och hotfullt bref från le Ménil. Han förstod ingenting, hvarför hon dröjde så länge borta, hvarför hon icke skref. Om hon icke genast skref till honom att hon skulle komma hem, ämnade han resa till henne.

Hon läste det utan att känna någon öfverraskning, blott skräckslagen af att se, att allt det som måste ske nu skedde och att ingenting af hvad hon hade fruktat skulle besparas henne. Hon skulle ännu kunna lugna honom och invagga honom i säkerhet. Hon behöfde blott skrifva att hon älskade honom, att hon snart skulle komma tillbaka till Paris, att han måste afstå från den tokiga idéen att söka upp henne här, att Florens var en småstad där de strax skulle bli sedda och kända. Men då måste hon skrifva: "Jag älskar dig." Hon måste söfva in honom med smeksamma ord. Hon hade icke mod till det. Hon lät honom ana sanningen. Hon anklagade sig själf i obestämda uttryck. Hon talade dunkelt om hurmänniskosjälarne låta sig ryckas med af lifvets ström och om hur litet man betyder på tingens ständigt rörliga haf. Hon bad honom i en ton af vemodig vänskap att bevara ett godt minne af henne i en liten vrå af sin själ.

Hon gick med brefvet till posten vid torget i Fiesole. Barnen hoppade hage i skymningen. Hon såg från kullens krön ut öfver dalen, i hvars ädelt formade skål det vackra Florens ligger som en ädelsten. Kvällens stillhet kom henne att darra. Hon kastade brefvet i lådan. Och då först stod det klart för henne hvad hon hade gjort och hvad det skulle leda till.

*

XX.

På Piazza della Signoria, öfver hvilken vårens blommande sol strödde sina gula rosor, skingrade middagstidens tolfslag den landtliga skaran af handlande med säd och mjöl, som samlats till marknaden. Nedanför Loggia dei Lanzi, framför alla stoderna, hade de kringvandrande glaceförsäljarne slagit upp sina bord med dukar af röd kallikå, på hvilka reste sig små slott med inskriften: *Bibite ghiacciale*. Och en lätt glädje steg från himmelen ned till jorden. Thérèse och Jacques voro på återväg från en morgonpromenad till Boboli och gingo förbi den berömda loggian. Thérèse betraktade Giovanni da Bolognas Sabinska med det nyfikna intresset hos en kvinna som granskar en annan kvinna.

Men Dechartre såg blott Thérèse. Han sade till henne:

— Det är underbart att se hur det starka dagsljuset gör er ännu vackrare, hur det älskar er och hur det smeker edra kinders elfenben.

— Ja, sade hon. I ljusskен hårdnar mitt ansikte. Jag har märkt det. Jag är icke en kvinna som är gjord för kvällsljus, tyvärr. Det är om kvällarne som kvinnorna framför allt ha tillfälle att visa sig och att behaga. Om kvällarne har furstinnan Seniavine en vacker hy, matt och guldskimrande; vid solljus är hon gul som en citron. Men man måste medge att hon inte bryr sig mycket om det. Hon är inte kokett.

— Och ni, är ni kokett?— Ja, ja. Förr var jag det för mig själf, nu är jag det för er.

Hon betraktade ännu sabinskan, som stor, lång och stark ansträngde sig med armar och höfter för att komma lös

ur romarens omfamning.

— Måste verkligen en kvinna för att vara vacker ha dessa torra former och dessa långa armar och ben? Jag ser inte ut så dår, jag.

Han drog försorg om att trösta henne. Men hon var icke orolig. Hon betraktade nu glaceförsäljarens lilla slott, hvars mässing lyste på en duk af rödt bomullstyg. Det kom öfver henne en plötslig lust att äta en glace där, på stående fot, som hon nyss hade sett stadens arbeterskor göra. Han sade:

— Vänta ett ögonblick.

Han sprang nedåt den gata som följer loggians vänstra sida och försvann.

Efter ett ögonblick var han tillbaka med en liten sked af förgylldt silfver, med förgyllningen till hälften bortnött af tiden, och hvars handtag slutade i en florentinsk lilja med kalken emaljerad röd.

— Det är för er att äta er glace med. Glaceförsäljaren ger er ingen sked. Ni skulle ha varit tvungen att räcka ut tungan och slicka upp glacen. Det skulle ha tagit sig mycket bra ut: men ni är inte van vid det.

Hon kände igen skeden, en verklig liten juvel som hon hade gifvit akt på dagen förut i fönstret hos en antikvitetshandlare i närheten af Loggia dei Lanzi.

De voro lyckliga, och de gåfvo sin fullkomliga och enkla lycka luft i lätta ord som icke hade någon mening. Och de skrattade då florentinaren, som sålde glace, med en uttrycksfull och djärf mimik sade dem kvickheter, hämtade från de gamla italienska novellisterna. Hon fann ett nöje i att följa detta antika och jovialiska ansiktes spel. Men hon förstod icke alla hans ord. Hon frågade Jacques.

— Hvad var det han sade?

— Vill ni veta det?

Hon ville.

— Nåväl: han sade att han skulle prisa sig lycklig om lopporna i hans säng vore skapade som ni.

Då hon hade ätit upp sin glace, ville han att hon ännu en gång skulle gå och se på Or San Michele. Det var så nära! De gingo snedt öfver torget och fingo strax ögonenpå det gamla juvelsmycket i sten. De gingo dit. De betraktade sankt Georg och sankt Marcus i brons. Dechartre återsåg också breflådan på hörnet, och han erinrade sig med pinsam tydlighet den lilla behandskade handen som hade smugit ned ett bref där. Han fann den vedervärdig denna låda af kopparplåt, som hade sväljt ned Thérèses hemlighet i sitt gap. Han kunde icke taga sina ögon ifrån den. All hans glädje var plötsligt borta. Hon försökte emellertid lära sig att älska den grofhuggna statyn af evangelisten.

— Det är sant att han har ett hederligt och frimodigt ansikte och att, om han kunde tala, blott sanna ord skulle kunna utgå ur hans mun.

Han svarade bittert:

— Det är icke en kvinnas mun.

Hon förstod hvad det var han tänkte på och svarade mycket mildt:

— Min vän hvarför säger ni detta till mig? Jag är uppriktig, jag.

— Hvad menar ni med att vara uppriktig? Ni vet mycket väl att en kvinna ofta är tvungen att ljuga.

Hon tvekade innan hon sade:

— En kvinna är uppriktig, då hon icke ljuger onödigtvis.

*

XXI.

Thérèse gled fram under de blommande klängväxterna, klädd i mörkgrått. Arbutbuskarne betäckte terrassens branta fall med silfverglänsande stjärnor, och på kullarnes sluttningar doftade lagerträden. Florens dal stod i full blom.

Vivian Bell gick hvitklädd i den balsamdoftande trädgården.

— Som ni ser, darling, Florens är i sanning blommornas stad, och det är icke med orätt som hon bär den röda liljan i sitt vapen. Det är fest i dag, darling.

— Åh, är det fest i dag?

— Darling, ni vet då inte att det är den första maj i dag, att det är *Primavera?* Har ni inte vaknat upp midt i en förtrollande fésaga denna morgon? Åh, darling, tänkerni inte fira blommornas fest? Känner ni er inte glad, ni som håller af blommor? Ty ni håller af dem, my love, jag vet det; ni älskar dem ömt. Ni har sagt mig att de kunna känna både glädje och smärta, att de kunna lida liksom vi.

— Ah, har jag sagt att de kunna lida liksom vi?

— Åh, visst, det har ni sagt. Det är deras fest i dag. Den måste firas efter förfädernas sed, enligt den ritual som de gamla målarna ha gjort helig för oss.

Thérèse lyssnade utan att förstå. Hon skrynklade under sin handske ett bref som hon hade fått helt nyss, ett bref med italienskt frimärke och som blott innehöll dessa tre rader:

“Jag har tagit in i Hotel de la Grande-Bretagne i natt, Lungarno Acciaoli. Jag väntar er på förmiddagen. N:o 18.“

— Åh, darling, ni vet då inte att det är ett bruk i Florens att hvart år på första maj fira förnyelsens fest? Men då har ni aldrig fullt ut förstått meningen med den tafia af Botticelli som är ägnad blommornas fest, denna *Primavera* som är så förtrollande i sin drömmande glädje. Fordom, darling, redde sig hela staden till fest på första dagen i maj. De unga flickorna gingo i ett långt tåg utför Corson, klädda till fest och med kronor af blommande hagtorn, de gingo fram under triumfbågar af blomgirlander, och ställde upp sig till dans på det nyss uppspirade gräset, i lagerträdens skugga. Vi skola göra som de. Vi skola dansa i trädgården.

— Åh, skola vi dansa i trädgården?

— Ja, darling, och jag skall lära er några toscanska danssteg från femtonde århundradet, som man har återfunnit i ett manuskript af mr Morrison, doyenen bland Londons bibliotekarier. Kom snart tillbaka, my love; vi skola sätta på oss hattar af blommor, och vi skola dansa.

— Ja, min älskling, vi skola dansa ...

Hon stötte upp grinden och skyndade bort utför den lilla gångstigen, som, ingräfd i jorden likt en strömfåra, dolde sina stenar under rosenbuskar. Hon kastade sig upp i den första droska hon mötte. Kusken hade blåklint i hatten och i skaftet på sin piska.

— Hotel de la Grande-Bretagne, Lungarno Acciaoli!

Hon visste hvar det var, Lungarno Acciaoli ... Hon hade varit där en afton, och hon såg ännu i minnet solens sönderslitna guldskimmer öfver flodens oroliga yta. Och sedan natten, flodens dofva sorl i stillheten, orden, blickarne som hade förvirrat henne, den älskades första kyss, början till den kärlek som var oåterkallelig ... O, ja, hon kom ihågLungarno Acciaoli och flodens strand på andra sidan om den gamla bron ... Hôtel de la Grande-Bretagne ... Hon kände till det: en stor fasad af sten på kajen. Det var ändå en lycka att det var dit han hade kommit, eftersom han nu nödvändigt måste komma. Han hade också kunnat taga in på Stadshotellet vid piazza Manin, där Dechartre bodde. Det var dock en lycka i olyckan att de icke bodde vägg om vägg, i samma korridor ... Lungarno Acciaoli!... Den döde, som de hade sett bäras förbi i språngmarsch af några män med kapuschonger

för ansiktena, han var nu i lugn och ro någonstädes på en liten blommande kyrkogård ...

— Numro 18.

Det var ett naket hotellrum med en liten kamin efter italienskt bruk. En uppsättning af borstar med minutiös ordning upplagda på toalettbordet, och så järnvägarnes tidtabell. Icke en bok, icke en tidning. Han stod där, midt i rummet: hon såg, att det låg ett stort lidande uttryckt i hans seniga ansikte, och han såg ut som om han hade feber. Det gjorde ett allvarligt och pinsamt intryck på henne. Han stod som om han väntade ett ord, en gest af henne; men hon stod som en främling för honom och vågade icke säga eller företaga sig något. Han bjöd henne en stol. Hon sköt den åt sidan och blef stående upprätt.

— Thérèse, det har händt något, som jag icke känner till. Tala!

Hon svarade efter ett ögonblicks tystnad, med pinsam långsamhet:

— Min vän, då jag var i Paris, hvarför reste ni bort?

Han hörde att det låg sorg i hennes tonfall, och han trodde, han ville tro, att hennes ord inneburo en förebråelse, förestafvad af kärlek. Det kom färg i hans ansikte. Han svarade lidelsefullt:

— Åh, om jag hade kunnat förutse ... Detta jaktparti, ni förstår väl att jag i grund och botten brydde mig föga om det. Men ni själf, ert bref, brefvet af den tjugusjunde (han hade minne för data) har kastat mig i en fruktansvärd oro. Det måste ha händt något vid denna tidpunkt. Säg mig allt.

— Min vän, jag trodde att ni inte älskade mig mera.

— Men nu, då ni vet motsatsen?

— Nu ...Hon stod med armarna längs med sidorna och händerna knäppta.

Därefter sade hon med speladt lugn:

— Min gud, vi togo hvarandra utan att veta något, min vän. Man vet aldrig hvad man gör. Ni är ung, yngre än jag, eftersom vi äro i det närmaste lika gamla. Ni har helt visst några planer för framtiden.

Han såg henne stolt i ansiktet. Hon fortsatte, mera osäker:

— Edra släktingar — er mor, edra tanter, er morbror generalen — ha helt säkert några framtidsplaner för er. Det är ju så naturligt. Jag skulle kunna bli ett hinder för er. Det är bättre att jag försvinner ur ert lif. Vi skola minnas hvarandra med vänskap.

Hon räckte honom sin behandskade hand. Han lade armarna i kors öfver bröstet:

— Alltså, du vill inte veta af mig mera? Du tror att ... Du har gjort mig lycklig, så lycklig som aldrig en man har varit, och sedan tror du att du kan skjuta mig åt sidan, och att historien är slut med det! Verkligen, du tror att du har gjort upp din räkning med mig!... Hvad är det ni har sagt mig? Man har en förbindelse, och man löser upp den. Man tar hvarandra, och sedan lämnar man hvarandra ... Åhnej, ni är inte en sådan kvinna, som man lämnar, ni!

— Ja, ni har kanske lagt in mera i er känsla för mig än man i regeln gör i sådana fall. Jag har kanske varit mera för er än en förströelse. Men om jag nu inte vore den kvinna ni har trott mig vara, om jag har bedragit er, om jag är lättfärdig ... Ni vet ju att man har sagt det ... Kort sagdt, om jag kanske inte har varit sådan mot er, som jag hade bort vara ...

Hon tvekade och fortsatte därefter, i en allvarsam och kysk ton som stod i strid med hennes ord:

— Om jag kanske under den tid jag har tillhört er stundom har låtit mig ryckas med af tillfälliga böjelser för andra, eller af nyfikenhet helt enkelt, om jag säger er att jag icke är skapad för en allvarlig kärlek ...

Han afbröt henne:

— Du ljuger.

— Ja, jag narras. Och jag narras illa. Jag ville förstöra vårt förflutna. Det var orätt af mig. Vårt förflutna är sådant som ni känner det. Men ...

— Men?...— O, jag har ju alltid sagt er det: jag är icke säker på mig själf. Man säger att det finns kvinnor som kunna svara för sig själfva. Jag har förberedt er på att jag icke är en af dem, och att jag icke kan svara för mig själf.

Han vred hufvudet åt höger och vänster, liksom en häst som man sporrar och som ännu tvekar att sätta öfver hindret.

— Hvad menar du? Jag förstår dig inte. Jag förstår ingenting. Tala klart och tydligt ... hör du hvad jag säger, klart och tydligt! Det har kommit något emellan oss. Jag vet inte hvad det är. Jag vill veta det. Hvad är det?

— Jag säger er ju, min vän, att jag inte är en sådan kvinna, som är säker på sig själf, och att ni inte hade bort räkna på mig. Nej, ni hade aldrig bort räkna på mig. Jag har aldrig lofvat er något. Och för öfrigt, om jag också hade lofvat, hvad ha ord och löften att betyda?

— Du älskar mig inte längre. Åh, du älskar mig inte längre, jag ser det mycket väl. Men så mycket sämre för dig! Du borde icke ha gifvit dig åt mig. Tro icke att du skall kunna återtaga din frihet. Jag älskar dig, och jag tänker behålla dig ... Du har alltså trott att du helt lugnt skulle kunna draga dig ur spelet? Hör på mig en smula. Du har gjort allt för att jag skulle älska dig, allt har du gjort för att binda mig vid dig, för att jag icke skulle kunna lefva utan dig. Vi ha tillsammans pröfvat njutningar som ingen har gjort sig en föreställning om. Och du vägrade aldrig att ta din del. O, jag tog dig aldrig med våld. Du ville gärna. Ännu för sex veckor sedan begärde du ingenting bättre. Du var allt för mig. Jag var allt för dig. Det var ögonblick då vi icke visste om jag var du eller om du var jag; och sedan vill du att jag med ett slag icke skall veta något om detta mera, att jag icke skall känna dig, att du skall vara en främling för mig, en dam som man träffar ute i sällskapslifvet. Åh, du är verkligen storartad! Har jag då drömt? Dina kyssar, din andning mot min hals, dina skrik, det var alltså icke verkligt! Jag hittar på allt detta, gör jag? O, det finns inte något tvifvel om den saken: du älskade mig! Jag känner ännu din kärlek i mig. Nå väl, jag har icke förändrat mig. Jag är densamma som jag var förut. Du har ingenting att förebrå mig. Jag har icke bedragit dig med andra kvinnor. Jag säger det icke för att skryta med min trohet. Jag skulle aldrig ha kunnat bedra dig. För den, som har känt dig, ha de vackraste kvinnor en fadd smak. Jag har aldrig haft en tanke på att bedradig. Jag har alltid handlat korrekt mot er. Hvarför skulle ni då inte älska mig mera? Men svara mig då, säg något. Säg att du älskar mig ännu. Säg det, ty det är sant. Kom, kom! Thérèse, du skall strax känna att du älskar mig som du älskade mig förr, i vårt lilla gömställe vid rue Spontini, där vi ha varit så lyckliga. Kom!

Han kastade sig lidelsefullt öfver henne, med giriga armar. Hon stötte honom tillbaka med ögonen fulla af dödlig skräck och med en isande kyla.

Han förstod.

Han hejdade sig och sade:

— Du har en älskare!

Hon böjde långsamt jakande hufvudet och höjde det åter, allvarlig och stum.

Då började han slå henne, på bröstet, på skuldrorna, i ansiktet. Och i samma ögonblick sjönk han tillbaka i blygsel. Han sänkte ögonen och teg. Han förde fingrarne till läpparne och bet sina naglar, han märkte, att han hade rifvit sönder sin hand på en nål vid hennes barm, och han såg att den blödde. Han kastade sig ned i en stol, tog upp näsduken för att torka af blodet och blef sittande likgiltig och utan en tanke.

Hon stod med ryggen stödd mot dörren, blek, med högburet hufvud och blicken stirrande ut i det tomma. Hon tog bort den sönderrifna slöjan och ordnade instinktmässigt sin hatt. Vid det lilla ljud som uppstod då tyget vidrördes

af hennes hand och som ännu helt nyss skulle ha varit en njutning för hans öron, skälfde han till och betraktade henne, och hans raseri bröt ut på nytt.

— Hvem är han? Jag vill veta det.

Hon rörde sig icke. Hennes hvita ansikte bar ännu ett brännande märke efter slaget af hans hand. Hon svarade mildt och utan att dröja:

— Jag har sagt er allt hvad jag kan säga er. Begär icke mera af mig. Det skulle icke tjäna till någonting.

Han betraktade henne med ett uttryck af grymhet i blicken, som hon icke hade sett hos honom förr.

— Åh, ni behöfver inte säga mig hans namn. Det skall icke kosta mig mycken möda att finna honom.

Hon teg, sorgsen för hans skull, orolig för en annan, full af ångest och onda aningar, och likväl utan ånger, utan bitterhet, utan stor smärta, emedan hennes själ var frånvarande, hos en annan.Han hade en dunkel känsla af hvad som försiggick inom henne. I sin vrede öfver att se henne så mild och oberörd, öfver att finna henne vacker på ett annat sätt än förr, och vacker för en annan än honom, kände han lust att döda henne, och han ropade till henne:

— Gå din väg! Gå!

Och tillintetgjord af detta ansträngda vredesutbrott, som icke var naturligt för honom, tog han sig om hufvudet med händerna och började snyfta.

Detta tecken till smärta rörde henne och gaf henne hopp om att kunna lugna honom och göra deras afsked mera mildt. Hon inbillade sig, att hon kanske skulle kunna trösta honom öfver förlusten af henne. Hon satte sig bredvid honom, vänlig och förtroendefull.

— Min vän, klandra mig. Jag förtjänar klander, men ännu mera medlidande. Förakta mig om ni vill, och om man kan förakta en stackars varelse som själf är en lekboll för tillvaron. Döm mig på hvad sätt ni helst vill. Men bevara en smula vänskap för mig i er vrede, ett bittert och ljuft minne, bittert och ljuft som en höstdag med både sol och kalla vindar. Det förtjänar jag. Var icke för hård mot den älskvärda och lättsinniga väninna som har korsat er väg genom lifvet. Tag farväl af mig som af en reskamrat, som reser sin väg, ingen vet hvart, och som icke är glad. Det ligger så mycket vemod i att resa sin väg! Ni var ond på mig nyss. O, jag förebrår er inte det. Jag bara lider af det. Behåll en smula sympati för mig. Hvem vet? Vi veta aldrig någonting om framtiden. Den ligger mycket osäker och dunkel framför mig. Jag vill blott kunna säga mig själf, att jag har varit god, enkel och uppriktig emot er, och att ni icke har glömt det. Ni skall förstå mig med tiden, och ni skall förlåta mig. Ni bör ha en smula barmhärtighet med mig från och med i dag.

Han hörde icke på henne, han kände sig blott lugnad af det smekande i denna röst, hvars alla ljud runno rena och klara. Han for häftigt upp och sade:

— Ni älskar honom icke. Det är mig ni älskar. Och då? ...

Hon tvekade och gled undan:

— O, att säga hvem man älskar och hvem man icke älskar, det är ingen lätt sak för en kvinna, eller åtminstone icke för mig. Ty jag vet inte hur de andra bära sig åt. Men lifvet är inte ömsint. Det slungar oss hit och dit, det kastar boll med oss ...Han såg på henne mycket lugn. Han hade fått en idé. Han hade fattat ett beslut. Det var så enkelt. Han förlät henne, han glömde allt, om hon blott ville komma tillbaka till honom nu strax.

— Thérèse, ni älskar honom icke? Det var ett misstag, ni har glömt er ett ögonblick, det är något förfärligt och meningslöst, det som ni har gjort, men ni har gjort det af svaghet, ni har låtit öfverrumpla er, ni ville kanske också hämnas litet på mig. Svär mig blott att ni aldrig vill se honom mera!

Han tog henne i armen:

— Svär det.

Hon stod tyst, med sammanbitna tänder och ett mörkt uttryck i ansiktet. Han vred hennes handled. Hon sade:

— Ni gör mig illa.

Men han fortsatte med samma mål för ögonen. Han drog henne fram till bordet, där det midt ibland alla borstarne stod en flaska med bläck och några ark brefpapper med en stor vignett i blått, föreställande hotellets fasad med en oändlig rad af fönster.

— Skrif, som jag dikterar för er. Jag skall lägga brefvet på posten.

Och då hon gjorde motstånd, tvingade han henne ned på knä.

Hon sade, stolt och lugn:

— Jag kan icke. Jag vill icke.

— Hvarför?

— Därför att ... Ni vill veta det? ... Därför att jag älskar honom.

Han släppte plötsligt hennes arm. Om han hade haft sin revolver i handen, skulle han kanske ha dödat henne. Men hans ursinne upplöste sig nästan i samma ögonblick i sorg; han var förtviflad, och nu var det han, som skulle ha velat dö.

— Är det verkligen sant, det som ni säger nu? Är det möjligt alltså? Är det sant?

— Hvad vet jag? Hur skall jag kunna säga det? Hur skulle jag kunna förstå det ännu? Hur skulle jag, som jag nu är, kunna ha en tanke i mitt hufvud, en känsla, en föreställning om hvad det vara må? Hur skulle jag ...

Och hon tillade, med ansträngning:

— Hur skulle jag i detta ögonblick kunna ha en tanke för något annat än min egen sorg och er förtviflan?— Du älskar honom! Du älskar honom! Hur är han då beskaffad, eftersom du älskar honom?

Han var mållös af häpnad, i en afgrund af förvåning. Men det, som hon hade sagt, hade likväl skilt dem åt. Han vågade icke längre behandla henne brutalt, krama henne, slå henne, icke längre handtera henne som sin tillhörighet, som en elak och motsträfvig varelse, men som likväl var hans.

Han återtog:

— Ni älskar honom! Ni älskar honom! Men hvad har han då sagt er, hvad har han gjort med er, eftersom ni älskar honom! Jag känner er. Edra idéer ha stött mig många gånger utan att jag har sagt er det. Jag slår vad om att han inte ens är en man af värld. Och ni tror att han älskar er? Ni tror det? Nå väl, ni misstar er: han älskar er inte. Han känner sig smickrad helt enkelt. Han kommer att öfvergifva er vid första tillfälle. Så snart han har komprometterat er tillräckligt, kommer han att ge er på båten. Och ni kommer att sjunka ned i den galanta världen. Nästa år kommer man att säga om er: "Hon visar sig med hvem som helst." Det gör mig ondt för er fars skull, ty han är min vän, och han kommer att få veta ert uppförande; tro icke att ni kan föra honom bakom ljuset!

Hon hörde på honom, förödmjukad, men på samma gång lugnad, ty hon tänkte på hvilket lidande han kunde ha tillfogat henne genom att visa sig ädelmodig.

I sin enfald föraktade han henne uppriktigt. Han tog munnen full af detta förakt, och det bragte honom tröst.

— Hur har det då gått till? Ni kan mycket väl tala om det för mig.

Hon höjde på axlarne med ett sådant uttryck af medlidande, att han icke vågade fortsätta i den tonen. Han blef hotfull på nytt.

— Ni inbillar er kanske att jag skall hjälpa er att rädda skenet, att jag skall komma tillbaka till er, fortsätta att umgås i ert hus, att jag med ett ord skall hålla ljuset åt er?

— Jag tänker att ni kommer att handla så som en man af ära bör handla. Jag begär ingenting af er. Jag skulle vilja

minnas er som man minns en mycket god vän. Jag trodde att ni skulle vara öfverseende och god mot mig. Jag ser att det är omöjligt. Jag ser att man aldrig skiljs åt som vänner. Längre fram, längre fram kommer ni att döma mig mildare. Farväl!Han betraktade henne. Hans ansikte uttryckte nu mera smärta än vrede. Hon hade aldrig förr sett hans ögon så torra och rödkantade, hans tinningar så infallna under det tunna håret. Det föreföll henne som om han hade åldrats på en timme.

— Jag föredrar att varna er på förhand. Det blir en omöjlighet för mig att återse er. Ni är icke en sådan kvinna, som man kan finna sig i att möta i salongerna när man en gång har ägt henne och icke äger henne längre. Jag har redan sagt er det. Ni är icke som de andra. Ni har ett gift i er, ett gift som ni har gifvit mig in och som jag känner i mig, i mina ådror, i hela min varelse. Hvarför skulle jag lära känna er?

Hon såg vänligt på honom.

— Farväl! Och säg till er själf att jag icke är värd att bli saknad så bittert.

Men nu, då han såg henne lägga handen på dörrvredet, då han af denna gest förstod att han skulle förlora henne för alltid, att han aldrig mera skulle äga henne, utstötte han ett skrik och störtade emot henne. Han mindes icke längre någonting. Han var bedöfvad under intrycket af en stor olycka, som hade händt honom och som icke kunde botas, en stor sorg mot hvilken ingenting hjälpte. Och djupt ur hans bedöfning steg det upp en häftig lystnad. Han ville äga henne ännu en gång, henne som nu stod på väg att gå för att aldrig komma åter. Han drog henne till sig. Han ville äga henne nu, han ville det med hela styrkan i en djurisk drift. Men hon stod honom emot med hela sin vilja, sin fria och vaksamma vilja. Hon gjorde sig lös med skrynklade och upprifna kläder. Hon hade icke ens känt någon rädsla.

Han förstod att alla medel voro gagnlösa. Han återfann tråden, sammanhanget som han hade glömt: att hon icke tillhörde honom längre, eftersom hon tillhörde en annan. Hans lidande började på nytt, han kastade henne grofva ord i ansiktet och stötte henne ut genom dörren.

Hon blef stående ett ögonblick i korridoren, hennes stolthet tvang henne ännu att vänta på ett ord, en blick, värdig deras forna kärlek.

Men han ropade blott: “gå din väg!“ och slog hårdt igen dörren.

***

Hon var åter vid via Alfieri, och hon återsåg trädgårdshuset i fonden af gården, där gräset sköt upp mellan stenarne. Det tycktes henne fullt af ro och tystnad, och med sina getter och nymfer tycktes det henne försänkt i drömmar om de älskande från storhertiginnan Elisas tid. Hon kände det i samma ögonblick som om hon hade sluppit bort från hela den brutala och plågsamma världen och blifvit förflyttad till de tider då hon ännu ingenting visste om tillvarons svårmod. Dechartre väntade henne vid trappan, hvars steg voro strödda med rosor. Hon kastade sig i hans armar och glömde allt i dem. Han bar hennes viljelösa kropp som ett dyrbart krigsbyte, samma kropp inför hvilken han ännu helt nyligen hade bleknat och darrat. Och hon njöt med halfslutna ögonlock den ljufva förödmjukelsen att vara ett vackert byte. Hennes trötthet och sorgsenhet, den afsmak hon kände vid minnet af dagens händelser och af det våld för hvilket hon varit utsatt, känslan af att ha återvunnit sin frihet, behofvet att glömma och därtill en liten återstod af rädsla, allt detta gaf hennes ömhet ny styrka och nytt lif. Hon kastade sig på sängen med armarne hårdt knutna om den älskades hals.

När de åter kommo till sig själfva, voro de glada som två barn. De skrattade, pratade om ingenting, lekte, beto i frukter, oranger och vattenmeloner, som lågo uppstaplade bredvid dem på målade assietter. Hon njöt af sin kropps fägring där hon satt i blotta linnet, ett tunt rosafärgadt linne, som hade glidit ner öfver ena skuldran och som blottade det ena bröstet och beslöjade det andra, hvars svagt rodnande spets lyste igenom. Hennes läppar öppnade sig till hälften öfver hennes fuktiga och lysande tänder. Hon frågade honom med kokett oro om han icke kände sig en smula besviken efter alla de drömmar han drömt om henne.

Han betraktade henne med en ung och ny glädje i den smekande halfdager, som han hade låtit sila in i rummet.

Och han öfverhöljde henne med loford och kyssar.

De glömde bort sig i smekningar, i kärleksgnabb och lyckliga blickar. Och plötsligt åter allvarliga sjönko de i hvarandras armar på nytt, med mörka blickar och sammanbitna tänder, de blandade sig med hvarandra och sökte afgrunden, rof för denna heliga vrede, som stundom kommer kärleken att likna hat.

Och då hon åter öppnade sina drunknande ögon och smålog med hufvudet på kudden och håret i oordning, vardet med ett uttryck af ljuf och trött smärta som efter en genomgången sjukdom.

Han frågade henne hur hon hade fått det lilla röda märket vid tinningen. Hon svarade, att hon hade glömt det och att det icke hade något att betyda. Och hon narrades knappast. Hon talade i god tro; sannerligen, hon erinrade sig icke längre någonting.

De gingo ännu en gång tillsammans igenom sin vackra och korta historia, hela sitt lif, det lif som hade börjat med den första dagen de hade mött hvarandra.

— Ni minns den dagen på terrassen, dagen efter sedan ni kommit. Ni talade till mig, ord utan mening och sammanhang. Jag anade att ni älskade mig.

— Jag var rädd att förefalla er löjlig och dum.

— Ni var det också en smula. Det var min triumf. Jag hade redan börjat bli otålig öfver att ni föreföll så lugn i min närhet. Jag älskade er innan ni älskade mig. Åh, jag rodnar inte öfver det.

Han hällde några droppar mousserande Astivin mellan hennes läppar. Men på ett litet bord bredvid dem stod en flaska vin från Trasimenus. Hon ville smaka på detta vin till erinring om denna sjö, som hon hade sett en kväll, skön och ödslig som en dunkel opal i en skål. Det var på hennes första resa i Italien, för sex år sedan.

Han anklagade henne för att hon hade sett skönhet i ingen innan hon kände honom.

Hon sade:

— Utan dig såg jag aldrig någonting. Hvarför kom du inte förr?

Han slöt hennes mun med en tung kyss. Och då hon återkom till sig själf, matt af glädje och med kroppen tung af lycka och trötthet, hviskade hon till honom:

— Ja, jag älskar dig! Ja, jag har aldrig älskat någon annan än dig!

*

XXII.

Le Ménil hade skrifvit till henne: “Jag reser i morgon afton klockan sju. Kom ned till stationen.“

Hon hade kommit. Hon såg honom stå där i en lång grå reskappa, korrekt och lugn framför hotellomnibusarne. Han sade blott:— Så, ni är här ...

— Men, min vän, ni har ju bedt mig komma.

Han ville icke tillstå, att han hade skrifvit till henne i det vanvettiga hoppet att hon skulle vända tillbaka till honom och älska honom på nytt, och att allt det andra skulle vara glömdt, eller att hon skulle säga till honom: “Det var en pröfning.“

Om hon hade sagt något sådant, skulle han utan vidare ha trott henne.

Besviken öfver att hon icke öppnade munnen, sade han blott torrt:

— Hvad är det ni har att säga mig? Det är ni, som skall tala, icke jag. Jag är icke skyldig er några förklaringar. Jag har icke begått något förräderi som behöfver ett försvar.

— Min vän, var icke grym, var icke otacksam mot vårt förflutna. Det är allt, hvad jag har att säga er. Och jag vill också säga er, att jag lämnar er med vemod som en god väninna.

— Det är allt? Gå och säg det åt det andre, den intresserar säkert honom mera än mig.

— Ni har bedt mig komma, och jag har gjort er till viljes; tvinga mig icke att ångra det.

— Jag är ledsen öfver att ha besvärat er. Ni kunde helt visst använda er dag bättre. Men jag skall icke uppehålla er längre. Gå och möt honom, den andre, ni dör ju af längtan efter det.

Då hon tänkte på, att dessa fattiga och eländiga ord, som hon nu hörde, gåfvo uttryck åt ett moment i det eviga mänskliga lidandet, och att sådana ord ofta hade ljudit i sorgspelen från scenen, hade hon ett intryck af vemod blandadt med ironi, som förrådde sig i ett drag vid munnen.

Han trodde, att hon skrattade åt honom.

— Skratta icke, och hör på mig. Jag kände lust att döda er i förrgår, i rummet på hotellet. Jag var så nära att göra det, att jag numera vet hvad denna känsla betyder. Jag skall heller icke göra det. Ni kan vara alldeles lugn. Hvad skulle det också tjäna till? Eftersom jag för min del håller på konvenansen, kommer jag att göra en visit hos er i Paris. Jag får till min ledsnad veta, att ni inte kan ta emot. Jag träffar er man och jag kommer också att göra visit hos er far. Det blir en afskedsvisit. Jag kommer att göra en resa, en lång resa. Farväl, min fru.I samma ögonblick som han vände henne ryggen, såg Thérèse miss Bell och prins Albertinelli komma ut från godsexpeditionen och närma sig henne. Prinsen var mycket vacker. Vivian gick vid hans sida med ett uttryck af kysk glädje i gången.

— Åh, darling, hvilken glad öfverraskning att träffa er här. Prinsen och jag ha varit och förtullat min nya klocka, som just har kommit.

— Åh, har er klocka kommit?

— Den är här, darling, Ghibertis klocka! Jag har sett henne, där hon ligger i sin trälåda. Hon sjöng icke, ty hon var fånge. Men i mitt hus i Fiesole skall jag ge henne en kampanil att bo i. Och då hon känner igen Florens' luft, skall hon med glädje låta höra sin silfverstämma. Dufvorna skola komma och hälsa på henne, och hon skall ringa för all vår glädje och all vår sorg. Hon skall ringa för er, för mig, för prinsen, för den goda fru Marmet, för hr Choulette och för alla våra vänner.

— Min vän, klockorna ringa aldrig för vår verkliga glädje och vår sanna sorg. De äro hederliga ämbets- och tjänstemän och bry sig icke om andra känslor än de officiella.

— Ni bedrar er mycket, darling. Klockorna äro invigda i våra själars hemligheter; de veta allt. Men jag är så glad öfver att jag träffade er. Åh, my love, jag vet hvarför ni har gått ner till stationen. Er kammarjungfru har förrådt er. Hon har sagt mig, att ni väntade en rosafärgad klädning, som inte har kommit, och att ni höll på att dö af otålighet. Men bry er inte om det. Ni är alltid lika vacker, my love.

Hon bjöd fru Martin att stiga upp i vagnen.

— Skynda er, darling, hr Jacques Dechartre äter middag hos oss i dag, och jag vill inte låta honom vänta på oss.

Och hon sade, medan de åkte i kvällens stillhet på vägar, som voro fulla af vilda örters doft:

— Darling, ser ni kyrkogårdens cypresser därborta, som likna Parcernas mörka sländor? Det är där jag vill sofva en gång.

Men Thérèse tänkte full af oro: "De ha sett honom. Kände hon igen honom? Det tror jag inte. Det var redan skumt och fullt af små ljuslågor som bländade. Känner hon honom ens? Jag kan inte erinra mig om hon träffade honom hos mig förra året."

Hvad som oroade henne mest var prinsens förstuckna munterhet.— Darling, vill ni ha en plats vid min sida på denna landtliga kyrkogård, vill ni att vi skola hvila där bredvid hvarandra med litet jord och mycket himmel öfver oss? Men det är illa gjordt af mig att bjuda er på något, som ni inte kan ta emot. Ni har inte rättighet att

sofva er eviga sömn vid foten af Fiesoles kullar, my love. Ni måste hvila i Paris under ett vackert monument vid sidan af grefve Martin-Bellème.

— Hvarför det? Tror ni då, min älskling, att en hustru måste vara förenad med sin man till och med efter döden?

— Ja, för visso måste hon det, darling. Äktenskapet är för både tiden och evigheten. Har ni inte hört historien om de båda unga makarne, som älskade hvarandra i provinsen Auvergne? De dogo nästan på samma gång och blefvo lagda i två grafvar som voro skilda genom en gångstig. Men hvarje natt sträckte en vild rosenbuske en blommande gren från den ena grafven öfver till den andra. Man måste lägga båda kistorna i samma graf.

När de hade kommit ett litet stycke förbi Badia, sågo de en procession slingra sig upp för kullens sluttning. Vaxljusens lågor fladdrade för vinden i sina stakar af förgylldt trä. Handtverksgillenas flickor följde efter, klädda i blått och hvitt och med målade banér. Därefter kommo en liten sankt Johannes, blond, med friseradt hår och alldeles naken under fårskinnet, som täckte hans armar och skuldror, och en sankta Maria Magdalena på sju år, klädd blott i sitt gyllene, krusade hår. Folket från Fiesole följde efter i massa. Grefvinnan Martin upptäckte Choulette midt ibland dem. Han gick och sjöng med ett vaxljus i ena handen, boken i den andra och blåa glasögon på näsan; ett svagt ljusskken skälfde öfver hans trubbnästa ansikte och på knölarne i hans oregelbundna kranium. Hans ovårdade skägg höjde och sänkte sig i psalmens takt. Under det skarpa spel af skuggor och dagrar, som föll öfver hans ansikte, fick han ett uttryck af kraftfull ålderdom som kom honom att erinra om dessa eremiter, hvilka voro i stånd till sekellånga botöfningar.

— Hvad han är vacker, sade Thérèse. Han spelar teater för sig själf och njuter af skådespelet. Han är en stor konstnär.

— Ah, darling, hvarför vill ni då inte tro, att hr Choulette verkligen är en from man? Hvarför? Det ligger mycken glädje och mycken skönhet i att äga tron. Skalderna veta det mycket väl. Om herr Choulette inte hade tron, skulle han inte kunna skrifva så beundransvärda vers som han gör.

— Och ni själf, min älskling, har ni också tron?— O ja, jag tror på Gud och på Jesu Kristi ord.

Tronhimmeln, baneren och de hvita slöjorna hade nu försvunnit i en krökning af den backiga vägen. Men man såg ännu Choulettes kala hjässa blänka under de guldgnistrande strålarne från vaxljusen.

Under tiden väntade Dechartre ensam i trädgården. Thérèse fann honom stödd mot barriären på den terrass, på hvilken han först hade känt kärlekens kval. Medan miss Bell tillsammans med prinsen sökte ut en lämplig plats för den kampanil, i hvilken hon skulle hänga upp den nya klockan, drog han ett ögonblick sin väninna med sig under en guldregnsbuske.

— Ni hade ju lofvat mig att vara nere i trädgården, då jag skulle komma. Jag har väntat på er en timme, och jag trodde att den aldrig skulle ta något slut. Ni borde inte ha gått ut. Det öfverraskade mig och gjorde mig förtviflad att icke finna er här.

Hon svarade undvikande att hon hade blifvit tvungen att gå till stationen och att miss Bell hade tagit henne med sig hem i sin vagn.

Han bad henne förlåta, att han hade visat sig otålig. Men allting skrämde och oroade honom. Hans lycka gjorde honom rädd.

Man hade redan satt sig till bords då Choulette kom med ett ansikte som en af antikens satyrer; en fruktansvärd munterhet lyste ur hans fosforglänsande ögon. Efter sin återkomst från Assisi hade han blott lefvat tillsammans med småfolk nere i staden; han hade hela dagarne druckit Chiantivin med flickor och handtverkare, och han hade undervisat dem i glädje och oskuld och profeterat för dem om Jesu Kristi återkomst och om ett snart upphäfvande af alla skatter och all militärtjänst. Efter processionens slut hade han samlat en skara landstrykare omkring sig i den romerska teaterns ruiner och på ett förbistradt språk, i hvilket den toscanska dialekten blandade sig med franskan, hållit en predikan för dem, som han nu fann ett nöje i att upprepa:

— Konungarne, senatorerna och domarne hafva sagt: “Folkens lif är i oss.“ Men de ljuga, och de äro att likna vid en graf som säger: “Jag är vaggan.“

“Folkens lif är i fältens skördar, som gulna under Herrens öga. Det är i vinrankorna, som slingra sig kring almarne och i det leende och de tårar med hvilka himmelen vattnar trädens frukter inom trädgårdarnes murar.Det är icke i lagarne, ty de äro gjorda af de rika och mäktiga och ha intet annat ändamål än att skydda makten och rikedomen.

Konungadömenas och republikernas öfverhufvuden hafva skrifvit i sina böcker att folkens rätt är krigets rätt. Och de hafva förhärligat våldet. De öfverhölja eröfrarne med hedersbetygelser, och de uppresa på offentliga platser statyer åt den segerrike mannen och åt hans häst. Men det finns ingen rätt att döda: därför skall den rättrådige icke draga något konskriptionsnummer ur urnan. Det är icke heller rätt att föda deras dårskaper och brott, som äro födda till furstar i ett konungadöme eller som svinga sig upp till att vara de förnämsta i en republik: därför skall den rättrådige icke betala någon skatt; och han skall icke gifva några penningar åt indrifvarne. Han skall i fred njuta frukterna af sitt arbete, han skall baka sitt bröd af den säd han själf har sått, och han skall äta frukterna från de träd han själf har ympat.“

— Åh, herr Choulette, sade prins Albertinelli allvarligt, ni gör mycket rätt i att intressera er för vårt olyckliga landtbruk, som skattesystemet ruinerar. Hur skall man kunna skörda någon frukt af en jord, som är beskattad till trettitre procent af nettoinkomsten? Godsägaren och hans bönder äro lika mycket rof för skatteindrifvarne.

Dechartre och fru Martin blefvo förvånade öfver den ovanligt uppriktiga accenten i hans ord.

Han tillade:

— Jag håller af kungen. Jag ansvarar för att mina tänkesätt äro lojala. Men jag är känslig för de olyckor som trycka landtbefolkningen.

Sanningen var att han med smidig energi arbetade mot ett enda mål: att åter bringa sitt gods Casentino på fötter, det gods som hans far, prins Carlo, ordonnansofficer hos Viktor Emanuel, hade lämnat efter sig till tre fjärdedelar uppfrätt af procentare. Han dolde sin envisa energi under en yta af mjukhet och veklighet. Han hade inga andra laster än sådana som kunde gagna honom och det mål han hade satt för sitt lif. Det var för att åter blifva en stor Toscansk godsägare som han hade schackrat med taflor, i smyg sålt de ryktbara takmålningarne i sitt slott, kurtiserat gamla kvinnor och slutligen sökt vinna miss Bells hand, emedan han visste, att hon hade en stor talang att förtjäna pengar och att hon var skicklig i att förestå ett hus. Han älskade verkligen jorden och dem som brukade den. Choulettes ord, somhan blott dunkelt hade förstått, hade därför väckt gensvar hos honom. Han lät locka sig att säga sin mening:

— I ett land där herren och tjänaren bilda en enda familj, beror den enes välgång af den andres. Ämbetsmännen plundra oss. Hvilka präktiga karlar äro icke våra arrendatorer! I att odla jorden äro de de främsta i världen.

Fru Martin tillstod, att hon icke skulle ha trott det. Lombardiets slätter voro de enda, som hade förefallit henne väl odlade och genomskurna af otaliga kanaler. Men Toscana hade mera förefallit henne som en vacker vild trädgård.

Prinsen svarade småleende, att hon kanske skulle tala annorlunda, om hon hade velat göra honom den äran att bese hans gods Casentino, som likväl hade haft att utstå långa och ruinerande processer. Där skulle hon ha fått se, hvad den italienske bonden är och förmår.

— Jag sysselsätter mig mycket med mitt gods. Jag kom just därifrån i dag, då jag hade det dubbla nöjet att på stationen träffa miss Bell, som kom för att förtulla sin klocka och er, som talade med en vän från Paris.

Han hade beräknat att det skulle vara obehagligt för henne att höra honom tala om detta sammanträffande. Och då han såg sig omkring vid bordet, såg han i Dechartres ansikte ett uttryck af oro och öfverraskning, som denne icke kunde undertrycka. Prinsen fortsatte:

— Förlåt, min fru, om en landtman som jag gör anspråk på att känna världen en smula. I den herre ni talade med igenkände jag strax en parisare. Jag såg det på den engelska stilen i hans dräkt och uppträdande och af den fulländade lätthet och egendomliga liflighet, som trädde fram i alla hans rörelser trots hans bemödanden att synas stel och kall.

— Åh, sade Thérèse vårdslöst, det var längesedan jag såg honom. Jag blef mycket förvånad att finna honom i Florens. Han skulle just resa.

Hon kastade en blick på Dechartre, hvilken låtsades som om han icke hörde på.

— Men jag kände igen den där herrn, sade miss Bell. Det var herr Le Ménil. Jag har suttit bredvid honom vid bordet två gånger — hos er, darling — och han pratade mycket med mig. Han sade mig, att han var förtjust i football, att det var han, som hade introducerat detta spel i Frankrike, och att det är mycket på modet nu. Han berättade också sina jaktäfventyr för mig. Han tycker mycket omdjur. Jag har märkt att jägare tycka mycket om djur. Jag försäkrar er, darling, att herr Le Ménil talade alldeles förtjusande med mig om hararne. Han känner deras vanor. Han sade mig, att det var ett nöje att se dem dansa på ljungen i månskenet. Han försäkrade mig att de äro mycket kloka, och att han en gång hade sett en gammal hare, som hundarne förföljde, med tassarne försöka tvinga en annan hare upp ur sitt gömställe för att byta plats med honom och leda hundarne på honom i stället. Darling, har herr Le Ménil aldrig talat med er om harar?

Thérèse svarade, att hon icke kunde erinra sig det, och att hon fann alla jägare tråkiga.

Miss Bell disputerade emot. Hon trodde icke att herr Le Ménil kunde vara tråkig, då han talade om hur hararne dansa i månskenet, i ljungen och vinplanteringarne. Hon skulle gärna vilja ha en liten harunge att föda upp, liksom Phanion.

— Darling, ni har visst inte hört berättelsen om Phanion. Jag är säker om att herr Dechartre har hört den. Phanion var mycket vacker och kär för skalderna. Hon bodde på ön Cos, i ett litet hus på sluttningen af en kulle, som sänkte sig mot det blå hafvet, bevuxen med citronträd och terebinter. Och man säger, att hon ofta satt där och betraktade hafvets azurblå öga. Jag talade om berättelsen om Phanion för herr Le Ménil, och han var mycket intresserad af den. Hon hade af en jägare fått en liten harunge med långa öron, som blifvit tagen från modern medan han ännu diade. Hon tog honom i sitt knä och födde honom med vårblommor. Han höll af Phanion och glömde sin mor. Han dog efter att ha ätit för mycket blommor. Phanion begrät honom. Hon begrafde honom i trädgården, under citronträden, i en liten graf som hon kunde se från sin bädd. Och den lilla harens skugga sjöngs till ro af skaldernas sånger.

Den goda fru Marmet sade att hr Le Ménil utmärkte sig för ett elegant och fint sätt, som är sällsynt hos ungdomen nu för tiden. Hon hade gärna velat träffa honom. Hon skulle ha bedt honom göra henne en liten tjänst.

— Det är för min brorson, tillade hon. Han är kapten vid artilleriet, med mycket goda meriter, och han står väl hos sina förmän. Hans öfverste har länge stått under general de la Briche’s befäl, och generalen är ju en morbror till hr Le Ménil. Jag skulle vara tacksam om hr Le Ménil ville be sin morbror att skrifva ett par rader till öfverste Faureangående min brorson. Hr Le Ménil känner för öfrigt min brorson. De blefvo bekanta förra året på en maskeradbal, som kapten de Lessay gaf på hotell d’Angleterre för garnisonsofficerarne i Caen och för några herrar af god familj från trakten däromkring.

Fru Marmet tillade med nedslagna ögon:

— De inbjudna damerna voro naturligtvis inte ur de bästa kretsar. Men många af dem lära ha varit mycket vackra. Man hade skickat efter flera från Paris. Min brorson, som har berättat detta för mig, var kostymerad till postiljon; hr Le Ménil var en af “Dödens husarer“ och gjorde stor lycka.

Miss Bell sade, att hon var ledsen öfver att hon icke hade fått veta att hr Le Ménil var i Florens. Hon skulle ha bjudit honom till Fiesole för att hvila sig.

Dechartre satt mörk och förströdd under resten af middagen; och då man skulle skiljas och Thérèse räckte honom

sin hand, kände hon att han undvek att trycka den i sin.

*

XXIII.

Han var tankfull och dyster, då hon träffade honom dagen därpå i det undangömda trädgårdshuset vid via Alfieri. Hon försökte först med att förströ honom genom en lysande glädtighet, genom att smyga sig intill honom i hängifven innerlighet och bjuda sig åt honom som en älskarinna hvilken låtit sin sista stolthet falla. Men han förblef mörk. Han hade hela den långa natten grubblat och vändt på sitt svårmod och sin oro. Han hade nu funnit ut en orsak att lida för. Han hade i sina tankar sammanställt handen, som lät ett bref glida ned i breflådan framför San Marco i brons, och denne okände, så banal och så förfärlig, som hade blifvit sedd på stationen. Nu först kunde Jacques Dechartre gifva sitt lidande ett ansikte och ett namn. Plågad af pinsamma fantasibilder satt han orörlig i karmstolen, samma stol i hvilken Thérèse hade suttit första dagen och som han då hade skjutit fram åt henne. Nu stödde hon sig mot en af dess armar och sökte svepa in honom i sin mjuka värmeoch sin älskande själ. Hon gissade alltför väl hvad det var han led af för att hon skulle kunnat fråga honom om det, enkelt och öppet.

För att leda honom in på ljufvare tankar erinrade hon honom om alla hemligheter i rummet där de voro och kallade fram för honom minnet af deras första promenader genom staden. Hon var full af förtroligt behag:

— Den lilla teskeden som ni gaf mig under Lanziernas loggia, den lilla skeden med en röd lilja till skaft — den begagnar jag hvarje morgon till mitt té. Och af den glädje det hvarje morgon bereder mig att se den, när jag vaknar, känner jag hur högt jag älskar dig.

Men då han blott svarade med sorgsna och beslöjade ord, sade hon till honom:

— Jag är ju här, intill er, och ni bryr er inte om mig. Ni är upptagen af någon idé, jag vet inte hvilken. Men jag, jag existerar dock, och en idé, det är ju ingenting.

— En idé, ingenting ... Tror ni det? En idé gör en människa lycklig eller eländig; man lefver eller dör af en idé. Ja, det är sant, jag tänker på någonting ...

— Och hvad tänker ni på?

— Hvarför frågar ni det? Ni vet det mycket väl, jag tänker på det som jag fick veta i går, och som ni hade dolt för mig. Jag tänker på honom som ni träffade i går vid stationen och som icke befann sig här af en slump, men som hade kommit hit med anledning af ett bref, ett bref som ni — ni minns det nog — hade lagt i breflådan vid Or San Michele. Åh, jag gör er inga förebråelser. Detta har jag ju ingen rätt till. Men hvarför har ni då gifvit er åt mig, om ni icke var fri?

Hon tänkte att hon måste narras.

— Ni talar om honom som jag träffade på stationen i går? Jag försäkrar att det var det betydelselösaste sammanträffande i världen.

Det slog honom smärtsamt att hon icke vågade nämna namnet på den som de talade om. Han undvek också att nämna detta namn.

— Thérèse, han hade alltså icke kommit hit för er skull? Ni visste inte att han var i Florens? Han är inte något annat för er än en man som ni träffar ute i sällskapslifvet och som tillhör ert umgänge? Det var icke han, som trots sin frånvaro var orsaken till att ni den gången ni minns,vid Arnos strand, sade till mig: “Jag kan icke!“ Han betyder ingenting för er?

Hon svarade beslutsamt:

— Han umgås i mitt hus. Det är general Larivière som har presenterat honom för mig. Det är allt hvad jag har att

säga er om honom. Jag försäkrar er att han inte intresserar mig i något hänseende, och att jag inte förstår hvad det är ni tror eller misstänker.

Hon fann ett slags tillfredsställelse i att förneka den man, som med sådan hårdhet och våldsamhet hade velat försvara hvad han betraktade som sin äganderätt öfver henne. Men hon hade brådt att hejda sig på den slingriga väg som hon hade kommit in på. Hon reste sig och betraktade sin vän med ett uttryck af allvar och ömhet i de vackra ögonen.

— Hör noga på mig: från och med den dag jag gaf mig åt er, tillhör mitt lif helt och hållet er och ingen annan. Om det någon gång kommer öfver er ett tvifvel eller en oro, så fråga mig blott. Det närvarande tillhör er, och ni vet alltför väl att det blott tillhör er, er ensam, dig. Hvad beträffar mitt förflutna, så om ni blott visste hur tomt och intigt det har varit skulle ni vara nöjd. Jag tror aldrig att någon annan kvinna, som liksom jag varit skapad för att älska, skulle ha kunnat bjuda er ett hjärta mera nytt, mera oberördt af kärleken än mitt. Det svär jag er. De år som för mig ha runnit bort utan er, de åren har jag icke lefvat. Låt oss icke tala om dem. Det finns ingenting i dem som jag kan blygas öfver. Men att gräma sig är en annan sak: och det grämer mig bittert att jag har lärt känna er så sent. Hvarför, min vän, hvarför kom ni inte förr? Jag skulle ha gifvit mig åt er för fem år sedan med samma glädje som nu. Men tro mig, vi göra mycket orätt i att plåga oss med att plöja igenom den tid som varit. Kom ihåg Lohengrin. Om ni älskar mig så låt mig för er vara svanriddaren. Fråga mig icke om något. Jag har ju icke frågat er. Jag har icke velat veta något. Aldrig har jag gjort er några förebråelser med anledning af fröken Jeanne Tancrède. Jag såg att du älskade mig, att du led, och det var nog för mig ... emedan jag älskade dig.

— En kvinna kan icke vara svartsjuk på samma sätt som en man, och hon kan icke känna det som mest af allt kommer oss att lida.

— Det vet jag ingenting om. Men hvarför?— Hvarför? Emedan det i en kvinnas kött och blod icke finns något af detta stolta och vanvettiga raseri, denna urgamla instinkt af äganderätt af hvilken mannen har gjort sig en rättighet. Mannen är en gud, som vill äga sin skapelse hel och hållen. Sedan urminnes tider har kvinnan varit van att dela med andra. Det är det förflutna, det dunkla förflutna, som härskar öfver våra lidelser. Vi voro så oändligt gamla redan då vi föddes! För en kvinna är svartsjukan blott sårad egenkärlek. För mannen är det en plåga, djup och gnagande som ett själslidande, envis som ett fysiskt ondt ... Du frågar hvarför? Emedan jag trots min underkastelse och min dyrkan, trots den fruktan du inger mig likväl vet att du är materien och jag är anden, du är tinget, jag själen, du är leran och jag handtverkaren. Åh, du skall icke klaga öfver det. Hvad är den ringa och grofva krukmakaren i jämförelse med amforan, vackert rundad och prydd med slingor? Hon är lugn och skön. Han är eländig. Han plågar sig själf, han *vill*, han lider; ty att vilja är att lida. Ja, jag är svartsjuk. Jag vet visserligen mycket väl hvad min svartsjuka består af. Då jag undersöker den, finner jag den sammansatt af ärftliga fördomar, af en vildes högmod och en sjuklig känslighet, en blandning af djurisk våldsamhet och grym svaghet, ett dåraktigt och illasinnadt uppror mot de lagar som styra lifvet och världen. Men det gagnar mig icke, att jag förstår den och låter den gälla för hvad den är: den *är* dock, och den pinar mig. Jag är som en kemist, som studerar egenskaperna hos den syra han nyss har druckit. Han vet med hvilka baser den ingår förening och hvilka salter den bildar. Men under tiden bränner syran honom, bränner honom intill benen.

— Min vän, ni är oresonlig.

— Ja, jag är oresonlig, jag förstår det ännu bättre än ni själf. Att vilja äga en kvinna i hela glansen af hennes skönhet och hennes förnuft, en kvinna som är härskarinna öfver sig själf, som vet och vågar, som just därigenom är ännu vackrare och ännu mera åtråvärd, och som kan välja fritt och med vetskap om hvad hon väljer; att åtrå henne och älska henne just för hvad hon är — och samtidigt lida af att hon icke är oerfaren som ett barn och att hon icke besitter den hvita oskuld som nästan skulle vara stötande hos henne, om det ens vore möjligt att finna så olika egenskaper förenade; att begära af henne på en gång att hon skall vara sig själf och icke vara sig själf, att tillbedja henne sådan som lifvet harformat henne och på samma gång bittert gräma sig öfver att detta lif, som i så hög grad har förskönat henne, ens har fått vidröra henne, åh, det är oresonligt. Jag älskar dig, hör du, jag älskar dig med allt hvad som finns hos dig, med alla dina sinnesintryck och alla dina vanor, med allt som kommer från

din erfarenhet, med allt som kanske kommer från honom, från dem, hvad vet jag?... Det är allt detta som gör min salighet och min plåga. Det måste ligga en djup mening i denna vulgära dumhet, som nödvändigt vill att vår kärlek skall vara brottslig. Lyckan är brottslig när den är omätlig. Därför lider jag, min älskade.

Hon föll på knä framför honom, hon tog hans händer och drog honom till sig:

— Jag vill icke att du skall lida, jag vill det icke. Men det vore en galenskap. Jag älskar dig, och jag har aldrig älskat någon annan än dig. Du kan tro mig: Jag ljuger icke.

Han tryckte en kyss på hennes panna.

— Om du också narrades för mig, min älskling, så skulle jag icke vara ond på dig för det. Tvärtom, jag skulle vara tacksam. Kan någonting vara mera tillåtet och mera mänskligt än att lindra en smärta med en lögn? Min Gud, hvad skulle det bli af oss om kvinnorna icke ens vore nog medlidsamma att ljuga för oss? Ljug, min älskade, ljug af barmhärtighet! Unna mig den dröm som ger litet färg åt de svarta sorgerna. Ljug, gör dig inga skrupler. Du lägger då blott ännu en illusion till kärlekens och skönhetens båda illusioner.

Han suckade:

— Åh, det där ordspråket med sin banala visdom!

Hon frågade hvad han menade och hvad det var för en banal visdom. Han svarade, att han tänkte på ett sinnrikt, men brutalt ordspråk, som det var bättre att icke upprepa.

— Säg det i alla fall.

— Eftersom ni vill det. “Den mun som kysser förlorar icke sin friskhet.“

Och han tillade:

— Det är sant att kärleken bevarar skönheten, och att kvinnans behag lefver af smekningar som bien af honung.

Hon tryckte på hans mun en kärleksed, innesluten i en kyss.

— Jag svär dig att jag aldrig har älskat någon annan än dig. O nej, det är icke genom smekningar jag har lyckatsbevara den smula behag, som jag nu är lycklig öfver att kunna bjuda dig. Jag älskar dig, jag älskar dig!

Men han kom åter att tänka på brefvet vid Or San Michele och på den okände, som hon hade mött vid stationen.

— Om ni verkligen älskade mig, skulle ni icke älska någon annan än mig.

Hon reste sig harmfull:

— Ni tror alltså att jag älskar en annan? Men det är oerhördt, det som ni nu säger. Så tänker ni alltså om mig? Och ni säger, att ni älskar mig ... Nej, det gör mig ondt om er. Ni är galen.

— Verkligen, är jag galen? Säg det! Säg det åt mig ännu en gång.

Hon låg på knä framför honom och höll hans tinningar och kinder mellan sina mjuka händer. Hon sade honom ännu en gång att det var meningslöst att oroa sig öfver ett banalt och betydelselöst sammanträffande. Hon tvingade honom att tro det, eller åtminstone att glömma. Han såg icke, visste icke, kände icke längre något annat än dessa lätta händer, dessa brinnande läppar, dessa giriga tänder, denna fulla barm och all denna kvinnoskönhet som bjöds honom. Han hade icke längre någon annan tanke än den att sjunka in i henne och förinta sig i henne. Hans bitterhet och vrede hade domnat bort och blott lämnat kvar ett frätande begär att glömma allt att också komma henne att glömma allt och att sjunka in i en vällustfylld vanmakt med henne. Och hon själf, hetsad af oro och begär, själf ett byte för samma förtärande lidelse som hon ingaf honom, hon gaf i den dubbla känslan af sin allmakt och sin vanmakt sin kärlek mot hans med ett raseri som var nytt hos henne. Och i ett uppblossande af sin hemligaste instinkt, i ett blindt begär att gifva sig mera och fullare än någonsin, vågade hon det som hon icke hade trott det vara möjligt att våga. En kvaf skymning låg öfver rummet. Några tunna guldstrålar sipprade in på sidan af rullgardinerna och skimrade öfver en korg fylld med smultron, som stod på bordet bredvid en flaska

Astivin. Från tapeten vid hufvudgärden smålog den venetianska damens bleka skugga med sina färglösa läppar. I ett glas stod en allt för tung ros med sänkt hufvud och släppte blad efter blad. Tystnaden var mättad med kärlek; de njöto sin heta trötthet.Hon somnade med hufvudet mot sin älskares bröst. Hennes lätta sömn förlängde hennes lycka. Då hon åter slog upp ögonen sade hon:

— Jag älskar dig.

Med armbågen stödd mot kudden betraktade han henne med undertryckt ångest.

Hon frågade honom hvarför han var sorgsen.

— Du var lycklig nyss. Hvarför är du det icke längre nu?

Han ruskade blott på hufvudet och teg.

— Tala. Jag vill hellre, att du klagar högt än att du tiger.

Han sade:

— Du vill veta det? Bli inte ond. Jag lider mera än någonsin, nu då jag vet, hvad du har att ge.

Hon drog sig häftigt tillbaka med ögonen fulla af smärta och förebråelser:

— Ni kan då tro, att jag någonsin har varit detsamma för en annan, som jag nu är för er! Ni sårar mig i min känsligaste punkt, i min kärlek till er. Jag förlåter er inte. Jag älskar er. Jag har aldrig älskat någon annan än er. Ni är den första och enda, som har kommit mig att lida. Ni kan vara nöjd; ni gör mig mycket ondt ... Skulle ni vara elak?

— Thérèse, man är aldrig god då man älskar.

Hon satt länge orörlig och tankfull på sängen med bara ben, som om hon kom ur ett bad. Hennes ansikte, som kärlekslyckan nyss hade blekt, fick nu åter färg, och en tår trängde sig fram mellan hennes ögonfransar.

— Thérèse, ni gråter!

— Förlåt mig, min vän. Men det är första gången jag verkligen älskar och är älskad. Jag är rädd.

*

XXIV.

Trapporna i villan genljödo af ett doft buller af koffertar och kappsäckar. Pauline skyndade lätt ned för trappans steg med famnen full af paket, den goda fru Marmet öfvervakade med lugn men uppmärksam blick att allt kom med, och miss Bell höll på att kläda sig i sitt toalettrum. Thérèsestod i sin grå resdräkt stödd mot terrassens balustrad och kastade en sista blick ut öfver Blomsterstaden.

Hon hade ändtligen bestämt sig för att resa hem. Hennes man bad henne därom i hvart och ett af sina bref. Om hon, som han enträget bönföll om, inträffade i Paris de första dagarne af maj, kunde de hinna med att ge två eller tre middagar och några mottagningar före kapplöpningarne. Hans grupp hade förts fram af opinionen. Strömmen bar honom och förde honom fram; och Garain ansåg att grefvinnan Martins salong kunde utöfva det bästa inflytande på landets framtid. Dessa skäl rörde henne visserligen icke mycket, men hon kände nu en viss välvilja för sin man och ville icke stöta sig med honom. Hon hade för två dagar sedan fått ett bref från sin far. Hr Montessuy vidrörde icke sin mågs politiska framtidsperspektiv och gaf icke sin dotter några råd, men han lät henne förstå att man i deras kretsar började prata om grefvinnan Martins mystiska sejour i Florens bland poeter och artister, och att Villa Bell på afstånd började få ett visst fantastiskt-sentimentalt skimmer öfver sig. Själf kände hon sig observerad på allt för nära håll här i Fiesoles lilla värld. Fru Marmet besvärade henne, prins Albertinelli började oroa henne i hennes nya lif. Professor Arrighi, hvars umgänge prinsen tillhörde, hade mött henne en afton, då hon tätt tryckt till Dechartres sida gick genom de ödsliga gatorna. Professor Arrighi, författare

till en afhandling rörande åkerbruket, var den älskvärdaste af filosofer. Han hade vändt bort sitt vackra heroiska ansikte med den hvita mustaschen, och han hade blott dagen därpå sagt till den unga kvinnan: “Förr i världen kände jag redan på långt håll när en vacker dam kom i min närhet. Nu, då jag har kommit ur den ålder i hvilken damerna betraktade mig med välvilja, har himlen förbarmat sig öfver mig; den skonar mig från att se dem. Jag har mycket dåliga ögon. Jag känner inte längre igen ens det älskvärdaste ansikte i världen.“ Hon förstod honom och ansåg sig varskodd. Hon längtade nu blott efter att få dölja sin lycka i Paris’ oändlighet.

Vivian hade, då hon tillkännagaf sin afsikt att resa så snart, försökt hålla henne kvar ännu några dagar. Men Thérèse misstänkte att hennes väninna ännu var en smula stött öfver det råd, som hon hade gifvit henne en natt i kammaren med citronträdtapeten, och det föreföll henne i hvart fall sannolikt att Vivian Bell icke längre kunde finna odeladt nöje i det intima samlifvet med en väninna, som ickesympatiserade med det val hon gjort, och att prinsen hade skildrat henne som en kokett, kanske lättfärdig kvinna. Hon hade bestämt afresan till den 5 maj.

Dagen lyste ren och bedårande öfver Arnos dal. Thérèse stod i tankar och såg ut i den rosiga morgonen, som hvilade öfver Florens’ dimblå skål. Hon böjde sig fram för att vid foten af de blommande sluttningarne söka upptäcka den omärkliga punkt, där hon hade njutit en så oändlig lycka. Kyrkogården bildade en liten mörk fläck därnere, och invid den kunde hon mera ana än se via Alfieri. Hon såg i tankarne på nytt den kära kammaren, hvars dörr hon helt visst aldrig mera skulle öppna. De timmar, som runnit bort och som aldrig mera skulle komma tillbaka, stodo för henne med samma vemod som i en dröm. Hon kände sina ögon fördunklas, sina knän vika sig och sin själ vackla. Det tycktes henne som om hennes lif hade vikit bort från henne, som om hon hade lämnat det kvar därborta i denna vrå, där hon såg pinierna höja sina orörliga toppar. Hon förebrådde sig att hon på detta sätt oroade sig utan skäl, då hon tvärtom hade bort känna sig fylld af en lugn glädje. Hon visste att hon skulle återfinna Jacques Dechartre i Paris. De skulle ha velat inträffa där samtidigt eller allra helst resa dit tillsammans. Men ehuru de hade funnit det nödvändigt att han stannade kvar i Florens ännu tre eller fyra dagar, så var dock deras återförening nära och dagen och timmen för deras möte bestämd, och det var tanken härpå, som hon redan nu lefde af. Hon bar sin kärlek med sig, den var inväfd i hennes kött och rann i hennes blod. Och likväl stannade en del af henne själf kvar i det lilla trädgårdshuset med dess getter och nymfer, en del af henne själf, som hon aldrig skulle få tillbaka. Midt i lifvets fulla glans kunde småsaker af en oändligt utsökt och förfinad art smärta henne intill döden. Hon erinrade sig, att Dechartre hade sagt åt henne: “Kärleken är en gammal afgudadyrkare. Jag har plockat upp från terrassen några svarta och förtorkade kvistar af en ligusterbuske, emedan er blick hade hvilat på dem.“ Hvarför hade hon icke tänkt på att taga med sig en sten, en enda liten sten, från detta undangömda hus i hvilket hon hade glömt hela världen?

Ett skrik från Pauline väckte henne ur hennes tankar. Choulette, som plötsligt hade kommit fram midt igenom en häck, hade omfamnat och kysst kammarjungfrun, som kom med händerna fulla af kappor och resväskor för att läggadem i vagnen. Nu tog han till flykten genom en allé och kom tillbaka genom en annan, munter och lurfvig och med öronen utspetade som horn från det blanka kraniet. Han hälsade på grefvinnan Martin.

— Nu måste man alltså säga er farväl, min fru?

Han ämnade stanna i Italien. En dam kallade på honom, sade han; och denna dam var Rom. Han ville träffa kardinalerna. Han hade hört en af dem berömmas som en gammal man med godt omdöme, och denne skulle kanhända förstå att uppskatta idén om en socialistisk och revolutionär kyrka. Choulette hade föresatt sig ett mål: att på ruinerna af en orättrådig och grym civilisation plantera Kalvariebergets kors, men icke dödt och naket utan lefvande och med friskt blommande armar, som skulle omfatta all världen. För att närma sig detta mål var han sysselsatt med att grunda en munkorden och en tidning. Hans orden kände fru Martin redan till. Tidningen skulle kosta en sou och skrifvas i ett rytmiskt språk, på ett slags vers i de profetiska klagovisornas stil. Den skulle icke läsas, utan sjungas. Versen i sin enklaste form, lidelsefull eller munter, var när allt kom omkring det enda språk, som passade folket. I prosan kunde egentligen blott människor med en mycket förfinad intelligens finna behag. Han hade umgåtts med anarkisterna i nästena vid rue Saint-Jacques. De tillbragte sina kvällar med att höra på visor, som de sjöngo eller läste upp för hvarandra.

Och han tillade:

— En tidning, som består af en samling visor, skall tränga ända in till folkets själ. Man brukar i allmänhet tillerkänna mig en smula geni. Jag vet inte om man gör det med rätta. Men man måste åtminstone medge, att jag har praktiskt förstånd.

Miss Bell kom ned för trappan och ut på terrassen. Hon höll på att knäppa sina handskar.

— O, darling, staden och bergen och himlen vilja, att ni skall begråta dem. De ha gjort sig riktigt vackra i dag, för att ni skall sakna dem och frestas till att vilja se dem åter.

Men Choulette, som fann den toskanska naturen tråkig med sina eleganta linjer och sin torra färg, saknade det gröna Umbrien och dess fuktiga himmel. Han tänkte på Assisi, där det låg sänkt i bön och likväl upprätt på den frodiga slätten och omgifvet af ett ödmjukare och mera vekt landskap.

— Där, sade han, finns det skogar och klippor, och det finns ljusningar mellan träden genom hvilka man kan se ettstycke himmel med hvita skyar. Där har jag gått fram i den goda sankt Franciscus' spår, och där har jag satt hans Hymn till Solen på gamla franska rim, enkla och fattiga.

Fru Martin sade att hon gärna ville höra dem.

Miss Bell lyssnade redan, och hennes blickar fingo samma uttryck af brinnande andakt som hos en af Fra Minos änglar.

Choulette förklarade för dem att det var ett groft och konstlöst arbete. Verserna hade alldeles icke för afsikt att vara vackra. De voro enkla, ofta oregelbundna, för att det skulle vara mera lättfattligt. Därefter läste han upp hymnen, långsamt och entonigt:

Jag vill prisa dig, Gud, som gjort vår värld så skön, den värld hvari du satt oss att vänta det sanna lifvet. Se, den är strödd med guld, den är blå som safir och som smaragden grön, den är som en målning i den stora bok, där ditt ord står skrifvet.

Jag vill prisa dig för att du skapat vår kära herr Sol, som genom din nåd rund som ett klot är vorden. Han är väl värd att vara din egen gyllne stol och att sprida ditt ljus öfver den skumma jorden.

Jag prisar dig, Gud, för vår broder Vindens skull, för syster Måne och våra små systrar Stjärnorna, för att du låter molnen vattna jordens mull, så att de gro och svälla, fröna och kärnorna.

Jag prisar dig, Herre, jag välsignar dig, min Gud, för den minsta örtens blad och för järnekens grenar, för min goda broder Elden i sin flammande skrud och vår kyska syster Vattnet, som helgar och renar.

För den mäktiga Jorden, som bjuder näring åt både mödrar och leende barn i muntert vimmel, åt dem som älska dig, och åt den fattige, hvars gråt af änglar samlas upp och bäres bort till din himmel.

För vår goda syster Lif och vår blida syster Död vill jag prisa dig, Herre, till min sista timma. Som ett barn vill jag somna, när kvällen står röd, och se i skyn ditt löfte om en gryning glimma.

— O, herr Choulette, sade miss Bell, denna hymn stiger upp emot himmelen på samma sätt som den eremit, som man ser på Campo Santo i Pisa, stiger upp på berget, där getterna beta. Jag skall förklara mig: den gamle eremiten stiger uppåt,stödd på sin tro som på en käpp, och hans gång blir ojämn, ty emedan han blott har *en* krycka, får hans ena fot, som har hjälp af kryckan, försprång framför den andra. Och det är också orsaken till att edra verser äro litet ojämna. Åh, jag har förstått det mycket väl.

Skalden höll tillgodo med detta beröm, öfvertygad om att omedvetet ha förtjänat det.

— Ni har tron, herr Choulette, sade Thérèse. Men hvad kan den förhjälpa er till, annat än att skrifva vackra vers?

— Till att synda, min fru.

— Ack, vi synda nog ändå ...

Fru Marmet visade sig nu, fullt resfärdig och fylld af lugn glädje vid tanken på att ändtligen få återse sin lilla våning vid rue de la Chaise, sin lilla hund Toby, sin gamle vän hr Lagrange, och vid hoppet om att efter etruskerna i Fiesoles museum återfinna sin krigare bland bonboniärerna där hemma, där han genom fönstret stirrade ned på den öppna platsen framför Bon Marché.

Miss Bell följde sina vänner till stationen i sin dog-cart.

*

XXV.

Dechartre hade nyss tagit afsked af de båda damerna i salongen. Nu, då hon var skild från honom, kände hon ännu starkare hvad han betydde för henne; han hade gifvit hennes lif en ny och utsökt arom, så lefvande och verklig att hon tyckte sig känna den på sina läppar. Hon lefde under en förtrollning, i drömmen om att återse honom, och det var i ett slags blid förvåning hon lyssnade till hvad fru Marmet sade då och då under resan: “Jag tror att vi just nu passera gränsen“, eller “se, rosenbuskarne blomma vid hafsstranden.“ Hon kände ännu denna inre glädje inom sig nästa morgon, då hon efter att ha tillbragt natten på ett hotell i Marseille såg först steniga fält med grå olivträd ila förbi, sedan mullbärsträden och berget Pilatus’ kontur i fjärran, och Rhône, och Lyon, och sedan de landskap i hvilka hon hade vuxit upp, med träd som reste sina kronor i luften likt buketter, dessa kronor som för icke länge sedan stodo nakna, mörkvioletta,och som nu lyste i ljus grönska, vidare de små randiga åkerlapparna på kullarnes sluttningar och poppelraderna längs med flodernas stränder. Hela resan flöt för henne i ett; hon njöt den fulla lyckan af de stunder hon genomlefvat och den glada förvåningen öfver den djupa lycka som ännu väntade henne. Och då tåget stannade i banhallens bleka dager, var det med ett småleende som om hon vaknat ur en lycklig sömn, hon mottog sin man, som var förtjust öfver att återse henne. Hon omfamnade den goda fru Marmet och tackade henne af allt sitt hjärta för hennes sällskap. Och sanningen var, att hon kände sig tacksam mot allt och alla, liksom hr Choulettes heliga Franciscus.

Vagnen förde henne fram utmed kajerna, där dammet stod rödt i solnedgången; och där hon satt tillbakalutad i sitt hörn, lyssnade hon tålmodigt till sin man, som underhöll henne om sina framgångar i kammaren, om sin parlamentariska grupps syften, om sina planer och förhoppningar och om nödvändigheten att gifva två eller tre stora politiska middagar. Hon slöt ögonen för att kunna tänka bättre. Hon sade till sig själf: “I morgon har jag ett bref från honom, och inom en vecka får jag återse honom.“ Då vagnen passerade en af broarne, som tycktes rulla böljor af eld i solnedgångsskimret, broarnes sotiga hvalfbågar, platanernas konturer och kastanjernas blommande kronor i trädgrupperna på Cours-la-Reine; allt detta som hon kände så väl stod nu för henne i en ny dager och tycktes henne större och härligare än förr. Det var som om hennes kärlek hade gjutit en ny färg öfver världen. Och hon frågade sig själf om träden och stenarne kände igen henne. Hon tänkte: “Hur är det möjligt att min tystnad, mina blickar, hela min kropp och himmelen och jorden icke ropa ut min hemlighet?“ Hr Martin-Bellème, som trodde att hon var litet trött efter resan, rådde henne att hvila ut. Och på natten skref hon, instängd i sitt rum, midt i den stora tystnaden i hvilken hon tyckte sig höra hvarje skälfning i sin själ, ett bref till den frånvarande, ett bref fylldt af dessa ord som likna blommor däri att de ständigt äro lika och dock ständigt nya: “Jag älskar dig, jag väntar dig. Jag är lycklig. Jag känner, att du är mig nära, och det finns ingenting annat i världen än du och jag. Från mitt fönster ser jag en stjärna, en blå stjärna, som darrar. Jag ser på den och tänker på att också du ser den i Florens. På bordet har jag lagt den lilla skeden med den röda liljan. Kom! Jag brinner af din eld, fastdu är långt borta. Kom!“ På detta sätt fann hon känslor och bilder, i hvilka det låg evighet, alldeles friska och nya i sin själ.

Under en vecka lefde hon helt och hållet i sitt inre lif, värmd genom hela sin varelse af de ljufva minnen, som hon gömde på från dagarne vid via Alfieri; hon tyckte sig ännu andas in de kyssar hon mottagit, och hon älskade sig själf, därför att hon var älskad. Hon lät göra sig nya toaletter och slösade på dem en oändlig omsorg och en utsökt smak. Hon ville behaga också sig själf. Hon blef tokig af oro då det icke fanns något bref till henne på posten,

och hon darrade af glädje, då mannen bakom postluckan räckte henne ett kuvert, på hvilket hon kände igen sin väns breda och sirliga handstil; hon slukade med dessa bref sina minnen, sina begär och sina förhoppningar. På detta sätt jagade timmarne raskt hvarandra, sleto sönder och förtärde hvarandra.

Först från morgonen den dag, då han skulle komma, blef tiden henne outhärdligt lång. Hon var vid stationen innan tåget skulle komma. Det upplystes, att det var försenadt. Det gjorde henne förtviflad. Hon trodde på framgången af hvad hon en gång hade föresatt sig, och liksom sin far ville hon på trots underordna slumpen under sin vilja; därför tycktes henne detta dröjsmål, som hon icke hade förutsett, snarlikt ett förräderi. Den gråa dager, som under tre kvarts timme strömmade in på henne genom banhallens glastak, tycktes henne långsamt aftaga som sanden i ett omätligt timglas, hvilket mätte de minuter, som gingo förlorade för hennes lycka. Hon förtviflade redan, då hon i det röda ljuset från solen, som redan stod lågt, såg snälltågets maskin, fruktansvärd och underkufvad, ila in och stanna vid perrongen, och då hon bland mängden af resande, som strömmade ut ur vaggongerna, såg Jacques, lång och smärt, komma sig till mötes. Han såg på henne med detta uttryck af mörk och lidelsefull glädje i blicken, som hon kände så väl. Han sade:

— Ändtligen! Jag var rädd att jag skulle dö innan jag fått återse er. Ni vet inte, och jag visste inte själf, hvilken tortyr det är för mig att lefva en vecka skild från er. Jag har gång på gång vändt tillbaka till det lilla trädgårdshuset vid via Alfieri. Och jag har skrikit högt af kärlek och förbittring i kammaren, du vet, framför den gamla pastellen.

Hon betraktade honom förtjust.— Och jag, tror du inte, att jag har ropat på dig, att jag har åtrått dig, att jag i ensamheten har sträckt armarna emot dig? Dina bref har jag gömt i den chiffonierlåda, där jag har mina juveler. Jag har läst dem om och om igen, om natten: det var ljufligt, men det var oförsiktigt. Dina bref, det var du själf, det var för mycket och dock för litet.

De gingo öfver planen, där droskorna rullade lastade med kappsäckar. Hon frågade honom, om de icke skulle taga ett åkdon.

Han svarade icke. Han tycktes icke höra henne. Hon återtog:

— Jag har varit och sett på ert hus, men jag vågade icke gå in. Jag tittade bara in genom gallergrinden, jag såg smårutiga fönster, bakom rosenbuskar, i fonden af en gård med en platan. Och jag sade för mig själf: “Där är det.“ Jag har aldrig känt mig så upprörd.

Han hörde icke längre på, hvad hon sade, han såg icke ens på henne. Han skyndade på och drog henne med sig längs trottoarernas stenläggning, han förde henne genom en smal trappa uppför en backe och in på en liten folktom gata, som gick strax ofvanom den öppna platsen framför stationen. Mellan vedbodar och kolupplag låg där ett hotell med restaurang i bottenvåningen och med bord på trottoaren där framför. Under den målade skylten såg man fönster med hvita jalusier. Dechartre stannade och sköt Thérèse framför sig in i den skumma porten.

Hon frågade:

— Hvart för ni mig? Hur mycket är klockan? Jag måste vara hemma klockan half åtta. Vi äro alldeles tokiga.

I ett rum med rödrutiga tapeter, möbleradt med en säng af valnöt och med en matta, hvars mönster föreställde ett lejon, njöto de ett ögonblicks gudomlig glömska.

Hon sade, när de gingo ned för trappan:

— Jacques, min vän, vi äro allt för lyckliga. Vi plundra lifvet.

*

XXVI.

En droska förde henne följande dag till en folkrik och likväl ödslig gata, en gata till hälften melankolisk, till

hälften glad, med trädgårdsmurar i tomrummen mellan nya hus, och stannade vid det ställe där gatan genom ett par båghvalf går fram under ett gammalt palats, ett "hotell Régence", som nu sofver betäckt af dam och glömska, och som af en nyck synes ha ställt sig tvärs öfver gatan. Här och där smög sig en smula grönska fram mellan stenarne och lifvade upp denna vrå af den stora staden. Då Thérèse ringde på den lilla grinden, kastade hon en blick nedåt gatans perspektiv af hus och såg en lyftkran i ett vindsfönster och en förgylld nyckel, en låssmeds skylt. Hennes blick tog upp och gömde alla dessa detaljer, som voro nya för henne och som likväl redan föreföllo henne så bekanta. Dufvor flaxade öfver hennes hufvud, och hon hörde höns kackla. En tjänare, som bar mustascher och som gjorde ett på en gång militäriskt och landtligt intryck, öppnade grinden för henne. Hon kom in på en sandad gårdsplan, beskuggad af en platan. Till vänster, i muren åt gatan, var portvaktarlogen med en fågelbur i fönstret. På samma sida reste sig grannhusets gafvelmur bakom en grön spalier, och en bildhuggaratelier bakom hvars glasväggar skymtade några gipsfigurer, sofvande i sitt damm. Till höger begränsades gården af en tämligen låg mur, prydd af några dyrbara rester af skulpterade friser och brutna kolonnetter. I fonden reste sig boningshusets fasad, icke synnerligt stor, med sex smårutiga fönster och med murytorna nästan dolda af murgröna och klängrosor.

Philippe Dechartre, som hade förälskat sig i det femtonde århundradets franska arkitektur, hade här med mycken lärdom sökt göra en noggrann reproduktion af ett privathus från Ludvig XII:s tid. Men huset, som påbörjades vid midten af andra kejsardömet, blef aldrig fullt färdigt. Arkitekten, som hade byggt så många herrgårdar och slott, dog utan att ha hunnit fullborda sitt eget hus. Och det var bäst så. Det var påbörjadt i en stil, som då hade sitt värde och sin distinktion, men som nu förefaller på en gång urmodig och banal; och sedan det lilla huset småningom blifvit beröfvadt sin stora ram af trädgårdar och inklämdt mellan höga byggnader, var Philippe Dechartres afsikt en gång för alla förfelad. Men dessa grofva stenar, som hade vittrat i väntanpå stenhuggaren, död sedan väl tjugu år tillbaka, alla dessa dekorativa detaljer, som nödgats undvara den sista öfverarbetningen och som därför fått en prägel af tyngd och primitivitet, taket, som arkitektens änka hade låtit göra så billigt som möjligt — allt detta ofullbordade och af en slump tillkomna bidrog att aflägsna den prägel af konstlad ålderdomlighet och lärd romantik, som byggnaden eljes kunnat få, och lät den också bättre stämma med det omgifvande kvarteret, som folkökningen förfulat.

Och i det hela taget hade dock detta lilla hus midt i sin prägel af förfall ett verkligt behag i sin dräkt af grönska. Thérèse upptäckte plötsligt och instinktmässigt all dess mjuka stämningsfullhet. I den behagfulla vårdslöshet som röjde sig i allt, från väggarne som täcktes af murgröna till ateliern fördunklade fönsterrutor och ända till den lutande platanen, hvars bark släppte sina fjäll bland gårdens vilda och frodiga gräs, tyckte hon sig ana något af husherrens egen själ, likgiltig, svag i konsten att bevara sin egendom och ett rof för de lidelsefulla naturernas långa spleen. Hon njöt af att i allt detta känna igen hans likgiltighet för de ting, som dagligen omgåfvo honom. Hon fann ett visst slags behag och förfining i detta, men också något, som var hennes egen natur alldeles motsatt, något, som stred mot den drift hon ärft af sin far, att taga vara på och vårda allt som var hennes. Och hon fattade genast en plan att föra in något af sitt eget verksamma ordningssinne här i denna förvildade vrå utan att likväl störa något af dess tankfulla ro: hon skulle låta sanda alléen och plantera några blommor i det soliga hörnet där borta. Hon betraktade med sympati en staty, som kommit dit från någon ödelagd slottspark, en Flora, som låg kullslagen på marken, nästan helt och hållet betäckt med en svartaktig mossa, och med armarne liggande afslagna bredvid. Hon tänkte på att resa upp henne och låta henne pryda fontänen, hvars vatten hon såg droppa sakta och sorgset ned i karet, som gjorde tjänst som bassäng.

Dechartre, som redan i en timme hade spanat efter henne, kom ned utför trappan, glad och darrande af orolig lycka. I förstugans svala skugga, där marmorbilder och bronser förvirradt skymtade fram i kall glans, stannade hon, häpen öfver den våldsamhet med hvilken hon kände hjärtat slå i sitt bröst.

Han tryckte henne intill sig och gaf henne långa kyssar.Med bultande tinningar hörde hon honom erinra henne om gårdagen. Hon tyckte sig återse lejonet på sängmattan, och hon gaf honom långsamma och ljufva kyssar tillbaka.

Han förde henne uppför en smal vindeltrappa af trä in i en stor sal, som fordom hade tjänat hans far till arbetsrum, och i hvilken han själf brukade tillbringa dagen med att rita eller modellera eller allra helst med att läsa, ty han tyckte om läsning som ett slags opiat och satt ofta länge i drömmar öfver en sida utan att läsa den till slut.

På väggarne hängde bleknade tapisserier i en medeltidsaktig ton, på hvilka man skymtade en dam i hög hufvudbonad och med en enhörning hvilande vid sina fötter i gräset och blommorna på marken. Dessa tapisserier täckte väggarne ända upp till de målade takbjälkarne.

Han förde henne fram till en bred och låg divan, hvars kuddar voro klädda med dyrbara stycken af spanska korkåpor och byzantinska mässhakar. Men hon satte sig i en karmstol.

— Ni är alltså här! sade han. Nu kan världen gå under.

Hon svarade:

— Förr i världen tänkte jag ofta på världens undergång, men jag var inte rädd för den. Herr Lagrange hade varit nog artig att lofva mig att den skulle inträffa rätt snart, och jag hoppades på det. Jag hade så tråkigt innan jag kände er!

Hon såg sig omkring i rummet; alla bord voro fulla af vaser och statyetter, och öfverallt såg hon en förvirrad och lysande mängd af väfnader, vapen, emaljarbeten, målningar och gamla böcker.

— Ni har vackra saker, sade hon.

— Det mesta har jag fått efter min far; han lefde i samlarnes gyllene tid. Historien med enhörningen tillhör en svit af gobelänger, af hvilka de andra finnas i Cluny; min far kom öfver dem i ett litet värdshus i Meung-sur-Yèvre 1851.

Men hon inföll, nyfiken och en smula besviken:

— Jag ser ingenting af er själf här, icke en enda staty, inte en bas-relief, ingen af dessa vaxstatyetter som äro så eftersökta i England, inte ens en gipsplatta eller en medalj.

— Ni tror väl inte att det skulle kunna roa mig att lefva midt ibland mina verk! Jag känner dem alltför väl;de skulle tråka ut mig. Det, som inte har några hemligheter för oss, tjusar oss inte längre.

Hon anslog en sårad ton:

— Det har ni aldrig sagt mig förr: att man inte längre har någon tjusning för er, när man inte har någon hemlighet kvar.

Han lade armen om hennes lif.

— O, det som lefver är blott allt för hemlighetsfullt. Min älskade, för mig förblir du allt jämt en gåta hvars okända betydelse för mig innehåller all lifvets lust och all dödens hemskhet. Du behöfver inte vara rädd för att ge bort för mycket af dig själf. Jag kommer alltid att åtrå dig, och jag kommer aldrig att känna dig i botten. Äger man verkligen någonsin hvad man älskar? Hvad äro våra kyssar och smekningar annat än utbrott af en ljuf förtviflan? Då jag håller dig i mina armar, söker jag dig ännu; och jag äger dig aldrig, emedan jag alltid åtrår dig, emedan det är det omöjliga och det oändliga, som jag åtrår i dig. Hur satan skulle jag någonsin kunna få veta hvad du är? Ser du, jag är ingen bildhuggare, fast jag har modellerat några dåliga figurer. Jag är snarare ett slags poet och filosof, och hvad jag söker i naturen är anledningar till oro och plåga. Känslan för formen är mig icke nog. Mina kamrater gyckla med mig för att jag icke kan nå dem i enkelhet. De ha rätt. Och det svinet Choulette har också rätt, då han vill att vi skola lefva utan tankar och utan begär. Vår vän skomakaren vid Santa Maria Novella, som icke vet någonting af allt det, som skulle kunna göra honom ond och olycklig, är en mästare i konsten att lefva. Jag borde älska dig enkelt och naivt, utan allt detta passionerade grubbel som gör mig oresonlig och elak. Det finns ingen annan lycka än okunnigheten och glömskan. Kom, kom, tanken på dig har marterat mig allt för mycket medan jag var skild från dig, kom, min älskade. Jag måste glömma dig själf i dig. Det är blott i

dig själf jag kan glömma dig och förlora mig själf.

Han tog henne i sina armar, han lyfte upp floret och tryckte kyssar på hennes mun.

Men hon blef en smula uppskrämd här i detta stora rum, hon kände sig generad i närvaro af alla dessa saker, som voro henne främmande, och hon drog ned floret öfver hakan igen:

— Här? sade hon. Det är omöjligt.

Han sade henne att de voro ensamma i huset.— Ensamma? Och mannen med de förfärliga mustascherna, som öppnade porten för mig?

Han smålog:

— Det är Fusellier, min fars gamla betjänt. Jag har inga andra tjänare än han och hans hustru. Var lugn. De hålla sig nere i portvaktarlogen, trogna och argsinta. Ni kommer nog att få se fru Fusellier; hon är litet familjär, jag förbereder er på det.

— Min vän, hvarför har herr Fusellier, som är portvakt och hofmästare i en person, mustascher som en tatar?

— Min älskling, naturen har gifvit honom dem, och jag låter honom gärna behålla dem. Jag tycker om att han ser ut som en gammal fanjunkare, som har slagit sig på trädgårdsodling; det ger mig illusion af att han är min granne på landet.

Han drog henne, ned på sitt knä, där han satt på divanen, han kysste henne, och hon kysste honom tillbaka.

Hon reste sig plötsligt.

— Visa mig de andra rummen. Jag är nyfiken. Jag vill se allting.

Han förde henne upp i andra våningen. På väggarne. i korridoren hängde akvareller af Philippe Dechartre. Han öppnade en dörr och förde henne in i ett rum med möbler i palisander.

Det var hans mors rum. Han hade låtit det stå orördt med sin stämning af förflutna dagar, sin stämning af igår, det enda förflutna som verkligen kan röra oss och stämma oss sorgset. Rummet hade stått obebodt i nio år och gjorde likväl intryck af att ännu icke ha hunnit vänja sig vid ensamheten. Spegelbyrån tycktes ännu söka efter den gamla damens blick, och på pendylen af onyx stod en tankfull Sapho och undrade hvarför hon icke längre hörde ljudet af pendeln.

På väggen sutto två porträtt. Det ena, som var af Ricard, föreställde Philippe Dechartre, med blek hy, det långa håret i oordning och blicken dränkt i romantiskt drömmeri och med en mun, som uttryckte godhet och lätthet att tala. Det andra porträttet var måladt af en mindre orolig hand och framställde en dam, hvarken ung eller gammal, nästan vacker i sin genomskinliga magerhet. Det var fru Philippe Dechartre.

— Min stackars mammas rum är som jag själf, sade Jacques: det har sina minnen.— Ni är lik er mor, sade Thérèse. Ni har hennes ögon. Paul Vence har sagt mig att hon afgudade er.

— Ja, svarade han småleende, hon var ovanlig, mamma; intelligent, utsökt, oresonlig på ett förtrollande sätt. Moderskärleken gick nästan till galenskap hos henne och lämnade mig ingen ro; hon plågade sig själf och mig.

Thérèse betraktade en bronsbyst af Carpeaux, som stod på chiffoniern.

— Det är kejsarprinsen, sade Dechartre. Ni kan känna igen honom på hans öron, som stå ut som vingar och lifva upp hans kalla ansikte en smula. Denna byst är en gåfva af Napoleon III. Mina föräldrar reste till Compiègne om somrarne. Under hofvets vistelse i Fontainebleau gjorde min far upp planen till slottet och tecknade ett utkast till galleriet. Om förmiddagarne kom kejsaren till honom i redingote och med en sjöskumspipa i munnen och satte sig på bordskanten, som en pinguin på en klippa. Jag gick i Bonapartelycéet på den tiden. Jag hörde dessa historier berättas vid middagsbordet, och de ha stannat kvar i mitt minne. Kejsaren satt lugn och stillsam och afbröt blott då och då sin långa tystnad med några ord som nästan kväfdes under hans tjocka mustascher; så blef han litet lifligare och började utveckla sina idéer om en eller annan maskin. Han var uppfinnare och mekaniker.

Han tog upp en blyertspenna ur fickan och började, för att visa hur han menade, rita upp sina konstruktioner tvärs öfver min fars ritningar. Min far var förtviflad; han fick på detta sätt två eller tre utkast i veckan förstörda ... Kejsaren tyckte mycket om min far och gaf honom löften om arbeten och utmärkelser, som aldrig kommo. Kejsaren menade väl, men han hade icke något inflytande, som mamma brukade säga. Jag var pojke på den tiden. Men jag har sedan dess bevarat en viss obestämd sympati för denne man, som saknade geni men hvars själ var hängifven och vacker, och som gick sitt lifs stora äfventyr till mötes med ett naturligt mod och en blid fatalism ... Och för öfrigt, hvad som gör honom sympatisk för mig är att han blef bekämpad och smädad af folk, som ville taga hans plats och som icke ens, som han, bar någon kärlek till folket på botten i sitt hjärta. Vi ha sett dem vid makten sedan. Gud i himmelen, hvad de äro tarfliga! Senatorn Loyer, till exempel, som hemma hos er i rökrummet stoppade cigarrer i sin ficka och föreslog mig att göra på samma sätt. “För hemvägen“, sade han. DenneLoyer är en elak människa, hård mot de olyckliga, de svaga, de ringa. Och Garain, tycker ni inte att han har en motbjudande själ? Kommer ni ihåg: första gången jag åt middag hos er talade man om Napoleon. Ert hår var vridet i en knut ofvanför nacken med en diamantpil i. Paul Vence talade utsökt och subtilt. Garain förstod ingenting af det. Ni frågade mig om min mening.

— Det var för att ni skulle få tillfälle att briljera. Jag var litet stolt öfver er redan då.

— Ack, jag skulle aldrig ha kunnat finna några ord inför så allvarliga människor. Och likväl skulle jag ha haft lust att säga dem att Napoleon III tilltalade mig mera än den förste, att jag fann honom mera rörande; men det är möjligt att detta infall skulle ha gjort en dålig effekt. Och för resten är jag inte nog utblottad på all begåfning för att sysselsätta mig med politik.

Han vände sig om i rummet och betraktade sakerna därinne med förtrolig ömhet. Han drog ut en låda i en sekretär:

— Se, mammas glasögon! Alla gånger hon gick och letade efter sina glasögon! Men nu skall jag visa er min sängkammare. Ni måste förlåta fru Fusellier om det är litet ostädadt, jag har sagt till henne att respektera min oordning.

Rullgardinerna voro neddragna för fönsterna. Han drog icke upp dem. Efter en timmes förlopp vek hon själf undan ett hörn af det röda satinet; ljusstrålarne bländade hennes ögon och lekte i hennes oordnade hår. Hon sökte efter en spegel, men hon fann blott en venetiansk väggspegel, dunkel och skum i sin breda ebenholtsram. Hon höjde sig på tåspetsarne för att kunna se sig i den:

— Är det jag, detta dystra spöke där långt borta? frågade hon. De, som ha speglat sig i den här spegeln ha förmodligen inte komplimenterat er för den.

Medan hon sökte sina nålar på bordet fick hon syn på en liten bronsstatyett som hon icke hade gifvit akt på förut. Det var ett gammalt italienskt arbete i flamländsk stil: en naken kvinna med korta ben och tjock, rynkig mage; hon höll ena armen utsträckt och tycktes springa. Thérèse tyckte, att hon såg på en gång gemen och lustig ut. Hon frågade, hvad det var hon gjorde.

— Hon gör detsamma, som “Fru Värld“ gör öfver portalen till domkyrkan i Basel.Men Thérèse hade icke varit i Basel och kände icke till Fru Värld. Hon granskade ånyo den lilla statyetten, men förstod ingenting, och frågade:

— Det är alltså något mycket opassande? Hur är det möjligt att något som försiggår öfver portalen till en domkyrka kan vara svårt att förklara här?

Plötsligt greps hon af oro:

— Min Gud, hvad skola herr och fru Fusellier tänka om mig?

I nästa ögonblick upptäckte hon på väggen en medaljong, som Dechartre hade modellerat, en roande och litet lastbar flickprofil:

— Hvad är det? frågade hon.

— Det är Klara, en liten tidningsförsäljerska från rue Demours. Hon kom till mig hvar morgon med Figaro. Hon hade små kysstäcka gropar i kinderna. En dag sade jag till henne: “Jag skall göra ett porträtt af dig“. Och en sommarmorgon kom hon, med örhängen i öronen och med ringar, som voro köpta på marknaden i Neuilly. Sedan såg jag aldrig till henne mera. Jag vet inte hvad det har blifvit af henne. Hon var för mycket instinktiv för att kunna bli en stor kokott. Vill ni att jag skall ta bort medaljongen?

— Nej, hon tar sig mycket bra ut i sin vrå. Jag är inte svartsjuk på Klara.

Det var på tiden att hon vände om hem till sig, och hon kunde icke bestämma sig för att gå. Hon lindade armarne om halsen på sin vän:

— O, jag älskar dig. Och du har varit så glad och förtjusande i dag. Det klär dig så att vara glad! Din glädje är fin och lätt. Jag skulle vilja, att jag alltid kunde göra dig glad. Jag behöfver glädje nästan lika starkt som jag behöfver kärlek; och hvem skall skänka mig glädje om du inte gör det?

*

XXVII.

Sedan sex veckor tillbaka, ända sedan sin återkomst till Paris, lefde Thérèse i en glödande halfslummer af lycka, en dröm utan tankar, som hon sökte förlänga så mycket som möjligt. Hon träffade Jacques hvarje dag i det lilla huset i platanens skugga; och när de fram emot kvällen ändtligensleto sig ur hvarandras armar, förde hon med sig ett fång af minnen att dyrka. Ljuf trötthet och återvaknande begär sammanbundo kärlekstimmarne som med en guirland af blommor. De hade båda samma smak och gåfvo vika för samma nycker. Samma begär ryckte dem båda med sig. Det roade dem att göra utflykter på den vackra och litet osäkra landsbygden vid utkanterna af staden, att gå tillsammans på folktomma förstadsgator med ett litet värdshus här och där i skuggan af en akacia, och på steniga vägar med nässlor invid husväggarne och trädgårdsmurarne, eller att gå ut på fälten under en lätt beslöjad himmel, randad af röken från fabriksskorstenarne. Hon gladde sig åt att känna honom i sin närhet i trakter där hon icke kände igen sig och där hon kunde gifva sig en illusion af att alldeles gå vilse med honom.

Denna dag hade det fallit dem in att följa med en af de små ångsluparne, som hon dagligen såg ila förbi sina fönster. Hon behöfde icke vara rädd att träffa någon som kände henne. Faran var icke stor. Och för öfrigt hade hon glömt bort all försiktighet, sedan hon börjat älska. De sågo förstädernas torra och dammiga kajer småningom aflösas af leende stränder; de foro längs med öar med små utvärdshus, omskuggade af trädgrupper, och med oräkneliga små roddbåtar under pilarne vid stränderna. De stego i land vid Bas-Meudon. Då hon sade att hon var varm och törstig, förde han henne genom en sidodörr in i ett värdshus med små möblerade rum. Det var en byggnad med verandor af trä rundt omkring, och som tycktes större där den låg i ensamheten, slumrande i landtlig ro, i väntan på söndagen, som skulle fylla den med skratt af flickor och rop af båtroddare, med stekos och lukten af fiskpudding.

De gingo upp för en knarrande trappa, brant som en stege, och kommo in i ett litet rum; en uppasserska serverade dem vin och små kakor. En säng af mahogny doldes af bomullsgardiner. Öfver kaminen, som upptog ett af hörnen, hängde en oval spegel framåtlutad i en ram med blommor. Genom det öppna fönstret såg man Seinen med dess gröna stränder, långt borta blånade kullarne i en luft, som darrade af värme, och solen tycktes redan nära att röra vid popplarnes toppar. Vid flodstranden dansade myggen i stora svärmar. Sommarkvällens vibrerande ro låg öfver himlen, jorden och vattnet.

Thérèse stod länge och såg på hur floden rann. En båt ilade förbi och rörde upp vattnet med sin propeller; ochdå svallvågorna nådde stranden, tycktes huset gunga som ett fartyg, där det nästan hängde öfver vattnet.

— Jag tycker om floden, sade Thérèse och vände sig till sin vän. Min Gud, hvad jag är lycklig!

Deras läppar möttes.

Och medan de sjönko in i kärlekens förtrollning, glömde de tiden, och det enda som hjälpte dem att mäta den var detta svala vattenplask under det halföppna fönstret, vågsvallet som upprepades hvar tionde minut, hvar gång en ångbåt gick förbi.

Hon reste sig till hälften på örngåttskuddarne, och medan hennes kläder, som hon otåligt hade kastat af sig, lågo kringströdda här och där på golfvet, betraktade hon i spegeln sin blomstrande nakenhet. Och på sin väns smeksamma loford svarade hon:

— Ja, det är sant att jag är skapad för kärleken.

Med en förtjusande oblyghet granskade hon sin kropp i den mattröda dagern, som gaf en högre färg åt kindernas, munnens och bröstens bleka eller röda rosor.

— Jag älskar mig själf, därför att du älskar mig.

Ja i sanning, han älskade henne; och det var honom omöjligt att förklara för sig själf hvarför han älskade henne med en så brinnande andakt och med ett slags heligt raseri. Det var icke för hennes skönhets skull, denna skönhet som dock var så sällsynt och som var honom så oändligt dyrbar. Hon hade linjernas förtrollning, men linjen följer rörelsen och är ständigt stadd på flykt; den förlorar sig och kommer igen, den förorsakar estetisk glädje och förtviflan. Man beundrar och förundras. Men det som gör att man åtrår och älskar, det är en hemlig kraft, ljuf och förfärlig och mäktigare än skönheten. Bland tusen kvinnor finner man en enda, som man aldrig kan lämna när man en gång har ägt henne, en enda som man alltid vill äga och äga på nytt. Det är själfva blomman af hennes kött, som förorsakar denna obotliga sjukdom hvars namn är kärlek. Och det är ännu något annat, något osägbart, det är hennes kropps själ. Hon var denna kvinna, som man icke kan öfvergifva och icke bedraga.

Hon utropade förtjust:

— Mig kan man inte öfvergifva, säg?

Hon frågade honom hvarför han icke ville göra en byst af henne, då han fann henne så vacker.— Hvarför? Därför att jag är en medelmåttig skulptör. Och jag vet det; hvilket icke tyder på en medelmåttig själ. Men om du nödvändigt vill tro, att jag är en stor konstnär, så kan jag gifva dig andra skäl. För att skapa en gestalt som lefver måste man behandla modeller som en låg materia, ur hvilken man drar skönheten som ett extrakt, och som man pressar och kramar för att draga essensen ur den. Men du — i dina linjer, i din kropp, i hela din varelse finns ingenting, som icke är mig lika dyrbart. Om jag skulle göra en byst af dig, skulle jag slafviskt haka mig fast vid alla dessa småsaker, som äro allt för mig, emedan de äro små delar af dig. Jag skulle dumt och envist hänga mig fast vid dem, och jag skulle aldrig nå fram till att skapa ett helt.

Hon betraktade honom en smula öfverraskad.

Han återtog:

— Ur minnet skulle jag kanske kunna göra det. Jag har gjort en liten blyertsskiss, som jag alltid bär på mig.

Då hon nödvändigt ville se den, tog han fram den och visade henne den. Det var en mycket djärf och förenklad liten studie på ett blad i en skissbok. Hon kände icke igen sig. Hon fann en viss skärpa i den, ett uttryck, som hon icke visste af, att hon hade.

— Det är alltså på det sättet du ser mig. Det är så jag ser ut för dig?

Han lade ihop skissboken.

— Nej, det är bara en enstaka iakttagelse, en anteckning, ingenting annat. Men jag tror att den är riktig. Det är antagligt att du icke ser dig själf alldeles på samma sätt, som jag ser dig. Hvar mänsklig varelse är något annat och olika för hvar och en, som ser på henne.

Och han tillade muntert:

— Så tillvida kan man säga att samma kvinna aldrig har tillhört två män. Det är en af Paul Vence’s idéer.

— Jag tror att den är sann, sade Thérèse.

Hon frågade:

— Hvad är klockan?

Hon var sju.

Hon skyndade på honom, de måste fara hem. Hon kom hem allt senare för hvarje dag. Hennes man hade observerat det. Han hade sagt: “Vi komma alltid sist till alla middagar; det tycks vara oundvikligt.“ Men han blef själf dagligen fördröjd i deputeradekammaren, där man diskuterade budgeten,han var upptagen af sina arbeten i finansutskottet, som hade utsett honom till föredragande, han var själf ofta tvungen att låta vänta på sig, och statens affärer fingo skyla öfver Thérèse’s små oregelbundenheter.

Hon erinrade sig småleende en afton, då hon hade kommit till en middag hos fru Garain klockan half nio. Hon var rädd att hon skulle göra skandal. Men det var en stor interpellation i kammaren samma dag. Först klockan nio kom hennes man från Palais Bourbon i sällskap med Garain. De satte sig bägge två vid middagsbordet i kavaj. De hade räddat ministären.

Hon blef plötsligt tankfull.

— Min vän, sade hon till Jacques, då kammarens ferier börja, kommer jag inte längre att ha någon förevändning att stanna i Paris. Min far kan redan nu inte förstå, hvarför min hängifvenhet för min man med ens har blifvit så stark, att den håller mig kvar här. Inom en vecka måste jag träffa pappa i Dinard. Hvad skall det bli af mig utan dig?

Hon knäppte ihop händerna och betraktade honom oändligt sorgset och ömt. Men han svarade ännu dystrare:

— Det är jag, Thérèse, som med oro måste fråga mig hvad det skall bli af mig utan dig. Då du lämnar mig ensam, är jag ett rof för pinsamma föreställningar; svarta tankar komma och sätta sig rundt omkring mig i en cirkel.

Hon frågade honom hvad det var för tankar.

Han svarade:

— Min älskade, jag har redan sagt dig det: det är blott din närvaro som kan komma mig att glömma dig. Då du är borta, kommer minnet af dig och pinar mig. Men det är rättvist att jag får betala den lycka du skänker mig.

*

XXVIII.

Det blå hafvet låg strödt med rosenfärgade klippor och sköljde sakta sitt silfverfransade skum in öfver den långgrunda, amfiteatraliskt formade stranden, som tycktes sluta i två gyllene horn. Dagen var vacker; det föll en stråle af Greklands sol öfver Chateaubriands graf. Thérèse satt i sitt rum, från hvars balkong man mellan trädgårdens myrtenträdoch tamarisker såg ut öfver stranden, hafvet, uddarne och skären, och läste de bref som hon hade varit och hämtat på morgonen vid postkontoret i Saint Malo, och som hon icke hade kunnat bryta på ångfärjan bland alla passagerarne. Nästan strax efter frukosten hade hon stängt in sig på sitt rum; där bredde hon ut sina bref på knäna framför sig och läste dem girigt, i brådska som man njuter en stulen lycka. Klockan två skulle hon göra en promenad i mail-coach med sin far, sin man, prinsessan Seniavine, fru Berthier d’Eyzelles, fru till deputeraden, och fru Raymond, gift med akademikern. Hon hade fått två bref denna dag. Det första andades en glädtig och utsökt doft af kärlek. Aldrig hade Jacques visat sig lyckligare, enklare, mera munter och mera intagande.

Ända sedan han lärt älska henne, skref han, hade glädjen gjort hans gång genom lifvet så lätt och sväfvande att han knappt rörde vid jorden. Han var blott rädd för en enda sak: för att det hela skulle vara en dröm, och att han

skulle vakna och finna, att de icke kände hvarandra. Helt visst, han drömde. Och hvilken dröm: trädgårdshuset vid via Alfieri, värdshuset i Meudon, deras kyssar, hennes gudomliga skuldror, hela hennes kropp, mjuk, frisk och doftande som en bäck, som rinner fram mellan blommor. Antingen drömde han vaken, eller han var en drucken man, som sjöng under ruset. Hans lycka hade beröfvat honom hans förstånd. Hon var frånvarande, och dock såg han henne ständigt för sina ögon. “Ja, jag ser dig tätt intill mig, jag ser fransarne öfver dina ögon, hvilkas grå färg är mera förtrollande än allt himlens och blommornas blå, dina läppar, som både till form och smak likna en underbar frukt, dina kinder i hvilka ditt leende sätter två små gropar som jag tillber; jag ser dig skön och åtrådd, men flyende och glidande undan för mig, och då jag breder ut mina armar emot dig är du redan försvunnen, och jag ser dig långt borta, på en lång solbelyst strand, jag ser dig i din skära klädning, med uppspändt parasoll, och du är icke större än en ljungblomma. O, du är lika liten, som jag såg dig en dag i Florens, när jag stod uppe i Campanilen och du gick nedanför på domkyrkotorget. Och jag säger till mig själf detsamma som jag sade den dagen: “En blomma, ett litet frö vore tillräckligt att skymma bort henne för mig helt och hållet, och likväl är hon för mig all glädjens och smärtans oändlighet.“

Han beklagade sig blott öfver den plåga som hennes frånvaro tillfogade honom. Och likväl blandades självfva hansklagan med ett leende af kärlekslycka. Han hotade henne på skämt med att komma och öfverraska henne i Dinard. “Du behöfver inte vara rädd; ingen skall kunna känna igen mig. Jag skall klä ut mig till kringvandrande försäljare af gipsbyster. Jag skall klä mig i mollskinnsbyxor och blå blus, jag skall vara full med hvitt dam i ansiktet och skägget och i den utstyrseln skall jag ringa på i villa Montessuy. Du, Thérèse, skall känna igen mig på statyetterna, som jag bär på en bräda på hufvudet. De skola allesammans vara kärleksgudar. Det skall vara en trogen Amor, en svartsjuk Amor, en öm Amor, en eldig Amor — det skall vara många eldiga. Och jag skall ropa på de pisanska eller florentinska handtverkarnes hårda och klangfulla språk: *»Tutti gli Amor i per la signora Teresina!»*

Sista sidan af detta bref var öm och full af andakt. Han lät undfalla sig fromma utgjutelser som erinrade Thérèse om de bönböcker, hon läste som barn: “Jag älskar er, och jag älskar allt hos er: jorden som bär er, som ni tynger så litet på, och som ni gör vackrare, ljuset, som gör att jag ser er, luften som ni andas. Jag älskar den lutande platanen på min gård, emedan ni har sett på den. I natt gick jag af och an på den aveny, på hvilken jag mötte er en vinterafton. Jag plockade en kvist af en buske, som jag erinrade mig att ni hade sett på. I hela denna stad, där ni inte finns, ser jag ingenting annat än er.“

På slutet talade han om för henne att han skulle gå ut och äta frukost. Fru Fusellier hade rest till Nevers, där hon var född, och det var ingen, som lagade hans mat medan hon var borta; han skulle gå till en restaurant vid rue Royale, där han var hemmastadd. Och bland hopen af okända där skulle han vara ensam med henne.

Thérèse slöt ögonen och lutade hufvudet tillbaka i stolen, som om hon njöt af osynliga smekningar. Då hon hörde bullret af mail-coachen, som just körde fram, tog hon i största hast det andra brefvet och bröt det. Hon blef strax förvirrad redan då hon såg utanskriften med dess häftiga och öfverdrifna handstil, dess ojämna och sviktande rader och hela dess prägel af våldsam smärta.

Redan de dunkla inledningsorden lät ana ett plötsligt anfall af ångest och svarta misstankar:

“Thérèse, Thérèse, hvarför har ni gifvit er åt mig, om ni inte kunde gifva er helt och hållet? Hvad kan det gagnamig, att ni har narrats för mig nu då jag vet det, som jag icke ville veta?

Hon hejdade sig; det kom en dimma för hennes ögon. Hon tänkte: Vi voro så lyckliga nyss. Min Gud, hvad är det som har händt? Och jag som gladde mig åt hans glädje, då den redan var försvunnen! Det vore bättre att aldrig skrifva, eftersom våra bref blott kunna bära fram känslor, som redan ha vissnat, och tankar, som redan dunstat bort.

Hon läste vidare. Och då hon fann att han var söndersliten af svartsjuka, förlorade hon nästan modet:

— Om jag icke har lyckats öfverbevisa honom om att jag älskar honom af hela min själ och med hela min varelse, hur skall jag då någonsin kunna öfvertyga honom?

Och hon var otålig att få veta orsaken till detta plötsliga anfall af vanvett. Jacques skref:

Medan han åt frukost på restauranten vid rue Royal hade han träffat en gammal bekant, som kom från en brunnskur och passerade Paris på väg till hafsbadet. De hade kommit att prata med hvarandra; slumpen fogade det så att mannen, som hade varit mycket med i sällskapslifvet, började tala om grefvinnan Martin, som han kände. Och plötsligt afbröt Jacques sin berättelse och utropade:

Thérèse, Thérèse, hvad tjänade det till att du narrades för mig, eftersom jag i alla fall en dag skulle få veta det, som alla visste utom jag? Men det är mitt eget fel ännu mera än ert Brefvet som ni kastade i lådan vid Or San Michele, och ert möte vid stationen i Florens borde ha utgjort tillräcklig vägledning för mig, om jag inte hade satt mig i sinnet att bevara mina illusioner tvärtemot den uppenbara sanningen. Jag ville icke, nej, jag *ville* icke veta att ni tillhörde en annan i det ögonblick då ni gaf er åt mig med en så ljuf öppenhet och med denna förtrollande vällust, som förde mig nära döden. Jag visste ingenting, jag ville ingenting veta. Jag upphörde att fråga er af fruktan att ni icke skulle kunna ljuga längre; jag var klok. Jag lyckades söfva mina tvifvel, tills en idiot plötsligt och brutalt öppnade mina ögon, vid ett bord på en restaurant, och tvingade mig att veta. Ack, nu då jag vet, nu då jag icke kan tvifla längre, nu förefaller det mig som om det var en njutning att tvifla. Han nämnde namnet, det där namnet, som jag redan hade hört miss Bell nämna i Fiesole, och han tillade: “Det är en mycket känd historia.“

Ni älskade honom alltså, ni älskar honom ännu! Och då jag i ensamheten i mitt rum biter i den örngottskuddemot hvilken ditt hufvud har hvilat, är han kanske hos dig. Han är det utan allt tvifvel. Han far hvarje år till löpningarna i Dinard. Man har sagt mig det. Jag ser honom för mig. Jag ser allt. Om du visste hvilka syner jag är besatt af, skulle du säga: “han är galen!“ och du skulle förbarma dig öfver mig. O, jag skulle vilja glömma dig, dig och hela världen. Men jag kan icke. Du vet allt för väl, att jag icke kan glömma dig annat än i dig själf. Jag ser dig oafbrutet för mina ögon med honom. Det är en tortyr. Jag trodde mig vara olycklig den där natten du minns, vid stranden af Arno. Men då visste jag i verkligheten icke hvad det ville säga att lida. Nu vet jag det.“

Thérèse tänkte, då hon kom till slutet af detta bref: “Ett ord, framkastadt af en slump, har satt honom i detta tillstånd. Ett enda ord har störtat honom i förtviflan och nästan i vanvett.“ Hon undrade hvilken eländig människa det kunde vara, som hade talat om henne på det sättet. Hon misstänkte två eller tre unga män, som Le Ménil hade presenterat för henne för länge sedan, och som han hade rådt henne att vara på sin vakt emot. Och i ett af dessa utbrott af blek och kall förbittring, som hon hade ärft af sin far, sade hon till sig själf: “Jag skall veta det.“ Men hvad skulle hon göra innan dess? Hennes vän var förtviflad, galen, sjuk; hon kunde icke skynda till honom, sluta honom i sina armar och kasta sig till hans bröst med en sådan kroppens och själens hängifvenhet, att han förstod att hon tillhörde honom helt och hållet, och så att han måste tro henne. Att skrifva! Hur mycket bättre vore det inte att själf söka upp honom, att utan ord sjunka i hans armar och sedan säga honom: “Vågar du ännu tro, att jag tillhör någon annan än dig?“ Men hon kunde bara skrifva till honom. Hon hade knappt börjat sitt bref, då hon hörde röster och skratt i trädgården. Prinsessan Seniavine stod redan med foten på vagnens fotsteg.

Thérèse skyndade ned och kom lugn och småleende ut på gårdstrappan; hennes bredbrättade halmhatt, klädd med vallmo, lade hennes ansikte i en genomskinlig skugga, i hvilken hennes grå ögon tindrade.

— Min Gud, hvad hon är vacker! utropade prinsessan Seniavine. Och hvad det är synd att man aldrig ser till henne. Om förmiddagarne går hon ombord på färjan och traskar omkring i gränderna i Saint Malo; och om eftermiddagen stänger hon in sig i sitt rum. Hon undviker oss.

De åkte längs med strandens vida halfcirkel, förbi villornaoch trädgårdarne på kullens sluttning. Till vänster såg man Saint Malos vallar och klocktorn resa sig ur det blå hafvet. Därefter kommo de in på en väg, längs med hvilken Dinards kvinnor bildade en lefvande häck, där de gingo raka i sina hufvudkläden af hvit batist med vingar som flaxade i blåsten.

— Det är synd, sade fru Raymond, som satt bredvid Montessuy, att de gamla nationaldräkterna försvinna mer och mer. Det är järnvägarnes fel.

— Ja, sade Montessuy, om det inte funnes några järnvägar skulle bönderna ännu gå i sina gamla pittoreska dräkter. Men vi skulle aldrig få se dem!

— Det gör ingenting, sade fru Raymond, vi skulle föreställa oss dem i vår fantasi.

— Men, frågade prinsessan Seniavine, ser ni då öfverhufvud någonsin något intressant? Det gör jag aldrig.

Fru Raymond, som af sin mans böcker hade lånat en lätt filosofisk anstrykning, sade att tingen hade ingenting att betyda, idén var allt.

Fru Martin sade halfhögt för sig själf, utan att se på fru Berthier d'Eyzelles, som satt till höger om henne på andra bänken i vagnen:

— Ja, ja, människorna se blott sin egen idé, de följa ingenting annat. De gå sin väg fram, blinda och döfva. Man kan icke hejda dem.

— Men, min kära vän, sade grefve Martin, som satt midt emot henne bredvid prinsessan, utan ledande idéer skulle man låta sig drifvas af slumpen ... A propos, Montessuy, har ni läst Loyers tal vid aftäckningen af Cadet-Gassicourts staty? Det är en debut af betydelse. Loyer är inte utan politisk blick.

De åkte förbi gröna fält, kantade med pilträd, körde upp för en backe och kommo in på en högslätt, bevuxen med skog. Länge körde de längs med muren till en park, och så långt ögat kunde nå låg vägen i den fuktiga skuggan af denna mur.

— Är det här Guerric? frågade prinsessan Seniavine.

Plötsligt fingo de syn på den stängda grinden prydd med en krona af smidesjärn, mellan två stenpelare. Genom gallret skymtade man slottets gråa stenfasad i fonden af en lång lindallé.

— Ja, sade Montessuy, det är Guerric.

Och han fortsatte, vänd till Thérèse:

— Du kände ju marquis de Ré. Vid sextiofem års ålder var han ännu i sin fulla kraft och ännu ung. Han dikterade modet, han afgjorde hvad som var elegant, och han var älskad af kvinnorna. Unga män försökte imitera honom, hans redingote, hans monokel, hans gester, hans utsökta oförskämdhet, hans roande egenheter. Plötsligt försvann han ur sällskapslifvet, stängde sitt hus, sålde sina hästar, visade sig icke mera. Minns du inte hur plötsligt han försvann, Thérèse? Du var tämligen nygift då. Han kom till er rätt ofta. En dag fick man höra, att han hade lämnat Paris. Det var hit, till Guerric, han hade dragit sig tillbaka midt i vintern. Man undrade öfver hvad han kunde ha för skäl till detta plötsliga afsked från världen, man antog, att han hade tagit till flykten för en eller annan stor sorg, kanske också i förödmjukelsen af ett första nederlag och af fruktan att man skulle få se honom åldras. Ålderdomen var hvad han fruktade mest af allt. Det är ett faktum, att under de sex år han har tillbragt här, har han icke en enda gång varit utanför slottet och parken. På Guerric tar han blott emot två eller tre gamla gubbar, ungdomsvänner till honom. Denna grind öppnas aldrig för andra än dem. Sedan han drog sig tillbaka från världen, har man aldrig sett honom och man kommer aldrig att få se honom. Han döljer sig med samma energi som han förr satte in på att synas. Han har icke kunnat uthärda den tanken, att man skulle få bevittna hans förfall. Han är lefvande död. Jag finner icke detta alldeles föraktligt.

Thérèse hade icke glömt den älskvärde gamle herrn, som i henne hade sökt en ärofull afslutning på sitt galanta lif; hon vände på hufvudet och betraktade Guerric, hvars fyra torn i form af peppardosor höjde sig öfver ekarnes mörka kronor.

Vid återkomsten från utfärden sade hon, att hon hade migrän och att hon icke kunde äta någon middag. Hon stängde in sig på sitt rum och tog åter fram brefvet ur sitt juvelskrin, det bref, som hade gjort henne så förtviflad. Hon läste sista sidan om igen.

"Tanken på att du tillhör en annan bränner mig och sliter sönder mig. Och dessutom ville jag icke att det just skulle vara han!"

Det var en fix idé. Tre gånger hade han kastat ner dessa ord på samma sida:

“Jag ville icke att det skulle vara han!“Hon hade blott en enda tanke: att hon icke ville förlora honom. Hon skulle ha sagt och gjort hvad som helst för att icke förlora honom. Hon satte sig ned vid bordet och skref i ett utbrott af öm och häftig klagan ett bref, i hvilket hon upprepade, som under suckar och gråt: “jag älskar dig, jag älskar dig, jag har aldrig älskat någon annan än dig. Du är ensam, ensam — hör du: ensam! — i min själ, i hela min varelse. Bry dig icke om hvad en eländig människa har sagt dig. Hör på mig. Jag har aldrig älskat någon före dig, jag svär dig det; ingen enda.“

Hafvets oändliga och dock lätta andetag följdes åt med hennes egna suckar, medan hon skref. Hon trodde, hon ville tro, att det som hon skref var sant; och allt hvad hon sade var sant, emedan hennes kärlek var sann. Hon hörde sin fars tunga och taktfasta steg i trappan. Hon gömde undan brefvet och öppnade dörren. Montessuy frågade henne smeksamt om hon inte mådde bättre nu:

— Jag ville gå upp och säga godnatt åt dig, sade han, och på samma gång ville jag fråga dig om en sak. Jag kommer förmodligen att träffa Le Ménil vid löpningarne i morgon. Han far dit hvarje år. Han är en man med regelbundna vanor. Om jag nu träffar honom, min flicka, skulle du då ha något emot att jag ber honom tillbringa några dagar här? Din man tror att det skulle vara en angenäm förströelse för dig. Vi kunde ju ge honom den blå kammaren.

— Som du vill. Men jag skulle hellre se om du ville hålla på den blå kammaren för Paul Vence; han vill gärna komma hit. Det är också möjligt att Choulette kommer utan att underrätta på förhand. Det skulle vara likt honom; en vacker morgon får man se honom stå och ringa vid grinden som en tiggare. Min man misstar sig, om han tror att Le Ménil är mig särskildt behaglig. Och dessutom måste jag resa till Paris ett par tre dar i nästa vecka.

*

XXIX.

Tjugufyra timmar senare än brefvet kom Thérèse från Dinard till det lilla huset i Terneskvarteret. Det hade icke mött någon svårighet för henne att finna en förevändning för sin Parisresa. Hon hade gjort resan tillsammans medsin man, som kände behof af att göra ett besök i sin valkrets, l’Aisne, där hans valmän voro föremål för starka bearbetningar från socialisterna. Hon öfverraskade Jacques en morgon i hans atelier, där han höll på att göra det första utkastet till en figur: Florens, som vid Arnos strand begråter sin forna storhet.

Modellen poserade på en tämligen hög stol. Det var en lång mörk flicka. Det föll en skarp dager genom glastaket, en dager som lät höfternas och lårens rena linjer stå fram i full klarhet och som obarmhärtigt blottade ansiktets kantiga drag, den smutsiga halsen, barmens blå ådror, den gula magen, knäna som skiftade i alla färger och fötterna med deras utspärrade tår. Thérèse betraktade henne nyfiket och iakttog kontrasten mellan gestaltens utsökta form och de spår af vanvård och dålig mat, som röjde sig i hullet och huden.

Dechartre kom emot Thérèse med mejseln i ena handen och en lerklump i den andra, och med ett uttryck af smärtfylld ömhet, som rörde henne. Därefter lade han ifrån sig leran och mejseln på kanten af kavaletten, täckte öfver den påbörjade figuren med ett fuktigt skynke och sade till modellen:

— Det är nog för i dag, min flicka.

Hon reste sig, rufsade generad till sig sina kläder, en handfull mörka trasor och smutsigt linne, och gick bakom en skärm för att klä på sig.

Under tiden tvättade bildhuggaren sina händer, vid hvilka leran klibbade, i en grön skål med vatten och gick ut ur ateliern med Thérèse.

De gingo öfver gården, under platanen, hvars afbarkade stam hade fjällat af sig på sanden.

Hon sade:

— Ni tror det inte längre nu, inte sant?

Han förde henne in i sängkammaren.

Hennes bref från Dinard hade redan mildrat hans första pinsamma intryck. Hon hade kommit just i det ögonblick då han var trött på sitt lidande och hade behof af ömhet och ro. Några rader af hennes hand hade varit nog för att gjuta fred i hans själ, som närde sig af bilder och syner och som var mera känslig för tingens symboler än för själfva tingen. Men han kände ännu en smärtsam matthet i hjärtat.I rummet, detta rum där allt förde hennes talan, där möblerna, gardinerna, tapeterna berättade om deras kärlek, hviskade hon de ljufvaste ord i hans öra:

— Hur kunde ni tro ... Det var en galenskap ... Hur skulle en kvinna som en gång har känt er kunna härda ut med en annan efter er?

— Men förut?

— Förut väntade jag på er.

— Och han var icke vid löpningarne i Dinard?

Hon trodde inte det; men hvad som var säkert var att hon inte hade varit där. Hästar och hästkarlar tråkade ut henne.

— Jacques, ni har ingenting att frukta af någon annan, eftersom ingen annan kan jämföras med er.

Tvärtom, han visste hur litet han betydde och hur litet man öfver hufvud taget betyder i denna värld, där varelserna skakas om liksom sädeskornen och agnarne i en kastskofvel och förenas eller skiljas genom en stöt af den hand som håller i redskapet. Och till och med denna symbol tycktes honom innebära för mycket af lagbundenhet och ordning för att fullt kunna tillämpas på människolifvet. Människorna tycktes honom snarare vara i samma läge som bönorna i urhålkningen på en kaffekvarn. Han hade fått ett mycket starkt intryck däraf för ett par dagar sedan, då han såg fru Fusellier mala kaffe i sin kvarn.

Thérèse sade till honom:

— Hvarför har ni så litet känsla af ert eget värde?

Hennes ord sade icke mycket, men hennes ögon talade, hennes gester och hennes barm, som häfdes och sänktes.

I förvåningen och glädjen öfver att se henne och höra henne tala lät han öfvertyga sig.

Hon frågade honom hvem det var som hade sagt honom de där infamierna.

Han hade icke något skäl att dölja det för henne. Det var hr Daniel Salomon.

Hon blef icke öfverraskad. Daniel Salomon gällde för att icke kunna vara någon kvinnas älskare; till gengäld ville han åtminstone vara invigd i deras kärlekshistorier och veta deras hemligheter. Hon gissade hvarför han hade talat om henne så som han hade gjort:

— Jacques, ni får inte bli ond på mig för hvad jag nu har att säga er. Ni är inte särdeles skicklig i konsten att dölja edra känslor. Han misstänkte att ni älskade mig, ochhan ville förvissa sig om det. Jag är säker om att han nu inte längre har något tvifvel om vårt förhållande till hvarandra. Men det är mig alldeles likgiltigt. Tvärtom, om ni kunde förställa er bättre skulle jag känna mig mindre säker på er. Jag skulle tro att ni inte älskade mig nog högt.

Af fruktan att väcka hans oro på nytt gick hon hastigt öfver till ett annat ämne:

— Jag har ännu inte sagt er hur förtjust jag är i er studie. Det är ju Florens vid Arnos strand. Men då är det ju oss det handlar om?

— Ja, jag har velat lägga in något af min kärlek i denna gestalt. Hon är vemodig, och jag hade velat att hon skulle

vara skön. Ser ni, Thérèse, det ligger alltid smärta i skönheten. Därför lider jag, sedan det har kommit skönhet i mitt lif.

Han tog upp sitt cigarettfodral ur fickan på sin flanelljacka. Men hon bad honom att kläda sig för att gå ut. De skulle äta frukost hemma hos henne. De skulle vara tillsammans hela dagen. Det skulle bli förtjusande.

Hon betraktade honom med barnslig glädje. Därefter blef hon sorgsen på nytt då hon tänkte på att hon i slutet af veckan måste resa tillbaka till Dinard; sedan skulle hon fara till Joinville, och under hela denna tid skulle de vara skilda från hvarandra.

Hon skulle låta bjuda honom till Joinville, hos sin far, för några dagar. Men de skulle icke kunna vara ensamma och ostörda där som i Paris.

— Ja, sade han, det är sant att Paris med sitt oändliga virrvarr är godt för oss.

Och han tillade:

— Jag kan inte lämna Paris mera, ens när du är borta. Jag skulle finna det afskyvärdt att lefva i ett landskap, som ingenting visste om dig. En himmel, berg, träd, springbrunnar, statyer, som icke hade något att säga mig om dig, skulle icke ha något att säga mig alls.

Medan han klädde sig, bläddrade hon i en bok, som hon hade hittat på ett bord. Det var *Tusen och en natt.* Här och där i texten voro kringströdda romantiska gravyrer, vizirer, sultaner, svarta evnucker, basarer, karavaner.

Hon frågade:

— Är ni road af “Tusen och en natt?“

— Ja, mycket, svarade han medan han knöt sin halsduk. Jag kan när jag vill tro på dessa arabiska prinsar, hvilkasben förvandlas till svart marmor, och på dessa haremskvinnor, som irra omkring på kyrkogårdarne om natten. Dessa sagor vagga in mig i lätta drömmar, som komma mig att glömma lifvet. Jag var sorgsen då jag lade mig i går afton, och jag låg i sängen och läste historien om de tre enögda dervischerna.

Hon sade med en smula bitterhet i tonen:

— Du vill glömma! Jag skulle aldrig för någonting i världen gå in på att låta beröfva mig ett enda smärtsamt minne, om det härrörde från dig.

De gingo ned på gatan tillsammans. Hon skulle taga en vagn, när de kommo litet längre bort, så att hon kunde vara hemma hos sig några minuter innan han hann fram.

— Min man väntar er till frukosten.

De talade under vägen om obetydligheter, som deras kärlek gjorde stora och betagande. De gjorde upp om hur de skulle tillbringa eftermiddagen; de ville fylla den med en djup glädje och en gränslös vällust. Hon frågade honom till råds om sina toaletter. Hon var lycklig öfver att få gå med honom genom gatorna, som strålade i middagssolen, och hon kunde icke besluta sig för att slita sig ifrån honom. När de kommo fram till avenue des Ternes sågo de butiker fulla med ett öfverflöd af matvaror som kunde komma det att vattnas i munnen. Det var buntar af fågel och vildt, uppträdda på snören utanför stekbodarnes dörrar, och i frukthandeln var det lådor fulla af aprikoser och persikor, korgar med vindrufvor, massor af päron. Kärror fulla med frukt och blommor stodo i rader längs med trottoaren. Under glastaket till en restaurant sutto män och kvinnor och åto frukost. Thérèse upptäckte Choulette ibland dem; han satt ensam vid ett litet bord intill ett lagerträd i en kruka och skulle just tända sin pipa.

Då han fick se henne kastade han med en magnifik gest ett femfrancsstycke på bordet och steg upp för att hälsa. Han såg mycket allvarlig ut; han hade en lång svart redingote som gaf honom ett värdigt och nästan strängt utseende.

Han sade att han gärna skulle ha velat komma och hälsa på fru Martin i Dinard. Men han hade blifvit kvarhållen i

Vendée hos markisinnan de Rieu. Emellertid hade han gifvit ut en ny upplaga af “Den slutna lustgården“, tillökad med “Den heliga Klaras fruktträdgård“. Han hade med dessa dikter lyckats röra själar, som man ända dittills hadetrott vara känslolösa, han hade kommit vattnet att springa fram ur klippan.

— På så sätt, sade han, har jag varit ett slags Moses.

Han gräfde i sin ficka och tog fram ett nött och smutsigt bref ur plånboken.

— Se, sade han, se här hvad fru Raymond, akademikerns fru, skrifver till mig. Jag visar er hennes bref emedan det hedrar henne.

Och han vecklade upp det tunna pappersbladet och läste:

— — — “Jag har bedt min man läsa er bok och när han hade läst den utropade han: Men detta är ju den renaste spiritualism! Jag föreställer mig att denna *Slutna lustgård* bland alla sina liljor och hvita rosor också har en liten bakport, som leder till akademien — — —“

Choulette upprepade med välbehag dessa ord som i hans mun blandade sig med lukten af konjak, och lade omsorgsfullt in brefvet i plånboken igen.

Fru Martin lyckönskade skalden till att vara fru Raymonds kandidat till akademien.

— Ni skulle också vara min, herr Choulette, om jag befattade mig med valen till akademien. Men längtar ni verkligen efter att bli en af de fyrtio?

Han svarade icke på denna fråga. Han bevarade några ögonblick en högtidlig tystnad och sade därefter:

— Min fru, jag är just på väg ut till Neuilly för att konferera med åtskilliga betydande personligheter ur den politiska och religiösa världen. Jag har måst lofva markisinnan de Rieu att ställa upp mig som kandidat till senaten; det är just nu en plats ledig i hennes trakt efter en gammal man, som under sitt skenlif här på jorden lär ha varit general. Jag skall för detta ändamål bege mig till boulevard Bineau för att rådgöra med präster, kvinnor och barn. O himmelska vishet! Den valkrets hvars röster jag tänker skoja åt mig ligger i en skogrik och vackert kuperad trakt, där fälten äro kantade med klippta pilar. I en och annan af dessa gamla ihåliga pilar kan man ännu hitta skelettet af en gammal chouan med de köttlösa fingrarne hårdt pressade om geväret och radbandet. Jag skall låta klistra upp min trosbekännelse på trädens stammar; där skall man få läsa: “Frid öfver de fattiga prästerna! Må den dag komma då biskoparne blifva såsom den fattigaste hjälpprästen i den fattigaste församlingen! Det är biskoparne som ha korsfäst Jesus. Då hette de Hannas och Kaifas; och dessa namn bära de ännuinför Guds son. Men när de spikade honom på korset, då var jag den botfärdige röfvaren, som hängde vid hans högra sida.“ Detta skall bli mitt valmanifest!

Han pekade med käppen bort åt Neuilly till:

— Dechartre, min vän, tror ni inte att det är boulevard Bineau som dammar där borta?

— Farväl, herr Choulette, sade Thérèse. Glöm inte bort mig, när ni blir senator.

— Min fru, jag kommer alltid ihåg er i mina böner, både om morgonen och om aftonen. Jag säger till Gud: “Herre, eftersom du i din stora vrede har begåfvat henne med rikedom och skönhet, så se till henne med mildhet och förfar med henne efter din stora barmhärtighet.“

Och han gick bort genom folkvimlet, rak i ryggen och litet haltande på ena benet.

*

XXX.

Med en ljusröd schal öfver skuldrorna steg Thérèse vid Dechartres sida ut på Joinvilles stora trappa. Han hade kommit samma dag på morgonen. Hon hade bjudit honom tillsammans med en liten krets af intima vänner, innan

parforcejakterna började, till hvilka hon fruktade att Le Ménil som hon icke på länge hade hört något om, skulle bli inbjuden som vanligt. Septembers lätta vind lekte i hennes hårslingor, och solen, som lutade mot sin nedgång, kom det att glimma som af guld i hennes djupa grå ögon. Bakom dem reste sig slottets fasad med sina byster af romerska kejsare på konsoler i mellanrummen mellan fönsterna öfver bottenvåningens tre halfbågar. Hufvudbyggnaden var inträngd mellan två höga flyglar, som ett system af allt för höga joniska kolonner kom att synas ännu högre under deras skiffertak. I denna anordning kunde man känna igen arkitekten, Leveau, som år 1650 hade byggt slottet Joinville-sur-Oise för den rike uppkomlingen Mareuilles, ett af Mazarins kreatur och lycklig medbrottsling i superintendenten Fouquets försnillningar.

Thérèse och Jacques betraktade rabatterna, hvilkas blommor bildade snirklar, ritade af Le Nôtre, gräsmattorna,fontänen, den konstgjorda grottan med sin arkad i rustik och de stora träden i hvilka hösten redan börjat strö sin purpur och sitt guld.

— Det är vackert i alla fall, denna grönskande geometri, sade Dechartre.

— Ja, sade Thérèse. Men jag tänker på den lutande platanen på din lilla gård, där gräset gror mellan stenarne. Vi skola låta sätta dit en vacker springbrunn, inte sant? Och vi skola plantera blommor där.

Stödd mot ett af de stenlejon med nästan mänskliga ansikten, som bevakade trappan, vände hon sig mot slottet, och såg upp mot ett af de vindsfönster, som öppnade sig i form af drakkäftar ofvan takgesimsen:

— Där är ert rum; jag var däruppe i går afton. I samma våning, men åt andra sidan, ligger pappas arbetsrum. Ett hvitmåladt träbord, ett dokumentskåp af mahogny, en vattenkaraffin på kaminen; allt i samma skick som då han var ung. Från det rummet har allt hvad vi äga kommit.

De gingo framåt en sandad gång mellan rabatterna och kommo till den klippta häck, som utgjorde parkens gräns åt söder. De gingo förbi orangeriet, hvars monumentala portal ännu pryddes af Mareuilles lotringerkors, och följde därefter en lindallé mellan gräsmattorna. Under till hälften aflöfvade träd stodo statyer af nymfer och fröso i den fuktiga skuggan, som genombröts af bleka ljusfläckar. En dufva, som hade satt sig på skuldran på en af de hvita kvinnorna, flög sin väg när de närmade sig. Då och då slet en vindstöt bort ett visset blad, som föll till jorden likt ett snäckskal af rödt guld med en droppe regnvatten uti. Thérèse pekade på en af nymferna och sade:

— Hon har sett mig, då jag var barn och längtade att få dö. Jag plågades af begär och af rädsla för lifvet. Det var på er jag väntade. Men ni var ännu så långt borta.

Lindallén afbröts af en rund öppen plats, hvars midt upptogs af en stor bassäng med en grupp af tritoner och nereider, som blåste i snäckformade trumpeter, hvilka när fontänen spelade sköto vattenstrålar i form af en krona eller en blomma.

— Det är Joinvilles krona, sade hon.

Hon pekade på en gångstig, som gick i riktning från bassängen åt öster och förlorade sig utåt landsbygden:— Där är min väg. Hur många gånger har jag icke gått där sorgsen fram och åter! Jag var alltid sorgsen innan jag kände er.

De gingo en allé med andra lindar och andra nymfer, som ledde bort från den runda platsen. De följde den ända bort till grottorna. Längst inne i parken bildade dessa grottor en halfcirkel af fem stora fördjupningar, öfver hvilka det löpte balustrader, som voro skilda åt af jättelika karyatider. En af dessa karyatider, ett naket vidunder, behärskade de andra och sänkte öfver dem sina på en gång milda och förfärliga stenögon.

— Då min far köpte Joinville, sade hon, voro grottorna bara stenrösen fulla af ogräs och huggormar. Tusentals harar hade gräft sina hål i dem. Han har låtit sätta i stånd både pelargångarne och karyatiderna efter Perrelles kopparstick, som förvaras i biblioteket. Han var sin egen arkitekt.

Ett begär efter skugga och hemlighetsfullt dunkel förde dem bort emot en allé af afvenbok, som bildade en täckt gång längs med grottorna. Men från denna allé hörde de ett ljud af steg, som kom dem att stanna ett ögonblick.

Mellan löfverket sågo de Montessuy och furstinnan Seniavine. Han höll armen om hennes lif. De gingo mycket lugnt i riktning mot slottet. Jacques och Thérèse tryckte sig intill karyatiden och väntade tills de hade gått förbi. Därefter sade hon till Dechartre, som betraktade henne under tystnad:

— Det är i alla fall starkt ... Nu förstår jag hvarför furstinnan Seniavine i vintras bad pappa om råd, då hon skulle köpa hästar.

Thérèse beundrade likväl sin far, som hade eröfrat denna vackra kvinna, som icke ansågs vara lätt att vinna och om hvilken man visste att hon var rik trots sitt vansinniga slöseri, som stundom bragte henne i förlägenhet. Hon frågade Jacques om han inte tyckte att furstinnan var mycket vacker. Han medgaf att hon hade hållning och stil, men hennes skönhet var af en väl saftig art i hans tycke. Men naturligtvis var hon vacker; han anade blott att hennes mörka och yppiga skönhet gick väl mycket i svart och saffransgult. Thérèse sade, att det var möjligt, men att furstinnan Seniavine i alla fall fördunklade alla andra kvinnor i kvällsljus.

Hon förde Jacques till en mossbelupen stentrappa, som höjde sig bakom grottorna och som ledde upp till den stora vattenkonsten, bildad af ett knippe metallrör midt i en bassäng af ljusröd marmor. Där bakom reste sig höga träd,som bildade afslutningen på parken och början till skogen. De gingo in under det höga löfhvalfvet. De tego, medan bladen rasslade svagt omkring dem. Bakom almarnes ståtliga kulisser reste sig täta grupper af aspar och björkar, hvilkas ljusa stammar stodo i ett svagt skimmer af döende solljus.

Han slöt henne i sina armar och tryckte heta kyssar på hennes ögonlock. Natten sänkte sig öfver jorden, och mellan trädens grenar darrade de första stjärnorna. Ur det fuktiga gräset hördes grodornas kväkande. De gingo icke längre bort.

Då de i mörkret följde vägen tillbaka till slottet, kände hon ännu på sina läppar en smak af kyssar och krusmynta, och hon såg ännu för sina ögon bilden af sin älskare, som liknade en faun där han stod med ryggen stödd mot en björk, medan hon själf hårdt sluten i hans armar och med händerna knäppta kring nacken tyckte sig nära att dö af vällust. Och där hon nu gick under lindarne, smålog hon åt nymferna, som hade sett hennes barndoms tårar. Högt på himlen blänkte Svanens kors af stjärnor, och månen speglade sitt smala horn i bassängens stilla vatten. I gräset sjöngo insekter sina kärlekssånger. Vid sista krökningen af häcken steg slottets komplex fram med mörka och skrämmande konturer, och i det röda ljus, som strömmade ut ur bottenvåningens stora, hvälfda fönster, rörde sig några gestalter af och an.

Klockan ringde.

Thérèse utropade:

— Jag hinner nätt och jämt kläda mig till middagen.

Och hon försvann förbi de båda stenlejonen, plötsligt som en fé i en saga.

Efter middagen läste Hr Berthier d'Eyzelles tidningarne i salongen, och furstinnan Seniavine spådde i kort vid ett af spelborden. Thérèse satt med halfslutna ögon och en bok i handen. Hon kände ännu i benen svedan af de taggar som hade stungit henne i snåren där borta i parken och erinrade sig med en liten rysning hur hennes vän hade tagit henne där bland träden liksom en faun som leker med en nymf.

Furstinnan frågade henne om hon var road af boken som hon läste.

— Jag vet inte. Jag läser och drömmer på samma gång. Paul Vence har rätt då han säger: “Vi finna blott oss själfva i böckerna.“Från biljardsalen trängde spelarnes korta utrop och det torra ljudet af stötarne in genom portiärerna.

— Det gick ut! utropade furstinnan och lade ifrån sig korten.

Hon hade hållit en stor summa på en häst som samma dag deltog i kapplöpningarne i Chantilly.

Thérèse sade att hon hade haft bref från Fiesole: Miss Bell tillkännagaf sitt förestående giftermål med prins Eusebio Albertinelli della Spina.

Furstinnan brast i skratt:

— Den mannen kommer att göra henne en ovärderlig tjänst.

— Hvilken då? frågade Thérèse.

— Den att inge henne afsmak för männen, naturligtvis!

Montessuy kom in i salongen vid ett briljant humör. Han hade vunnit sitt parti.

Han satte sig bredvid Berthier d'Eyzelles och sade, i det han tog en tidning som låg utbredd i soffan:

— Jag ser att finansministern strax efter ferierna ämnar lägga fram sitt nya lagförslag angående sparbankerna.

Det rörde sig om att gifva sparbankerna rätt att låna pengar åt kommuner, en rätt som därest den kom till användning skulle beröfva de penninginstitut som stodo under Montessuys ledning deras bästa kundkrets.

— Berthier, frågade finansmannen, är ni afgjordt fiendtlig mot detta förslag?

Berthier nickade jakande.

Montessuy reste sig och sade med handen på politikerns skuldra:

— Min käre Berthier, jag föreställer mig att kabinettet kommer att falla vid början af nästa kammarséjour.

Han gick öfver till sin dotter:

— Jag har fått ett besynnerligt bref från Le Ménil.

Thérèse steg upp och gick och stängde dörren till biljarden.

Hon tyckte att det kom drag därifrån, sade hon.

— Ett besynnerligt bref, återtog Montessuy. Le Ménil kommer inte till Joinville och jagar. Han har köpt en lustjakt om tjugufyra ton, *Rosebud*. Han seglar med den på Medelhafvet och vill bara lefva på sjön hädanefter. Det är skada. Han är den enda som förstår sig på att ordna och leda en jakt.I detta ögonblick kom Dechartre in i salongen med grefve Martin, som hade fattat vänskap för honom efter att ha besegrat honom på biljard och som utvecklade för honom alla vådorna af ett skattesystem baseradt på hur stort hus man för och på antalet tjänare.

*

XXXI.

En blek vintersol trängde genom dimman öfver Seinen och belyste Oudrys hundar öfver dörrarne i matsalen.

Fru Martin hade till höger deputeraden Garain, för detta justitieminister och för detta konseljpresident, till vänster senatorn Loyer. Till höger om grefve Martin-Bellème satt hr Berthier d'Eyzelles. Intim politisk frukost. I öfverensstämmelse med Montessuys förkänningar hade ministären fallit för fyra dagar sedan. Garain hade samma morgon varit kallad till Elyséepalatset och mottagit uppdraget att försöka bilda ett kabinett. Under frukosten diskuterade han med sina vänner den kombination som han på kvällen skulle förelägga presidenten. Och medan de jäktande kastade fram det ena namnet efter det andra, såg hon inom sig bilder och syner ur sitt intima lif.

Sedan kamrarne återupptagit sitt arbete hade hon återvändt till Paris med grefve Martin, och från detta ögonblick förde hon ett förtrolladt lif.

Jacques älskade henne; han älskade henne med en betagande blandning af lidelse och mild ömhet, af djup erfarenhet och oskyldig vetgirighet. Han var nervös, retlig, orolig. Men hans ojämna lynne gjorde hans glädtighet så mycket värdefullare. Det var en konstnärs glädtighet, som kunde bryta fram plötsligt som en flamma, och som smekte hennes kärlek utan att såra den. Och ingenting förtrollade Thérèse så som hennes väns själfulla leende

och skratt. Hon hade aldrig trott att en man skulle kunna lägga in en så säker smak i sina uppsluppna infall och intima nycker. Under den första tiden hade hans lidelse för henne brunnit med en entonig och dyster glöd, och just detta hade tagit henne. Men sedan hade hon hos honom uppdagat en munter, rik ochmångskiftande själ, ett enastående behag i det intima samlifvet, en gåfva att intaga och tillfredsställa själen på samma gång som kroppen.

— En enfärgad ministär, utropade Garain, ja, det är lätt sagdt. Men man måste icke desto mindre taga hänsyn till de olika grupperna inom kammaren, deras önskningar och intressen.

Han var orolig. Han kände sig omgifven af lika många snaror som han själf hade lagt ut. Till och med hans närmaste medarbetare började visa honom misstroende.

Grefve Martin ville att den nya ministären skulle stå i samklang med den nya anda som börjat göra sig gällande.

— Er lista är sammansatt af personligheter af väsentligt olika ursprung och färg, sade han. Men just möjligheten, ja, jag skulle vilja säga nödvändigheten att införa enhet i synpunkter i republikens styrelse är kanske det betydelsefullaste af alla de nya fakta som de senaste årens politiska historia har fört med sig. Dessa idéer har ni ju själf, min kära Garain, mer än en gång gifvit ett vältaligt uttryck.

Hr Berthier d'Eyzelles sade ingenting.

Senatorn Loyer rullade små brödkulor mellan sina fingrar. Han var en gammal värdshuskund och var sedan länge van vid att få sina bästa idéer medan han rullade brödkulor eller skar i en buteljkork. Han lyfte upp sitt rödbrusiga ansikte från hvilket ett osnyggt skägg hängde ned. Han betraktade Garain med en blick som han försökte tygla men i hvilken det lyste en liten röd gnista:

— Det är hvad jag har sagt, fast ingen har velat tro mig: den monarkiska högerns försvinnande har varit till obotlig olycka för det republikanska partiets ledare. Mot detta parti var det lätt att regera. Det bästa stödet för en regering är oppositionen. Kejsardömet regerade mot orléanisterna och mot oss; Mac-Mahon mot republikanerna. Vi ha haft den ännu större turen att regera mot högern. Hvilken förträfflig opposition var inte denna höger, hotfull och vanmäktig, enfaldig, hederlig, impopulär! Man borde ha sörjt för att få behålla den. Man förstod inte det. Och för resten, vi måste ju medge det — allt blir utslitet till sist. Likväl måste man alltid regera *emot* någonting. Den dag i dag äro socialisterna de enda som kunna lämna oss det stöd som högern i femton år har gifvit oss så ihärdigt och så ädelmodigt. Men de äro för svaga. Man borde stärka dem, låta dem växa till, göradem till ett politiskt parti. Det anser jag för ögonblicket vara en inrikesministers första plikt.

Garain var icke någon cyniker; han svarade ingenting.

— Garain, frågade grefve Martin, har ni bestämt hvilken portfölj ni vill förena med presidentskapet i konseljen, justi- eller inrikesportföljen?

Garain svarade att hans beslut komme att bero af det val som N*** komme att träffa; hans medverkan var nödvändig för kabinettet, och han tvekade ännu mellan de båda portföljerna. Han själf, Garain, var beredd att offra sin personliga böjelse för högre intressen.

Senatorn Loyer gjorde en grimas i sitt skägg. Han hade stark aptit på justitieportföljen. Denna åtrå var gammal hos honom. Under kejsardömet hade han gifvit kollegier i juridik och hållit omtyckta lektioner vid kafféborden. Han hade sinne för advokatknep. Han hade börjat sin politiska bana med några tidningsartiklar, som voro direkt anlagda på att ådraga honom åtal och rättegångar och några veckors fängelse; och ända sedan dess hade han betraktat pressen som ett vapen i oppositionens hand, hvilket hvarje god regering bör oskadliggöra. Sedan den 4 september 1870 drömde han om att en gång bli justitieminister, för att man skulle få se hur han, den gamle bohemienen och läxpluggaren i juridik, som fordom hade gifvit lektioner medan han slafsade i sig sin kålsoppa, förstod att handhafva det högsta chefskapet öfver domarkåren.

Han hade sett dumbomar gå förbi sig och komma fram i dussintal. Han hade åldrats i senatorskapets medelmåttiga ära. Smutsig, fattig och lat som han var, insyltad i ett gammalt förhållande med en värdshusflicka,

hade han inga fördomar; hans gamla jakobinska sinne och hans uppriktiga förakt för folket hade öfverlefvat hans ärelystnad och gjorde honom, när allt kom omkring, till en af dem som förstå att regera. Denna gång hade han gått med i Garains kombination i tanke att han hade justitieportföljen i sina händer. Och hans beskyddare, som icke ville gifva honom den, blef med ens en obekväm rival. Han dref gyckel med det hela, medan han satt och formade sin brödkula till en liten hund.

Hr Berthier d' Eyzelles satt mycket lugn, mycket allvarlig och mycket torr och strök sina vackra hvita polissonger:

— Är det inte också er mening, herr Garain, att man bör bereda de män plats i ministären, som allt ifrån början ha följt den politik mot hvilken vi nu styra vår kurs?— De ha trasslat in sig i den, replikerade Garain otåligt. En politiker bör icke gå omständigheterna i förväg. Det är ett stort fel att ha rätt för tidigt. Man kan icke förhandla med tänkare. Men för öfrigt, låt oss vara uppriktiga mot hvarandra: om det är på vänstra centern ni vill bygga en ministär, så säg bara ifrån; jag drar mig tillbaka. Men jag förbereder er på att ni hvarken kommer att få kammaren eller landet med er.

— Det är tydligt att vi måste förvissa oss om en majoritet, sade grefve Martin.

— Med min lista ha vi vår majoritet, sade Garain. Det är den minoritet som har understödt ministären gent emot oss, plus de röster som vi ha dragit öfver på vår sida. Mina herrar, jag vädjar till er lojalitet.

Och den ansträngande fördelningen af portföljerna började på nytt. Grefve Martin fick först de offentliga arbetena, men vägrade af brist på fackkunskap, och sedan utrikesportföljen, som han tog utan invändning.

Men herr Berthier d'Eyzelles, åt hvilken Garain erbjöd handeln och åkerbruket, ville icke binda sig.

Loyer fick kolonierna. Han var strängt upptagen med att lära sin lilla hund, som han hade gjort af en brödkula, att sitta på duken. Under tiden kastade han då och då en sidoblick ur sina små rynkiga ögonvrår till grefvinnan Martin, och han fann henne åtråvärd. Han tyckte sig obestämdt kunna skymta nöjet att återse henne i en framtid under förhållanden som kunde medgifva litet mera förtrolighet.

Han lät Garain försvara sina projekt och sysselsatte sig under tiden med denna vackra dam, sökte gissa sig till hennes smak och hennes vanor, frågade henne om hon var road af att gå på teatern, om hon någon gång om kvällarne gick på ett kafé med sin man. Och Thérèse började finna honom mera intressant än de andra med all hans smuts, med hans okunnighet om seder och bruk i hennes kretsar och med hans storartade cynism.

Garain steg upp från bordet. Han måste tala ytterligare med N*** och N*** och N***, innan han lämnade sin lista till republikens president.

— Men säg, frågade grefve Martin, tror ni inte att presidenten kan ha någon invändning att göra mot ett eller annat namn?

— Presidenten kommer att handla i öfverensstämmelse med situationens kraf, svarade Garain.Han hade redan kommit utom dörren, då han kom in igen och slog sig för pannan:

— Vi ha glömt krigsministern!

— Ni finner lätt en bland generalerna, sade grefve Martin.

— Åh, utropade Garain, ni tror att det är en lätt sak att välja ut en krigsminister! Det märks att ni inte i likhet med mig har varit konseljpresident och medlem af tre ministärer. Både under mitt presidentskap och i de öfriga kabinetten som jag var med i kommo alltid de värsta svårigheterna och obehagen från krigsministrarne. Generalerna äro likadana allesammans. Ni kommer ihåg den som var krigsminister i mitt kabinett. Han var alldeles främmande för politiken när vi togo honom. Han visste knappt att det fanns två kamrar. Vi måste förklara alltsammans för honom, hela den parlamentariska mekanismen; lära honom att det fanns en armékommission, ett finansutskott, andra utskott och kommittéer, och att budgeten diskuterades innan den antogs. Han bad att få alla dessa upplysningar skrifna på en papperslapp. Hans okunnighet om personer och

förhållanden gjorde oss förskräckta ... Efter fjorton dagar kände han yrkets alla knep; han kände personligen alla senatorer och alla deputerande, och han intrigerade med dem mot oss. Om inte presidenten Grévy, som misstrodde alla militärer, hade hjälpt oss, skulle han ha stjälpt oss i diket. Och det var en helt vanlig general, en general som alla andra. Nej, tro inte att man kan välja en krigsminister i största hast och utan att tänka på det ...

Och Garain ryste ännu, då han tänkte på sin för detta kollega. Han gick.

Thérèse reste sig. Senatorn Loyer bjöd henne armen med samma vackert afrundade gester som han för fyrtio år sedan hade lärt sig på muffbalerna hos Bullier.

Hon lämnade statsmännen i salongen. Hon hade brådtom att träffa Dechartre.

Rödaktiga dimmor lågo öfver Seinen, öfver stenkajerna och de guldglänsande platanerna. Den röda solen bröt genom molnen som för att gjuta ett sista skimmer af ära öfver det döende året. Då Thérèse kom ut, njöt hon i fulla drag af luftens friska kyla och af dagens sjunkande glans. Hon var lycklig ända sedan sin återkomst till Paris, och hon gladde sig hvarje dag öfver det skiftande vädret. I hennes stolta egoism föreföll det henne som om det var för henne vinden susade genom de aflöfvade träden och för henne som detfina grå regnet duggade öfver avenyerna eller som solen släpade sitt kallnade klot öfver den frusna himlen — för henne, och för att hon vid sitt inträde i det lilla huset i Ternes skulle kunna säga: “det blåser i dag“ eller “det regnar“ eller “det är vackert väder“ och på detta sätt lägga in de yttre tingens oändlighet i sin kärleks förtrolighet. Och hvarje ny dag som rann upp tycktes henne vacker, emedan den förde henne i hennes väns armar.

Medan hon denna dag, liksom alla andra, styrde sina steg till det lilla huset i Ternes, tänkte hon på den oväntade lycka som hade fallit på hennes lott, denna lycka som var så rik och full och på hvilken hon nu ändtligen kände sig säker. Och hon sade till sig själf, medan hon gick framåt i det döende solljuset, som vintern redan hade blekt:

— Han älskar mig. Jag tror att han älskar mig helt. Och för honom är det lättare och naturligare att älska än för andra män. De ha andra idéer och föreställningar, som styra deras lif, en tro, vanor och intressen. De tro på Gud, eller på sina plikter, eller på sig själfva. Han tror blott på mig. Jag är hans gud, hans plikt och hans lif.

Och hon tänkte vidare:

— Men det är också sant att han icke känner behof af någon, icke ens af mig. Hans tanke är en hel värld, en rik och stor värld, och han skulle med lätthet kunna lefva i den. Men jag kan icke lefva utan honom. Hvad skulle det bli af mig om jag förlorade honom?

Hon kände sig lugn vid tanken på det starka begär hon ingaf honom och som hade blifvit en förtrollning och en vana. Hon erinrade sig att hon en dag hade sagt till honom: “Din kärlek till mig är helt och hållet sinnlig. Jag beklagar mig inte öfver det; det är kanske den enda sanna kärleken.“ Och han hade svarat: “Det är den enda stora och den enda starka kärleken. Den meter med sitt eget mått och strider med sina egna vapen. Den är uppfylld af bilder och symboler. Den är våldsam och outgrundlig. Den är bunden vid köttet och vid köttets själ. Allt annat är blott sken och bedrägeri.“ Hon kände sig nästan lugn i sin glädje. Hennes bäfvan och hennes oro hade försvunnit som ovädersmoln om sommaren. Deras kärleks svåraste tid hade varit den, då de lefde skilda, långt borta från hvarandra. Man bör aldrig lämna hvarandra då man älskar hvarann.

I hörnet af aveny Marceau och rue Galilée tyckte hon sig känna igen eller snarare ana skuggan af en gestalt, enbortglömd kontur, som hade snuddat förbi henne. Hon trodde att hon hade misstagit sig, hon ville tro det. Den som hon hade trott sig se fanns icke längre till för henne, hade aldrig funnits till. Det var en gestalt som hon hade mött någon gång i ett dunkelt och förflutet skenlif, i en värld som icke var den verkliga. Och hon gick vidare, men med en obestämd känsla af kyla, af oro och af trängsel kring hjärtat efter detta möte.

Då hon gick uppåt avenyn såg hon tidningsförsäljarne rusa emot sig med aftontidningarne i de framsträckta händerna, och hon skymtade i stora bokstäfver nyheterna om ministären.

Hon skyndade tvärs öfver place de 1’Etoile, förbi triumfbågen; hennes steg gingo i samma snabba takt som

hennes otåliga och lyckliga längtan. Hon tyckte sig se Jacques, som väntade henne nedanför trappan bland alla de nakna och dystra figurerna af marmor och brons hon kände i förväg hur han tog henne i sina armar och bar henne i sina armar och bar henne upp för trappan, medan hon skälfde under hans kyssar, och hur han förde henne in i detta rum, fullt af skugga och osägbar vällust, detta rum i hvilket lyckan att lefva kom henne att glömma lifvet själft.

Men då hon kom in på den folktomma aveny Mac-Mahon, såg hon samma skugga, som hon redan hade trott sig skymta i hörnet af rue Galilée, närma sig och styra rakt emot henne med en banal och pinsam precision.

Hon kände igen Robert Le Ménil. Han hade följt efter henne från Quai de Billy, och här, där det var folktomt och lugnt, gick han fram till henne.

Hans hållning och ansikte hade samma uttryck af lugn och af rent samvete, som Thérèse fordom hade tyckt om hos honom. Hans af naturen stela ansikte hade fått några rynkor och blifvit mörkare af sol och vind; det var mycket lugnt, och det både dolde och röjde ett djupt lidande.

— Jag måste tala med er.

Hon saktade sina steg. Han gick bredvid henne.

— Jag har försökt glömma er. Det är helt naturligt efter hvad som har passerat mellan oss, inte sant? Jag har gjort allt för att glömma er. Det är också säkert att det skulle vara det bästa. Men jag har icke kunnat. Då köpte jag mig en båt. Med den har jag seglat i sex månader. Det vet vi kanske?

Hon gjorde ett tecken att hon visste det,Han återtog:

— *Rosebud*. En vacker jakt om tjugufyra ton. Jag hade sex mans besättning. Jag manövrerade med den. Det var en förströelse.

Han tystnade. Hon gick långsamt, sorgsen, men i synnerhet uttråkad. Hans ord läto främmande för hennes öron, och det föreföll henne absurdt och outsägligt pinsamt att hon måste höra på honom.

Han återtog:

— Jag blygs att säga er hur jag har lidit ombord på denna båt.

Hon vände litet på hufvudet. Hon kände att det var sant, det som han sade.

— O, jag förlåter er. Jag har tänkt öfver mycket i ensamheten. Jag har tillbragt nätter och dagar utsträckt på en soffa i däckshytten; och jag vred och vände ständigt samma tankar i mitt hufvud. Jag har tänkt mera under dessa sex månader än jag förut har gjort i hela mitt lif. Skratta inte. Det finns ingenting som i den grad förmår vidga vår tanke som smärtan. Jag förstod, att om jag hade förlorat er så var det mitt eget fel. Jag borde bättre ha förstått att hålla er kvar. Och medan *Rosebud* ilade öfver hafvet, låg jag utsträckt på magen och sade till mig själf: “Jag kunde icke hålla henne kvar. O, om jag kunde börja om igen, från början! Och genom att tänka och lida förstod jag slutligen. Jag förstod att jag icke tillräckligt hade trängt in i er smak och edra idéer. Ni är en öfverlägsen kvinna. Jag hade icke märkt det förut, emedan det icke var därför jag älskade er. Jag stötte och retade er utan att vilja eller ana det.“

Hon skakade på hufvudet. Han fortfor:

— Jo, jo! Jag har ofta stött er. Jag var icke alltid nog grannlaga mot er. Det uppstod missförstånd mellan oss. Det kom sig af att vi icke ha samma natur. Och dessutom förstod jag mig icke på att förströ er. Jag kunde icke hitta på de förströelser som ni behöfde; jag skaffade er icke de slags nöjen som passar för en intelligent kvinna som ni.

Han var så enkel och så sann i sin ånger och sin smärta, att hon kände sympati för honom. Hon sade mildt:

— Min vän, jag har aldrig haft någon anledning att beklaga mig öfver er.

Han återtog:— Allt hvad jag nu säger er är sant. Jag har förstått det sedan, i ensamheten på hafvet, på min båt.

Jag har ombord på den tillbragt timmar sådana att jag icke skulle önska dem åt den man som har gjort mig mest ondt af alla. Mer än en gång ville jag kasta mig i hafvet. Jag gjorde det icke. Jag vet icke om det var på grund af mina religiösa grundsatser och för mina släktingars skull, eller om det bara var mod som fattades mig. Kanske var det därför att ni, långt bortifrån, ännu höll mig fast vid lifvet. Jag drogs alltjämt till er. Därför är jag nu här. I två dar har jag stått på utkik efter er. Jag har icke velat göra visit hemma hos er. Jag skulle icke ha träffat er ensam, icke fått tillfälle att tala med er. Och dessutom skulle ni då ha varit tvungen att ta emot mig. Jag ansåg det vara bättre att tala med er på gatan. Det är en idé som, också den, kom öfver mig ombord på min båt. Jag tänkte: På gatan kan hon lyssna till mig om hon vill, liksom för fyra år sedan i parken vid Joinville, under statyerna, vid fontänen.

Och han återtog med en tung suck:

— Ja, som vid Joinville, eftersom allt måste börjas om från början. I två dar har jag stått på vakt utanför ert hus. I går regnade det; ni åkte ut. Jag skulle ha kunnat följa efter er och taga reda på hvart ni åkte. Jag hade god lust att göra det. Men jag gjorde det icke. Jag vill icke göra någonting som kan misshaga er.

Hon räckte honom handen.

— Tack, sade hon. Jag visste att jag icke skulle behöfva ångra det förtroende som jag har visat er.

Hon var otålig och enerverad, rädd för hvad han ytterligare skulle kunna ha att säga henne, hon ville bryta af samtalet och komma undan honom.

— Farväl, sade hon. Ni har hela ert lif framför er. Ni är lycklig. Lär er förstå att ni är det, och plåga er inte för det som icke är någon plåga värdt.

Men han hejdade henne med en blick. Hans ansikte hade fått detta häftiga och beslutsamma uttryck som hon så väl kände till.

— Jag har sagt er att jag måste tala mer. Hör på mig ett ögonblick.

Hon tänkte på Jacques, som redan väntade henne.

En och annan förbigående kastade en hastig blick på henne och fortsatte sin väg. Hon stannade under ett naketträd och lyssnade till honom med själen full af medlidande och bäfvan.

Han sade:

— Jag förlåter er, och jag glömmer allt. Tag mig tillbaka. Jag lofvar er att aldrig säga ett ord om det förflutna.

Hon darrade, och hon visade alla tecken till en så oförställd förvåning och förskräckelse, att han hejdade sig.

Men han fortsatte efter ett ögonblicks eftertanke:

— Det är något mycket ovanligt, det som jag föreslår er; jag vet det. Men jag har tänkt noga öfver det. Det är det enda möjliga. Tänk på det, Thérèse, och svara icke genast.

— Det skulle vara illa af mig att icke säga er sanningen. Jag kan icke, jag vill icke göra det som ni ber mig om; och ni vet hvarför.

En tom droska körde långsamt förbi dem. Hon gjorde ett tecken åt kusken, och han stannade. Men han höll henne kvar ett ögonblick ännu:

— Jag har förutsett att ni skulle svara så. Och det var därför jag sade er: svara mig icke strax.

Hon höll redan, handen på dörrvredet. Hon fäste på honom en blick ur sina grå ögon.

Det var det smärtsamma ögonblicket för honom. Han erinrade sig den tiden, då han såg dessa ljufva grå ögon röra sig under halfslutna ögonlock. Han undertryckte en snyftning långt nere i bröstet och mumlade med halfkväfd röst:

— Hör mig, jag kan inte lefva utan er, jag älskar er. Nu först älskar jag er. Förut visste jag ingenting om

kärleken.

Och då hon på en slump nämnde åt kusken adressen på en modist, gick han bort med sin regelrätta och snabba gäng.

Hon kände sig orolig och illa till mods efter detta möte. Om hon nödvändigt måste återse honom skulle hon hellre ha velat finna honom häftig och brutal, som i Florens.

Då hon kom till hörnet af gatan ropade hon till kusken:

— Rue Demours, Ternes.

*

XXXII.

Det var en fredag på Operan. Ridån hade nyss gått ned öfver Fausts studerkammare. Från de böljande djupen nere på parkett riktades kikare uppåt, och under ljuset från kronan, som förlorade sig i det stora tomrummet, spanade otaliga ögon omkring i salongens purpur och guld. Logerna inneslöto likt skumma juvelskrin sina skatter af briljantgnistrande kvinnohufvuden och blottade skuldror. Öfver parterren krökte sig amfiteatern som en lång guirland af diamanter, blommor, hår, hvitt hull, siden och tyll. I avantscenerna såg man österrikiska ambassadörens fru och lady Gladwin; på amfiteatern Berthe d'Isigny och Jane Tulle, af hvilka den sista tack vare en älskares självmord dagen förut njöt af en färsk ryktbarhet; i logerna fru Bérard de la Malle med sänkta ögon och de kyska kinderna skuggade af långa ögonfransar, furstinnan Seniavine, som strålade öfver alla och som dolde en panters gäspningar bakom sin solfjäder; fru de Morlaine mellan två unga kvinnor, hvilkas själar hon höll på att bilda; fru Meillan, tronande på trettio år af obestridd och mäktig skönhet; fru Berthier d'Eyzelles, stel och rak under sina stålgråa pannbindlar, besatta med diamanter. Den litet rödsprängda färgen i hennes ansikte förhöjde den stränga värdigheten i hennes hållning. Hon var föremål för mycken uppmärksamhet. Garains kombination hade strandat, och det hade under dagens lopp blifvit bekant att hr Berthier d'Eyzelles hade mottagit uppdraget att bilda ett kabinett. Hans ansträngningar voro på väg att lyckas. Tidningarne offentliggjorde listor med Martin-Bellèmes namn för finansportföljen. Och kikarne riktades förgäfves mot grefvinnan Martins ännu tomma loge.

Ett enormt sorl af röster fyllde salongen. General Larivière stod vid sin vanliga plats på tredje parkettbänken och pratade med general de la Briche.

— Snart gör jag som du, gamle kamrat, sade han: slår mig ned i Touraine och planterar kål.

Han hade en af sina melankoliska stunder, då lifvets slut tycktes honom nära och det tomma intet gapade därbakom. Han hade smickrat Garain; och Garain, som misstänkte honom för att ha allt för godt hufvud, hade föredragit en närsynt och halftokig artillerigeneral till krigsminister. Till gengäld hade Larivière åtminstone fått se Garain lämnadi sticket och förrådd af sina vänner Berthier d'Eyzelles och Martin-Bellème. Vid tanken därpå log han med alla rynkorna kring sina små ögon. Ögonvrårna voro det enda i hans vresiga ansikte som lefde upp. Ett långt lif af förställning hade till sist gjort honom trött, och han unnade sig plötsligt den smula glädje och skönhet som ligger i att säga sin mening.

— Ser du, min kära La Briche, de göra oss galna med sin "medborgarhär", som kostar enorma pengar och som duger till ingenting. De små arméerna, arméerna af yrkessoldater, äro de enda som duga till något. Det var Napoleons åsikt, och han förstod den saken.

— Ja, det är sant, suckade general de la Briche rörd, med tårar i ögonen.

Montessuy gick förbi dem för att komma fram till sin fåtölj; Larivière räckte honom handen.

— Det sägs att det är ni, Montessuy, som har lagat så att Garains kombination sprack. Min bästa komplimang!

Montessuy bestred att han utöfvade något inflytande på politiken. Han var hvarken senator eller deputerad, icke ens medlem af generalrådet i Oise. Och han sade medan han med kikaren såg sig omkring i salongen.

— Se, Larivière, i logen där till höger sitter det en riktigt vacker kvinna, mörk, med — — —

Och han satte sig på sin plats, lugn, med en känsla af välbehag öfver den faktiska makt som han utöfvade.

I foyern, i korridorerna och i salongen gingo emellertid de nya ministrarnes namn från mun till mun under en stämning af slapp likgiltighet: konseljpresident och inrikesminister, Berthier d'Eyzelles; justitie- och kultusminister, Loyer; finansminister, Martin-Bellème. Man hade reda på alla, utom på handels-, krigs- och sjöministrarne, som ännu icke voro utsedda.

Ridån hade gått upp öfver Auerbachs källare. Studenterna sjöngo sin andra kör då fru Martin trädde in i sin loge, med håret vridet i en knut öfver hjässan; hennes hvita klädning hade ärmar som liknade vingar, och vid det vänstra bröstet gnistrade en stor röd lilja af rubiner.

Miss Bell satte sig bredvid henne i en klädning à la *Queen Ann*, af grön sammet. Efter sin förlofning med prins Eusebio Albertinelli della Spina hade hon kommit till Paris för att beställa sin utstyrsel.

— Darling, sade miss Bell midt i marknadslarmet från scenen, ni har i Florens en vän som trofast gömmer ochvårdar ert minne. Det är professor Arrighi. Han nämner er med det ord som för honom betyder mest af allt: han säger att ni är en musikalisk varelse. Men hur skulle det också vara möjligt att professor Arrighi inte skulle minnas er, darling, då inte ens blommorna och buskarne i trädgården ha glömt er? Trädens aflöfvade grenar klaga öfver att ni är borta. Åh, de sakna er, darling!

— Säg dem, sade Thérèse, att jag har fört med mig ett ljufligt minne af Fiesole, ett minne som jag vill lefva af.

I logens bakgrund utvecklade hr Martin-Bellème med låg röst sina idéer för Joseph Springer och Duvicquet. Han sade: "Frankrikes namnteckning är den förnämsta i världen." Han sade vidare: "Amortering med öfverskott, icke med skatter." Och han var böjd för en försiktig finanspolitik.

Och miss Bell:

— O, darling, jag skall tala om för träden och buskarne i Florens att ni saknar dem, och att ni snart vill komma och hälsa på dem igen på deras kulle. Men jag måste fråga er: ser ni något till herr Dechartre i Paris? Jag skulle vilja träffa honom ofta. Jag tycker om honom emedan han har en fint formad själ. O, darling, herr Dechartres själ är full af behag och elegans.

Thérèse svarade att hr Dechartre utan tvifvel var där i salongen, och att han helt visst skulle komma och hälsa på miss Bell.

Ridån föll öfver valsens brokiga hvirfvel. Publiken strömmade ut i korridorerna: på ett ögonblick samlade sig en skock af finansmän, konstnärer och deputerade i den lilla salong som hörde till logen. De samlade sig kring herr Martin-Bellème, mumlade lyckönskningar, gjorde älskvärda gester till honom öfver hufvudena på hvarandra och knuffades för att trycka hans hand. Josef Schmoll banade sig hostande och stönande, halfblind och döf, väg genom hopen ända fram till fru Martin. Han fattade hennes hand och betäckte den med smällande kyssar.

— Det sägs att er man har blifvit utnämnd till minister? Är det sant?

Hon visste att man sade det, men hon trodde icke att någonting var afgjordt ännu. För öfrigt var hennes man där; man kunde fråga honom.

Han ville veta den bokstafliga sanningen:

— Ah, sade han, er man är alltså ännu inte minister? Men när han blifvit utnämnd skall jag be er om ettögonblicks samtal. Det rör sig om en sak af den allra största vikt.

Han tystnade och lät sin blick irra omkring bakom de guldbågade glasögonen, denna blick som tycktes tillhöra en blind och en visionär och som trots hans nästan brutala kärlek till verkligheten höll honom kvar i ett slags

mysticism. Han frågade plötsligt:

— Ni har varit i Italien i år, min fru?

Och han fortsatte utan att gifva henne tid att svara:

— Ja, jag vet, jag vet. Ni har varit i Rom. Ni har sett den triumfbåge som den skurken Titus lät resa, detta afskyvärda marmormonument på hvilket man ser den sju-armade ljusstaken afbildad bland det öfriga bytet, som röfvades från Judarne. Min fru, jag säger er att det är en skam att denna triumfbåge ännu står upprätt, och det i Rom, där påfvarne ha lyckats hålla sig uppe blott tack vare de judiska bankirerna och växlarne. Judarne ha fört Greklands och Orientens vetenskaper till Italien. Renässansen är ett verk af Israels folk, min fru. Det är den enkla sanningen, som icke är mindre viss därför att den icke är erkänd.

Och han banade sig väg ut genom hopen af besökande, följd af ett doft knakande från de hattar som han stötte emot och knycklade till.

Emellertid granskade furstinnan Seniavine från sin loge genom lorgnetten sin väninna med detta plötsliga intresse för kvinnoskönhet som kom öfver henne då och då.

Hon sade till Paul Vence, som var i hennes närhet:

— Tycker ni inte att fru Martin är vackrare än vanligt i år?

I foyern, som skimrade af ljus och guld, frågade general de la Briche Larivière:

— Har ni sett till min systerson?

— Er systerson? Le Ménil?

— Ja, Robert. Han var i salongen nyss.

La Briche stod en stund i tankar. Därefter sade han:

— Han var hos oss i Sémanville i somras. Jag fann honom besynnerlig, förströdd. Det är en präktig pojke, uppriktig som guld, och intelligent. Men han skulle behöfva en sysselsättning, ett mål i lifvet.

Klockan som tillkännagaf att mellanakten var slut hade redan ringt och tystnat igen. De båda gamla herrarne gingo ensamma genom den tomma foyern.

— Ett mål i lifvet, återtog La Briche.Han var lång, mager och böjd. Den andre, som var rörligare och mera ungdomlig, gick ifrån honom och smög sig upp på scenen genom en liten dörr.

Margareta trampade sin spinnrock och sjöng i bersån. Då hon hade slutat sade miss Bell till fru Martin:

— O, darling, herr Choulette har skrifvit ett så vackert bref till mig. Han skref att han var mycket ryktbar. Och det gladde mig mycket att höra. Han skref också: “De andra skaldernas ära hvilar i myrrha och välluktande kryddor. Men min blöder och suckar under ett regn af stenar och ostronskal.“ Är det verkligen sant, my love, att fransmännen stena den snälla herr Choulette?

Medan Thérèse lugnade miss Bells farhågor, kom Loyer in i logen, litet bullersamt och med härskarmin.

Han gjorde ett fuktigt och orent intryck.

— Jag kommer från Elyséepalatset, sade han.

Han hade den artigheten att först vända sig till fru Martin med den glada nyheten.

— Utnämningarne äro undertecknade, sade han. Er man har finanserna. Det är en utmärkt portfölj.

— Republikens president gjorde ingen invändning, då mitt namn nämndes? frågade hr Martin-Bellème.

— Nej. Berthier framhöll för presidenten familjen Martins nedärfda hederlighet, er betydande förmögenhet och framför allt de band som förena er med vissa personligheter i finansvärlden, hvilkas medverkan kan blifva värdefull för regeringen. Och presidenten handlade, för att begagna Garains träffande uttryck, i

öfverensstämmelse med situationens kraf. Han skref under.

I grefve Martins gulnade ansikte visade sig ett par små veck. Han smålog.

— Dekretet står i “den officiella“ i morgon, återtog Loyer. Jag tog själf en droska och följde med kabinettssekreteraren till sätteriet med manuskriptet. Det var det säkraste. På Grévys tid — och han var dock ingen idiot! — hände det att dekreten blefvo bortsnappade under vägen från Elyséepalatset till quai Voltaire.

Loyer slog sig ned på en stol. Och han sade, medan han med ögon och näsborrar sög in så mycket som möjligt af fru Martins blottade skuldror:

— Ingen behöfver nu längre säga, som på min stackars vän Gambettas tid, att republiken icke har några kvinnor.Min fru, ni kommer säkert att gifva vackra fester i ministerhotellets salonger.

Margareta såg sig i spegeln med sitt halsband och sina örhängen och sjöng juvelarian.

— Vi måste tänka på att formulera vårt program, sade grefve Martin. Jag har tänkt på det. Hvad mitt departement beträffar, tror jag att jag har funnit formeln: “Statsskulden bör amorteras med öfverskott, icke med skatter.“

Loyer höjde på axlarne:

— Min käre Martin, vi ha ingenting väsentligt att ändra i det föregående kabinettets program; situationen är tydligen fortfarande densamma.

Han slog sig för pannan:

— Fan anamma! Jag höll på att glömma en sak. Vi ha tagit er vän, gubben Larivière, till krigsminister utan att fråga honom. Jag har fått i uppdrag att underrätta honom.

Han trodde att han satt i kafét vid boulevarden, dit officerarne bruka gå. Men grefve Martin visste att generalen var i salongen.

— Vi måste strax lägga vantarne på honom, sade Loyer.

Han hälsade damerna:

— Ni tillåter, grefvinna, att jag tar er man med mig?

När de hade gått kommo Jacques Dechartre och Paul Vence in i logen.

— Jag gratulerar er, min fru, sade Paul Vence.

Men hon vände sig till Dechartre:

— Jag hoppas att ni åtminstone inte tänker lyckönska mig ...?

Paul Vence frågade om de ämnade flytta in i ministerhotellet.

Hon utropade:

— Nej, inte för allt i världen!

— Min fru, återtog Paul Vence, ni kommer väl åtminstone att gå på balerna hos presidenten och ministrarne; och vi skola då få tillfälle att beundra er förmåga att också där bevara er hemlighetsfulla dragningskraft och att alltjämt vara den, som man drömmer om.

— Herr Vence, sade fru Martin, det förefaller som om ministerskiftena förde er på tämligen frivola tankar.

— Min fru, återtog Paul Vence, jag vill icke säga som min afhållne lärare, Renan: “Hvad har detta att betyda på Sirius?“ emedan man mycket förnuftigt skulle kunna svara: “Hvad har den tjocka Sirius att betyda för den lilla jorden?“Men jag blir dock hvar gång på nytt litet öfverraskad af att se fullvuxna och till och med gamla människor låta besticka sig af maktens synvilla, alldeles som om icke hungern, kärleken och döden, alla lifvets tarfliga eller sublima nödvändigheter, hade ett allt för starkt välde öfver människomassorna för att lämna något mera öfrigt åt de synliga härskarne än en makt på papperet och ett kejsardöme af ord. Och hvad som är ännu

besynnerligare är att folken själfva på fullt allvar tro, att de ha några andra statschefer och ministrar än sitt elände, sina drifter och sin enfald. Han var en vis man, han som sade: "Låtom oss gifva människorna Ironien och Medlidandet till domare och vittnen."

— Men, herr Vence, sade fru Martin leende, det är ju ni själf som har skrifvit det. Jag läser er.

Under tiden sökte de båda ministrarne förgäfves efter generalen både i salongen och i korridorerna. På logeöppnerskornas inrådan gingo de upp på scenen, bakom kulisserna, och mellan dekorationer som hissades upp och ned, genom en förvirrad hop af tyska bondflickor i röda kjolar, häxor, djäflar och forntidens kurtisaner, kommo de fram till dansösernas foyer. Den stora salen, som var prydd med allegoriska målningar och nästan folktom, hade denna prägel af strängt allvar som staten och rikedomen båda bruka skänka sina institutioner.

Två dansöser stodo tysta med ena foten på den låga barriär som löper längs med väggarne. Här och där stodo herrar i svarta frackar och flickor i korta klockkjolar i nästan alldeles tysta grupper.

Loyer och Martin-Bellème togo af hattarne när de kommo in. Längst bort i salen sågo de Larivière tillsammans med en vacker flicka i en skär tunika, som hölls samman kring midjan af en förgyld gördel och som var uppskuren vid höfterna öfver trikåerna.

Hon höll en liten förgyld kartong i handen. När de kommo närmare, hörde de henne säga till generalen:

— Ni är gammal, ni, men jag är säker om att ni duger till minst lika mycket som den där.

Och hon pekade med en föraktlig gest af sin nakna arm på en ung man, som stod och skämtade i en grupp i närheten, med en gardenia i knapphålet.

Loyer gjorde ett tecken åt generalen att han ville tala med honom. Han förde honom in emot väggen och sade:— Jag har det nöjet att underrätta er att ni är utnämnd till krigsminister.

Larivière svarade ingenting; han visste icke hvad han skulle tro. Denne illa klädde man med långt hår, och som i sin slitna och dammiga frack tycktes honom likna en djurlätesimitatör på en marknad, ingaf honom så föga förtroende att han misstänkte en snara, kanske till och med ett dåligt skämt.

— Herr Loyer, justitieminister, sade grefve Martin.

Loyer gick honom in på lifvet:

— General, ni kan inte draga er undan. Jag har ansvarat för er goda vilja. Om ni tvekar, gynnar ni bara ett nytt försök af Garain. Garain är en förrädare.

— Min käre kollega, ni öfverdrifver, sade grefve Martin. Men Garain är kanske inte så uppriktig som man kunde önska. Och generalens anslutning är af den yttersta vikt.

— Fäderneslandet framför allt, svarade Larivière, stammande af sinnesrörelse.

— Ni känner vårt program, general, återtog Loyer: de bestående lagarne skola tillämpas med oböjlig moderation. Vik inte en tum därifrån.

Han följde med ögonen de två dansöserna, som alltjämt stödde hvar sitt korta och muskulösa ben mot barriären.

Larivière mumlade:

— Andan inom armén förträfflig ... Chefernas goda vilja i jämnhöjd med äfven de mest kritiska omständigheter ...

Loyer slog honom på axeln:

— Min käre kollega, sade han, de stora arméerna äro bäst.

— Jag delar er åsikt, svarade Larivière. Den nuvarande armén står i full öfverensstämmelse med det nationella försvarets höga kraf.

— De stora arméerna, återtog Loyer, ha den förtjänsten att man icke kan föra krig med dem. Man måste vara galen för att kasta sig i ett krig med dessa enorma människomassor, som det icke står i någon mänsklig makt att manövrera. Är det inte också er åsikt, general?

General Larivière blinkade med ena ögat:

— Situationen kräfver den största försiktighet, sade han. Vi stå ansikte mot ansikte med någon okänd fara.

Loyer fäste på sin nye kollega en blick full af mildt och cyniskt förakt.

— I händelse af ett krig — hvad som för öfrigt är högst osannolikt — tror ni inte då, min käre kollega, att stationsinspektorerna komma att bli de verkliga generalerna?De tre ministrarne gingo ut genom en baktrappa. Konseljpresidenten väntade dem hemma hos sig.

Sista akten började. Fru Martin hade blott Dechartre och miss Bell kvar i sin loge.

Miss Bell sade:

— Jag är förtjust, darling — hur säger ni i ert språk? — jag är exalterad då jag tänker på att ni bär Florens' röda lilja vid ert hjärta. Och herr Dechartre, som har en konstnärs själ, bör också glädja sig åt att se er bära detta ädla smycke. O, jag skulle vilja veta hvilken juvelerare som har gjort det, darling. Denna lilja är smal och smidig som en svärdslilja. Åh, den är elegant, den är storartad och grym. Har ni märkt, my love, att vackra juvelsmycken ha en prägel af storslagenhet och grymhet.

— Min juvelerare, sade Thérèse, sitter här, och ni har nyss nämnt hans namn. Det är herr Dechartre som har varit så vänlig och gjort utkastet till mitt smycke.

Dörren öppnades. Thérèse vände till hälften på hufvudet och såg i halfmörkret Le Ménil, som hälsade på henne med utsökt fast något kort artighet.

— Min fru, jag ber er att framföra mina lyckönskningar till er man.

Han komplimenterade henne en smula torrt för hennes friska utseende. Han hade också några förbindliga och korrekta ord för miss Bell.

Thérèse lyssnade till honom med ångest i hjärtat och munnen halföppen af den smärtsamma ansträngningen att svara några betydelselösa ord. Han frågade henne om hon hade haft en angenäm sommar på Joinville. Han skulle gärna ha velat resa dit och deltaga i jakten. Men han hade icke kunnat. Han hade seglat på Medelhafvet; sedan hade han jagat på Sémanville.

— O, herr Le Ménil, sade miss Bell, ni har irrat omkring på det blå hafvet. Har ni sett några sirener?

Nej, han hade icke mött några sirener. Men en delfin hade i tre dagars tid simmat omkring hans jakt.

Miss Bell frågade honom om den delfinen tyckte om musik.

Det trodde han icke.

Delfinerna, sade han, äro helt enkelt små pottfiskar, som sjömännen kalla för hafsgäss emedan hufvudet har en viss likhet med gåsens.

Men miss Bell ville icke tro att den underbara fisk som bar Arion till den tenariska udden hade ett hufvud som en gås.— Herr Le Ménil, sade hon, om det nästa år kommer en delfin och simmar rundt omkring ert fartyg, så ber jag er att spela den delfiska Apollons hymn för honom på en flöjt. Tycker ni om hafvet, herr Le Ménil?

— Jag föredrar skogen.

Han var herre öfver sig själf och talade med fullkomligt lugn.

— O, herr Le Ménil, jag vet att ni tycker mycket om skogen och skogsglisorna, där de små hararne dansa i månskenet.

Dechartre reste sig och gick ut, mycket blek.

Man var midt inne i kyrkscenen. Margareta låg på knä och vred sina händer med hufvudet nedtyngdt af de två långa ljusa flätorna. Orgeln och kören blandade sina stämmor i dödsmässan :

När på vredens dag oss alla Herren till sin dom vill kalla, Världen remna skall och falla.

— Darling, vet ni af att denna dödsmässa som man sjunger i de katolska kyrkorna kommer från ett franciskanerkloster? Den har ännu någonting kvar af vinterblåsten genom lärkträden på Alvernos topp.

Thérèse hörde icke. Hennes själ hade smugit sig ut genom logedörren nyss.

I rummet utanför hördes ett buller af stolar som slogos omkull. Det var Schmoll som kom tillbaka. Han hade fått veta att herr Martin-Bellème blifvit utnämnd till minister. Han bad genast om kommendörskorset och om en större våning i Institutet. Hans våning var mörk och obekväm och räckte icke till för hans hustru och hans fem döttrar. Han hade måst inrätta sitt arbetsrum i ett litet hål under en skorstenspipa. Han bredde ut sig i långa klagovisor och ville icke gå förr än fru Martin hade lofvat att tala för honom.

— Herr Le Ménil, frågade miss Bell, tänker ni segla nästa år också?

Le Ménil svarade nej. Han ämnade icke behålla *Rosebud*. Hafvet var tråkigt.

Och han upphörde icke att betrakta Thérèse, lugn, energisk, hårdnackad.

På scenen sjöng Mefistofeles i Margaretas fängelse: “Ren dagen gryr“, och orkestern efterliknade hästarnes skräckinjagande galopp. Thérèse mumlade:— Jag har ondt i hufvudet. Man kväfs här.

Le Ménil öppnade dörren på glänt.

Margaretas stämma, som anropade änglarne steg ljus och skimrande mot höjden.

— Darling, jag skall säga er: denna stackars Margareta vill icke blifva räddad i världslig mening, och därför blir hon frälst i anda och sanning. Jag tror på en sak, darling, jag tror brinnande, att vi alla skola bli frälsta. O ja, jag tror på alla syndares slutliga rening.

Thérèse reste sig, lång och hvit, med den blödande liljan vid sitt bröst. Miss Bell lyssnade orörlig till musiken. Le Ménil tog fru Martins kappa i rummet utanför. Och medan han höll den utbredd i sina händer, gick hon öfver logen och den lilla salongen och stannade framför spegeln bredvid den halföppna dörren. Han snuddade vid hennes nakna skuldror då han hängde öfver dem den stora kappan af röd sammet, broderad med guld och fodrad med hermelin, och han sade helt lågt, men med en mycket kort och tydlig röst:

— Thérèse, jag älskar er. Kom ihåg hvad jag bad er om i förgår. Jag är hemma hvarje dag, hvarje dag från klockan tre. Hemma hos oss, vid rue Spontini.

Då hon i samma ögonblick gjorde en rörelse med hufvudet för att taga emot kappan såg hon Dechartre stå vid dörren med handen på dörrvredet. Han hade hört. Han betraktade henne med allt hvad två människoögon kunna innehålla af förebråelse och smärta. Därefter försvann han bland vimlet i korridoren. Hon kände det som om en järnhammare bultade i hennes bröst och blef stående orörlig på tröskeln.

Montessuy kom för att hämta henne.

— Du väntade mig? sade han. Hvad du är ensam och öfvergifven i dag. Jag skall köra hem er, dig och miss Bell.

*

XXXIII.

I vagnen, hemma i sitt rum, oafbrutet såg hon sin väns blick framför sig, denna grymma och förpinade blick. Hon kände honom nu och visste hur nära han hade till förtviflan, hur lätt han kunde fatta ett plötsligt beslut att icke

vilja vara med längre. På samma sätt hade hon sett honom fly förhenne på Arnos strand. Hon hade varit lycklig då midt i sin sorg och sin ångest, hon hade kunnat skynda efter honom och ropa “Kom!“ Också denna gång hade hon bort finna på något, säga något åt honom oaktadt hon var öfvervakad och omgifven af människor rundt omkring. Hon borde icke ha låtit honom gå sin väg tyst och förtviflad. Men hon hade stått öfverraskad, förlamad. Olyckan hade skett så plötsligt och varit så meningslös! Hon kände mot Le Ménil denna osammansatta vrede, som man känner mot ett ting, som man har gjort sig illa på, en sten mot hvilken man har slagit hufvudet. Men sig själf öfverhopade hon med bittra förebråelser för att hon hade låtit sin vän gå utan ett ord, utan en blick ens som hon hade lagt sin själ i.

Medan Pauline väntade på att få kläda af henne, gick hon otåligt fram och åter. Plötsligt stannade hon. I de dunkla speglarne, i hvilka ljusens reflexer drunknade, tyckte hon sig se teaterkorridoren och sin vän som flydde för att icke mera komma tillbaka.

Hvar fanns han nu? Hvad sade han till sig själf i ensamheten? Det var ett helt straff för henne att icke strax kunna gå till honom, återse honom.

Hon höll länge sina händer tryckta mot hjärtat; hon kände det som om hon ville kväfvas.

Pauline skrek till. Hon såg några bloddroppar på sin frus hvita lif. Thérèse hade utan att veta det rifvit sönder sin hand på den röda liljans ståndare.

Hon gjorde lös juvelsmycket, emblemet som hon inför alla hade burit som en symbol af sitt hjärtas hemlighet, och hon betraktade det länge, där hon höll det i sin hand. Hon genomlefde på nytt dagarne i Florens, hon såg klostercellen i San Marco, där hennes väns kyss så ljuft sjönk ned öfver hennes mun, medan hon genom sina sänkta ögonfransar dunkelt skymtade de målade änglarne och den blå himlen på muren; hon mindes loggia dei Lanzi och glaceförsäljarens bord med den röda bomullsduken; trädgårdshuset vid via Alfieri med dess nymfer och getter, rummet där skärmens herdar och masker hade hört hennes skrik och hennes långa tystnad.

Nej, allt detta var icke några skuggor ur det förflutna, inga märglösa gestalter från längst försvunna timmar. Det var verkligheten själf, hennes kärlek nu, i denna dag. Och ett meningslöst ord, framkastadt af en främling, skulle fördärfva allt detta! Nej, det var icke möjligt. Hennes kärlekoch hennes älskare berodde icke af en så eländig slump. Om hon åtminstone kunde skynda till honom nu strax, som hon gick och stod, och midt i natten halfklädd träda in i hans rum ... Hon skulle finna honom sittande framför elden, sorgsen, med armbågarne stödda mot knäna och hufvudet mellan sina händer. Då skulle hon stryka sin vän öfver håret, hon skulle tvinga honom att lyfta upp hufvudet och se på henne, se att hon älskade honom, att hon var hans egendom, hans ting, hans lefvande skatt af lycka och kärlek.

Hon hade sagt godnatt åt sin kammarjungfru. Hon låg i sängen med lampan tänd och vände på denna enda tanke i sin hjärna.

Det var en olycka, som hade skett, en meningslös olycka. Han skulle tvingas att förstå, att deras kärlek icke hade något att göra med denna idiotism. Hvilken dårskap! Behöfde väl han oroa sig för en annans skull! Som om det funnes någon annan man i världen än han!

Herr Martin-Bellème öppnade dörren till rummet på glänt. Då han såg att lampan var tänd steg han in.

— Ni sofver inte, Thérèse?

Han kom från ett sammanträde med sina kolleger hos Berthier d’Eyzelles. Han ville fråga sin hustru till råds om ett och annat; han visste att hon var intelligent. Han kände framför allt behof af att höra ett par uppriktiga ord.

— Det är afgjordt, sade han. Min kära vän, jag är säker om att ni skall bistå mig i min nya ställning, en ställning, som är mycket afundad men också mycket svår och till och med farlig; en ställning som jag på sätt och vis står i skuld till er för, eftersom det är tack vare er fars mäktiga inflytande jag har nått den.

Han frågade henne till råds angående valet af kabinettschef.

Hon rådde honom så godt hon kunde. Hon fann honom förståndig och lugn och icke dummare än de andra.

Han fördjupade sig i reflexioner:

— Jag blir tvungen att inför senaten försvara budgeten i det skick hvari den blifvit antagen af kammaren. Detta budgetförslag innehåller nyheter som jag icke gillar. Som deputerad skulle jag ha bekämpat dem. Som minister blir jag tvungen att försvara dem. Förut har jag sett sakerna utifrån. Inifrån se de ut på annat sätt. Och dessutom är jag inte obunden.

Han suckade:— Ack, om man visste hur litet vi förmå sedan vi väl ha kommit till makten!

Han gaf henne del af sina intryck. Berthier var reserverad. De andra voro ogenomträngliga. Loyer var den enda som strax visade en stark lust att göra sin makt gällande.

Hon hörde på honom utan uppmärksamhet och utan otålighet. Detta färglösa ansikte och denna tunna röst markerade för henne blott, liksom en klocka, hur minuterna långsamt och en för en runno bort.

— Han har haft besynnerliga infall, Loyer. Till exempel då han som kultusminister förklarade sig stå strängt på konkordatets grund. “Biskoparne“, sade han, “äro andliga prefekter. Jag ämnar beskydda dem, eftersom de nu stå under mitt kommando. Och genom dem skall jag behärska den andliga landtpolisen: kyrkoherdarne.“

Han erinrade henne om att hon nu skulle komma in i en värld som icke var hennes vanliga, en värld som var mera vulgär och som kanske skulle stöta henne. Men deras ställning gjorde det nödvändigt för dem att icke förakta någon. För öfrigt visste han att han kunde räkna på hennes takt och hennes vänskap för honom.

Hon såg på honom, en smula uppskrämd.

— Det är väl inte så brådtom, min vän. Vi få se längre fram ...

Han var trött, tillintetgjord. Han sade godnatt åt henne och rådde henne att sofva. Hon förstörde sin hälsa genom att ligga och läsa hela nätterna.

Han gick.

Hon lyssnade till ljudet af hans steg, som voro litet tyngre än vanligt medan han gick genom sitt arbetsrum, som var öfverlastadt med tidningar och blå böcker, och in i sin sängkammare. Där skulle han sofva, kanske. Hon kände nattens tystnad hvila tung öfver sitt bröst. Hon såg på sin klocka. Den var half två.

Hon sade till sig själf: “Han lider också ... Han såg på mig med så mycken förtviflan och vrede i blicken!“

Men hon kände att hon hade allt sitt mod och all sin eld i behåll. Det som gjorde henne otålig var att hon var fånge där, som i en cell. Först då dagen kom blef hon fri; då skulle hon skynda till honom, hon skulle träffa honom och förklara allt. Det var så enkelt! Midt i sina tankars pinsamma entonighet lyssnade hon till ljudet af de åkdon som då och då, med långa mellanrum, skramlade förbi pågatan. Detta buller hjälpte henne att dela in tiden, det sysselsatte henne och intresserade henne nästan. Hon gaf akt på ljudet med spänd uppmärksamhet, iakttog hur det först var svagt och aflägset och hur det sedan växte, tills man kunde urskilja hjulens skrammel, axlarnes gnisslande och de järnskodda hästhofvarnes slag mot gatläggningen, tills det slutligen dog bort i ett obestämdt och aflägset surr.

Och då tystnaden återvände, återvände också hon till sina tankar.

Han skulle, han måste ju förstå att hon älskade honom, att hon aldrig hade älskat någon annan än han. Olyckan var blott att natten tycktes vilja räcka i evighet. Hon vågade icke se på sin klocka af fruktan att få se tiden stå alldeles stilla.

Hon steg upp, gick till fönstret och drog upp gardinen. Ett blekt ljusskimmer låg spridt öfver den molniga himmelen. Hon trodde, att det var dagen som började gry. Hon såg på sin klocka. Hon var half fyra ...

Hon gick på nytt till fönstret. Den mörka rymden därute drog henne till sig. Hon såg ut. Trottoaren blänkte våt under gaslyktorna. Ett tyst och omärkligt regn duggade från den skumma himlen. Plötsligt höjdes en röst i

tystnaden, en underligt skroflig, skarp och allvarlig röst: den tycktes sammansatt af flera röster som talade med hvarandra. Det var en drucken man, som raglade fram på trottoaren och stötte emot träden, medan han förde en lång dispyt med några drömda gestalter, som han då och då ädelmodigt gaf ordet för att sedan förkrossa dem med befallande ord och stora gester. Thérèse såg den stackars mannen drifva fram i sin hvita blus längs med bröstvärnet, som en trasa för nattvinden, och då och då uppfattade hon dessa ord, som oupphörligt kommo tillbaka i hans tal: "Det tänker jag säga till regeringen!..."

Hon frös, och hon gick till sängs igen. Det kom öfver henne en ångest. Hon tänkte: "Han är svartsjuk intill galenskap. Det ligger i hans nerver och hans blod. Men också hans kärlek ligger i hans nerver och blod. Hans kärlek och hans svartsjuka, det är samma sak. En annan än han skulle kunna förstå; det skulle vara nog att tillfredsställa hans egenkärlek." Men han, han var svartsjuk så att säga invärtes, längst inne i sin kropp. Hon visste att svartsjukan för honom var ett slags fysisk smärta, ett öppet sår i hvilket hans förfärliga fantasi vred omkring en knif. Hon visste hur djuptdet onda satt hos honom. Hon hade sett honom blekna framför bronsbilden af San Marco, då hon lade brefvet i lådan i hörnet af det gamla huset i Florens, och då ägde han henne likväl ännu blott i sitt begär och sina drömmar.

Hon erinrade sig vidare hans halfkväfda klagan och hans plötsliga anfall af svårmod efter långa kyssar, och hon tänkte på det hemlighetsfulla och smärtsamma i de ord som han ständigt upprepade: "Jag måste glömma dig i dig själf." Hon erinrade sig brefvet, som hon hade fått i Dinard, och hans rasande förtviflan blott med anledning af ett ord, som han hade hört kastas fram på en restaurant. Hon förstod att slumpen denna gång hade riktat slaget mot hans ömtåligaste punkt, mot själfva det öppna såret. Men hon förlorade icke modet. Hon skulle säga honom allt, bekänna allt, och ur hennes bekännelse skulle det enda ropet stiga: "Jag älskar dig, jag har aldrig älskat någon annan än dig!" Hon hade icke bedragit honom. Hon hade ingenting annat att bekänna för honom än det som han för länge sedan hade anat. Hon hade ljugit så obetydligt, det minsta möjliga, och bara för att icke göra honom ledsen. Hur var det möjligt att han icke skulle förstå det? Det var bäst att han fick veta allt, eftersom detta allt var ett ingenting. Samma föreställningar vände ständigt tillbaka för henne och hon upprepade samma ord.

Hennes lampa hade börjat osa. Hon tände ljus. Klockan var half sju. Hon märkte, att hon hade slumrat till en stund. Hon skyndade till fönstret. Himlen var svart och tycktes blandad med jorden till ett kaos af täta skuggor. Då blef hon plötsligt nyfiken att få veta precis vid hvilken tid solen gick upp. Hon hade ingen idé om den saken. Hon trodde blott att nätterna voro mycket långa i december. Hon försökte komma ihåg någonting om saken, men det lyckades icke. Hon tänkte icke på att rådfråga almanackan som låg på bordet. Arbetarnes tunga steg, när de gingo förbi i grupper, ljudet af mjölkkärror och grönsaksvagnar träffade hennes öra och föreföllo henne som goda förebud. Hon darrade vid detta stadens första uppvaknande.

*

XXXIV.

Klockan nio träffade hon herr Fusellier på gården till det lilla huset, där han gick och sopade i regnet, medan han rökte en pipa. Fru Fusellier kom ut ur sin glugg. De sågo båda en smula villrådiga ut. Fru Fusellier tog först till ordet:

— Herr Jacques är inte hemma.

Och då Thérèse bief stående tyst och orörlig, närmade sig herr Fusellier med sin sopkvast, medan han stack pipan bakom ryggen med sin vänstra hand:

— Herr Jacques har inte kommit hem ännu.

— Jag kan vänta på honom, sade Thérèse.

Fru Fusellier förde henne in i salongen och gjorde upp eld. Men då veden blott rökte och icke ville brinna, låg hon kvar på knä med händerna på låren.

— Det är regnet, sade hon, som hindrar röken att stiga upp genom röret.

Fru Martin mumlade att det icke var värdt att göra upp eld, hon frös inte.

Hon såg sig i en spegel.

Hon var blek med heta röda fläckar på kinderna. Då först kände hon att hon var iskall om fötterna. Hon närmade sig elden. Fru Fusellier, som såg att hon var orolig, sökte efter ett godt ord att trösta henne med.

— Herr Jacques dröjer nog inte länge. Frun kan värma sig medan hon väntar.

En trist dager föll med regnet öfver glastaket. Damen med enhörningen på väggen var icke vacker längre med sin stela gest och sin tunna kropp, där hon stod bland riddarne i en skog full af blommor och fåglar. Thérèse upprepade dessa ord: “Han har icke varit hemma i natt.“ Hon upprepade dem tills de förlorade all mening för henne. Med svidande ögon stirrade hon på dörren.

Utan en rörelse eller en tanke satt hon på detta sätt, hon visste icke hur länge: kanske en halftimme. Det hördes ljud af steg, och dörren öppnades. Han kom in. Hon såg att det var regn och smuts på hans kläder, och att han var bränd af feber.

Hon fäste en så uppriktig och frimodig blick på honom att han ett ögonblick kände sig slagen af den. Men i samma ögonblick gick hans lidande upp för honom på nytt i all sin vidd.Han sade till henne:

— Hvad vill ni mig ännu? Ni har gjort mig allt ondt ni har kunnat.

Hans trötthet gaf honom ett sken af mildhet. Det skrämde henne.

— Jacques, hör på mig ...

Han gjorde ett tecken att han icke ville höra något.

— Jacques, hör på mig. Jag har inte bedragit er. O nej, jag har inte bedragit er. Hur skulle något sådant ha varit möjligt? Hur ...

Han afbröt henne:

— Var en smula barmhärtig mot mig. Låt mig vara i fred, jag ber er. Om ni visste hvilken natt jag har upplefvat skulle ni inte ha mod att plåga mig längre.

Han sjönk ned på samma divan, på hvilken han sex månader tidigare hade öfverhöljt henne med kyssar under hennes flor.

Han hade gått hela natten, på en slump. Han hade följt Seinens kajer ända dit där de kantas af pilar och popplar. För att inte lida allt för mycket hade han sökt förströ sig. På quai de Bercy hade han stått och sett på hur månen ilade genom molnen. I en timmes tid hade han stått och sett på hur den gick i moln och kom fram på nytt. Därefter hade han börjat räkna husens fönster. Det hade börjat regna. Han hade vändt om och gått till Hallarne; där hade han druckit konjak på ett litet kafé. En tjock, vindögd flicka hade sagt till honom: “Du ser inte lycklig ut.“ Han hade somnat på skinnsoffan i kaféhörnet. Det var en skön stund.

Alla den smärtsamma nattens bilder och syner gingo förbi hans ögon. Han sade:

— Jag kom i håg natten vid Arno. Ni har fördärfvat all skönhet och glädje för mig i lifvet.

Han bönföll henne om att lämna honom ensam. I sin trötthet kände han blott ett stort medlidande med sig själf. Han skulle ha velat sofva. Icke dö: döden ingaf honom fasa. Men sofva och icke vakna mera. Emellertid såg han henne framför sig, lika åtrådd och lika åtråvärd som någonsin trots sin angripna hy och den stela och pinsamma blicken ur de torra ögonen. Och tvifvelaktigare, outgrundligare än någonsin. Han såg på henne. Hans hat vaknade ånyo på samma gång som hans lidande. Med en elak blickspanade han på henne efter minnen af andra smekningar än hans.

Hon sträckte sina armar emot honom.

— Hör på mig, Jacques!

Han lät henne förstå att det icke tjänade till någonting. Likväl brann han af begär att höra henne och lyssnade redan girigt till hennes ord. Det som hon hade att säga afskydde han på förhand och stötte det ifrån sig, men det var det enda i världen som intresserade honom. Hon sade:

— Ni har kunnat tro att jag bedrog er, att jag icke lefde blott i er och blott för er. Förstår ni då ingenting? Inser ni inte, att om den mannen vore min älskare, skulle han icke ha behöft tala till mig på teatern, i en loge; han skulle ha haft tusen andra tillfällen att be mig om ett möte. O nej, min vän, jag försäkrar er att sedan jag har fått den lyckan att lära känna er, har jag helt och hållet tillhört er. Jag kallar det ännu för en lycka, så förstörd och förpinad som jag är nu. Hur skulle jag ha kunnat tillhöra en annan? Det är något vidunderligt, det som ni inbillar er. Men jag älskar dig, jag älskar dig! Jag älskar ingen annan än dig.

Han svarade långsamt, med en grym tonvikt på hvarje ord:

— "Jag är hemma hvarje dag från klockan tre, hemma hos oss, vid rue Spontini." Det var icke en älskare, *er* älskare, som sade detta? Nej! Det var en främling, en okänd.

Hon reste sig och sade med ett smärtsamt allvar:

— Ja, jag har tillhört honom. Ni vet det mycket väl. Jag förnekade det, jag ljög för att inte göra er sorg, för att inte oroa och reta er. Jag såg hur mörk och bitter ni var. Men jag narrades så litet, och så illa. Du visste det också. Du kan icke förebrå mig det. Du visste det, du har ofta talat med mig om det förflutna, och så kom en dag någon och sade dig ett ord på en restaurant ... Och du föreställde dig att det var mera än det var. Jag bedrog dig icke, fast jag narrades. Om du visste hur litet detta har haft att betyda i mitt lif! Ser du, jag kände dig ju icke ännu. Jag visste inte att du skulle komma. Jag hade så tråkigt.

Hon föll på knä:

— Det var orätt af mig. Jag hade bort vänta på dig. Men om du bara visste i hvilken grad detta är utplånadt för mig nu ... som något som aldrig har varit till ...Hennes röst klagade i en ljuf och litet sjungande ton:

— Hvarför kom du inte förr? Hvarför?

Hon släpade sig fram till honom, hon ville taga hans händer, fatta om hans knän. Han stötte henne tillbaka.

— Jag var döf och blind, sade han. Jag trodde det icke, jag visste det icke. Jag ville ingenting veta.

Han reste sig och bröt ut, hatfullt:

— Jag ville inte att det skulle vara han! Inte han!

Hon satte sig på den plats han hade lämnat och började med sakta klagande röst förklara sitt förflutna för honom. På den tiden kände hon sig ensam, utkastad i en värld som föreföll henne fruktansvärdt banal. Så skedde det. Hon hade gifvit vika. Men hon hade ångrat det nästan strax. O, om han blott visste i hvilket svårmod och i hvilken tråkighet hennes lif hade runnit bort, skulle han icke vara svartsjuk. Han skulle beklaga henne.

Hon skakade på hufvudet och såg på honom mellan de nedfallna slingorna af sitt hår, som hade kommit i oordning:

— Men den som jag talar med dig om var en annan kvinna än jag. Jag har ingenting gemensamt med henne. Jag har icke funnits till förrän jag lärde känna dig, förrän jag tillhörde dig.

Han hade börjat gå häftigt af och an i rummet, utan mening, som han hade gått längs med Seinens strand. Han brast ut i ett smärtsamt skratt:

— Ja, men medan du älskade mig — hvad gjorde under tiden den andra kvinnan, hon som icke var du?

Hon betraktade honom upprörd.

— Du kan alltså tro ...

— Ni träffade honom inte i Florens, ni följde honom inte till stationen?

Hon sade honom hur han hade rest till Italien för att träffa henne, att hon hade träffat honom och brutit med honom, att han hade rest sin väg uppretad och att han sedan hade försökt återtaga henne, men att hon knappt hade märkt det ens.

— Min vän, jag ser ingenting annat än dig i världen.

Han skakade på hufvudet.

— Jag tror dig inte.

Hon blef häftig:

— Jag har sagt er allt. Anklaga mig, döm mig om ni vill, men såra mig blott inte i min kärlek till er. Det förbjuder jag er.Han skakade åter på hufvudet.

— Lämna mig. Ni har redan gjort mig allt för mycket ondt. Jag har älskat er så högt, att all den sorg ni kunnat göra mig skulle jag med glädje ha tagit emot, vårdat den och älskat den. Men den sorg ni nu har gjort mig är vedervärdig. Jag hatar den. Lämna mig, jag lider för mycket. Farväl!

Hon stod hög och rak med de små fotterna orörliga på mattan.

— Jag har kommit hit. Det är min lycka, det är mitt lif jag kämpar för. Jag är envis och stark, det vet ni. Jag går inte min väg.

Och hon sade om igen allt hvad hon redan hade sagt. Stark och uppriktig, säker på sig själf, förklarade hon för honom hur hon hade brutit det band som redan förut var så svagt och som plågade henne, och hur hon, då hon gaf sig åt honom i trädgårdshuset vid via Alfieri, förvisso hade gjort det af fri vilja och utan en sidoblick eller en tanke på annat håll. Men redan genom att tala om den andre irriterade hon honom. Han ropade till henne:

— Jag tror er inte!

Hon började på nytt säga om detsamma.

Plötsligt såg hon instinktmässigt på sin klocka:

— Min Gud, hon är tolf.

Många gånger förut hade hon uttalat samma öfverraskande och förskräckta ord, när afskedstimmen plötsligt hade slagit. Jacques darrade när han hörde detta välbekanta utrop, som denna gång var så fullt af smärta och förtviflan. Hon talade ännu några minuter, heta ord, fuktade med tårar. Så måste hon till sist gå. Hon hade ingenting vunnit.

Hemma hos henne väntade fruarne från saluhallarne i antichambren för att öfverlämna en bukett åt henne. Hon erinrade sig att hennes man hade blifvit minister. Det låg högar af telegram, visitkort och bref till henne, lyckönskningar och bref med begäran om hennes förord för den ena och den andra. Fru Marmet skref och bad henne att rekommendera hennes brorson hos general Larivière.

Hon gick in i matsalen och sjönk tillintetgjord ned på en stol. Herr Martin-Bellème höll just på att i största hast sluta sin frukost. Man väntade honom i konseljen och hos den afgångne finansministern, som han var skyldig en visit.Departementets personal hade redan hunnit på en gång smickra, irritera och trötta honom med sitt kryperi.

— Min kära vän, sade han, ni får inte glömma att göra en visit hos fru Berthier d'Eyzelles. Ni vet att hon är ömtålig.

Hon svarade icke. Medan han doppade sina gula fingrar i glasskålen, lyfte han upp hufvudet och såg, att hon var så trött och förstörd, att han icke vågade säga något vidare.

Han fann sig stå inför en hemlighet, som han icke ville känna, inför en djup och hemlig sorg som kunde bryta ut vid ett enda ord. Det ingaf honom oro, fruktan och ett slags respekt.

Han lade bort sin servet:

— Ursäkta mig, min vän.

Och han gick ut.

Hon åt ingenting. Hon kunde icke få ned något. Allt ingaf henne en oöfvervinnelig motvilja.

Framemot klockan två kom hon tillbaka till det lilla huset i Ternes. Hon fann Jacques i hans rum. Han rökte en kort pipa. En kaffekopp stod på bordet, nästan tom. Han betraktade henne med en hårdhet i blicken som isade henne. Hon vågade icke tala, hon kände att allt hvad hon kunde säga blott skulle såra och reta honom och att hon eggade upp hans vrede blott genom att visa sig, stum och stilla. Han visste att hon skulle komma tillbaka; han hade väntat henne med hatets otålighet och med lika ångestfullt hjärta, som han fordom hade väntat henne i trädgårdshuset vid via Alfieri. Det gick plötsligt upp för henne, bländande klart, att hon hade gjort orätt i att komma. Om hon hade dröjt skulle han ha begärt henne, längtat efter henne, kanske kallat på henne. Men det var för sent. Och för öfrigt, hon var för upprörd för att kunna gå till väga med list.

Hon sade till honom:

— Ni ser mig här. Jag har kommit tillbaka. Jag har icke kunnat göra annorlunda. Och det var också helt naturligt, eftersom jag älskar dig. Du vet det.

Hon hade redan förstått att allt hvad hon kunde säga blott skulle reta honom. Han frågade henne om hon sade på samma sätt vid rue Spontini.

Hon betraktade honom med en djup sorg i blicken:

— Jacques, ni har ofta sagt mig, att ni längst inne kände ett djup af hat och bitterhet mot mig. Ni tycker om att se mig lida. Jag ser det nu.Långsamt och undergifvet berättade hon på nytt hela sitt lif för honom, hur litet innehåll det hade haft, hur sorgligt det förflutna hade varit, och hur hon sedan, när han hade eröfrat henne, hade lefvat blott i honom och genom honom.

Hennes ord voro klara och uppriktiga som hennes blick. Hon hade satt sig bredvid honom. Hon snuddade emellanåt vid honom med sina fingrar, som voro skygga och försagda nu, och med sin heta andedräkt. Han lyssnade till henne med elak girighet. I sin grymhet mot henne och sig själf ville han veta allt: deras sista möten och hur brytningen hade skett. Hon berättade allt hvad som hade tilldragit sig på hotell d’Angleterre; men hon förlade scenen utomhus, till en af alléerna i Cascinæ, af fruktan att tanken på deras sorgliga möte i ett stängdt hotellrum kunde reta upp hennes vän ytterligare. Därefter skildrade hon mötet på stationen. Hon hade icke velat göra honom utom sig, våldsam som han var och utom sig af smärta. Sedan hade hon icke hört af honom förrän han en dag hade tilltalat henne på aveny de Mac-Mahon. Hon upprepade hvad han hade sagt till henne. Två dagar senare var det hon hade träffat honom på Operan, i sin loge. Hon hade sannerligen icke uppmuntrat honom att komma. Det var den enkla sanningen.

Ja, det var sanningen. Men det gamla gift, som långsamt hade samlats inom honom, brände honom nu. Det förflutna, som icke kunde göras ogjordt, ställde honom med sina ord lefvande fram för hans ögon. Han såg syner, som voro en tortyr för honom. Han sade:

— Jag tror er inte.

Och han tillade:

— Och om jag också trodde er skulle jag icke kunna återse er mera blott emedan jag vet att ni har tillhört denne man. Jag har sagt er det, jag har skrifvit det till er — minns ni? — Då ni var i Dinard. — Jag ville inte att det skulle vara han. Och sedan ...

Han hejdade sig. Hon sade:

— Ni vet mycket väl att det inte har varit något sedan.

Han återtog med blind häftighet:

— Sedan har jag själf sett det. De stodo länge tysta. Till sist sade hon, förvånad och klagande:

— Men min vän, ni borde ju dock ha kunnat tänka er att jag, gift som jag var ... Man ser ju ständigt kvinnor, som komma till sina älskare med ett mycket tyngre förflutetän mitt, och som likväl bli älskade. Ack, mitt förflutna, om ni bara visste hur obetydligt det har varit!

— Jag vet hvad ni kan gifva. Man kan icke förlåta er det som man skulle förlåta en annan.

— Men, min vän, jag är som de andra.

— Nej, ni är icke som de andra. Er kan man icke förlåta något.

Han talade med hatfullt sammanbitna tänder. Hans ögon, dessa ögon som hon hade sett så stora och brinnande af en ljuf eld, voro torra och hårda nu och hade en ny och främmande blick, som skrämde henne.

Hon gick och satte sig på en stol längst bort i rummet, och med öfverfullt hjärta och stora och förvånade ögon som ett barn, satt hon där länge, skakad af krampaktiga skälfningar, tills hon slutligen brast i gråt.

Han suckade:

— Hvarför lärde jag känna er?

Hon svarade genom tårar:

— Jag ångrar icke att jag har känt er. Det ger mig döden, men jag ångrar det icke. Jag har älskat.

Han envisades att tillfoga henne lidande. Han kände att han var förhatlig, men han kunde icke hejda sig.

— Ja, sade han, det är ju möjligt att ni har älskat mig också.

Hon sade på en gång mildt och bittert:

— Jag har icke älskat någon annan än er. Jag har älskat er för mycket. Det är det ni nu straffar mig för. O, kan ni tro att jag någonsin har varit för en annan hvad jag har varit för er!

— Hvarför inte?

Hon betraktade honom maktlös, modlös.

— Är det verkligen sant att ni inte tror mig, säg?

Och hon tillade mildt:

— Om jag dödade mig skulle ni då tro mig?

— Nej, jag skulle inte tro er.

Hon torkade sina kinder med näsduken; därefter fäste hon på honom sina ögon, som glänste genom tårarne:

— Det är slut, alltså.

Hon reste sig och lät blicken ännu en gång glida öfver alla dessa föremål i rummet, med hvilka hon hade lefvat i munter och vällustfylld förtrolighet, alla dessa ting som hon hade betraktat som sina och som nu plötsligt icke skulle betyda något för henne längre, som nu betraktadehenne som en främling och en fiende: hon säg den lilla statyetten af en naken kvinna, som sprang och som sträckte ut armen till en gest, hvars betydelse hon aldrig hade fått förklaring på; de florentinska medaljerna, som erinrade henne om Fiesole och om de förtrollade dagarne i Italien; flick-profilen som Dechartre hade skisserat och som smålog i sin vackra, litet sjukliga magerhet. Hon stannade ett ögonblick med sympati framför denna lilla tidningsförsäljerska, som också hon hade kommit och försvunnit, bortförd på lifvets och tingens oändliga ström.

Hon upprepade:

— Det är slut, alltså?

Han teg.

Skymningen började redan beslöja deras konturer.

Hon sade:

— Hvad skall det bli af mig?

Han svarade:

— Och hvad skall det bli af mig?

De betraktade hvarandra med medlidande, emedan hvar och en kände medlidande med sig själf.

Thérèse sade:

— Och jag som alltid var rädd för att bli gammal, för er och för min egen skull, för att vår vackra kärlek icke skulle dö. Det vore bättre om man aldrig blifvit född. Hvad var det då för en förkänsla jag hade då jag var liten, då jag gick under lindarne på Joinville och önskade att jag skulle få dö?

Hon stod med armarne längs med sidorna och händerna knäppta; hennes fuktiga blick glänste i halfmörkret.

— Och det finns inte något medel i världen att lära er förstå, att det som jag säger er är sant, att jag aldrig, sedan jag blef er, aldrig ... Men hur skulle jag ha kunnat det? Blotta tanken på något sådant förefaller mig ohygglig och meningslös. Ni känner mig alltså så litet?

Han skakade sorgset på hufvudet:

— Ja, jag känner er inte.

Ännu en gång sände hon en frågande blick till alla de ting i rummet, som hade bevittnat deras kärlek.

— Det som vi ha varit för hvarandra, det har alltså varit fåfängt, förgäfves. Man krossar sig mot hvarandra, man förenas icke!

Hon gjorde uppror mot detta. Det var icke möjligt att han icke kände, hvad han betydde för henne.Hennes sårade kärlek slog ut i full brand, hon störtade sig öfver honom, öfverhöljde honom med kyssar, tårar, skrik och bett.

Han glömde allt, han tog henne i sina armar matt af sorg, bruten och lycklig, och drog henne in till sig i ett utbrott af dystert och rasande begär. Hon smålog redan genom tårarne, med hufvudet tillbakakastadt på kudden. Men plötsligt slet han sig från henne:

— Jag ser er inte längre ensam. Jag ser den andre tillsammans med er, jag ser det ständigt.

Hon betraktade honom, stum och förtviflad. Hon steg upp och ordnade sin dräkt och sitt hår med en känsla af blygsel, som hon aldrig förr hade känt. Hon kände att allt var slut, såg sig omkring med en förvånad blick ur ögon, som icke sågo något längre, och gick långsamt ut.